MURAT ÖZYÜKSEL VE IŞIĞIN YANSIMASI

SPIRITUALIZED • SUSSAN DEYHIM • ÖZER ŞENAY

ROLL 64

ROLL

112480 **mayıs** 2002/05
2 500 000 TL

noir desir

JOHNNY CASH • RICHARD HELL • VIVIENNE WESTWOOD • CLINIC • RINOCEROSE • CARLOS SAURA

tlener tom

Türkü Ordusu
Türkü ordusuyuz
Farkındayız olup bitenlerin
Yoksulluk, savaş ve haksızlıktan nefret ederiz
Benzemeyin o kalın kafalılara siz

Suya sabuna dokunmayan türküler
Hoşumuza gitmez bizim
Vicdanı yoktur
Jimmy Clark Corn bile dinlemeyenlerin

Hissedersen içinde bir boşluk
Tıngırdat hayal kırıklıklarını uzaklara
Kimileri hareketli şarkılar sever
Sen ama eski bir türkü çal bana

Akord istemez
Sorun çıkarmaz bir dizede bulunan fazladan birkaç hece
Etniktir düzgün İngilisçe değilse
Ve olmasa da olur kafiye –affedin– kafiya
Hatırlar mısınız Franco'yla savaşı?
Bizim safları
Bütün savaşları o kazandı
Ama biz aldık iyi şarkıları

Haydi katılın Türkü Ordusuna
Silah diye gitar getirin yanınızda
Mücadele için yoksulluk, savaş ve adaletsizlikle
Dikkaat! Nişan al! Şarkı söyle!

Wernher von Braun
Gelin yanıma söylerken Wernher von Braun'un şarkısını
Esen yele göre
Bağlılığı değişen adamın şarkısını
Nazi de ona, hiç bozulmaz
"Ha, Nazi Schmazi" der Wernher von Braun

İkiyüzlü demeyin ona
Apolitik yalnızca

"Mühim olan roketlerin havalanması,
indikleri yerden bana ne
Benim departmanıma bağlı değil o kısmı"
der Wernher von Braun

Kimileri kötü konuşur bu şöhretli adam hakkında
Kimileri minnettarlık duyar ona
Dolgun maaşlarını Wernher von Braun'a borçlu olan
Eski Londra'nın dul ve sakatları mesela

Büyük bir kahraman olabilirsiniz siz de
Öğrenmeye bakar ondan sıfıra saymasını sadece
"Bilirim tersine saymayı İngilizce ve Almancada" der
Wernher von Braun,
"Çincesini öğreniyorum şimdi de"

Zehirlerken parktaki güvercinleri
Bahar geldi, tatlı bir hâle
Hayat eğlenceden ibaret
En güzel mevsim bahar
Değil mi? Elbette öyle
Ama baharı bahar yapan bir şey daha var
Kendimden geçiren beni her pazar

Bütün dünya ahenk içinde
Bir bahar ikindisinde
Zehirlerken parktaki güvercinleri
Her pazar görebilirsiniz
Sevgilimi ve beni
Zehirlerken parktaki güvercinleri

Bütün kuşlar gizlenir bizi görünce
Siyanürlü fıstıklara üşüşürler yine de
Güneş parlıyor
Her şey yolunda
Zehirlerken güvercinleri parkta

Kötüye çıktı ismimiz
Kaygı yarattık durduk yerde
Hayvanları Sevenler Derneği'nde
Eğlencemizle
Dinsizlik dediler
Münasebetsizlik dediler
Ve daha nahoş
Bir sürü şey söylediler
Oysa hiçbir din karşı değildi
Öldürmeye güvercinleri

Boşsanız pazar günleri
Gelsenize bizimle
Zehirleriz parktaki güvercinleri
Ve bakarsınız
Bir-iki de sincap hallederiz
Zehirlerken güvercinleri

Öldürürüz hepsini neşeyle
Deneylere ayırdıklarımız haricinde
Zehrin her damlasıyla
Hızlanıyor nabzım
Güvercinleri besliyoruz
Kırıntılarla
Zehirlemek için aslında

Teşekkür ederim!

Edepsiz!
Edepsiz! • Edepsiz bir şeyler ver bana • Müstehcen bir roman elimden bırakamayacağım • Sansürsüz ve • Sapkın •• Şikayet etmem • Kabalıktan • Onlar çöplenirken ben avuç avuç yerim • Hortense teyzeyi affettiği gün gibi yargıcın • "Bir şeyin ahlâka mugayır olması için • Sosyal önemi olmamalıdır" derim •• Pornografik resimler • Doluşuyor açık saçık dergilere • Daha da seviyorum • Müstehcenleştikçe •• Getirin açık saçık filmleri, posterleri, kartları, dantelleri, aynaları, dövmeleri... • Hepsini! Daha, daha fazla, tatmin olmadım hala! •• İşkence hikayeleri • Baştan çıkaran • Cart, şehvetli ve rezil şeyler • Mutlu eder beni • Romanlar muhabbet tellalım • Tatmak için açık yürekliliği • İlahi bir güç ver bana. • (İtiraf ediyorum bayılırım sümüğe) •• Tüm kitaplar müstehcen olabilir • Şimdikiler daha cesursa da • Pislik (rahatladım söyleyince) • Asıl içindedir izleyicinin • Yerine göre • Belden aşağı olur her şey • Peter Pan ve Oz Büyücüsünü anlatayım size. • Varmış ahlâksız yaşlı bir dede! •• Heyecanlanırım • Fanny Hill gibi kitaplara • Vazgeçemem asla • Domuz yemi gibiyse • Ve gerçekten çirkinse •• Kim takar pul toplamayı ve tenisi, • Tek hobim var; okumak durmadan Lady Chatterley'i! • Ama şimdi almaya çalışıyorlar • Onu elimizden • Almadıkça bir tavır, ve el ele • Savaşmadıkça basın özgürlüğü için • Bir başka deyişle •• Edepsiz! (Seviyorum işte!) • Ah, bir sürtüğün maceraları • Of, bir pazarım ben dolduramayacakları • Bilmiyorum ne tutar yerini • Müstehcenliğin • Ooley oley oley! • Duyuralım sesimizi Yargıtay'a! • İzin vermeyelim onu elimizden almalarına!

Türkçesi: Aksoy İlker

4 Ajans

9 Noir Désir

14 Sussan Deyhim

18 Spiritualized

22 Rinôçérôse & Clinic

24 Vivienne Westwood

27 Richard Hell

32 Murat Özyüksel

40 Satırarası

42 Carlos Saura

44 Kıraathane

46 Gayd

48 Albümler

56 Liste

57 Özer Şenay

62 Ansiklopedi

Abdurrahim Soğan, Ahmet Eken, Ahmet Güneş, Ali Yıldızalp, Alican Tayla, Alişan Çapan, Atilla Aydoğdu, Aylin Aslım, Baran Özdemir, Cem Sorguç, Cüneyt Cebenoyan, Derya Bengi, Doğan Ertener, Donat Bayer, Ender Ergün, Eray Makal, Erbil Balta, Erdir Zat, Eric Mulet, Fatih Özgüven, Gökhan Akçura, Gökhan Pamuk, Gülüş Gülcügil, Hakan Dilek, Hakan Lokanoğlu, Halil Kılıçoğlu, HknKrtsh, Hilmi Tezgör, İlker Aksoy, Kerem Demir, Mehmet Ali Meram, Melih Katkol, Merve Erol, Muhşin Akgün, Murat Meriç, Necati Sönmez, Nedim Yalgı, Neslihan Say, Nevzat Çalışkan, Ogan Güner, Özhan Binici, Pınar Öğünç, Reha Öztunalı, Salih Nâzım Peker, Sarp Keskiner, Serdar Beyaz, Serdar Karataş, Serkan Seymen, Sid, Siren İdemen, Sungu Çapan, Şahan Nuhoğlu, Ulaş Özdemir, Ümit Bayazoğlu, Yasemin Yıldız, Yiğit Atılgan, Yücel Göktürk, Zeynep Nuhoğlu, Zülal Kalkandelen **baskı:** Stampa **dağıtım:** Bir-Yay **adres:** Büyükparmakkapı sok. Tuna Apt. No 21/4 Beyoğlu - İstanbul **tel-faks** 293 94 80 **yıl** 6 **sayı** 64 **mayıs** '02 **imtiyaz hakkı:** Nefes Yayıncılık adına Yücel Göktürk **sorumlu yazişleri müdürü:** E. Derya Bengi **ilan irtibat:** Şahan Nuhoğlu (0535 576 21 11) - Orhan Esen (231 53 48 - 233 49 41)

AYDA BİR YAYINLANIR

ROLL OVER BAUDELAIRE

Çinliler kedilerin gözlerinden anlar saati

Bir zamanlar Nestor Roqueplan, kendisinin şüphesiz unuttuğu, ama benim hatırladığım ölümsüz bir tefrikada "Köpekler nereye gidiyorlar?" diyordu.
Köpekler nereye gidiyorlar mı diyorsunuz dikkatsiz insanlar? İşlerine gidiyorlar. İş buluşmaları, aşk buluşmaları. Sisler içinde, karlar içinde, çamurlar içinde, yakıcı sıcak altında, şakır şakır yağmur altında gidiyor, geliyor, koşuyor, arabaların altından geçiyorlar; pireler, tutkular, ihtiyaçlar ya da görevler yollara düşürmüş hepsini. Bizim gibi erkenden kalkmışlar, ya geçim derdindeler, ya da hazlarına koşuyorlar. Kağıtları, defterleri yoktur, ama hiçbiri şaşırmaz saatini. (...) Çamurlu köpeğin türküsünü söylüyorum ben, yoksul köpeğin, yuvasız köpeğin, serseri köpeğin, hokkabaz köpeğin, içgüdüsü yoksulun, çingenenin, soytarının içgüdüsü gibi yoklukla beslenen köpeğin türküsünü söylüyorum.

Sokrat'ın şeytanıyla benimki arasında şöyle bir fark var: Sokrat'ınki, onun gözünü açmak, bir şey yapmasını önlemek için çıkardı karşısına. Benimkiyse öğüt verir, esin verir, inandırır. Sokrat'ın yasaklayıcı bir şeytanı vardı, benimki bir eylem şeytanı. Şunu fısıldıyor kulağıma: Ancak eşit olduğunu ispatlayan eşittir. Ancak özgürlüğünü fetheden hak eder özgürlüğünü.

Rüyayla ve tahlil edilmemiş izlenimle kıyaslanınca, tanımlanmış sanat bir küfürdür.

Külrengi göğün altında birçok insana rastladım, iki büklüm yürüyorlardı. Her biri bir un, bir kömür çuvalı kadar, Romalı bir piyadenin teçhizatı kadar ağır, kocaman bir düş taşıyordu sırtında. Ama o korkunç yaratık cansız bir ağırlık değildi. Tam tersine çevik, güçlü kaslarıyla sarıyor, eziyordu; iki koca pençesiyle bineğinin göğsüne yapışıyordu.

Her insan kendisine yetecek kadar afyon taşır içinde, durmamacasına yenilenen bir afyon.

Hele şükür! Yalnızım! Birkaç arabanın uğultusundan başka bir şey duyulmuyor artık. Hele şükür! İnsan yüzünün zulmünden kurtuldum. Yalnız kendi kendimden çekeceğim artık.

Ulu tanrım, müsaade edin, birkaç güzel mısra yaratayım da insanların en aşağılığı olmadığımı, horgördüklerimden aşağı olmadığımı ispat edeyim kendime.

Çokluk denizinde yunmak herkese vergi değildir: Bir sanattır kalabalığın tadını çıkarmak. Bir periden kılık değiştirme, maske takma zevkini, ev kinini, yolculuk tutkusunu almış kişi, yalnız o kişi, canlılıkta kana kana sarhoş olur. Çokluk, yalnızlık: Şairin birbiriyle kolayca değiştirebileceği eşit deyimler. Yalnızlığını kalabalıklandırmasını bilmeyen, telaşlı bir kalabalık içinde yalnız olmasını da bilmez.

Çenesi düşük ırklarımızda öyle kimseler vardır ki, başkalarının sessizlikten, içe kapanıştan aldıkları hazzı onlar da söylev taşkınlıklarından alırlar.
(...) La Bruyere, bir yerlerde "yalnız olamamak gibi büyük bir bahtsızlık" der, kendi kendilerine katlanamamaktan korkarak kalabalıkta kendilerini unutmaya koşanları utandırmak ister sanki. Bir başka bilge, yanılmıyorsam Pascal da "hemen hemen bütün dertler, odamızda kalmayı bilemememizden geliyor başımıza" der.

Aziz Lizst, ölümsüz hazzın, ölümsüz sıkıntının şarkıcısı, filozof, şair ve ressam. İster ölümsüz şehrin tantanası içinde, ister dalgın ülkelerin sisleri içinde olun, zevk ya da anlatılmaz dert türküleri söylerken sisler içinden, ırmaklar ötesinden piyanoların ününüzü şakıdığı, basımevlerinin bilgeliğinizi açıkladığı şehirler üstünden ölümsüzlükle selamlarım sizi.

Zevk ve mutluluk, karşımıza çıkan ilk handadır; iyi bir ateş, parlak çiniler, iyi kötü bir çorba, sert bir şarap, serin çarşaflı geniş bir yatak. Bundan iyisi olur mu?

Güneş dimdik, korkunç ışığıyla eziyor şehri; kumlar göz kamaştırıcı, deniz ışıldıyor. Şaşkın dünya gevşek gevşek çöküyor, uyku kestiriyor, yarı uyanık uyuyana hiç oluşunun hazlarını tattıran, bir çeşit tatlı ölüm olan bir uyku. Bu sırada Dorothée ıssız sokakta ilerliyor, güneş gibi güçlü ve mağrur... İlerliyor, alabildiğine ince gövdesini alabildiğine geniş kalçaları üzerinde gevşekçe sallaya sallaya. Açık pembe ipek elbisesi, derisinin karanlıkları üzerinden keskinlikle beliriyor, uzun boynuna, girintili sırtına kalıp gibi oturuyor. Ağır küpeleri ufacık kulaklarında gizli gizli cıvıldıyor. Deniz meltemi dalgalanan eteğinin ucunu kaldırıyor, parlak ve güzel bacağını gösteriyor.

Yoksulun gözünde zenginin sevincinin yansıması her zaman tuhaf bir şeydir.

Dostlarımdan biri, gelmiş geçmiş hayalperestlerin en zararsızı, bir gün bir ormanı ateşlemişti. Ormanın söylendiği kadar kolay tutuşup tutuşmadığını görmek istemiş, öyle söylüyordu. Deney on kere başarısızlığa uğradı, ama onbirinci seferde fazlasıyla başarılı oldu... Sıkıntı ile hayalden fışkıran bir çeşit güçtür bu; içlerinde böyle bir güçle doğan kimseler de yaratıkların en gevşekleri, en çok hayal içinde yaşayanlarıdır.

Bir halk konserinin çevresinde itişip duran paryalar kalabalığına meraklı bir bakışla bakmaktan kendimi alamam hiçbir zaman. Orkestra bayram, zafer ya da şehvet türküleri fışkırtıyor gecenin içinden. Entariler ışıldayarak sürükleniyor; bakışlar kesişiyor; avareler, hiçbir şey yapmamış olmanın yorgunluğu içinde, çalgıyı gevşek gevşek tadar gibi yaparak salınıyorlar. Burada yalnız zenginlik var, mutluluk var, kaygısızlık var, hayatın akışına kapılma hazzını ciğerlere, gönüllere doldurmak var...

Charles Baudelaire, "Spleen de Paris - Paris Sıkıntısı"ndan

Şimdi evime girsem bile
Biraz sonra çıkabilirim
Madem ki bu esvaplarla ayakkaplar benim
Ve madem ki sokaklar kimsenin değil
ORHAN VELİ

Hangi gökyüzü ister yasak edilsin bakılmak bakılmak **ARİF DAMAR**

Sırsıklam bir gökyüzü çıktı ağlardan / Masmavi bütün balıkçılar **CAN YÜCEL**

Toplantılarda el çantasından sık sık ayna çıkarıp kendine bakmak, yüze pudra sürmek, saçının biçiminden şikayet etmek hakiki hanımlığa hiç yakışmayan hareketlerdir. Kendisini cazip hale sokma çabasında bulunan bir bayan, tabii haliyle cazip olmadığını peşinen kabul etmiş olur. **ZÜBEYİR AKER**, Protokol Kuralları *(1969)*

Çin Mahallesi'nin yolunu bulmak bile yeterince zahmetliyken kainatı keşfetmek isteyen insanlar beni şaşkına çeviriyor. **WOODY ALLEN**

Nihayet yeni **Peter Murphy** albümü: "Dust" 23 nisanda yayınlandı ve Murphy, haziran ortasına kadar Amerika turnesinde olacak. Albümde yakından tanıdığımız müzisyenlerin imzaları var: Murphy'yle başrolleri paylaşan Mercan Dede'nin yanında, Yelda Özgen, Neva Özgen, Yurdal Tokcan, Ertan Tekin gibi bizim mahalleden müzisyenlerin çalgılarını da duyacağız "Dust"ta. Kayıtları İstanbul ve Montreal'de yürütülen albümün bazı parçalarında Murphy, Michael Brook'la çalışmış; fotoğraf işiniyse Anton Corbijn üstlenmiş. Haberci kuşlar, böyle albüm görmediniz diyorlar.

The The'nın single'ları "45 RPM - The Singles of The The" adıyla mayısta yayınlanıyor. Albümde üç de yeni şarkı var –onlar da bu albümün single'ı olacak: "Pilar Box Red", Liz Horseman'in eşliğiyle "December Sunlight" ve Deep Down Truth". The The'nın ilk toplama albümü bu. Eski albümlerinin yeni baskıları da, şarkılarda değil ama kapak konseptlerinde ciddi değişikliklerle yolda. Matt Johnson ise şu sıralar yeni albümün şarkıları için İsveç kampında.

Depeche Mode'culara müjde: **David Gahan** solo albümü için çalışmaya başlamış, 15 şarkısının demosunu doldurmuş. Albümün, New York'a yapılan uçaklı saldırının izlerini taşıyacakmış ve saldırıda ölenlere ithaf edilecekmiş. Az elektronik, bol caz, blues, rock olacağı söylenen albüm, ne yazık ki ancak önümüzdeki sene günyüzü görecek.

John Fogerty'nin yeni albümü de mutfakta. Bilgisayar takviyeli müzikten şikayetçi olan Creedence Clearwater Revival kahramanı, "hâlâ iyi müzikten hoşlanan onbinlerce insanın olduğunu" ve yapacağı albümün "rüyalarının albümü" olacağını söylüyor.

Yakında Bir **Tricky** "best of"u geliyor. Albümün adı, "A Rough Guide To Tricky" olacak.

Yazoo'ya ithafen yapılan tribute albümde son noktalar konuyor. Yazoo şarkılarını Science Park, Soviet, Empire State Human, Ganymede, Strange Angels gibi gruplar seslendiriyor.

Haydutlar zamanı

Temmuz sıcağıyla İstanbul'a düşecekler arasında Balkanlı dostlarımız da var. Hayırlısıyla, İstanbul Caz Festivalinde, Romanya'nın muazzam Çingene kollektifi Taraf de Haidouks çalacak. Şenlikli müzikleriyle geçmiş yüzyılların "namuslu eşkıya"larının ruhunu yaşatan kalabalık ekip, dünyanın her yanında binlerce hayranlara sahip. Eminiz İstanbul'da –üstelik Laço Tayfa'nın yanında- kendilerini köylerinde hissedecekler. Konsere "idmanlı" gitmek isteyenler için söyleyelim, grubun dört albümü de Türkiye'de bulunabiliyor. Sonuncusu bir konser kaydı: "Band Of Gypsies". İstanbullu darbukacı Tarık Tüysüzoğlu ve Makendonyalı Koçani Orkestar'ın da konuk olduğu albüm şu tatsız günlerde insana ilaç gibi geliyor.

SİYAH MANTOLU ADAM 70 YAŞINDA

BEKARETİMİ JOHNNY CASH BOZDU

Beyaz Saray'ın, Hollywood'un, McDonald's'ın dışında da bir Amerika olduğunu 50 yıldır haykırıyor Johnny Cash. Ve ne mutlu ki çağrısı yanıtsız kalmıyor. 70 yaşını 40 şarkılık ratrospektif bir albümle kutlarken, parlak ışığından nasiplenenler ona birkaç satırla şükranlarını sunmuşlar. "Man In Black - The Very Best Of" albümünün kapak notlarından yaptığımız bir seçkiyi Roll sayfalarına aktarıyoruz. Mutlu yıllar Siyah Mantolu Adam.

Johnny Cash tüm müzikal sınırların ötesindedir ve harbi yasadışı adamlardan biridir.
Willie Nelson

Johnny Cash, her zaman hayattan daha büyük oldu. Tehlike ve heyecan dolu, vahşi ve yaratıcı enerjiyle kaynayan karanlık ve güçlü bir ruh... Sadece ezilmişlerin ve Kızılderililerin yanında olduğu için değil, tıpkı Muhammed Ali gibi, insanlarla olan ilişkisi karşılıklı bir aşk hikayesi olduğu için... William Blake, Tanrıya tapınmanın gerçek yolunun, onun insanlardaki yansımalarını takdir etmekten geçtiğini söyler. Johnny Cash de insan ruhundaki güzellik ve şükranı görebileceğimiz nadir insanlardan biridir.
Kris Kristofferson

Johnny Cash'i ilk gördüğümde San Quentin'deki mahkûmlar grubunun bir üyesiydim. Beş bin mahkûmu avucunun içine alma ve striptizcilerden sahne çalma yeteneğine hayran oldum. Bunu becermek hiç kolay değildir. Üstelik o gece sesi de çıkmıyordu. Bir önceki gün verdiği konserde sesi gitmişti ve San Quentin'de sahneye çıktığında sadece fısıldayabiliyordu. Üzerinde, kolları sıvanmış gri bir gömlek vardı. O güne kadar Johnny Cash hastası sayılmazdım. "I Walk The Line" gibi parçalarını biliyordum, ama ona özel bir değer vermiyordum. Sahnede fısıldayarak "elimden gelenin en iyisini yapacağım" dedi. Ondan sonrası bir tarih. Doğru şeyleri yaptı ve belki de Tanrı ona yardım etti. Hapishane doğruyu bulmak için en uygun yerdir, çünkü mahkûmlar yalan söylemez, size hak etmediğiniz bir payeyi vermek ve sizi alkışlamak için hiçbir gerekçeleri yoktur. O gün doğruyu gördük.
Merle Haggard

60'lardan beri Johnny'nin arkadaşı olmaktan gurur duyuyorum. Onunla ve muhteşem ailesiyle çok mutlu saatler geçirme şerefine nail oldum. Onun vokal üslûbu en dikkat →

Rock Kültürünün Öyküsü

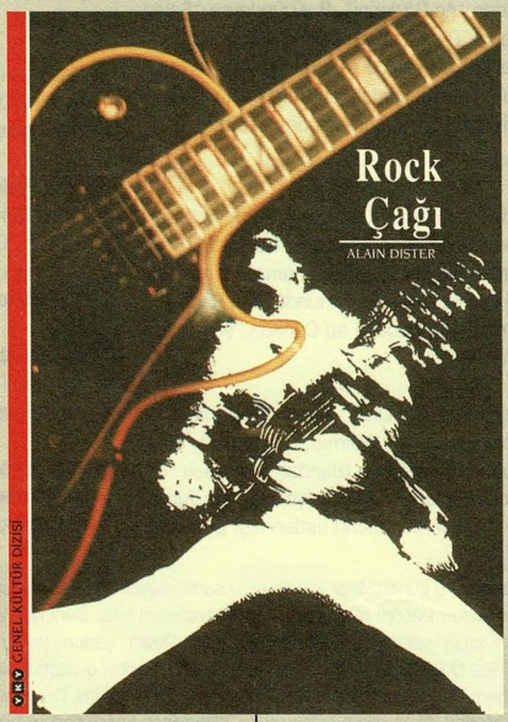

Rock Çağı
Alain Dister
176 s.

Elvis'in yolundan giden Rock'n'roll, sert kabuğunu korurken gitgide içini de sertleştirdi. Bir süre sonra endüstrinin çarkları altında bu sertlik törpülendi, ama Rock müzik öyle ya da böyle çağımıza damgasını vurdu.

YKY Genel Kültür dizisinden yayımlanan **Rock Çağı**'nda, Rock'ın sancılı doğumunun ve durdurulamaz yükselişinin öyküsünü bulacaksınız.

YKY
YAPI KREDİ YAYINLARI KİTABEVLERİ: • İSTANBUL: 212-293 08 24 / 502 • İZMİR: 232-463 82 90 • ANKARA: 312-435 85 94
E-posta: ykkultur@ykykultur.com.tr • Web Sitesi:www.yapikrediyayinlari.com • **Internet satış: www.estore.com.tr/bulvar/yky**
YAPI KREDİ KÜLTÜR SANAT YAYINCILIK TİC. VE SAN. A.Ş. 212-293 08 24, 252 47 00

Bir-iki öğüt vermek istiyorum, zengin düş dünyalarının olduğu kadar, güçlü dostlukların da babası olan iki şey üstüne... İçki ve sigara içmeyin! Sağlık için zararlıdır!.. **LUIS BUNUEL**

Erkin Koray kompartımanda oturmuş sigara içiyordu. Kondüktör içeri girip şöyle bir baktı, "beyefendi" dedi, "görüyorsunuz ki bu kompartımanda sigara içilmemesi için bir yazı var." Erkin cevap verdi: "Okudum o yazıyı. Sigara içmek yasaktır yazıyor. Ama yanında da 'bilmemne korselerini giyin' ilanı var. Öyle yazıyor diye korse mi giyeceğim yani?" *(Diskotek mecmuasından, 26 Haziran 1968)*

İstanbul'da bayram var. Haziranın 8'inde Pulp ve David Byrne geliyor... Vee 10'unda da Manu Chao. *(Manu şart koşmuş, biletler ucuz olacak...)*

Ah, bu hayat çekilmez...

Anti-global harekete ivme kazandıran şarkıların toplandığı "La lotta continua" isimli derlemeye "Çok mu Zor"la katılan Rashit, punk'a en çok yakışan plak formatına döndü: Dört yeni şarkı, 45'lik boyunda, 33 devirle, bu sefer sarıplakta. EP'nin adı "Taksim'de Bangyjumping". Erol Evgin'in "Sevdan Olmasa"sının ardından "Aç Gözlerini", B yüzündeyse "Sakın İnanma"nın ardından –50'lerde The Four Tops'ın okuyup meşhur ettiği– "İstanbul"un Türkçe ve punk'ça versiyonu var. Plağı İstanbul'un kimi dükkanlarında bulabilirsiniz, olmadı, kroket_records@yahoo.co.uk adresini denersiniz.

Geçen yıl fırtınalı bir şekilde Virgin'den kopan ve bir daha asla büyük şirketlerle çalışmayacağına and içen **David Bowie**, kendi firması ISO'nun dağıtımı için Sony ile yedi albümlük bir kontrat imzaladı. Bowie'nin internet üzerinden albüm projesi ise iyice suya düşmüş gözüküyor. Tony Visconti desteğindeki yeni Bowie albümü "Heathen" Haziran'da plakçınızda.

Jacques Chirac'ın kurmayları son seçim kampanyasında kullanmak üzere bir türlü şarkı bulamamış. Önce **Daft Punk**'ın "One More Time"ına, sonra **Saint Germain**'in "So Flute"üne çengel atmışlar, ama ikisinden de red cevabı almışlar. Sonunda **Line Renaud**'nun "Ma Cabane au Canada" şarkısında karar kılınmış.

"Dancer In The Dark" meğer **Björk**'ün ilk sinema tecrübesi değilmiş. On yıl önce, Sugarcubes'ün üyesiyken İzlandalı yönetmen Nietzchka Keene'in tek çalışması "The Juniper Tree"nin de başrolünü üstlenmiş. Bir Grimm Kardeşler uyarlaması olan siyah beyaz filmde doğaüstü güçleri olan iki kızkardeşin öyküsü anlatılıyor. Björk, film hakkında şöyle demiş: "The Juniper Tree'yi hiçbir zaman filmografime sokmadım, çünkü çekimler sırasında sürekli bebeğimi emzirmekle meşguldüm ve ne olup bittiğinin farkında bile değildim. Bir projeyi benimseyebilmem için yüzde yüz içinde olmam gerekir, Dancer In The Dark'ta olduğu gibi..."

Caz piyanisti **Jacques Loussier**, **Eminem**'e dava açtı. Eminem'in son single'ı "Kill Me"de Fransız piyanistin "Pulsion" isimli parçasının temaları izinsiz kullanılıyormuş.

John Parish'in yeni albümü eylülde geliyor. "How Animals Move"daki iki şarkıyı **PJ Harvey** seslendiriyor. Bu arada Polly Jean'in "One Time To Many" isimli şarkısı (1995'teki "C'mon Billy" single'ının B yüzüydü) "Six Feet Under" filminin soundtrack'inde yer aldı.

DJ Shadow, "Endtroducing"den sonra "U.N.K.L.E." projesini saymazsak, altı yıllık bekleyişin ardından "The Private Press" albümünü yayınlamaya hazırlanıyor.

Pulp'ın kaptanı olmadan önce üniversitede sinema okuyan **Jarvis Cocker**, Harland Miller'ın, Sheffield şehrinde gençlikten yetişkinliğe doğru atılan adımları konu alan romanı

← çekici ve ayrıksı üslûplardan biridir. Plaklarıysa her zaman ayrıcalıklıdır.
Paul McCartney

Johnny Cash'le çalışmış olmaktan dolayı gurur duyuyorum. Onu ilk defa stüdyo kapısından içeri girerken gördüğümde, sanki Musa'yı görmüş gibi hissettim kendimi. Tamamen İncil çağrışımlarıyla yüklü bir adamdır o. Çok sevdiği Amerika'nın toprakları gibi ağır katarların sesini ve gümbür gümbür vaazlarını sesinde toplayan biri... Onu görmeden de, sesindeki karakteristikten kafamda belli bir resim edinmiştim... İnsanî tutkuyla karışık adil bir öfkeyle dolu ruhu, bir kıta kadar büyüktür. Bireysellik üzerine inşa edilmiş topraklarda gerçek bir bireydir o. Onun gibisi gelmedi ve o Amerika'dan başka bir yerden de gelemezdi.
The Edge

Johnny Cash, çok uzun yıllardır bana sesleniyor. Zihnimdeki en güzel seslerden biridir kendisi. Şarkı bittikten sonra bile onu yanıbaşınızda hissedersiniz. Hep oradadır; gece çöktüğünde en derin ses ona aittir, vahşi karmaşanın ortasında en cesur aklıselimlik ondadır. Teşekkürler, bayım. Kuşaklar seni dinlemeye devam edecek.
Leonard Cohen

Johnny Cash radyoya çıktığında, kimse istasyonu değiştirmez. O ruhani ses tüm sınırları aşar ve o ses hepimizin inandığı bir sestir. Sizin sesiniz azizler ve günahkârlar içindir –ruhun suyudur. Dilerim ki uzun yıllar yüksek sesle şarkınızı söyleyebilesiniz. "San Quentin"deki "I Don't Know Where I'm Bound" şarkısı her zaman tüylerimi diken diken edecektir. Şarkının sözlerinin mahkûmlar tarafından yazılmış olması ve sizin o gece için bu sözleri bestelemiş olmanız... İşte gerçek bir an... Onun için, bizim için...
Tom Waits

Onu ilk olarak 1957 yılında falan dinlemiş olmalıyım. Sanırım bir Hank Williams şarkısı olan "Lonesome Whistle Blow". O zamanki yaşımı düşündüğünüzde, Johnny Cash çok büyük, çok özgün bir müzisyendi. Bana keskin gerçekçiliğiyle Jimmy Reed'i anımsatırdı. Müzikal olarak yaptıkları o dönemde Muddy Waters gibilerinin yaptıklarıyla aynıydı. Köklerin müziğini yapıyorlardı, ama bunu elektrikli bir sound'la icra ediyorlardı. Müzik hem geleneksel hem de moderndi. Beni ona çeken bir başka şey de, gitarını belinin altında tutuyor olmasıydı.
Keith Richards

80'lerin başından beri onunla dostuz. Hem bir efsane hem de sıradan bir adamdır o. Çok akıllıdır, her şeye birçok açıdan bakar, tartar ve ağzından çıkanı düşünür. Özellikle Kızılderili kültürü ve politikasıyla ilgili engin bir bilgi sahibidir. John'la ilgili en önemli şey, onun dürüstlüğü ve samimiliğidir. Bir şarkıyı alır ve onu kendisinin kılar. Benim "I Won't Back Down" şarkımı yorumladığında, "bu şarkıyı o yazmış olmalı" diye düşünmüştüm. Onun sesinden dinleyince kendi şarkım bile bir başka gerçeklik kazandı.
Tom Petty

John Cash'le kişisel tanışıklığım 70'li yıllara gider. O zamanlar June'un (June Carter Cash) kızı Carlene, Nick Lowe'la evliydi. John'la da o dönemde tanıştım. 81 yılında Nashville'de albüm kaydı yaparken, John ve June bizi akşam yemeğine davet etti. En güzel kıyafetlerimizi giydik ve gittik. Muhtemelen berbat görünüyorduk, ama hiçbir yorum yapmadılar. Bize büyük bir misafirperverlik gösterdiler ve güney usûlü ağırladılar. Bir şarkıyazarı olarak, son dönemde yaptığı albümler bile geçmişiyle sıkıca birbirine bağlı. İlk dönem albümlerinin sound'unu yeniden inşa etti ve şarkıları kendi yazmadığı durumlarda bile, başkalarının şarkılarında kendi kişiliğini yakalayabiliyor. Onun eşi benzeri yok. Onun gibi bir sese sahip kimse de yok. Onun söylediklerini söyleyebilecek kimse de yok.
Elvis Costello

Dokuz yaşındayken annem ve babamla birlikte televizyon seyrediyordum. Avustralya'da, büyüdüğüm Victoria kasabasında... Her neyse, Johnny Cash Show başladı televizyonda. Avustralya televizyonunda ilk defa... O zamana kadar müziğin gerçek anlamıyla ilgili hiçbir fikrim yok, beni özellikle çeken bir yönü de... Program Johnny Cash sırtını dönük bir halde başlıyor. Sonra Johnny yüzünü dönüyor ve "merhaba, ben Johnny Cash" diyor. Ve başlıyor döktürmeye, bildiğimiz siyahlar içindeki adam... Çok net olarak hatırlıyorum, bu program rock'n'roll'un yasaklanmış yönünü ilk görüşümdü. Rock müzikteki yasadışılığı ilk farkedişimdi. Ve birden rock'n'roll'a ilgi duymaya başladım. O zamana kadar müziğe bir çocuk gözüyle bakıyordum. Diyebilirim ki, benim bekaretimi bozan Johnny Cash oldu. Kısa pantolunlu bir çocuk olarak o an farkettiğim şey, müziğin içindeki şeytandı. Ve bunun benim üzerimde büyük bir etkisi oldu. Tüm hayatım boyunca –büyürken, yeniyetmeliğimde, punk dönemimden bugün yaptığım müziğe kadar– Johnny her zaman benim yanımda oldu.
Nick Cave

Johnny Cash, benim için her zaman sınıfı temsil eder.
Trisha Yearwood

Johnny Cash, ateşli bir adamdır. Bir mahkûm ve bir şair olarak yürüdü hep. Yüreği hep verici ve bağışlayıcıydı. Aslanla birlikte yatan bir kuzu... Seni tanıdığım için çok şanslıyım. Mutlu yıllar Johnny!
Tim Robbins

Çeviren: **Ogan Güner**

Şakası bile komik		
	Gördüğümüz dünya, yemin ederim, aslına benziyor **MELİH CEVDET ANDAY**	Biz tükendik, bitkiler yaşasın. **BEŞİKTAŞ BELEDİYESİ** *(Bebek'te, çiçek tarhlarının üstünde bir tabela)*
	Ben öyle kolay kolay boş konuşmam. **ASENA**	Öğrencilerin çevrelerinde kendilerine has bir lisan kullanmaları üniversite muhitlerinde bilinen ve kısmen de olgunlukla karşılanan bir durumdur. Fakat her şeyde olduğu gibi bunda da bir sınır olduğunu benimsemek gerekir. Öğrencilerin, aralarında, kendilerinin uydurdukları lisanı kullanmalarına müsamaha ile bakılabilirse de, umuma ait yerlerde, ulaştırma araçlarında, yöneticilerle olan temaslarında bu lisanın hiçbir şekilde yeri yoktur. **ZÜBEYİR AKER**, Protokol Kuralları
	İnsanın kendisi olmasının koşulu, kim olduğunu hiç mi hiç bilmemesidir. **NIETZSCHE**	
	Motiflerini yine kendi göz nurumla hazırladığım, Gurbet Yolcusu isimli, leylak rengi, şıkır şıkır, pırıl pırıl bir kostümümü giyip hemen geliyorum. **ZEKİ MÜREN** *("Pırlanta 2" albümünden "Dargın Ayrılmayalım" şarkısı öncesi bir anons)*	Bu sabah / İyi bir haber aldım / Beni görmüşsün düşünde **PAUL ELUARD**

"Slow Down Arthur Stick to 30"i beyaz perdeye uyarlamaya karar vermiş. Sheffield, Pulp'çıların da memleketi.

Blur yedinci albümlerinin kayıtlarını bitirmek için stüdyoya giriyor. Solist Damon Albarn'ın Gorillaz ve Mali Music çalışmaları için harcadığı zamana rağmen grubun kayda hazır 15 şarkısı var. Hatta Albarn şimdiden albümün ilk single'ının ismini açıkladı: "Don't Bomb When You Are The Bomb".

Lauryn Hill Mayıs'ta "Unplugged" konser kayıtlarından oluşan bir double albüm yayınlıyor. Konserde Hill, tek başına elinde akustik gitarıyla yeni şarkılar da çalıyor.

12 yıllık deneysel çalışmaların ve iki albümün ardından **Letfield** tarihe karışıyor. Elektronik üstadlar Paul Daley ve Neil Barnes, bundan böyle kendilerini solo çalışmalarına adayacaklar.

Massive Attack'ten çatırtı haberleri: Mushroom'un ayrılmasından sonra, Daddy G de gruptan çekilmeye niyetleniyormuş. Yaz sonunda çıkacak albüm üstünde şu sıralar prodüktör Neil Davidge ve 3D çalışıyor. Mikrofon teslim edilen isimlerden bazıları Horace Andy, Jhelise Anderson ve Sinead O'Connor.

Manchester kökenli Factory Records'un hikayesini konu alan filme Happy Mondays'in "Twenty Four Hour Party People" albümünün adı konacak. Film, Factory'nin ve Hacienda kulübünün kurucusu, televizyon sunucusu, Joy Division, Happy Mondays, A Certain Radio gibi grupları keşfeden **Tony Wilson**'ın hikayesini anlatıyor. Filmin yönetmeni Michael Winterbottom, daha önce de Sex Pistols ve Joy Division'ın ilk konserlerini kamerasıyla tespit etmiş, Ian Curtis'in intiharını perdeye uyarlamıştı.

Rhythm & blues şarkıcısı **Lisa "Left Eye" Lopes**, Honduras'ta geçirdiği trafik kazasında hayatını yitirdi. TLC grubunun 30 yaşındaki elemanı, yeni albümlerinin kaydının ardından tatile çıkmıştı. Lopes, NINA adıyla solo çalışmalar da yapıyordu.

İki yıl önce "Goodnight Moon" şarkısıyla gönülleri fetheden **Shivaree** grubu ikinci albümü "Rough Dreams"i haziran ayında yayınlayacak.

Şimdilik ismi "Subject To Nicotine Stains" olarak konan yeni **Suede** albümü eylül ayına yetiştirilmeye çalışılıyor. Yayınlanacak ilk single ise "Positivity" adını taşıyacak.

Jay Jay Johanson, Alman grup Funkstörung eşliğinde doldurduğu yeni albümünü haziran ayında yayınlayacak.

Öfkeli melekler

Kara Tren, iki rock'çuyu daha yolcuları arasına kattı: Alice In Chains'in vokalisti Layne Staley ve elektronikanın öncülerinden Fat Gadget aramızdan ayrıldı... Layne Staley, Alice In Chains'in temellerini daha lisede atmıştı. Grubu kurduktan sonra kısa sürede ilk EP'lerini yayınladılar. 1992 tarihli ilk LP'leri "Dirt", devrin en güzel albümlerinden biri olarak zihinlere kazındı. Önceleri bir heavy metal grubu olarak lanse edilen grup, bu türün sınırlarını hayli zorlayan incelikli bir karanlığa, müzikal bir hassasiyete sahipti; grunge'a eklemlenmeleri zor olmadı.

Gitarist Jerry Cantrell başarının nimetlerini daha fazla zorlamaktan yanayken, Staley underground köklerine bağlı kalmayı tercih etti. Grubun pek fazla turneye çıkmaması, hep Staley'nin eroin iptilâsına bağlandı. Aynen aniden gelen ölümü gibi. 1995'te Pearl Jam ve Screamin' Trees elemanlarıyla proje grubu Mad Season'la bir albüm de yapan Staley, Tom Morello'ya göre "öfkeli bir melek gibi şarkı söylüyordu"...

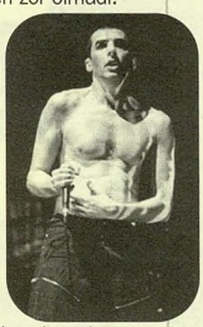

Fat Gadget, Mute plak şirketiyle ilk anlaşma imzalayanlardan biriydi. Human League ve Cabaret Voltaire'le elektronik hareketin öncüleri arasında yerini aldı. 1979 single'ı "Back To Nature" Fat Gadget'ın yolunu açmıştı. Sahne şovlarıyla da efsaneleşen Fat Gadget, bu isimle dört başarılı albüm yaptıktan sonra, gerçek ismine döndü, Frank Tovey olarak plaklar yaptı. Rock, punk, folk, elektronik arasında mekik dokumayı hep sürdürdü. Geçen sene kapsamlı bir "best of"u yayınlanan Fat Gadget, en son Depeche Mode'un "Exciter" turnesine katılmıştı. Çocukluğundan beri sorunlu olan kalbi, 3 Nisan'da bir krizle onu yenik düşürdü...

POSTEXPRESS
ENTERNASYONAL ŞALALA

sayı 12

Hepimiz Filistinliysek
Edward Said'in sözlerinden solun hissesine düşen dört elma

2002 Türkiye Burjuvazisi
Mustafa Sönmez'in incelemesi: Krizin ABC'si

Beethoven dinlerken ne alıyoruz?
Naomi Klein'ın "No Logo"suna Alessandro Baricco'dan sürkontr

IBM-Nazi işbirliği
ABD'li yazar Edwin Black'in Village Voice'a kapak olan araştırması: IBM ve soykırım.

Yeni Roma, eski Asteriks
Ahmet İnsel'le Avrupa Birliği ve emperyal olan ve olmayan emperyalizmler üzerine

Street Fighting Man
Tarık Ali'yle Porto Alegre'den Kürt sorununa, Jagger'dan Lennon'a harita-metod

Liberallerin anlayamadığı kavramlar
Ken Loach'un gözüyle sanat, kültür ve siyaset

Her ayın 15'inden itibaren gazete bayilerinde ve kitapçılarda

Şehbender Sok. No:3 Asmalımescit
Tünel Beyoğlu 80040 İstanbul
Tel: (212) 292 73 68
e-mail: babylon@turk.net

babylon Mayıs'02

babylon-ist.com

Habbecik

1 Mayıs Çarşamba

Audio Vision / Sight & Sounds from Britain

Oojami (Londra)

Visuals by Orphan Drift

The British Council

2 Mayıs Perşembe
3 Mayıs Cuma

Oxi-Gen
Room Service 006

RADIO XI-GEN FM 95.9 ISTANBUL

4 Mayıs Cumartesi

Laço Tayfa

Yardım Konseri

7 Mayıs Salı

International Lazy Sound System

8 Mayıs Çarşamba

Abfunk (Münih)

9 Mayıs Perşembe

DJ Arkın Allen (Montreal)

Live dj set
"Ahir Zaman Plakları"

10 Mayıs Cuma
11 Mayıs Cumartesi

Kazım Koyuncu

14 Mayıs Sal

Thunder of the Swords

15 Mayıs Çarşamba

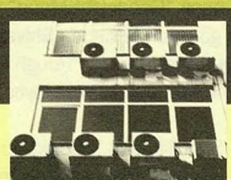

Beat Force Nights

Visuals by Gökay Sarıöz

16 Mayıs Perşembe

Garanti Caz Yeşili

Sun Ra Arkestra (Chicago)

Garanti CAZ

17 Mayıs Cuma
18 Mayıs Cumartesi

Erkin Koray

22 Mayıs Çarşamba

Babylon Juke Box

23 Mayıs Perşembe

Cem Karaca & Kurtalan Ekspres

24 Mayıs Cuma

Ayhan Sicimoğlu Sunar

Percussion Hip Hop

25 Mayıs Cumartesi

0/damage Inc.

28 Mayıs Sal

Kungfu - Gripin ile Zipİstanbul Rock Konseri

29 Mayıs Çarşamba

Orhan Osman ve Topluluğu Balkan Ekspres

30 Mayıs Perşembe

Miller Clubeer Time!

Fila Brazillia (live) (Londra)

Miller GENUINE DRAFT

31 Mayıs Cuma
1 Haziran Cumartesi

Yıldırım Arıcı

Babylon'da Görsel Sanatlar
(Mayıs Ayı Boyunca)

Babylon bir Pozitif Titreşimdir. pozitif-ist.com

Radikal | Terminalstanbul® | TURK•NET | RADIO XI-GEN FM 95.9 ISTANBUL | "Açık Radyo." 94.9 | STİL MATBAACILIK A.Ş. | Wall | Mimeray

İstanbul'dan Noir Désir geçti... Pozitif öncülüğünde, Efes Dark desteğinde, 12 Nisan'da Maslak Venue'de –lamı cimi yok– "bir tarih yazıldı". "Le Fleuve"den "Tostaky"ye, "L'Homme pressé"den "Des visages des figures" şarkılarına yırtıcı bir repertuar ve pastadan çıkan dansöz niyetine "21st Century Schizoid Man" ve "yaşasın halkların kardeşliği" sloganları... Roll, konserin bir gün öncesinde Bertrand Cantat ve arkadaşlarıyla yuvarlak masa toplantısı yaptı...

TUZAKLARA DİKKAT

Kapak fotoğrafı ve fotoğraflar: Eric Mulet

Avrupa'daki festivallere müzisyenleri davet ederken bile güçlüklerin yaşandığı, pek çok sanatçının uçağa binmekten bile korktuğunu söylediği bir dönemde, siz kalktınız, Ortadoğu'ya turneye gittiniz, çatışmanın kalbine...

Bertrand Cantat: Çatışmanın kalbi Filistin'de, oraya gidemedik. Bir gün gidebilmeyi umuyoruz. Ama evet, Ortadoğu'daydık. Bir şiddet ortamı olduğu söylendiği için, medyalar Arap dünyası hakkında gelişigüzel konuştuğu için, gerçeklikle insanların duydukları arasında büyük bir mesafe var. Oraya gitmek bizim açımızdan büyük bir tehlikeyi göze almak anlamına gelmiyordu, ama gitmemiz önemliydi.

Niçin önemliydi?

Bertrand: Şu sıralar oraya gitmenin iki kere daha önemli olduğunu düşünüyorum. Tesadüfen iyi bir çakışma oldu. Ortadoğu'ya davet edilmemiz aylar önce olmuştu. 11 Eylül'den bu yana her şey daha da ağırlaştı. Şaron'un İsrail'de iktidara gelmesiyle daha da vahimleşti. Ama bütün bunlar öngörülebilirdi, bunu öngörebilmek için kâhin olmaya gerek yok. Şaron'u iktidara getirirsen, olacağı budur. Olup bitenleri biraz takip ediyorsan, olacakları da tahmin edebiliyorsun... Amerikalılarda genel olarak korku hakim, hepsi paranoyak oldu. Biz çok gurur duyuyoruz, çünkü kafilemizde iki Amerikalı var; Şam'da bizimle birlikte protesto gösterisine katıldılar. Ülkelerinin bayrakları gözlerinin önünde yakıldı. Bayrak yakmak biraz ağır bir simge doğrusu. "Ne düşünüyorsunuz, ne hissediyorsunuz?" diye sorduğumuzda, "ağır gelmesine geliyor insana, ama niçin olduğunu biliyoruz" diyorlardı. Kendi küçük hikâyenin, küçük tarihinin, küçük bayrağının, gözü kara vatanseverliğinin ötesine geçip de düşünmeye başladığın zaman, ancak o zaman, gerçekten düşünüyorsun, olayları olduğu gibi görüyorsun: "Evet, bayrağımızı yaktılar ama niçin, neler oluyor, bizim bayrağımızı yakmaları tesadüf mü?" diye sormaya başlıyorsun.

Kendi küçük hikâyenin, küçük tarihinin, küçük bayrağının, gözükara vatanseverliğinin ötesine geçip düşünmeye başladığın zaman, gerçekten düşünüyorsun.

Ortadoğu'da atmosfer nasıldı, neler gördünüz, yaşadınız?

Bertand: Pek çok kişiyle tanıştık. Bölgedeki farklı ülkelerdeki durumları anlamaya çalıştık, çünkü hiçbir ülke bir diğerine benzemiyor. Arap dünyası yekpare bir bütün değil. Durumlar, koşullar tamamen birbirinden farklı. Midemize yumruk gibi inen şey, Beyrut'ta konser günü, akşamüstü yaptığımız kaçamakta gittiğimiz Şatila kampında gördüklerimiz oldu. Şatila kampındaki insanları görmek, çok korkunç, çok üzücü anılar... Uluslararası bir heyetle birlikte aylardır Filistin halkının korunmasına katkıda bulunmak ve destek olmak için bölgeye gidip gelen bir Fransız dostumuz var. Şu anda o da Arafat'la birlikte orada mahsur durumda. Onun sayesinde Şatila kampından sorumlu Halk Komitesi'nin üyeleriyle tanıştık. Büyük İsrail fikri korkunç ve imkânsız bir şey.

Filistinlilere destek olmak amacıyla, barış için bir konser düzenlemeyi düşünüyor musunuz?

Bertrand: Olağanüstü olurdu, ama bu düşüncenin henüz çok başlarındayız, üzerinde düşünmeye çalışıyoruz. Ama çok zor görünüyor.

Kimlerle böyle bir şeyi yapmayı düşünürsünüz?

Bertrand: Tabii ki Filistin tarafının olması lazım, ama aynı zamanda, hükümet yanlısı olmayan İsraillilerin desteği de şart. Şaron'un bu işe sıcak bakmayacağına şüphemiz yok. *(gülüyor)*

Albümünüz Fransa'da 11 Eylül tarihinde çıktı. "Büyük Yangın" adlı parçanız da New York'ta yaşanan saldırıları birebir anlatıyor sanki. Bu şarkıyı ne zaman, nasıl yazmıştınız?

Bertrand: 11 Eylül'de herkes gibi biz de şoke olduk. İki kere şoke olduk, çünkü gerçeklikle şarkının nasıl çakıştığını gördük. "Büyük Yangın", olaydan birkaç ay önce, ilkbaharda, New York'ta yazılıp kaydedilmişti. New York aslında harika bir şehir, ama aynı zamanda şiddet yüklü. Siren sesleri hiç eksik olmuyor. Amerika sürekli olarak şiddet görüntüleri üretiyor, Hollywood şiddetle çok eğleniyor. Sonra birdenbire işin rengi değişiyor. Bilemiyorum. Tamamen çevre, bağlam, his, sezgi meselesi, ama kesinlikle kehanet değil.

Şiddetin dışında başka etkenler var mıydı, şarkıyı nasıl bir ruh halinde yazmıştınız?

Bertrand: New York'ta kayıt yapıyorduk. Çalışmaya ara verdiğimiz bir pazar günüydü. Hudson'un öbür tarafında, Manhattan'ın karşısındaydık. Ben bütün gün yazı yazdım. Gruptaki herkes dolaşmaya çıkmıştı. Akşam geç bir saatte, ben de onlara katılmak istedim. Saat 11 sularıydı. Hudson'ın altından giden trene bindim, Manhattan'ın ortasına geldim, pazar akşamları New York'ta ortalık pek kalabalık olmuyor, biraz donuk bir atmosferdi. Broadway'i baştan aşağı katettim, World Trade Center'a kadar yürüdüm, küçük defterime notlar alıyordum bir yandan da. Sonra 11 Eylül'de oradaydım, iki gün soluk bile alamadım. İnsanın başına böyle şeyler de geliyor.

Siyasal angajmanları olan bir grup olarak tanı-

bakınız

Noir Désir ellidokuzuncu sayıda Roll'daydı...

"Ferré'nin "Avec le temps"ı ve Brel'in "Ne me quitte pas"ı hakiki porno şarkılar. Kimse aşkın sürüklediği düşkünlüğe adanmış bir şarkı yazmaya cesaret edemez. Bu şarkılar insanoğlunun derinliklerini aydınlatıyor." (sayı 59, aralık 01)

→9

nıyorsunuz... Simple Minds'ın solisti Jim Kerr, "konserlerimizde dağıttığımız Uluslararası Af Örgütü bildirilerini seyircilerin uçak yapıp attıklarını görmek beni kahrediyor" demişti 80'lerde... Zaman zaman sizin de dinleyicinizle aranızda büyük bir mesafe olduğu hissine kapıldığınız oluyor mu?

Bertrand: Eh evet, zaman zaman bir kopukluk, farklılık oluyor. Basınla da aramızda farklılık var. Grubun içinde de farklılık var, farklılık her yerde, farklılık hayatın kendisi. Her zaman farklılıklar var. Farklılık var diye durursan, devam edemezsin. Araçsallaştırılıyorsun diye durursan, devam edemezsin. Bir söz daha ağzından çıktığı anda değerinden kaybediyor; Kızılderili felsefesine göre böyle: Bir şey günışığına çıktığı anda kıymeti azalıyor. Evet, bunu biliyoruz. Peki, ne yapacağız, nasıl yapacağız? Gömecek miyiz kendimizi? Her şeyi bırakıp elimizi eteğimizi çekecek miyiz? Ayrıca, konsere gelenlerin birçoğunun sadece eğlenmeye, dağıtmaya geldiğini de biliyoruz, kimileri de kızlara asılmak için geliyor, onlara engel mi olacağız yani? Bu durumu anlıyorum, bu da hayatın bir parçası. Biz bir rock grubuyuz, insanlara zevk vermek için müzik yapıyoruz. Yolumuzdan dönemeyiz. Tabii ki başka bir şeye dönüştürülmeye çalışılabiliriz; bize alay ederek bakabilirler. İnanılmaz derecede çok sayıda insan sinik bir tavra sahip. Araya mesafe koymak, uzaktan bakmak, "hahha, angajmanmış, hadi bakalım eğlenin kendi kendinize" tavrı gayet revaçta bir şey. Hepsinin canı cehenneme, bu kadar. Kendini komik hissedebilirsin, yaptıklarının bir anlamı yokmuş gibi gelebilir, ama yine de yapmak gerekiyor. Yapmazsan, boka batmışsın demektir, yaparsan, yarı yarıya boka batmışsındır. *(gülüşmeler)*

Denis Barthe: Jim Kerr'i şöyle biraz rahatlatabiliriz: Bildirileri alanlar buruşturup yere atacaklarına uçak yapıyorlarsa, bu da bir şeydir. Çünkü uçaklar bildiriyi almamış insanlara kadar gidecektir böylece. *(gülüşmeler)*

Jean-Paul Roy: 100 kişiden 10'u bildirileri saklasa, bu da bir şeydir.

Bertrand: İnsanları seninle tamamen aynı düşünmeye zorlayamazsın. Yine de yaptığının bir yansıması, bir yankısı olur, bu da bir dayanışma yaratır. Biz bir yöne doğru gitmek istiyoruz. Bize kötü gelen bir sürü güç odağı var, küreselleşmeden tut, her tür dengesizliğe kadar...

Ayrıca, bir de sizi müzisyen değil de nerdeyse siyasetçiymişsiniz gibi gören, size fazlasıyla umut bağlayan kişiler de yok mu, bu da oldukça ağır bir yük değil mi?

Bertrand: Evet, kesinlikle ağır bir sorumluluk. Hiçbir şeyi yapmaya mecburuz diye yapmıyoruz. İnsanın yaptıklarının gönlünden geçenlerle uyum içinde olması lazım. Evet, üzerimizde böyle bir baskı var, ama bu baskının olması kötü bir şey değil. Gerçekliği her zaman hatırlaman lazım. Kim için çalışıyoruz? Kendimiz için, tamam, ama onun ötesinde, yukardakiler için çalışmıyoruz, aşağıdakiler için çalıştığımız kesin. "Herkesin kaderi kendi ellerinde, ayrıca bu durumların sorumlusu biz değiliz ki" diyemezsin. Ve asla iddialı olmamak lazım, tevazu içinde çalışacaksın. Hakları ellerinden alınmışlar, dışlanmışlar, evraksızlar, işsizler –aslında, gönlümüzde yatan, günün birinde herkesin işsiz olması ama, o ayrı konu– bütün aşağıdakiler için çalışıyoruz.

Sanatçıların, entellektüellerin, sesini duyuracak gücü olanların sıradan bir yurttaşa kıyasla daha fazla sorumluluğu olduğunu, daha fazla angaje olması gerektiğini düşünüyor musunuz?

Bertrand: Bana kalırsa, herkes kendi çapında, kendi tarzında angaje olmalı. Köşedeki bakkal mesela, eğer belli bir bonkörlüğe, iyi niyete, güleryüze sahipse, zaten bir anlamda angaje demektir. Ama sanatçılar, entellektüeller, hoparlörü eline alma şansına sahip olanlar, ne olup bittiğinin bilincindeyseler ve bunu kullanmıyorlarsa, alçaktırlar. Bunların sayıları hiç de az değil.

Denis: Bir de angaje olmak için angaje olma durumları var, ondan da kusur kalmamak için, "ben de oradaydım" diyebilmek için... Bunun hiçbir anlamı yok. Mesajın insanın içinden, gönlünden gelmesi lazım. Eğer sanatçı o bilince ve vicdana sahip değilse, hiçbir anlamı yok, zahmet etmesin.

Siz angajmanınızı nasıl tarif ediyorsunuz?

Bertrand: Öyle iki dakikada tanımlayabileceğimiz bir şey değil bu. İki dakikada şipşak tanımlamak pazarlamacı mantığı zaten. Tak tak tak: Biz şuyuz, biz buyuz demek bezirganlıktan, laf ebeliğinden başka bir şey değil, bir nevi "business"; başkaları tarafından yazılmış siyasi bir söylemi apartmak demek. Her şeyin özetlenebilir olduğunu düşünmek büyük hata. Ölçülmüş, biçilmiş hazırlop mesajlar vermek, belli normlara girmek bizim işimiz değil. "Globalleşmeye karşı mısınız?" diye sorulursa, evet, gayet açık bir şekilde globalleşmeye karşıyız. Globalleşme örneğin, hepimizin sonuçta Amerikalılar gibi olması demek: Hepimiz kültürel bakımdan onlar kadar yoksullaşacağız, onlar gibi sosyal adalet bilincimizi yitireceğiz. Yok öyle yağma. Amerikalılar derken, Amerika'ya baktığımızda görüneni, Amerika'nın bize yansıttığını kastediyorum. Yoksa orada da olağanüstü şeyler oluyor, olağanüstü insanlar var, o insanlara ve yaptıklarına ihtiyacımız var –müzikte olsun, edebiyatta olsun. Amerika toprakları lanetli topraklar. Bu toprakların üzerinde yaşayanların hepsini geberttiler, bu asla unutulmayacak. Unutulacağını sanıyorlar, ama unutulmayacak. Ama oradan gelen iyi şeyler kabulümüz. İnsanın onurunu da koruması lazım, ama sorun şu ki, onur çoğu zaman küstahlık noktasına varabiliyor, istilaya uzanabiliyor. Milliyetçilikle bizim işimiz yok, biz her zaman enternasyonalizmden ve sivil toplumdan yanayız. Biz eski tarzda, troçkistmiş, maocuymuş, o anlamda politika yapmıyoruz. Bütün bunlara mesafeli bakıyoruz. O mücadeleler içinde nelerin yanlış olduğunu gördüğümüz gibi, nelerin doğru ve iyi olduğunu da görüyoruz... Herkesin bir yerlerdeki komünist abisini arkasına aldığı silahlı mücadele devri geride kaldı artık. Öyle bir güçler dengesi vardı ki, mesela Che Guevara "Ruslar üçüncü dünyanın hayrına çalışmıyor" demişti. Ve sonra Bolivya'da öldürüldü. Bütün bunlar güç dengeleri, korkunç dengeler, korkunç güçler. Korkunç! Şimdi başka bir sorun var, fazlasıyla eleştiri, muhalefet aşamasındayız, ama artık öneri aşamasına yeniden geçmek gerekiyor. Porto Alegre'de insanların alternatifler geliştirmek için uğraşması harika bir şey.

Zebda'cılar, Toulouse'da siyasete doğrudan müdahale ediyor. Belediye düzeyinde çok önemli politikalar geliştiriyorlar...

Denis: Evet, onlar, daha farklı, troçkist formasyondan geliyorlar. Tesadüf değil yani. Ama bu kapalı oldukları anlamına gelmiyor, kafaları çok açık, çok özgür. Örgütlülük açısından olsun, doğrudan politik ilişkiler kurmak açısından olsun, bizim sahip olmadığımız bir pratikleri var.

Jean-Paul: Ayrıca, bir ekipleri var.

Bertrand: Yerel düzeyde çok iyi çalışıyorlar. Bu çok güzel, ama baskı oluşturmanın tek biçimi doğrudan politika yapmak değil. Bunun daha farklı biçimleri de var. Herkes kendi geçmişine, kendi tarihine, kendi tarzına göre bunu yapmalı.

Angajmandan söz edip geçenlerde vefat eden Pierre Bourdieu'yü anmamak olmaz. Bourdieu

Gun Club, Sixteen Horsepower, Léo Ferré, Cohen.. Nasıl ailenden gelen bir soy kütüğün varsa, hissettiğin gerçeklerle de bir soy kütüğü yaratıyorsun.

Foto: Muhsin Akgün

sizin için önemli biri miydi?

Bertrand: Yokluğu çok büyük boşluk yaratan insanlardan. Bu tür insanlar çok önemli. Bizim konuştuklarımızın yarısı laf salatası, onunki öyle değil. Yokluğu büyük bir boşluk yaratıyor çünkü, bu tür insanlar artık kalmıyor diye korkuyorum. Theodore Bruno mesela, o da böyle bir insandı. Eleştirel düşüncenin ustaları, aşağıdakiler için çalışan bu insanlar göçüp gidiyor ve yerlerine kolay kolay kimse gelmiyor. Bu büyük adamlar, uluslararası düzeyde kabul gören büyük araştırmacılar, herkes ayaklarının altına kırmızı halı sererken, itibarları en üst noktadayken, her şeyi, nereden geldiklerini, kimler için çalıştıklarını unutabilecekken, tam tersine, daha fazla bastırıyorlar, "Sen bana bu ünvanları veriyorsun, benim ne kadar zeki olduğumu, ne kadar güçlü olduğumu görüyorsun, kabul ediyorsun diye çenemi kapayacağımı sanma" diyorlar. Bu son derece önemli. Entellektüellerin, bilimadamlarının bu şekilde tavır alması, bir anlamda, sanatçılarınkinden daha önemli. Herkes tarafından objektif olarak kabul edilen, takdir gören çok güçlü çalışmaları var, sosyolojik açıdan, insan bilimleri açısından çözümlemede bulunacak güçlü araçlara sahipler. Bu adamlar çok önemli, çünkü ellerindeki bu araçları toplumsal adalet için, konuşma hakları ellerinden alınmış insanlar için kullanıyorlar. Bilimi toplumsal adalet fikrinin, ilerici fikrin hizmetine sokuyorlar ve bunu yaparken pek çok şeyi de göze alıyorlar. İtibar ve şöhret kazananlar, genellikle sonradan her şeyi unutuyor. Bir kere yükseldin mi, aşağıda neler olup bitiyor, neler yaşanıyor, ruhun bile duymuyor. Bu herkes için geçerli bir mesele, biz de dahil. Biz de ayrıcalıklı durumdayız. Tanınmaya başladığında, paralar kazandığında, "artık konuşamam" diyorsun, "bir evim, hatta yüzme havuzum var". Ne demek istediğimi anlatabiliyor muyum? Köşeye sıkışıyorsun. Şahsen bununla bayağı mücadele ettim. Bir an geldi, "sakin ol, yanlışa düşme, bizden istenenin tam tersini yapacağız" dedim kendi kendime. Bu bir tuzak, bu mutlak entellektüel tuzak. Tanınmaya başlayınca, sözünü dinletebilir, sesini çıkarabilir hale gelince, "ama yapamam,

söz alamam, ben ayrıcalıklı durumdayım, artık konuşmaya hakkım yok" diyorsun. İşte bu noktada, tak, iş bitiyor, kılını kıpırdatmıyorsun, hiçbir şeye dokunmuyorsun, bulaşmıyorsun, bütün hiyerarşilere uyum sağlıyorsun. Kendi kendime "hayır" dedim, "tam tersini yapacağız". Ve böyle devam ediyoruz.

Plak şirketiniz Universal'in sahibi Jean-Marie Messier'ye hitaben yazıp Victoires de la Musique ödül töreninde okuduğunuz mektup büyük gürültü kopardı, bu mektubu yazmaya sizi yönelten nedenler nelerdi?

Bertrand: İnsan kendini tuhaf hikayelerin içinde buluveriyor. Seçmediğin, tercih etmediğin durumlara sürükleniyorsun. Bir plak şirketiyle sözleşme imzalıyorsun, bu plak şirketi başkasına satılıyor, bir daha satılıyor, el değiştire değiştire kendini Universal'de buluyorsun. Aldığın para Universal'den geçiyor, korkunç bir şey bu. "Seni besleyen eli ısıramazsın." Hadi oradan! Pekâlâ ısırırsın. Ayrıca bizi besleyen o değil ki, biz onu besliyoruz –tuzaklara dikkat! O bize para kazandırmıyor, biz ona para kazandırıyoruz. Ama telif haklarımız Universal'de, albümlerimizin üstünde Universal damgası var. Bu satışlara, el değiştirmelere biz karışmadık, kimse bize fikrimizi sormadı. Bunun hukukî bir yolu olmalı, sanatçıların albümlerini çıkardıkları yapı hakkında, buradaki değişiklikler hakkında sözünün dinlenmesi gerekir. Messier beyefendi, büyük iletişim ustası, her şeyi çok iyi kullanmayı biliyor, cool patron modeli. Hakikaten de çok cool; sanatçılara, onların sözlerine ne de saygılıdır, herkese saygı duyar o, herkese bayılır, hele kasasını dolduranlara! Ama bunu hiç açık etmez. Liberallerin başka bir değeri yoktur, liberal için tek değer paradır. Para kazanmak için her şeyi kullanırlar, her şeyi yaparlar, bir yandan da İsa gibi görünmeye çabalarlar. Bizim isyankâr imajımız var ya... Hoop bizi de kendi malı haline getirecek. "Noir Désir gibi bir grup da benim bünyemde, ne kadar hoşgörülü, her şeye ne kadar da açığım" demek için bizi kullanmak istedi. Bu kadarı fazla, tahammül sınırlarımızın ötesine geçiyor.

Şimdi ne yapmayı düşünüyorsunuz?

Bertrand: Hemen turneye çıktık, zaten aslında hep turnedeyiz. Sadece bunlar üzerine çalışmak, kafa yormak gerekiyor.

Denis: Eğer Bay Messier kendini İsa gibi görüyorsa, onun akıbetini hatırlasın. *(gülüşmeler)*

Küçük bir plak şirketiyle çalışmayı, ya da kendi şirketinizi kurmayı tercih etmez miydiniz? Yoksa işlevsel olan büyük bir kuruluşun içinde mücadele etmek mi daha iyi?

Bertrand: Bu herkes için her zaman geçerli olan bir sorun. Mesela herhangi bir gazetede çalışan biri ne kadar bağımsız ki aslında? Peki o gazeteden ayrıldığında, basın kartını kaybettiğinde, bir şeyleri ilerletmek, ya da söyleyeceğini söyleyebilmek için ne kalır ki elinde? Tamamen aynı mesele: İçeriden mi, dışarıdan mı? Romain Gary'nin diplomat olması fena mıydı yani? İyi miydi, kötü müydü? Bir noktadan sonra devam edemez hale gelmişti. O havayı o kadar çok teneffüs etmişti ki... Aynı problem: O havayı biraz teneffüs edebilirsiniz, ama fazla da olmaması lazım, yoksa kusuyorsun ve farklı davranmaya

"Le Vent Nous Portera" çok öne çıktı. Şikayet edecek halimiz yok. Ama diğer şarkıları gölgede bırakmamalı. Ağacın ormanın önüne geçmesini istemeyiz.

başlıyorsun. Koşullara göre bakacağız ne yapabileceğimize. Şu an bir karar vermiş değiliz.

Denis: Büyük şirketin tuzağı bu aslında. Çünkü Fransa ve Avrupa'da dağıtım hakkı üç büyük şirketin elinde, dolayısıyla küçük şirketlerin çok dar bir alanları oluyor. O üç şirket tarafından dağıtılmak istemiyorsan, gerçekten çok çok dar bir alandasın. O koca şirketler küçük bir şirketi dışlamaya kalktıklarında, karşı koymak o şirket için çok daha zor. Bence asıl içeriden delebilirsiniz o yumurtayı, dışarıdan değil.

Bertrand: Dışarıdan da olabilir, içeriden de. İkisi de mümkün. Eğer alternatif yaratabilen yeterince cesur başka kurumlar varsa, bu harika bir şey. Bazen çok küçük birimler vardır, küçük kalırlar ve bu iyidir. Her şey devasa bir boyut almak için yapılmıyor ki. Ama eğer bir şeyin dağıtılması gerekiyorsa, bir dağıtım şirketi olması gerekiyor. Ve şimdilik o konuda çok çok büyük sorunlar var. Ayrıca, vaktiyle alternatif olarak doğmuş bir sürü şirket gördüğümüzü de söylemek lazım. Mesela Pias *(Play It Again Sam, Fransa'da bağımsız label'ları bünyesinde toplayan plak şirketi)* gibi, bir süre sonra her taraftan herkesle sözleşme imzaladılar ve hiçbir şey yapmadılar. Ama güya bir şeyler yapmayı başardılar. Her zaman biliyorsun ki, nihayetinde büyük şirketler seninle dalgalarını geçerek her şeyi topluyorlar. Ve "bakın işte, yine her zaman olduğu gibi surat asan ütopistler..." diyorlar. Sonuçta "loser" da olmamalı. Yaptığını zekice yapmaya çalışmak lazım. Şu an Universal'den ayrılmamız mümkün değil, bir yıllık sözleşmemiz var ve bunu feshetme hakkımız yok...

Son albümünüzdeki "L'Europe" (Avrupa) çok çarpıcı bir şarkı... Türkiye, bildiğiniz gibi Avrupa Birliği'ne girmeye çalışıyor. Bu, ülkenin büyük bir kısmı için bir umut kaynağı. Kimi solcular, Kürtler ve hatta bazı İslâmcılar için AB demokratikleşmeyi temsil ediyor. Avrupa, ABD hegemonyasına karşı bir güç ve bizim gibi ülkeler için bir umut kaynağı olabilir mi, yoksa bütün bunlar yanılsama mı?

Bertrand: Türkiye ya da başka ülkelerde AB'ye girebilme doğrultusunda çalışanların neden Avrupa'ya girmek istediklerini sorguladıkları sürece bir umut olabilir. Ama o "neden"in değerinin görülmesi lazım. Senin gerekçelerin iyi olabilir, ama AB'nin de aynı kaygıları paylaşması lazım. Ve asıl dertleri, kendi çıkarları ve egemenlikleri değil, bunlar olmalı. Evet, dünyada ABD'ye karşı bir güce ihtiyaç var. Avrupa bu rolü üstlenebilir. Demokratikleşmenin bütün bunlarda önemli bir payı var tabii ki. Ama hâlâ o ilkelerin hayata geçirilmesi gerekli. Avrupa'ya yönelik beklentileriniz Avrupa söyleminde, Brüksel'in teknokrat söyleminde yeterince yer bulamıyor. O çok yapısal bir söylem, en ufak bir ütopyadan, anlamdan yoksun; serdettikleri hiç de güçlü bir fikir değil. Avrupa fikri politik olarak neredeyse bir hiç, tamamen ekonomik bir yapı. Evet, şimdi ortak bir paramız var ve tek diyebileceğimiz şu: Ee, n'apalım? Ama en azından bütün anlamlı beklentileri Avrupa'nın kalbinde bir araya getirmeyi ve öyle bir denge kurmayı deneyebiliriz. Politik ve sosyal beklentiler açısından Avrupa'nın şimdilik garanti ettiği dişe dokunur bir şey yok. Gerçekten güçlü bir şeyler temsil etmesi için gereken atılımların gerçekleşmesi lazım. Ayrıca bunun da ötesine geçmek gerekiyor. İlk başta Avrupa olur, ondan

sonra bir gün uluslararası –ama küreselleştirici olmayan– bir şey olur. Ama biraz da çaba sarfetmek gerekiyor.

"L'Europe"u Brigitte Fontaine'le birlikte yazdınız, birlikte söylüyorsunuz. Sonra da onun albümüne katılıp "Baby Boum Boum"u yorumladınız. Fontaine sizin için neyi temsil ediyor?

Bertrand: Çünkü öyle şiirsel bir işe kalkışılabilecek tek kişi oydu. Avrupa tanrıçası gibi, o da biraz çılgın bir tanrıça. Çünkü gerçekten çok etkileyici yazıyor, böyle bir müziğin, böyle bir sound'un üzerine başka bir boyut katabilecek tek kişi oydu, onun yerine başkasını hayal etmeye çalışsanıza –ki onun hiç de politik bir tavrı yok, bambaşka bir açıdan olaya giriyor ve yine bir kıvılcım yaratıyor.

Denis: Üretken bir çılgınlık, sonsuz bir özgürlük.

Bertrand: Kesinlikle. Eşsiz biri, onun gibisi yok.

Daha önce Brel ve Brassens şarkıları söylediniz, son albümde Léo Ferré sözlerini bestelediniz. Bu büyük şarkı yazarları devri bitti mi artık?

Bertrand: Eski formunda, evet bitti. Ama aslında devir değişti. Bence hâlâ gerçekten sözle müzik arasında denkliği kurmak mümkün, bunun bitmediğini umuyorum. Böyle bir şey bitemez zaten, yoksa işin kökü kazınmış olurdu.

Denis: Eskiden piyasa da bu tür şeylere yer açardı. İstedikleri gibi çalışma imkanları vardı, destekleniyorlardı, vakitleri vardı. Şimdi üç aylık ömrü var yaptığın işin ve sonra hop, hiçbir şey kalmıyor geriye. Onların yaptıkları şeyin üzerine düşünecek zamanları vardı ve plak şirketleri bir ürün olarak değil, bir sanatçı olarak destekliyordu onları.

Müziğinizi besleyen kaynaklardan biri Gun Club... Onca Amerikan grubu içinde Gun Club sizin için ne anlam ifade ediyordu?

Bertrand: Jeffrey'nin (Lee Pierce) Amerikalılığı, yarı Kızılderili yarı Meksikalı şahane bir karışımdı. Bir tür "kötü Kızılderili". Ateşleyici bir şeydi, punk-rock'tu, ama Amerikan punk'ıydı ve işin içine giren bütün yerli tarafıyla başka hiçbir şeye benzemiyordu. Ama o boyut genelde insanların hoşuna gitmiyordu, zaten Gun Club'ı seven de pek yoktu. Genellikle daha klişe bir rock tercih ediliyor, ama biz de tam o boyutu seviyorduk, garipti ve bu onu çok cazip kılıyordu. Gun Club önemliydi, çünkü korkunç geniş bir soluktu.

Bu soluğu müziğinizde koruyor musunuz?

Bertrand: O günlerden bugüne bir sürü başka şey yaşadık, ama Gun Club hâlâ yerini koruyor.

Bir süreklilik de var, yıllar sonra Sixteen Horsepower'la çalıştınız ve bir Gun Club cover'ı kaydettiniz.

Bertrand: Yaa, evet. İlk albümümüzün prodüktörü olan dostumuz Theo Hakola'nın sayesinde. Theo Hakola hem Amerikalıların en Avrupalısı, hem de Avrupalıların en Amerikalısıdır. Onun kökeni böyle. Bu aslında varolmaya devam edecek bir soy kütüğü... Nasıl ailenden gelen bir soy kütüğün varsa, hissettiğin gerçeklerle bir soy kütüğü yaratıyorsun. "Fire Spirit" şarkısını yapmak için buluştuğumuzda bunu gözlerimizle gördük. Sixteen Horsepower'la bir araya gelmemiz, aradan beş yıl geçmesine rağmen hâlâ bizim için çok şey ifade ediyor... İkinci şarkı Cohen'in "The Partisan"ıydı, bir Fransız Direnişi şarkısıydı... Miksaja gittiğim bir günü hatırlıyorum. Tek kelime Fransızca bilmeyen David (Eugene Edwards), Fransız Direnişi'nden bahsediyordu. Oradaki bütün Amerikalılar birden çalışmayı bırakıp geldiler, hepsinin söyleyecek çok sözü vardı. Muhteşem bir şeydi. Jeffrey'de böyle bir soluk vardı...

Gun Club'ın lideri Jeffrey Lee Pierce'le ölümünden önce tanışma fırsatınız oldu mu?

Bertrand: Evet.

Denis: Gun Club'ın ön grubu olarak çalmıştık.

Bertrand: Naif bir adamdı, ama korkunç bir hassasiyeti vardı. Tam bir blues'cuydu; büyük bir blues'cu. Libération'un kültür sayfasında çıkan o haberden –ki yine de Libération'dan daha iyisi yok– müthiş utanç duymuştuk. "Jeffrey Lee Pierce: Bir 'loser'ın ölümü" diye başlık attılar. Haberin altında imza da yoktu. Onun güzelliğinden, hayatı boyunca yaptığı güzel işlerden tek kelime bahsetmemişlerdi. Onlar adına çok büyük utanç duyuyoruz. Sonradan öğrendik ki, o haberi yazan, o başlığı atan kültür servisinin editörüymüş. Kim bilir, belki kapatılacak eski bir hesabı vardı, belki kıskançlıktan, ama gerçekten büyük alçaklık. Tabii ki sanatsal olarak eleştirilebilecek tarafları vardı, ama elmalarla armutları karıştırmamak lazım. Güzel şeyler de yaptı, bir güzellik yarattı.

Herkes kendi tarzında angaje olmalı. Yaptıklarının bir anlamı yokmuş gibi gelebilir, ama yine de yapmak gerekiyor. Yapmazsan, boka batmışsın demektir, yaparsan, yarı yarıya boka batmışsındır.

İlk albümünüzün prodüktörlüğünü yapması için Serge Gainsbourg'u düşündüğünüz doğru mu?

Bertrand: Hayır, bu hikayeyi hiç bilmiyorum. Ama Gainsbourg'un çalışmalarının bir kısmını çok seviyoruz, gerçekten olağanüstü, ancak onunla çalışmayı hiç düşünmedik. Ayrıca onunla çalışabilmek için yeterince "kız" değiliz, yeterince güzel değiliz. *(gülüyor)* Müzikal olarak müthiş bir hassasiyeti vardı. Ve tabii ki kelimeler... Fransızcanın ruhunu biliyordu. Ve, majör sanatların aksine, şansonun minör bir sanat olduğunu söylüyordu. Çünkü onun kültürü ressamlar ve büyük klasik müzisyenlerdi. O yüzden şanson daha aşağıda kalıyordu. Ama en güzeli de, zaten istemeden, ve bu saçmalıklardan bahsetmeden yapacağını yaptı. Gerisinden bize ne? Gerçekten güzel şeyler yaptı. Mesela, "L'Histoire de Melody Nelson"la, ayrıca o reggae albümü "Aux Armes et caetera"yla hedefi 12'den vurmuştu.

Mano Negra, Negresses Vertes gibi müzikteki "yeni dalga" akımına kendinizi yakın hissediyor muydunuz 80'li yıllarda?

Bertrand: Mano Negra'ya Negresses Vertes'den

daha yakındık. Ama Negresses Vertes'in de son derece güzel şarkıları var. Ancak, yaklaşım olarak, tarz olarak hiç alâkamız yoktu. Mano Negra'yla ise korkunç eğlenmiştik.

Onlarla birlikte yeni bir Avrupa müziğinin biçimlendiği söylenebilir mi?

Bertrand: Anglo-sakson taklitlere bir alternatif oluşturduğu bir gerçek. Zaten bu bizim için daha da geçerli, çünkü bizim soyumuz daha Amerikandı. İdeolojik olarak değil elbette, müzikal olarak. İspanyolca şarkılar söylemiyorduk, biz Mano Negra değildik, Noir Désir'dik. Ama bir yandan da çok yakındık, ne kadar önemli olduğunu biliyorduk ve seviyorduk.

Denis: Bu gruplara halktan büyük ilgi geldi. Konserlerinde müthiş bir iletişim vardı. 80'lerin başında Téléphone konserlerindeki gibi bir yakınlıktı. Dinleyiciyle dostane bir ilişkileri vardı, grup-fan ilişkisi değildi.

Bu albümde Manu Chao'yla işbirliğiniz nasıl oldu, ortak duruşunuzun, tavrınızın etkisi mi, yoksa müzikal nedenler mi ağır basıyordu?

Bertrand: Yoo, çok basit bir sebebi var. Ayrıca, biraz karmaşık olsa, Manu'yla yürümez zaten... O albümünü bitiriyordu, biz de "Le Vent Nous Portera"nın miksajını bitirmek üzereydik. Stüdyoda karşılaştık, uzun süredir görüşmemiştik. Hoşbeşten sonra, şarkıyı dinlettik, "üstüne bir şey yapmak ister misin?" dedik. Sanki onun için yapılmış bir parça gibiydi. Üç saat sonra gelmiş olsaydı, şarkı tamamen bitmiş olacaktı...

Globalleşme hepimizin Amerikalılar gibi olmamız demek. Kültürel bakımdan onlar gibi yoksullaşacağız, onlar gibi sosyal adalet bilincimizi yitireceğiz.

Manu Chao'nun müdahalesinden önce parça çok farklı mıydı, nasıldı?

Bertrand: Çok daha iyiydi. *(gülüşmeler)*

Denis: O versiyonları hâlâ saklıyoruz.

Bertrand: Parça hakikaten çok güzeldi, ama onun yaptığı da bayağı iyi oldu. Çok memnunuz. Çok çabuk çıkardı. Yetenekli oğlan. Kabul etmek lazım, çok güçlü bir müziği var. Tuhaf, o parça bir yandan çok fazla bize ait, istemeyebilirdi, ama aynı zamanda ona da çok yakın. Çıkageldi ve zıırt, süratle yaptı. Süratle ve gayet iyi bir şekilde.

"Le Vent Nous Portera"nın bu kadar öne çıkmasına ne diyorsunuz? Albümün bütününü temsil ettiğini söylemek de çok zor...

Bertrand: Doğru, ama hangi şarkı tek başına albümün tamamını temsil edebilirdi ki? Evet, "Le Vent Nous Portera" çok öne çıktı. Şikayet edecek halimiz yok. Ama çok da öne çıkıp diğer parçaları gölgede bırakmaması lazım. Bunu dengelemeyi becerebiliriz umarım. Ayrıca, önceki albümleri de unutmamak gerek. Bu, altı albümden biri. Ağacın ormanın önüne geçmesini istemeyiz.

Leo Ferré'nin "Des Armes" şiirini, "Ferré kendisi de bestelese aynen böyle yapardı herhalde" diye düşündürecek şekilde bestelemişsiniz. Bu nasıl oldu? Onun tarzına sadık kalmak mı istediniz, yoksa sözler mi bu besteyi dayattı?

Bertrand: Ne kadar müthiş, ne kadar orijinal olabiliriz diye çalışmadık parçanın üzerinde. Gerçeklik böyle değil. Gerçekliğin kendisinin gelmesi lazım. Bir anlamda çok kolaydı. Ama başta değildi. Sonradan çıktı. Nasıl yapacaksın? Bu bütün şarkılar için geçerli, hepsi daha önceden zaten varlar. Onları sen bulup çıkarıyorsun, ama onlar var... Ayrıca, tabii ki sözler de Leo Ferré'nin. Bu da başlı başına bir etken.

Siz Bordeaux'lu bir grupsunuz. Bordeaux Paris'e ne kadar uzaksa, Fransa da galiba Anglo-sakson rock dünyasına uzak kalıyor.

Bertrand: Evet, kenarda kalıyorsun, Anglo-sakson ticaretin kuralları var. Bu hep böyleydi. Onlar doğrudan uluslararası pazara ulaşıyor.

Albümleriniz ABD'de ve İngiltere'de piyasaya çıkıyor mu?

Bertrand: Kesinlikle hayır. İngilizler coğrafi açıdan bize Amerikalılardan daha yakınlar ama, aynı zamanda da çok çok uzaklar, siyasi bakımdan, birçok bakımdan... Avrupa'ya bakışları da korkunç. Henüz açılabilmiş değiller. Yılların tek yanlılığına alışmışlar. Ama biz de bu durumla mücadele etmek için uğraşmadık doğrusu, bu işe harcayacak enerjimiz yok. Onlarda da çok güzel şeyler vardı, hâlâ da var, ama üstün olduklarını düşünüyorlar. Eninde sonunda değişecektir.

İstanbul konserinizdeki seyirci, Avrupa'daki, özellikle de Fransa'daki dinleyicinizden ister istemez biraz farklı olacak. İşçiler, işsizler, hatta öğrenciler konsere ilgi göstermeyecek...

Bertrand: Ülkenin kültürel ve ekonomik yapısı o insanların bu tür müziğe ulaşmasına imkan vermediği için olsa gerek. Bu sadece Türkiye'ye özgü bir durum değil. Mesela, Meksika'da da öyle. Mano Negra'nın Meksika'da bir konserine gitmiştim, tamamen aynı sorun vardı. Meksika birçok açıdan Türkiye'yle karşılaştırılabilir bir ülke. Bir takım tuzu kuru gençler için çalıyorlardı, aynı şey Lübnan'da da bizim başımıza geldi. İnsanın bazen halktan, kendileri için müzik yaptığı insanlardan bağları koparılıyor. Peki ama ne yapmak, bu durumu nasıl bertaraf etmek gerekiyor? Bunun üzerinde ciddi ciddi kafa yormak lazım. Özellikle de entellektüellerin bu konuyu düşünmesi gerek. Sonuçta, çoğu zaman kapalı devre tartışmalar halini alıyor, bu da hiçbir şeyi değiştirmiyor. Çok eski bir hikaye bu. Fernand Léger tablolarını Renault fabrikasının yemekhanesine astığında, arkadaşları "iyi hoş ama, resim sanatı Renault işçilerinin umurunda değil ki, onların tek derdi ücretlerini arttırmak" diyorlardı. Üzgünüm, ama yine de bir yankısı, bir etkisi var, duvarın üzerinde asılı şeyden bir şey yansıyor. Kim haklıydı? Hiç kimse. Bütün işçiler bir anda sanatçı olacak, Fernand Léger haline gelmeyeceklerdi tabii. Ama işçilere sorulduğunda, "iyi oldu, duvarlar şenlendi" diye cevap veriyorlardı. Resim hakkında entellektüel bir söylem geliştirmeleri beklenemezdi herhalde. Bu eski hikaye, 60'lı yıllarda bu meseleler çok keskindi, hâlâ da çözülmüş değil... Fransa'da ara sıra bedava konserler veriyoruz, bir takım şeyler deniyoruz. Ama Fransa'da genel olarak toplumun çok daha geniş kesimlerine ulaştığımız bir gerçek. Ülkenin toplumsal koşullarıyla çok alâkalı... Beyrut'ta basın toplantısını Sheraton otelinde yapmak, dünyada en son isteyeceğimiz şeydi herhalde. Ama öyle gelişti, son anda değişiklik yapamadık. Bu mesafe maalesef var. Halkla sanatçıların, halkla entellektüellerin arasındaki bu kopukluk, büyük bir eksiklik, büyük bir yanlış. Ama dikkatli olmak lazım, bu susmak için bir gerekçe haline gelmemeli.

Denis: Biz kendi açımızdan bakıyoruz ama, umarım Sheraton'a bir hayrımız dokunmuştur, biraz sarsılmışlardır. *(gülüyor)*

Söyleşi: **Siren İdemen**

LIVE MUSIC

pazartesi SHELL

salı MEDIT ORIENT

çarşamba DENİZ KIZI

perşembe FUNKDOCTORS

cuma SHELL

cumartesi SOUL STUFF

pazar CUBE

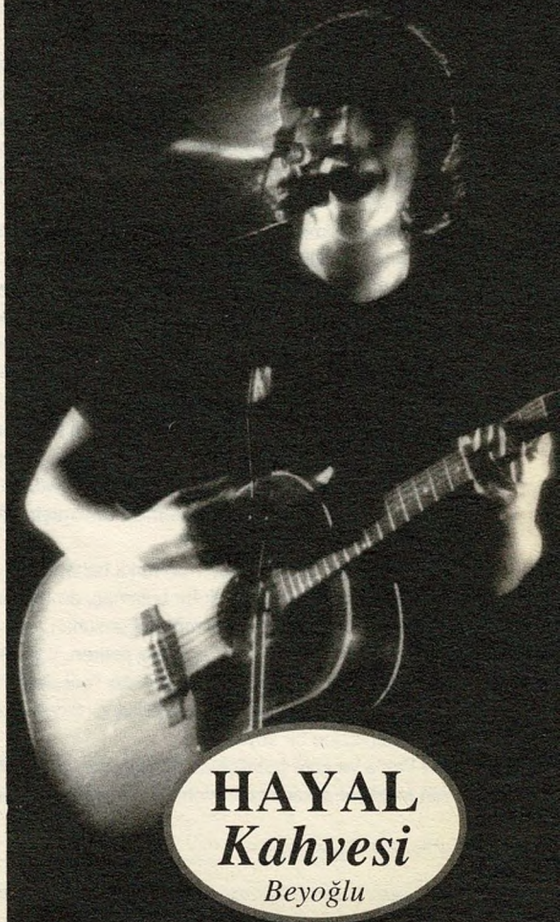

HAYAL Kahvesi Beyoğlu

www.hayalkahvesi.com.tr

0 212 244 25 58 - 243 68 23

Lalo!

Sussan Deyhim

Grateful Dead'le teşrik-i mesaisine uyandığımızdan beri meraktaydık, "Hashasheen - The End of Law"un açılış ve kapanış mısralarına şahit olunca irkildik, "Madman of God"la iyice kâni olduk: Sussan Deyhim ıskalanacak bir isim değil. Dört istikamette, yedi iklimde seyrediyor. Koordinatları verelim: Kuzeyde New York-Los Angeles, güneyde Tanca-Marakeş, batıda Brüksel-Paris, doğuda Tahran-Beyrut... Geçen ay, Bill Laswell'ın elden geçirdiği "Madman Of God" temalarını "Shy Angels" adıyla yayınlayan Sussan Deyhim'ı Avrupa turnesinin Almanya ayağında yakaladık, alo dedik...

SUFİZEN

Bir söyleşide, "eski rhythm and blues ve soul şarkılarından oluşan bir albüm yapmak, Doğulu bir şarkıcı olarak o eserleri yorumlamak istiyorum" diyorsunuz. Hangi şarkılar diye merak ettik...

Sussan Deyhim: Belli şarkılar yoktu aklımda onu söylerken, ama eski Al Green şarkılarını, Motown işlerini, Marvin Gaye'in, Stevie Wonder'ın parçalarını, ayrıca pek bilinmeyen Mississippi türkülerini yorumlamak isterim. Çok uzun zamandır aklımda olan bir şey bu, günün birinde gerçekleştireceğimi umuyorum. İranlı ya da mesela Hintliyseniz, herkes kendi ülkenizin müziğini yapmanızı bekliyor sizden. Bunu anlayışla karşılıyorum, ama yine de insan kendini bir kafese kapatılmış gibi hissediyor.

Naklettiğimiz cümlenizin ikinci kısmında, "bir Doğulu şarkıcı olarak" vurgusu var. "Bir Doğulu şarkıcı olarak" o şarkıları nasıl yorumlardınız?

Bugüne dek deneysel çalışmalar yaptım hep. Başka kültürlerin izlerini sürerek keşifler yapmaya ve keşiflerimi kendi evrenime taşımaya çalıştım. O şarkıları da kendi evrenime taşımaya gayret edeceğim tabii ki. Ve onlar da Doğulu bir çehre edineceklerdir ister istemez.

Natacha Atlas'la aranız nasıl?

Çok yakından takip etmiyorum. Bazı şarkıları hoşuma gidiyor, bazılarıysa bana fazla "gazino" işi gibi geliyor.

Bir mülâkatta, yaptığınız müziği şöyle tanımlıyorsunuz: "Ya saf kökler ya da tamamen kavramsal, ama en saf biçimde..."

Biraz yetiştirilme tarzımdan da kaynaklanan bir şey bu. İran'da klasik bale öğrenimi gördüm. Stockhausen'la Bela Bartok'un çizgisini geleneksel İran folk müziğiyle buluşturan bir anlayışla yetiştirildim. O günlerin İran'ında, gelenekselcilikle modernizm arasında gerilimli bir ilişki vardı. Bu, şizofrenik bir hal yaratsa da, genç kuşakların kendilerine maledebilecekleri, özümseyebilecekleri seçenekler, özgün sentez imkânları sağlıyordu. Klasik Batı müziği ve dansıyla birlikte geleneksel İran halk sanatıyla iç içe olmam, bana şunu gösterdi: Ya tamamen fütürist çizgide arayışlara ya da en eski, en geleneksel köklere yönelmeliydim. Sanat hayatımdaki çabam hep bu oldu: Ya hiç bilmediğim bir yere yelken açmak, ya da içinde yaşadığım kültürün, geleneğin derinliklerine inmek... Ve ikisini buluşturmak, birleştirmek.

Kavramlar deyince; 1997'de, Richard Horowitz'le birlikte yaptığınız "Majoun"u dinlerken aklımıza takılmıştı. "Majoun" kavramı neyi imliyor, temsil ediyor?

"Majoun" bir Fas bulamacı... 56 farklı baharatla yapılıyor, saf haşhaşla birlikte. Psikedelik bir bulamaç, ama aynı zamanda organik. Albüm de öyle: Farklı müzikal unsurları, esin kaynaklarını, müzisyenleri ve disiplinleri bir araya getiren, yoğuran bir çalışma.

Billboard'a göre, teknoloji destekli bir "çöl ritüeli"...

Evet, teknolojinin verdiği imkânlarla ve Ortadoğu ezgileri eşliğinde arzın merkezine bir seyahat...

Söz Fas'a ve çöle gelmişken, "Çölde Çay"dan bahsetsek... Filmin müziğini arkadaşınız Richard Horowitz gerçekleştirdi. Bernardo Bertolucci'ye onu tavsiye eden kişi kitabın yazarı Paul Bowles'muş. Siz de Bowles'la tanışıyor muydunuz, nasıl biriydi?

Harikulade bir insan, harikulade bir yazar. Çok cesur tercihler yaptı, serüvenli bir hayatı oldu. Onun hakkında ne söylesem az olur. Çok iyi anlaşırdık. Ama o bir varoluşçu, ben değilim.

Modern bir insanım sonuçta, modern duyarlılıklara sahibim. Koca bir şehrin ortasında, bu kent gürültüsü içinde yaşarken, mistisizm hakkında tevazuyla konuşmak gerekiyor.

Siz kendinizi nasıl tanımlıyorsunuz?

Zen-Budizm ile Sufizm arasındayım. Varoluşçu bir tarafım da yok değil, fakat sihire, büyüye ve bilinmez olanın varlığına inanıyorum bir yandan.

Panteist –mistik– bir varoluşçuluk denebilir mi?

Belki de... Fakat şöyle bir şey de var: Modern bir insanım sonuçta, modern duyarlılıklara sahibim. Koca bir şehrin ortasında, bu gürültü içinde yaşarken, mistisizm hakkında tevazuyla konuşmak gerekiyor.

Zen-Budizm ile Sufizm arasında bir akrabalık var mı sizce?

Var tabii. İkisi de döngüsel enerjiye dayanıyor. Başlangıç ve sonun olmadığı, her şeyin bir ve birin her şey olduğu, ikisinin de ortak anlayışı.

Bu akrabalığın, ikisinin de temel ifade aracı olan şiire yansıması nasıl oluyor? Zen şiiriyle Sufi şiiri arasında yakınlık var mı?

İkisinin de tanımlayıcı özelliği sadelik. Farklı farklı sadelikler; biri uzak Asya'nın, öteki İran'ın, Türkiye'nin, Ortadoğu'nun duyarlılığı: Yollar farklı, fakat istikamet aynı. İkisi de zeki, içgörülü ve erdemli. İkisini de çok seviyorum.

En gözde şairleriniz kimler?

Zen şiirinden isim veremem; okuduğum haiku'lar çeşitli derlemelerden. Sufi şairlerdense favorilerim Sadi, Attar, Rumî...

Hafız'ı nasıl buluyorsunuz?

Sevmemek mümkün mü? Sokağın şairi o. Aynı zamanda çok derin. Rumî de harikulade. Zaten 11. ve 12. yüzyıl şiiri müthiştir. Şirin o denli yükseldiği pek görülmüş şey değil.

Bill Laswell ve Hakim Bey'in öncülüğünde gerçekleştirilen "Hashisheen (The End Of Law)" adlı albümün (1998) açılış mısralarının ("Dostuna mesafen iki adım / Birincisinde duruyorsun") etkisi sizin sesinizle katmerleniyor...

bakınız

Sussan Deyhim ellinci sayımızda blind-test misafirimizdi.

"Kendini koyverme kapasitesine sahip olduğuna inanırsın ve arada tökezlesen bile, yapısı belli bir müzik yapan kişiden daha fazla tatmin olursun: Doğaçlama yapan sanatçılar hayatın filozoflarıdır." (sayı 50, şubat 01)

Evet, çok çarpıcı mısralar. Azizî –İsmailî tarikatının önde gelen şairi– korkumuzdan söz ediyor; o ikinci adımı bir türlü atamıyoruz. Küçük burjuva alışkanlıklarımız, gerginliklerimiz, takıntılarımız, gerilimlerimiz, hesaplılığımız bizi engelliyor. Halbuki o ikinci adım, bizi kendimizi hapsettiğimiz benliğimizden kurtarıp "yarım"lığımıza son verecek bir adım. O adımı attığımızda önümüze ufuklar açılıyor, ne var ki bunun farkında olamıyoruz.

Yine sizin seslendirdiğiniz kapanış mısraları da çok güçlü: "Kendinin dışına bir adım at / Bütün yol o bir adım."

Nimetullah Veli'nin mısraları, Azizî'ninkileri tamamlıyor. Dostumuza doğru atacağımız ikinci adım, kendi dışımıza atacağımız adım. Hakikaten bütün yol o bir adım. O adımla müthiş bir yolculuk başlıyor. Fakat, bir türlü o adımı atıp aşkın, enerjinin, iyiliğin olduğu yere geçemiyoruz. Söz konusu olan bir tek adım, ama çok gayret isteyen bir hamle.

Bill Laswell'la da yakın dostsunuz. Nasıl biri Laswell?

Laswell bir kaşif... Ve müthiş yaratıcı bir sanatçı. Beste yapmadığı gün yok gibi. Çok saygıdeğer bir insan... Zamanımızın hassasiyetlerini çok yetkin bir biçimde dile getiriyor, temsil ediyor.

Sufi-anarşist kitaplarıyla son zamanlarda ilgi odağı haline gelen Hakim Bey'le çok iyi anlaşıyorlar gibi. Sizin Hakim Bey'le aranız nasıl?

Fikirlerine aşinayım, ama kitaplarını okumadım. Bill'in anlattığı kadarıyla biliyorum.

Birçok kalburüstü sanatçının yanısıra, tekno üçlüsü Loop Guru'yla da bir işbirliğiniz oldu; "Duniya" adlı albümlerinde Yaşar Kemal ve Aşık Veysel'e göndermeler yapıyorlar. Türkiye'nin medar-ı iftiharları bu isimlere aşinalığınız var mı?

Yok maalesef. Loop Guru, benim şarkılarımdan yaptıkları sample'ı gönderip müsaade istemişlerdi. Yaptıkları işi çok beğendim. Çok hoş insanlar, ama kavramsal yaklaşımlarımız çok farklı. Albümde kimleri referans aldıklarını bilmiyorum doğrusu.

Biraz önce Mevlâna Celaleddin Rumî'den söz ettiniz. Depak Chopra'yla birlikte kotardığınız "A Gift of Love" albümünde, Martin Sheen'den Madonna'ya birçok ünlü isim onun şiirlerini okuyor. Konya'ya, Rumî'yi ziyarete gitmeyi düşündünüz mü hiç?

Maalesef gidemedim. 1999'da Türkiye'ye geldiğimde, Konya ve Mardin'i görmeyi çok istiyordum, ama İstanbul'da depreme yakalandık. Beş gün sokaklardaydık, herkes çok gergindi, şehirde korku hüküm sürüyordu. Yerimizden kıpırdayamadık. Fakat o beş günde İstanbul'a tutuldum. Doğu duyarlılıklarıyla Avrupa duyarlılıklarının –özellikle 18. ve 19. yüzyıl duyarlılıklarının– içiçe geçmesi beni müthiş cezbediyor. Klasik Türk müziğine de hayranım, çok "cool" buluyorum.

Özellikle beğendiğiniz isimler var mı?

"Majoun" 56 farklı baharatla yapılan psikedelik bir bulamaç. Albüm de öyle: Farklı müzikal unsurları, esin kaynaklarını, müzisyenleri ve disiplinleri bir araya getiren, yoğuran bir çalışma. Ortadoğu ezgileri eşliğinde arzın merkezine yapılan bir seyahat.

Kudsi Erguner müthiş bir adam. Peter Gabriel'in "Passion"ında harikuladeydi. Sonra Paris'te yaşayan saz sanatkârı Talip Özkan. "The Dark Fire"ı nefis, albümün prodüktörü Bill Laswell'dı. Bir de bir gitarist var, büyük yetenek, olağanüstü icracı, ismini hatırlamaya çalışıyorum... Oğur, Erkan Oğur. Onu çok beğeniyorum. İstanbul'da tanışmak, görüşmek istedim. Ama telefonunu bulamadım. Bir de kardeşlerden oluşan müthiş bir grup var, Erköse'ler. Bir albümleri bende var. Gerçekten büyüleyiciler.

Bir daha İstanbul'a gelme ihtimaliniz var mı?

Umarım yakında olur. Turne programına İstanbul'u dahil etmemişler ne yazık ki. Ama ileride bir vesile yaratıp gelmeyi isterim. Belki de İstanbul Bienali bir vesile olabilir. Şirin Neşet'in "Turbulent" adlı filmi –müziği ve vokali benim– Avrupa'nın belli başlı kentlerindeki müzelerde gösterildi, kim bilir, belki İstanbul da talip olur.

Modern dans eğitimi almış birisi olarak, sema ayinleriyle, semazenlerle aranız nasıl? O dans geleneğini nasıl buluyorsunuz?

Fantastik bir şey. Benim esin kaynağım Sufi mistisizmi; müthiş bir hazine, gerek dans gerekse müzik açısından. Dervişlerinki fantastik bir zihin durumu; rasyoneli aşan, insana ufuk açan müthiş bir duygu veriyorlar. Londra'da bir sema gösterisine gittim; dünyanın en güzel şeylerinden biriydi. Türkiye'ye gelmeyi çok istiyorum; bütün bunları keşfetmek ve derinine inmek için...

Modern dans denince ilk akla gelen isimlerden biri Isadora Duncan; onun dansa yaklaşımıyla sizinki arasında ne gibi benzerlikler, farklılıklar var?

Ben daha çok geleneksele, köklere meraklıyım; kadim kültürlere... Modern psikolojiyle pek aram yok. Bana yakın olan kavramlar hissiyat, ruhiyat, maneviyat gibi eski terimler. Klasik müzikten, klasik danstan kopmamın sebebi de, onları fazla rasyonel ve fazla "psikolojik" bulmam. Eski tarzlar, modern tarzlara kıyasla daha "ruhsal", insan ruhuyla daha uyumlu gibi geliyor bana.

Bu bağlamda Isadora Duncan hangisini temsil ediyor sizce?

Ruhî tarafı, hissiyatı. Duncan ruhanî bir insan. Ama bir ayağı da yere basıyor. İki alemi birbirinden ayrı tutabiliyor. Bunu büyük ölçüde esin kaynağının doğa olmasına borçlu. Onun dansı da "rasyonel"den, "psikoloji"den uzak.

Bir yerde, "ben daha çok Artaud çizgisindeyim, şamanizmle performans sanatının buluştuğu noktada; sahneye çıkmak bir uçurumdan aşağı düşmeye hazır olmak gibi bir şey" diyorsunuz... Bunu biraz açar mısınız?

Sanat benim için ruhsal bir deneyim, insanın ruhunun en uzak, en mahrem noktalarına yapılan bir seyahat. Sanatçı, seyirci için bir "spectacle", bir temaşa yaratır ve seyirciyle birlikte bilinmeze doğru bir yolculuk başlar. Bu bir maceradır, karşılıklı etkileşimdir,

EVEREST MAYIS 2002 www.everestyayinlari.com

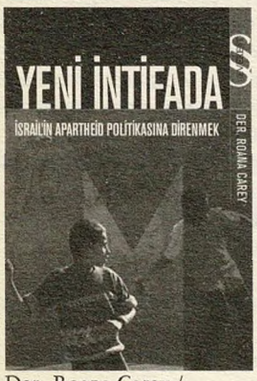

Der. Roana Carey / *Yeni İntifada* *(Siyaset)*

Bush'un Afganistan'daki intikam saldırısından cesaret alan Şaron, ABD-İsrail şer ekseni ve Filistin direnişi... (Chomsky'nin önsözüyle)

Tarık Ali / *Fundamentalizmler Çatışması* *(Siyaset)*

Bush'un baş fundamentalist olduğunu iddia eden Tarık Ali, İslam âlemine İslami reformasyon çağrısı yapıyor.

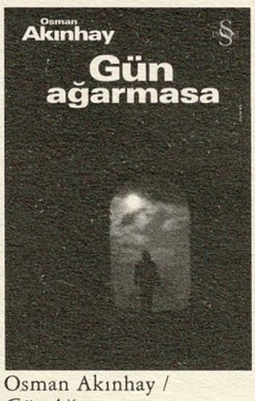

Osman Akınhay / *Gün Ağarmasa* *(Roman)*

"Hayata dönüş" operasyonu gecesi; vaktinde tarihe yön vermeye cüret etmiş, şimdiyse hayattaki ve tarihteki yerini arayan '78 kuşağı...

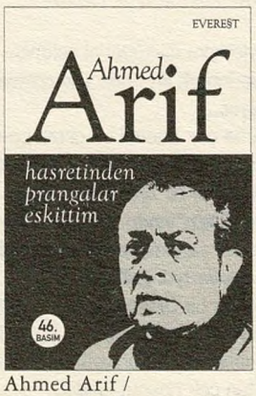

Ahmed Arif / *Hasretinden Prangalar Eskittim (şiir)*

**Bir kadeh, bir cıgara, dalıp gidene,
Seni, anlatabilsem seni...
Yokluğun, cehennemin öbür adıdır
Üşüyorum, kapama gözlerini...**

Arzu Çağlan / *İnleyen Nağmeler* *(Deneme)*

Radyonuz Best FM'den Arzu'nun İnleyen Nağmeler'inden herkese kocaman bir günaydın...

interaktif bir deneyimdir. Sanatçı bir enerjiyi tetikler, ama bunun nereye varacağını önceden bilemez.

Bu tarif Patti Smith'i akla getiriyor... Onu nasıl buluyorsunuz?

Onu sevmemek mümkün mü? Müthiş bir kadın.

Geleneksele, köklere, kadim kültürlere meraklı olduğunuzu söylediniz, sahne sanatları denince daha çok Batınınkiler akla geliyor. Ama bir de Doğununkiler var, genellikle yok sayılan...

Örneğin Hasan ve Hüseyin'in öyküsünü değme Batı tiyatrolarına taş çıkartacak şekilde anlatan İslâmî tiyatro geleneği var, İslâmiyet öncesinden yadigâr çok önemli bir gelenek de mevcut Ortadoğu'da. Daha doğudaysa Hint ve Japon sahne sanatları var ki, tek kelimeyle harikulade.

Robert Wilson'ın Doğunun sahne sanatlarını Batınınkilerle buluşturan, harmanlayan yaklaşımını nasıl buluyorsunuz?

Robert Wilson beni çok etkilemiştir. 70'lerin başında, İran'da Şiraz Festivali, avangard sanatın önde gelen isimlerine –John Cage'den Living Theatre'a– ev sahipliği yapan çok önemli bir organizasyondu. Robert Wilson'ın oyunlarını orada seyretmiş ve büyülenmiştim. Yıllar sonra New York'ta tanıştık. Birlikte çalışma fırsatımız olmadı, ama esin kaynaklarımdan biri oldu hep.

İran sinemasının son yıllarda yaptığı çıkışı nasıl yorumluyorsunuz? Rejimin baskıcılığına rağmen İran'da canlı bir sanat ortamı var galiba...

Evet, bir hareketlenme, bir dirilme, 70'leri hatırlatan bir canlanma göze çarpıyor. Genç kuşak İranlı sinemacıların birçoğuyla New York'ta tanıştım. İran rejiminin bütün dayatmalarına rağmen, olağanüstü eserler yaratıyorlar. Çok açık fikirli, çok yaratıcı bir kuşak var İran'da.

En çok beğendiğiniz yönetmenler kimler?

Abbas Kiarostami'nin filmlerini çok beğeniyorum. Majid Majidi'nin "Baran"ını da çok sevdim. Afgan mültecileri anlatan çok güzel bir film; çok insanî, çok şiirsel ve çok önemli mesajlar veriyor, ama bunu hiç kafa ütülemeden yapmayı beceriyor. Müthiş lirik.

Bildiğimiz kadarıyla İran'da kadınların şarkı söylemeleri yasak. Öyle mi gerçekten?

Maalesef öyle. Radyo, televizyon, konser salonları kadın şarkıcılara kapalı. Bu nedenle kadın şarkıcıların çoğu müziği bıraktı. Sadece kadınlar için düzenlenen konserler var, bir de kasetler ve plaklar.

Özellikle sevdiğiniz bir İranlı kadın şarkıcı var mı?

Parisa'yı çok seviyorum. Çok bilgili, klasik İran müziğinde çok yetkin. Sesi harikulade. İslâm devriminden önce mükemmel hocalarla çalıştı. Şimdi ders vermekle yetinmek zorunda.

Arap bülbülleriyle, mesela Feyruz'la aranız nasıl?

Feyruz'a hayranım. En gözde Arap şarkıcım o. Warda'yı da çok severim, ama Feyruz'un yeri apayrı.

Ümmü Gülsüm'ü nasıl buluyorsunuz?

Her şarkısı olağanüstü. O, güzelliğin büyükannesi. *(gülüyor)*

Sizin Grateful Dead'le işbirliğiniz olmuştu. Onun öyküsü nedir?

Mickey Hart ve Jerry Garcia arayıp bir teklif yapmışlardı. Garcia çok tatlı bir adam. Birlikte iki gün jam yaptık, sonra da bir konser verdik. Fakat devamını getiremedik. Çok güzel bir haftaydı.

Sizi nasıl keşfetmişlerdi?

Bir plağımı beğenmişler. Şarkı söyleyişim dikkatlerini çekmiş.

Grateful Dead'le sizi yan yana düşünmek ilk anda yadırgatıyor, ayrı dünyalardanmışsınız gibi geliyor...

Yüzde 200 farklı dünyalardanız. Ama çok önemli bir ortak paydamız vardı: Joseph Campbell'ın umuma açık son şiir okumasıydı. Campbell'ı çok severdim. Onun onuruna bir araya gelmiştik.

Martin Scorsese'nin "Günaha Son Çağrı"sında, İsa'nın Lazarus'u ölüler aleminden geri getirmesi sahnesinde sizin sesiniz vardı. Bu seçim Peter Gabriel'in marifetiydi galiba...

Evet. Soundtrack'i hazırlarken etrafına bir Ortadoğu sesi aradığını söylemiş; geleneksel tarzdan ziyade, kabile sound'unu verebilecek bir ses... Onlar da beni önermişler. Memnuniyetle kabul ettim, tek seferde kaydettik. Sonuçtan çok hoşnut kaldık.

Peter Gabriel'in Genesis günlerini hatırlıyor musunuz? Genesis'i ve Gabriel'i nasıl buluyordunuz?

O zamanlar rock dinlemezdim pek. Avrupa'daydım; ilgi alanım klasik müzik ve danstı.

Peter Gabriel denince dünya müziği akla gelir oldu. Dünya müziği epey tartışmalı bir kavram, siz ne diyorsunuz bu konuda?

Şimdiye kadar söylenmemiş bir şey söyleyebileceğimi sanmıyorum. Adı ya da etiketi ne olursa olsun, içerik ve gerçek değişmiyor. Bir yandan yeni sömürgeci bir yönü var, öte yandan bilinmeyen, tanınmayan yerel müzikler başka kültürlerle buluşma imkânı buluyor. Fakat yine de, yerel ve geleneksel müziklerin yeterince desteklendiğini, tanıtıldığını söylemek mümkün değil. Böyle bir ayıp var ortada, bu da zamanımızın kabahati ya da tarihin cilvesi.

Anne tarafından Kürtsünüz galiba.

Evet, annem Kürt asıllı.

Kürtçeniz nasıl?

Maalesef öğrenmedim –öğretmediler.

Kişisel ya da ailevî bir sebepten mi, yoksa devlet politikasıyla ilgili bir şey mi? Bildiğimiz kadarıyla, İran, Türkiye'nin aksine, Kürt nüfusun kimliğine, diline baskı uygulamıyor, gayet esnek davranıyor.

Bir baskıdan ötürü değil. Ben Tahran'da büyüdüm, çevremde herkes Farsça konuşuyordu. Anneannem geldiğinde –Kirmanşah'ta otururdu– annemle Kürtçe konuşurlardı, ama annem bana öğretmeyi hiç düşünmedi, bunun öneminin farkında değildi herhalde. *(gülüyor)* Bir de, o zamanlar Tahran'daki hayat, Kirmanşah'takine yeğleniyordu. Bunun nasıl bir süreç olduğunu tahmin edebilirsiniz. Babamın ailesi daha güçlü ve etkiliydi ev hayatımızda. Kürtçeden kopmamızda daha çok bu durum rol oynadı galiba.

Klasik Türk müziğine hayranım. Kudsi Erguner, Talip Özkan, Erkan Oğur, Erköse kardeşler büyüleyici müzisyenler.

Babanızın mesleği neydi?

Bilimadamıydı, iktisatçıydı.

Müzikle arası nasıldı?

Keman çalardı. Klasik Batı müziğine olduğu kadar, geleneksel İran müziğine de meraklıydı. Evimize halk ozanları, aşıklar gelip giderdi.

Anneniz vasıtasıyla Kürt müziğiyle haşır neşir oldunuz mu?

Hayır, ama dans eğitimi aldığım dönemde, İran'ın çeşitli yörelerinin geleneksel müziklerini tanıma fırsatı buldum. Kürt müziğiyle o şekilde ilişkilendim. O süreç benim gerçek halk müziğine bakışımı, anlayışımı şekillendirdi. Tahran'da asla duymayacağınız, dinlemeyeceğiniz şeylerle karşılaşıyorsunuz. Tahran'daki müzik, poptan, bir-iki Amerikan radyo istasyonundan ve gazinolardan ibaretti. Gazino her ülkede var, şarkılar ayrı dillerde, ama düzenlemeler birbirinin aynısı. Türkiye'de de gördüğüm oydu. Ama dans eğitimim sayesinde, halk müziğinin zenginliğini ve bu arada Kürt müziğinin "vibe"ını keşfettim.

Sizin albümleriniz İran'da bulunabiliyor mu?

Resmen değil, ama korsan olarak var...

Yani İran'da dinleyicileriniz var...

Evet, öyle görünüyor. Günün birinde dönebilmeyi ve orada konser verebilmeyi çok isterim.

"Madman of God"daki "Bade Sabah", bir Anadolu havasını, "Fırat Türküsü"nü çok andırıyor...

Mümkündür; çok ünlü bir İran şarkısının, harikulade bir geleneksel ezginin modern versiyonu o parça. İran ve Türk müziği arasında birçok benzerlik var. Ölçülerde, üslûplarda... Bir İran ezgisinde gezintiye başladığınızda, eninde sonunda Türk ezgilerine varıyorsunuz, ya da tersi... İstanbul'a o kadar çok gelmek istiyorum ki. İstanbul'da bir konser vermeye hazırım. *(gülüyor)* Haberiniz olsun...

Söyleşi: ***Yücel Göktürk***

trip v2.0 @HERA

MAYıS PROGRAM 2002

bir	çarşamba → trip
iki	perşembe → coppacabana by Şahin Uruk
üç	cuma → 3 Wishes by Gino
dört	cumartesi→ LULL
beş	pazar → Burak Çetindağ
altı	pazartesi → trip
yedi	salı → aşırı doz, Mete Avunduk
sekiz	çarşamba → trip
dokuz	perşembe → trip top40
on	cuma → digestive dreams by MR
onbir	cumartesi → psychic disco by MR
oniki	pazar → Cenk Daniels by Cenk Taner (vinyl only)
onüç	pazartesi → progressive, Ergun Vatan
ondört	salı → Vertigo, Hilmi Tezgör
onbeş	çarşamba → Zihni
onaltı	perşembe → focus:girl bands (women only)
onyedi	cuma → trip
onsekiz	cumartesi → trip
ondokuz	pazar → 70's Turkish Pub by Dr. Moog
yirmi	pazartesi → Cappuccino Kid
yirmibir	salı → trip
yirmiiki	çarşamba → The Smiths/Morrissey Partisi
yirmiüç	perşembe → trip
yirmidört	cuma → bu gece barda, ECE
yirmibeş	cumartesi → trip
yirmialtı	pazar → yarı-Alman, Hakan Seyrek
yirmiyedi	pazartesi → Cheep Thrills
yirmisekiz	salı → KTM, Kaan Çaydamlı
yirmidokuz	çarşamba → focus:Manchester
otuz	perşembe → Dallarda Kiraz, Geçer mi Bu Yaz; Yalnızlar Partisi
otuzbir	cuma → trip

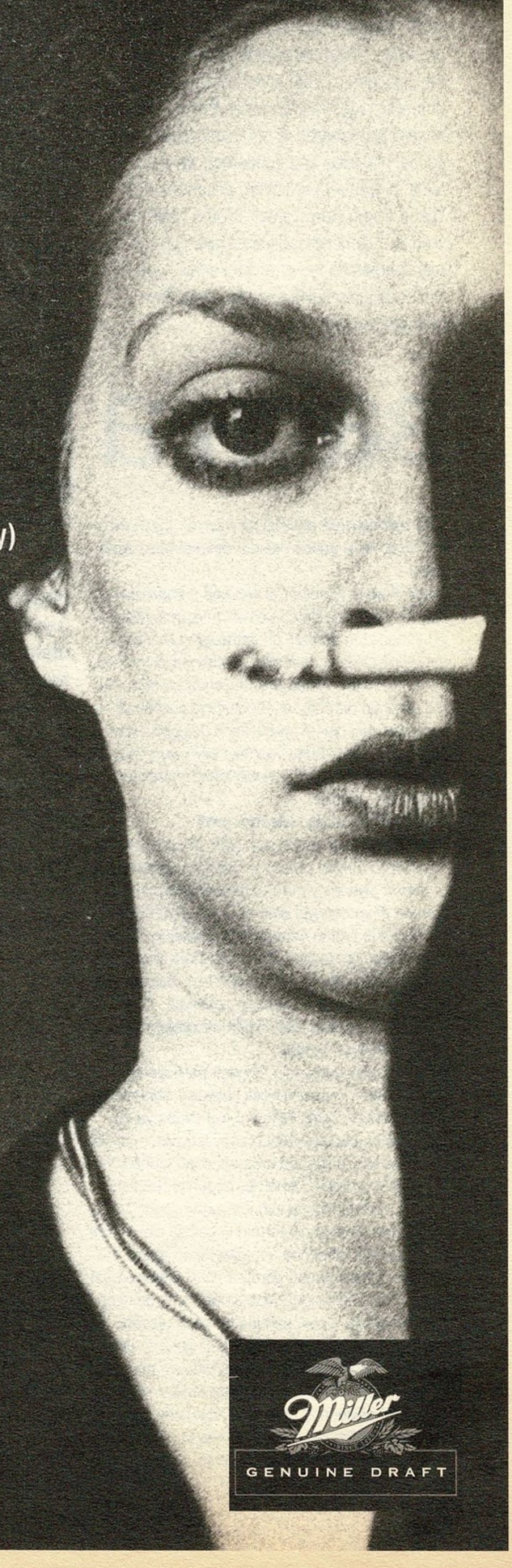

Miller
GENUINE DRAFT

Kadife Sokak No: 10/1 Kadıköy 0216 346 04 13

Spiritualized

Spacemen 3, 80'lerde İngiliz rock'unda kurulmuş bir uzay üssüydü adeta. Sonic Boom ve Jason Pierce'den oluşan ikili, Roky Erickson'dan Kraftwerk'e, Suicide'dan Velvet'e "yüksek"lerin müziğiyle iştigal ediyordu. Ayrılık onlara bir ölçüde yaradı, bir taraftan Spacemen 3'nin etkisi efsane boyutlarına erdi, diğer yandan Jason Pierce kalıcı projesi Spiritualized'la bol takdir topladı. 97'deki "Ladies and gentlemen we are floating in space"in ardından, geçen sene "Let It Come Down" geldi. Albüm NME'nin yılsonu değerlendirmesinde ikinci, Les Inrockuptibles'de ise onyedinci sırayı kaptı. Bu iki derginin sayfalarından Jason Pierce'a bağlanıyoruz...

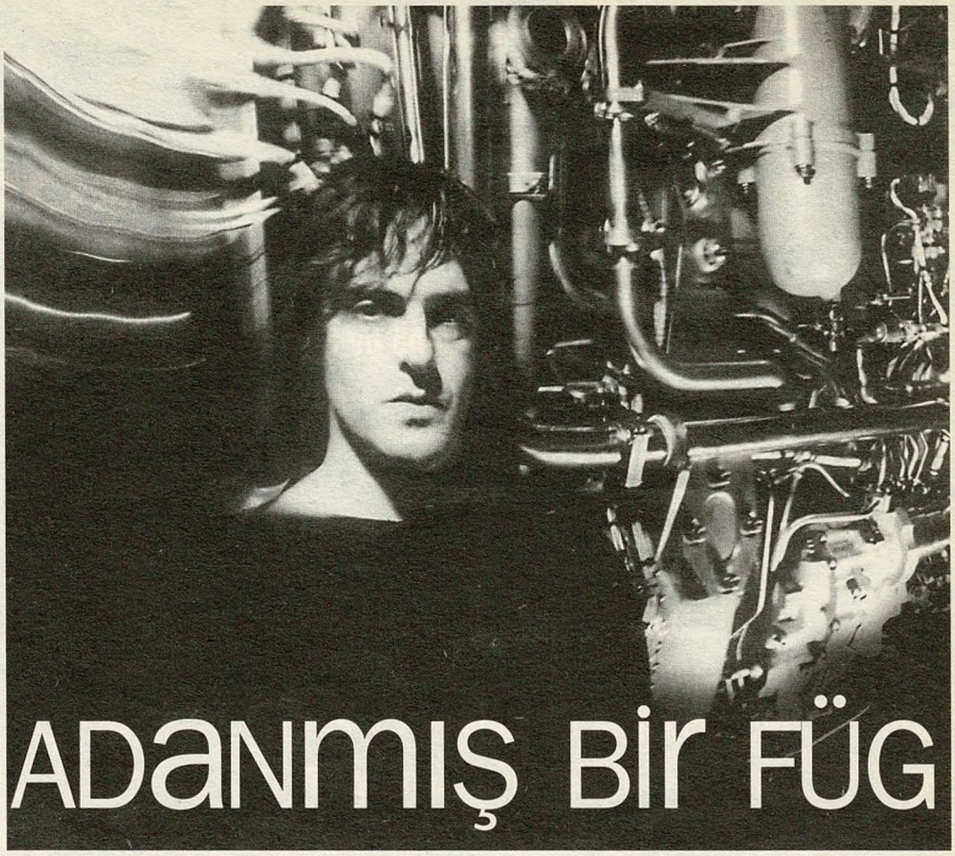

BACH'a ADANMIŞ BİR FÜG

Yeni Spiritualized albümü yine büyük ilgiye mazhar oldu. Ama galiba hazırlık devresi biraz zorlu geçti...

Jason Pierce: Bu albümü yapmak o kadar da zor değildi, ama yine de çok emek harcandı. Melodiyi belirledikten sonraki orkestrasyon sıkıcı bir süreç olduğu için, bir arkadaş yaptığımızı animasyona benzetmişti, çünkü animasyonda bu sıkıcı süreç bütünün bir parçası. Bir çerçeve çizmek ve sonra da aynı çerçeveyi küçücük değişikliklerle yeniden çizmek –bunu yapmayı sevmiyorsanız, biraz sıkıcı oluyor tabii. Yapmaktan hoşlanmadığınız her şey sıkıcıdır.

Niye özellikle zordu orkestrasyon?

Nota bilmiyorum. Bütün parçaları bir teybe söyledim, sonra bunları piyanoya aktardım, ama doğru dürüst piyano çalmayı da bilmediğim için tamamen el yordamıyla oldu bu. Aradığımı bulana kadar bütün tuşları denemek zorundaydım. Aynı şeyi yaylılar için yaptım. Bir yıldan fazla zamanım bu işlere gitti. Bu, benim için yeni bir çalışma tarzı. Kayıtsa bir ay bile sürmedi nerdeyse.

Ve bütün bu çaban 100 kişilik bir orkestranın katkısıyla vücut buldu...

30 kişilik yaylı grubu için 45 yaylı partisyonu vardı elimde. Sekiz Fransız nefesli çalgıcısı, zihnimde 16'ya çıkmıştı. Duke Ellington, Gil Evans ya da Ray Charles parçaları gibi bir şey istiyordum, Cole Porter ve Ella Fitzgerald kayıtlarındaki sound'u yakalamak istiyordum, ama her nedense, bunların büyük icralar olduğunu zannediyordum. *(gülüyor)* O parçaları devasa orkestraların çaldığı gibi bir imge oluşmuştu zihnimde. Albümü bitirip tekrar o parçaları dinlediğimde, gördüm ki 16 kişilik orkestralar bunlar. Durumu farkettiğimde, artık çok geçti! Daha sıcak, şahsî, samimi bir şeye ulaşabilmek için çok fazla emek harcamak gerekti. İlk demolardan beri benim için en önemli şey, parçaların başta çok samimi, sözlerin de fısıldar gibi, konuşur gibi söylenmiş olmasıydı. Yaptığımız ilk mikslerden tatminkâr kalmamamız iyi olmuş. Yüzde yüz memnun kaldığınız bir albüm yapmak önemli bir şeydir. Yapmak istediğim tam da bu albümdü demek önemli...

İnsanların Spiritualized'ın bir parçası olarak benimsediği sonik efektlerden kurtulmak istiyordum. Caz ve klasik müzik sonikle değil, armoniyle, kullanılan notalarla ilgili. Ben de albüme bu açıdan yaklaştım.

Orkestra ve düzenlemeler, bildiğimiz Spiritualized sound'unu da hayli değiştirmiş...

Mesele, Spiritualized'ı Spiritualized yapan her şeyi ortadan kaldırmaktı. İnsanların Spiritualized'ın bir parçası olarak benimsediği sonik efektlerden kurtulmak istiyordum. Elektronik bipler, hemen "Ladies and Gentleman..."la bağdaştırılan sesler, müziğe başka bir dünyadan gelmiş havası veren her şey. İşe popa ve rock'a bakışımın tam aksi yönünden –bunların tamamen sonik müdahalelerden ibaret olduğunu düşünüyorum– yaklaşmak ilginçti. Modern müzik genellikle sound'la ilgili. Ama, kabaca söylersek, caz ve klasik müzik sonikle değil, armoniyle, kullanılan notalarla ilgili. Bu müzikler armonilerin değişimiyle ilerliyor, ben de albüme bu açıdan yaklaştım, böylece sound'a yaslanmayacaktı, çalgılar nasılsalar öyle ses vereceklerdi. Bütün albüm, seçilen notaların ve söylenen sözlerin üzerinde duracaktı. Şarkıların kendi başlarına ayakta durup duramayacaklarını merak ediyordum... Bunu itiraf etmenin bir anlamı yok ama, bütün albüm çoksesli bir füg olarak yazıldı. Bir parçanın sözleri diğerine gönderme yapıyor. Her ne kadar o tarzda, klasik yazma kapasitesine sahip değilsem de, "Don't Just Do Something" adlı parçayı Bach'ı düşünerek yazdım. Ayrıca, çok fazla kelime oyunu, çift anlamlar var; bunun albümün tamamına yayılmasını istedim.

Evet, bu çok anlamlılıktan şikayet de ediyorsun...

Mesela insanlar "I Think I'm In Love"ın sinik bir şarkı olduğunu düşündüler. Bir şakaydı halbuki. Mesela "Don't Just Do Something"deki şu dize: "Hiç sebepsiz iyiyim / Hiçbir şey benim için yeterince iyi değil." İlk okuduğunuzda aklınıza gelenin tam tersi kastediliyor. Bütün albümde ikili anlamlar, söz oyunları var.

Guardian, yeni albüm için "rehabitilasyon sürecinin anahtar plaklarından biri" diye yazdı ve John Lennon'ın "Cold Turkey"sinin, Black Grape'in "It's Great When You're Straight... Yeah"sinin yanına koydu...

Okuduğum şeylerden rahatsızlık duyacak biri değilim, ama yanlış bir yaklaşım bu. "Gözden ırak olan gönülden de ırak olur / Ama bence gönülden ırak olan gözden ırak olur" gibi dizeleri olan bir albüm, maddelerden temizlenmenin delili gibi okunmalı. Eğer rehabilitasyonda olsaydım, son yapacağım şey, bunun hakkında bir plak yapmak olurdu. Çünkü "The Twelve Steps"in amacı da bu, öyleymiş gibi görünüp de öyle olmaması. Oturup da başka insanların geçirdiği operasyonları, ya da acid triplerini ya da çocuklarının doğumunu dinlemek hiç de ilginç değil.

İki sene önce gitarist Mike Mooney, basçı Sean Cook ve davulcu Damon Reece bir basın toplantısı düzenlemişler ve seni bir "tiran" olmakla itham etmişlerdi. Grupla turne için kontrat imzaladıktan bir gün sonra kovulduklarını, senin müzikal hedeflerin için kullanıldıklarını söylemişlerdi.

İlişkimiz feci zorlaşmıştı, gittikçe daha fazla talepkâr oluyorlardı, ben de bunlara boyun eğmek zorunda kalıyordum. Turneye çıkmak imkansız hale gelmişti. Küçük bir cemaat oluşturmuş gibiydiler. Başkalarının gördüğünün aksine, bu özgür

bir grup –ne bok istersen yapabilirsin, müzik yapmak için her gece bir-iki saat ortalıkta olman yeter. Bu kısıtlamalar yürümeyi imkansız hale getirmişti –birbirini takip eden turneler yok, çaldığımız her gün için bir gün tatil... Ya yaptığınız işi seversiniz –ben öyle yapıyorum– ya da işi zorlaştıran duvarlar inşa edersiniz. Amerika'da çalarken birileri gelip de "iki haftalığına Brezilya'ya gelmenizi istiyoruz" derse, bu bir ikramiyedir. "Bakın, bizim kurallarımız vardır" diyemezsiniz böyle bir durumda. Ayrıca hiçbir iletişim de kalmamıştı aramızda –ben odaya girdiğimde insanlar kalkıp gidiyorlardı. Birçok yerde bunu yapabilirsiniz, ama turnede bunu yapmak biraz zordur. *(gülümsüyor)* Utanç verici bir durum. Galiba bu işten en zararlı çıkan Sean oldu, diğerleri grupta çok kısa süre kalmışlardı. Grubun yirmi yılından hak talep ettiklerini söylediler. Ama bu benim, John Lee Hooker'ın ve Little Jimmy Scott'un yan yana gelip de müziğin 200 senesinde hakkımız olduğunu iddia etmemiz gibi bir şey.

İlişkiler nasıl bu kadar kötüleşti?

Çünkü yanlış insanlarla beraberdik. Mesele, şimdi statükoyu kabullenecek aptal insanlardan oluşan bir grupla beraber olmam gibi bir şey değil. Basının karşısına çıkınca "bakın, şahane bir albüm yaptık" dersiniz, "Spiritualized'dan kovulduk, bu arada, yeni albümümüz çıktı" demezsiniz... Belki de Sean'ın kaybettiğini söylemek bencilliktir, belki şimdi daha mutludur. Daha sonra Sean'ı arayıp "henüz başkasını aramadım, eğer istiyorsan, yerin duruyor" dedim. Ama işte olan oldu ve bu tarafta işler iyi gidiyor. Onlar şimdi ne yapıyorlar, bilmiyorum.

Damon Reece'in yeni projesi Lupine Howl'u dinlemedin mi?

Hayır. Yeni bir albüm üzerindeyken yeni çıkmış başka albümleri dinlemem. Benimkinin yanında Ray Charles, Patsy Cline, Elvis çalarım. Oturup da ayın en favori plağını dinlemenin üzerinde uğraştığım albüme bir faydası dokunmaz.

Turne istemeyen arkadaşların olmadığına göre, daha rahatsın. Yolculuk halinde olmaktan memnun musun? Şehrini özlüyor musun?

İnsan, arkadaşları neredeyse oraya yerleşir. Ama Londra'ya ilk geldiğim günden bu yana köklü değişiklikler oldu, insanlar şimdi New York'da yaşadıklarını zannediyorlar. Dürüst olmak gerekirse, nerede yaşadığım benim için önemli değil, o kadar çok seyahat ediyoruz ki çünkü.

Yeni albümle beraber bir de bebeğin oldu...

Evet, küçük bir kızım var. Çok hoş bir kız. Hayatımı değiştirdi, ama herkesin söylediği mânada değil. Bir çocuğumuz olduğu için yaşayışımızı değiştirmedik. Yüksek sesli müzik çaldığında çığlığı basıyor. Benden daha geç uyuyor. Geceyarısı uyanıyor, ben de geceye başlamış oluyorum, çok hoş oluyor.

Annesinin karnındayken ona müzik çaldın mı?

Hayır. Böyle şeylere takılınca, tuhaf birinin metodlarını çocukları üzerinde uygulayan orta sınıf insanlarıyla aynı yerde buluyorsun kendini. Küçük, garip konuşmalar ya da bir-iki kitap ona iyi geliyor. Ama daha oturup da nasıl davranmak gerekir diye bir plan geliştirmedik.

Müziğe ilgi duyduğun ilk zamanları hatırlıyor musun?

14 yaşındayken, Stooges'ın üçüncü albümü "Raw Power"ı aldığımda. Iggy Pop'un lame pantalonu ve kaplan derisinden montu beni cezbetmişti. "İşte ben de tastamam böyle olmak istiyorum" diye geçirmiştim içimden. Yaşıtım pek çok çocuk gibi rock'n'roll benim için de illâ müziğin ta kendisi değildi: O albümü almamın nedeni kapağıydı. İçeriği ya da tarzı hakkında bir şey bilmiyordum. Albümü dinlerken uçtum. Müzik sanki hiçlikten geliyor gibiydi, defalarca dinledim. Çok uzun bir süre Stooges albümlerinden başka plağım olmadı... Hiçbir zaman bir şeyleri sadece kendine saklayan, başkalarının tanıyıp bilmediği şeylere takılmak isteyen çocuklardan olmadım. 16-17 yaşlarındayken, Pete'le (Sonic Boom) tanıştığımızda, benim Stooges'a hayranlığım gibi, o da Cramps hayranıydı. İnsan bu iki grubu dinlediğinde müzik yapmanın ne derece kolay olduğunu farkediyor: Çok ilkel, çok elektrik. Bir grupta çalma arzusu duymamı da bu sağladı herhalde: rock'n'roll.

İnsan Stooges'ı ve Cramps'i dinlediğinde müzik yapmanın ne derece kolay olduğunu farkediyor: Çok ilkel, çok elektrik. Bir grupta çalma arzusu duymamı da bu sağladı herhalde: rock'n'roll.

Rock'un bir sound müziği olduğunu söyledin. Spiritualized sound'unu nasıl tarif edersin?

Uç noktalarla oynama söz konusu; eğer elektrikli bir şey yapıyorsan, sonuna kadar gideceksin, uzlaşma, orta yol yok. Albümlerimde, sevdiğim plakların özünü yakalamak istiyorum, Jimi Hendrix'in plaklarının özünü mesela. Geçenlerde, Matthew Shipp ve William Parker'ın bir konserine gittim, o kadar heyecanlandım ki, içimden ağlamak geldi. Halbuki, free cazdı, allah kahretsin!

Çeviren: ***Siren İdemen - Merve Erol***

Çarşamba 21.00 ELECTRIC BLUE
24.00 THE KING BEES
Perşembe 23.00 CANYON
Cuma 21.00 GOOD FELLAS
24.00 SOUL STUFF
Cumartesi 21.00 BLUES SAINT
24.00 FUNKDOCTORS
Pazar 23.00 NAUTILUS
Pazartesi 23.00 SUSTAIN POWER TRIO

T A K S İ M

GİRİŞ ÜCRETSİZ

SHAFT
BLUES&JAZZ CLUB

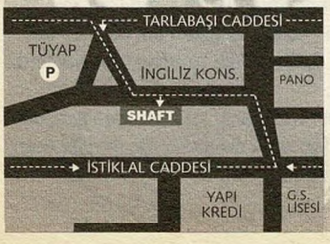

KONSERKONSERKONSERKONSER
14 MAYIS salı
21.30 ÖNDER FOCAN
19 MAYIS pazar
21.30 BORA USLUSOY
23 MAYIS perşembe
21.30 RADYO BOĞAZİÇİ
KONSERKONSERKONSERKONSER

Her gün **21:00**'den önce gelenlere kapanışa kadar
bira 1.000.000 TL

Adres: Meşrutiyet Cad. No: 81 Galatasaray - Beyoğlu **Tel:** (0212) 252 53 76

BURASI WASHINGTON: ROLL, BRMC VE SPIRITUALIZED KONSERİNDEYDİ

Birini izlesek yeter diyeceğimiz iki konser, birbiri ardına Washington'da gerçekleşti, Roll vakayı bizzat yerinde izledi. Uvertür olarak sahne alan Black Rebel Motorcycle Club'ın asrî rock'n'roll'u, yerini Spiritualized'ın psikedelik kaosuna bıraktı...

BAYLAR BAYANLAR UZAYDA SÜZÜLÜYORUZ

Washington DC'nin efsanevî hardcore punk mekânlarından birindeyiz: Yaklaşık bin kişi alan 9:30 Club, artık sadece punk çalmıyor, her tür müziğe kapıları açık. Bu gece de, punk için değil, zamane rock'n'roll'u ve psychedelia'sı için buradayız. Önce Black Rebel Motorcycle Club'ı izleyeceğiz, ardından Spiritualized'ı... Brit-pop imajlı öğrencilerden takmış takıştırmış, yüksek topuklu şık bayanlara, siyahlar içindeki goth'lardan haftasonu alternatif takılan yuppie'lere, aklınıza kim gelirse var salonda. Saat 10 civarında ışıklar sönüyor, davul setine doğru loş ışık yayan bir projektör açık kalıyor sadece ve siyah deri ceketleriyle zar zor seçebildiğimiz BRMC'nin üç elemanı sahneyi alıyor. "Red Eyes and Tears"la hızlı bir giriş yapıyorlar. Kirli bir gitar sound'u, ağır bas ve davul ritmleri ilk şarkıdan itibaren bizi etkisi altına alıyor. Ara vermeden "Spread Your Love"a geçiş yapıyorlar. Jason "Spaceman" Pierce ve dolayısıyla da Syd Barrett'a çok benzeyen solist Peter Hayes'in enfes vokali ve grubun sağlam ritm kurgusu aksamıyor, tempo hiç düşmüyor. Bir taraftan da, herhalde öngruplardan bu derece enerjik ve sağlam performans beklemediğimiz için, şaşkınlık içindeyiz. "White Palms" ve "Rifles"la tempo biraz düşüyor ama, klasik gitar-bas-davul trio'sunun güzelliğini bu parçalarda da içimizde hissediyoruz. Konser "Love Burns" ve ardından gelen Stooges'vari şarkıları "Whatever Happened To My Rock'n'Roll?"la tekrar ivme kazanıyor. O ana kadar çok tepkisiz olan seyirci de, bu şarkılarla ritme kaptırıyor kendini. Sigara dumanı, bira kokusu, proses edilmemiş çığ gitarlar, ideal rock'n'roll ambiyansını yaratıyor kulüpte. "Awake"de o ana kadar geri vokallerini duyduğumuz basçı Robert Turner vokali devralıyor –en az Peter Hayes kadar başarılı bu işte. Stone Roses hayaleti dolaşıyor sahnede bu şarkıda. BRMC, "Heads Up High" ve "Failsafe"le veda ediyor. Geldikleri gibi de hızla ortadan kayboluyorlar... Nirvana'yı popüler olmadan önce izlemişiz hissi veriyor BRMC. Müzikleri eski rock'n'roll tarzlarının güncellenmesinden ibaretse de, sağlam performansları, enerjileri, müziklerinin melodik zenginliği, kendilerine güvenli, hatta neredeyse kabadayı tavırlarıyla rock'un geleceğinden endişe etmenin yersizliğinin ispatı bu grup...

Sırada ana mönü var: 90'ların en önemli neo-psychedelia gruplarından Spiritualized... 2001'de yine bu kulübe uğramışlar, gayet gürültülü bir konser vermişlerdi. Konserde, dört kişilik nefesli grubu da dahil olmak üzere, sahnede 11 kişi yer almış ve nefeslilerle grup arasındaki uyumsuzluk dikkat çekmişti. Pek çok seyircinin kulübü terkettiğine de şahit olmuştuk. Jason Spaceman'in nefesli grubuyla yollarını Avrupa'yı turnesinde ayırdığını duymamız da, bu konseri merakla beklememize neden olan bir etken.

Esneyenleri, hatta salonu terkedenleri görüyoruz. Biri "bunu sevmek için uyuşturucu almış olmak lazım" diyor.

Jason Spaceman, sahnenin sağ tarafına yerleşiyor; yüzünü seyirciye değil de, müzisyenlere dönüyor. "Bana değil, müziğime yoğunlaşın" diyor sanki... Konser boyunca, her albümden şarkılara yer veriyor Spiritualized. Hatta, Jason Spaceman'in Spiritualized'dan önceki grubu Spacemen 3 zamanından kalma iki şarkı da seslendiriliyor. Sahnenin arkasından seyirciye doğru yöneltilen kırmızı-beyaz ışıklarla meydana getirilen psikedelik desenler de, Spiritualized'ın müziğiyle uyum içinde. "Ladies and Gentlemen We're Floating in Space" albümünün delifişek şarkılarından "Electricity" ile hızlı bir başlangıç yapıyor grup. Sahnedeki müzisyenlerde fazla bir hareket yok, ama müzik, BRMC'nin şarkıları gibi, enerji saçıyor. Herkesin enstrümanına abanmasıyla ses duvarları örülüyor etrafımızda. Bir noktadan sonra işitme duyumuz müziği algılayamaz oluyor. O anda, ani bir geçişle sakin ve huzur verici "Shine A Light"a geçiyorlar. Bu şarkıyla gökyüzüne yükselişe geçiyoruz sanki, katatonik bir şekilde mikrofona yapışmış ve gözlerini kapamış olan Jason Spaceman'in sesiyle. Alttan alta başlayan white noise, giderek şarkıyı etkisine alıyor ve öylece sona eriyor. Sonraki tüm şarkıların çoğu da white noise'la nihayetleniyor, Spacemen 3'den hatırlanacağı gibi.

"Electric Mainline"ın fazlasıyla uzatılmış bir versiyonuyla tempo düşüyor. "Out of Sight"ın başarılı bir versiyonu, seyirciyi harekete geçiriyor tekrar. Albüm versiyonundaki gospel korosu ve yaylıların şarkıya kazandırdığı enstrümantal zenginliği yakalayamasalar da, Jason Spaceman'in sesi ve yaydığı duygu yoğunluğu telafi ediyor enstrümantal yetersizliği. Vasat bir "All of My Tears" yorumundan sonra, garage band tarzında çaldıkları "On Fire"la seyircinin enerji seviyesi yükseliyor tekrar. "Walkin' With Jesus", "Medication" ve "Take Your Time" fazla heyecan uyandırmıyor seyircide. Esneyenleri, hatta salonu terkedenleri görüyoruz. Birinin "bunu sevmek için uyuşturucu almış olmak lazım" dediğini duyuyoruz...

İç burkucu Jason Spaceman vokali ve sahnedeki başarılı enstrümantasyonla "Broken Heart", konserin duygusal olarak en yoğun anlarını oluşturuyor. Bir Spiritualized konserinde beklemeyeceğimiz şekilde, seyirciler arasında çakmaklar yakılıyor hatta. Konserin geri kalanı, canlı Spiritualized performansları hakkında aklımızdaki tüm şüpheleri yok ediyor. Psychedelia'nın dozu artıyor son bölümde. "I Think I Am In Love"ın enfes bir yorumu var önce, ki bu şarkıda ilk kez Jason Spaceman'in gülümsediğine şahit oluyoruz "I think I am on fire / Probably just smoking" derken. "Don't Just Do Something", konserdeki iç parçalayıcı baladlardan bir diğeri. "Come Together", tam bir ışık ve ses cümbüşü. Jason Spaceman'e eşlik eden epey seyirci var, pek çoğunun yüzünde çoktandır beklediği hediyeyi almış mutlu çocuk ifadesi... Konserin en büyük sürprizi, ara vermeden çaldıkları Spacemen 3 dönemlerinden kalma "Things'll Never Be The Same". Konserlerde pek yer vermedikleri bir şarkı bu. Psikedelik gitar melodileriyle, distorsiyonlu gitarla oluşturulan ses duvarlarıyla, feedback katmanlarıyla yaklaşık 15 dakikalik psikedelik freakout'a dönüşüyor bu şarkı. Zaten şarkı bitip sahneyi terkettiklerinde, bis yapmayacaklarını düşünüyoruz: Bu şarkıdan daha heyecan verici bir şarkı olabilir mi?

Ama şaşırtıyorlar, bis için dönüyorlar. Jason Spaceman'in Spacemen 3 döneminde yaptığı, fakat son albümde tekrar yorumladığı "Lord Can You Hear Me?"yi çalıyorlar. Yine uçuruyorlar bizleri –aklımıza gelen tek kelime "ilahi"... Mükemmel bir yorum, ama biste daha enerjik bir şarkı bekleyenlerde ufak çaplı bir hayal kırıklığı da yaratıyor.

Spiritualized konseri, baştan sona tutarlı ve insanın içine kolayca girebileceği bir konser olmuyor, ama iyi olduğu anlarda da fevkalade iyi. İşte o anlarda, baylar bayanlar, uzayda süzülüyoruz...

Halil Kılıçoğlu

Jason "Spaceman" Pierce (Spiritualized)

çıktı!

-müzik noktalarında-

ZeN albümleri

"suda balık"

"Derya"

"tanbul

"Bakırköy Akıl Hastanesinde"

www.zenistan.com

ADA MÜZİK

CANLI FÜZYON: ROLL, CLINIC VE RINOÇEROSE KONSERLERİNİ İZLEDİ

New York temsilcimiz, Manhattan, Delancey caddesindeki Bowery Ballroom'a iki gece takıldı, izlenimlerini bizlerle paylaştı. Biz de Beyoğlu, Büyükparmakkapı sokaktaki merkezimizden Les Inrockuptibles, virgin.net, dotmusic.com ve ilikemusic.com'la bağlantı kurduk. Buyrun size iki tane çiçek gibi grup.

New York'a soundtrack

Onlara ilk önce müzisyenler hayran. İki yıl önce Radiohead'le turneye çıktıkları günden bu yana "grupların grubu" olarak adlandırılıyorlar... İlk seslerini duyurdukları günden son albümleri "Walking With Thee"ye kadar sürekli The Velvet Underground'la karşılaştırıldılar. Sahnede sadece 45 dakika kalıyorlar. Nedenini, "bize 17 parça çalmak için 45 dakika yeter, zaman harcamak istemiyoruz" sözleriyle açıklıyorlar. Coldplay ve Travis'in müziğini "müzik medyası tarafından genel kabul gören rock" olarak tanımlıyorlar. Müzikleri bir parça disco, bir parça jazz-fusion, bir parça beat, bir parça da rock'n'roll, ama kesinlikle heyecan verici, hatta soluk kesmeye yetecek kadar deneysel. Başka bir ipucuna gerek var mı bilmem, ama Levi's reklamında kullanılan "The Second Line" adlı parçalarıyla hatırlanacakları kesin.

1997'de Liverpool'da kurulan Clinic, sahneye cerrah kıyafetleri ve ağızlarında maskelerle çıkan Liverpoollu dört müzisyenden oluşuyor. Grup, son olarak New York'un ünlü konser mekânlarından Bowery Ballroom'da verdiği iki konserle Amerika'da da giderek artan bir ilginin odağı. Konser gecesi New York'un dikkat çeken yeni new wave gruplarından The Rapture'un ardından, saat 11'de her zamanki kostümleriyle Clinic sahnede. 1999 tarihli albümleri "Internal Wrangler"da yer alan "Monkey On Your Back"le öylesine etkileyici bir giriş yapıyorlar ki, genellikle Amerikan tarzı rock eşliğinde bağırıp çağıran ve kendini ordan oraya savurmaya alışan kalabalık biraz şaşkın. Grubun gitaristi ve vokalisti Ade Blackburn, sadece teşekkür edip şarkıların adını söylüyor. Sahnede herhangi bir dekor yok, sadece renkleri değişen spot ışıklar kullanılıyor. Bazı şarkılara keyboard, bazılarına Blackburn'ün çaldığı org, mızıka ya da Brian Campbell'ın çaldığı flüt eşlik ediyor. Sınırları zorlayan, insanı içine tamamen çeken bas ve bateri ağırlıklı bir müzik yapıyorlar. 2002 tarihli albümle aynı adı taşıyan "Walking With Thee"yi çaldıklarındaysa, müzik kalabalığa tamamen hakim olmuş durumda. Blackburn'ün bu parçadaki vokali, zaman zaman çığlığa varıyor. Fakat birden sound değişiyor, "Distortions"u çalmaya başlıyorlar. Yeni albümün en farklı parçası. Öylesine yavaş, melodik ve güzel ki, Clinic'in kendi müziğini ne ölçüde değiştirerek geliştirebileceğinin göstergesi. Bazı şarkılarda gözlerinizi kaparsanız, Thom Yorke söylüyor sanabilirsiniz. Sahnede gerçekten 45 dakikacık kalıyorlar. Izleyici müziğe doymuş değil, tekrar gelmeleri için ısrar başlıyor. Çok sürmüyor, cerrahlar yine karşımızda. Üç parça daha seslendirerek tekrar gidiyorlar. Islıklar ve alkışlar durmak bilmiyor, ama tekrar gelmiyorlar. Clinic konseri izlemek ayrı bir deneyim. Sahnedeki müzisyenlerin kimseyi, hatta dinleyicileri bile, hoşnut etmek için değil, yalnızca sevdikleri

Clinic konseri ayrı bir deneyim. Dinleyicinin aklını ve ruhunu işin içine katarak müziğe yoğunlaşmasını gerektiriyor. Tıpkı Radiohead konseri izlemek gibi.

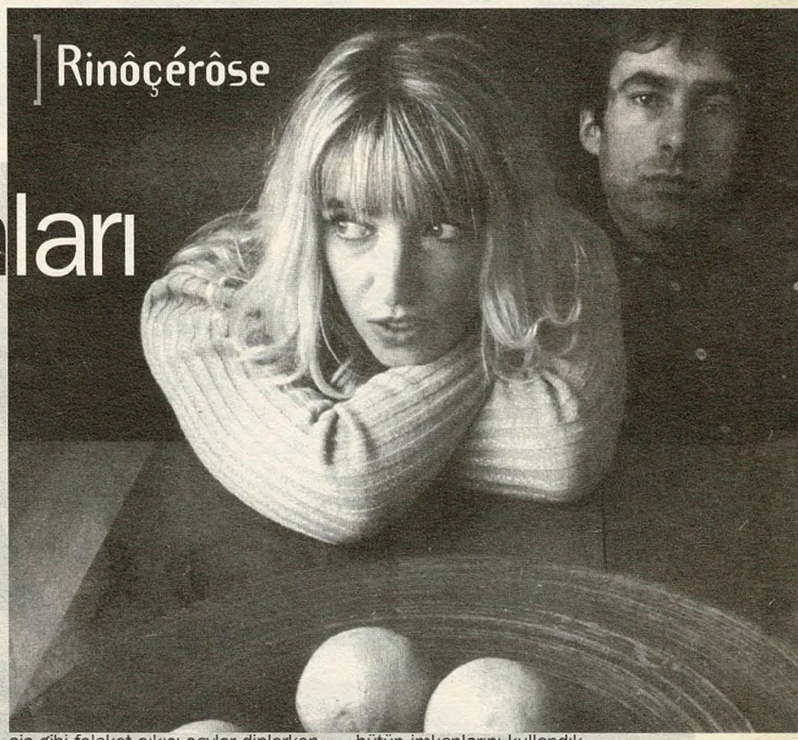

Konuşma balonları

"Music Kills Me"nin kapağı için New Yorklu ressam Steve Ellis'in çalışmasını kullanmışsınız: Warhol'un "Araba Çarpışması"nı hatırlatan bir desen. Pop-art'la elektronik müzik arasında nasıl bir bağlantı var?

Jean Philippe Freu: Elektronik müzik ve pop-art deyimleri, tüketim toplumunda aşağı yukarı aynı işleve sahip. Lichtenstein'ın çalışmalarıyla elektronik müzik arasında bir analoji olduğunu pekâlâ düşünebiliriz. Lichtenstein çizgi roman tablolarında bir anlam katmak, okunabilirlik sağlamak, bir mesafe yaratmak için balonlardan yararlanıyordu. Sample'lar da aynı işi görüyor: Parçaya dışardan, çerçeve dışından bir unsur getiriyor. Yeni bir anlama bürünüyor ve bestenin okunmasına, rengine etkide bulunuyor.

Albümün adı "Müzik beni öldürüyor". Şarkı isimleri bile Hendrix'ten Brian Jones'a, AC/DC'den Led Zeppelin'e, rock tarihine göndermelerle dolu.

Daha önceden, "Installation Sonore"da albümü bir sergi gibi kurmayı istemiştik: Her bir parçanın resmettiği genel bir tema. Amacımıza tam varamamıştık. Bu sefer, hedefe ulaştık. Pek çok şey bu ölüm fikrine payanda oldu. Bir kere, öncelikle, bende önemli yerleri olan pek çok sanatçının kaybı aklımdan çıkmıyordu, Steve Marriott, Brian Jones, Jimi Hendrix gibi... Eskiden, etkilendiğimiz şeylerden kaçma, küçük numaralarla bunları gizleme eğilimindeydik, belki de onları dosdoğru açık etmekten korkuyorduk. "Music Kills Me"de, çok açık, çok samimi olmak, Curtis Mayfield'ın soul'unu da, Small Faces'ın ve Rolling Stones'un İngiltere'sini de, AC/DC'yi, The Cure'u ve Ray Charles'ı da sevdiğimizi söylemek istedik. Biz her şeyden önce müzik fanlarıyız; insan sample temelli çalıştığında bunun yardımı dokunabiliyor.

Elektonik müzik yapmaya başladıktan sonra rock'a bakışınızda nasıl bir değişiklik oldu?

Elektonik müzik, rock'a bakmanın yeni bir biçimi. Elektronik sayesinde, enstrüman sesine ve müziğin yapısındaki festivalsi havaya bir tür geri dönüş yaşanıyor, adeta 50'li yıllardaki caz gibi... Bugün Kid Loco, Mirwais, Jay Alanski gibi eski Fransız rocker'lar insan sesine ihtiyaç duymadan, dörtlük-nakarat formatının gereklerine tabi olmadan çalışmalarını duyurma imkanı buldular. Elektronik müzik, kendini rock gibi bir tarih bilinci içinde anlamlandırmaya çalışmıyor. Bir house ya da ambient plağının içine serbestçe girip çıkabilirsin...

Ama sizin albümlerinizde rock'a bağlılık da söz konusu...

Biz müzikal çeşitlilikten yanayız. Gitara karşı bir zaafımız var. Yeniyetmeliğimde bütün arkadaşlarım Yes, Genesis gibi felaket sıkıcı şeyler dinlerken, ben gitar kahramanlarına hayrandım, mesela Johnny Winter'a. Müzikal olarak değil ama, kişiliği ve yaydığı sıcaklık beni deli ediyordu. Stones'a, Santana'ya karşı da büyük bir tutku besliyorum, hatta Eagles baladlarına bile –o Eagles şarkılarının insanın kendini aptal hissetmesi için birebir olduğunu bilsem de...

Sahnede bazen gitar-band gibisiniz...

Gitarların hakimiyeti kasten yapılmış bir şey. Canlı çalarken, sahnenin önündeki üç gitarın dinleyiciyi kucaklayabilme kudretini yakalamak istedim. Gitarların kopup alıp başlarını gitmeleri gibi bir tehlike vardı. Ama albümde bütünlüklü ve organik bir sound yakalamak için analojik tekniğin bütün imkanlarını kullandık.

Kayıt aşaması zorlu mu geçti?

Hayatımız otobüs yolculukları, konserler ve kayıtlardan ibaretti üç yıldır. Yeni şarkıların çoğunu Amerika turnemizden birkaç gün önce bitirdik... İngiliz elektronik gruplarının çoğunun yaptığı gibi, bazı parçaları söylemeleri için farklı müzisyenleri albüme davet edebilirdik. Ama biz Chemical Brothers değiliz; New Order'dan Barney ya da Happy Mondays'den Shaun Ryder mahalleden arkadaşımız değil. Eldeki sınırlı imkanlarla yaptık, arayacağımızı Montpellier'de kendi mahallemizde aradık. *(gülüyor)* Mesela bize bu soul duygusunu getiren gospel şarkıcısı Emmanuel Djob'un sesinde ilginç bir malzeme bulduk.

Çeviren: **S.İ.**

müziği yapmak için orada olduklarını hissediyorsunuz. "Easy listening" de değil; dinleyicinin aklını ve ruhunu işin içine katarak müziğe yoğunlaşmasını gerektiriyor. Tıpkı Radiohead konseri izlemek gibi.

Gitarlı house music?

Gitarla house müzik yapılabilir mi? Yaratıcılığınız sınır tanımıyorsa, işin içine groove, funky-house ve perküsyonu da katarsanız, yapılır. Soruya "hayır" şeklinde yanıt verenlerin, Fransız grup Rinôçérôse'u dinlemeleri gerekiyor. Kimilerinin Volkswagen reklamında kullanılan "La Guitaristic House Organisation" parçasıyla tanıdığı Rinôçérôse'u.

Grup, gecen yıl Mobypalooza'daki (Moby'nin şahsen prodüktörlüğünü yaptığı, farklı türde müzik yapan grup ve müzisyenleri bir araya getiren Area festivali, müzik dünyasında Lollapalooza'ya gönderme yapılarak bu adla anılıyor) performansından sonra, New York'taki ilk konserini Bowery Ballroom'da verdi. Üç gitarist, bir basçı, bir synthsizer'cı, bir perküsyonist, bir baterist ve bir video programcıdan oluşan ekibiyle sahneye çıkan Rinôçérôse'un konseri, geçen ay New York müzik gündemini meşgul eden konserlerden biriydi.

Eleştirmenlerin, yaptıkları müziği "Underworld'ün tekno yerine indie çaldığını düşünün" sözleriyle tanımladığı grubun hikayesi, 1995 yılında Fransa'nın Montpellier kentinde başlıyor. Bir barda tanışan iki psikolog, Jean Philippe Freu ve Patou Carrie, psikolojik rahatsızlığı olan bir hastanın yaptığı resimden esinlenerek adını Rinôçérôse koydukları grubu kuruyorlar. 1998 yılında Paris konserlerinde Underworld'e eşlik ediyorlar ve aynı yıl "Le Mobilier" adlı EP'yi çıkarıyorlar. Ertesi yıl da ilk albümleri "Installation Sonore"u.

Konser gecesi Bowery Ballroom, her zamankinden kalabalık. Area One'daki başarılı performanslarından sonra Rinôçérôse, Amerika'da epey popüler. Saat 23:00 sıralarında grup sahnedeki yerini alıyor. İlk albümde yer alan "Sublimior"la başlıyorlar. Dance sound'uyla dikkat çeken parçanın bir diğer özelliği, Jethro Tull'ı hatırlatırcasına, flütün belirgin bir biçimde kullanılışı. Ardından aynı albümden "I Love Ma Guitare" geliyor. Bir rock parçası, ama sanki house müzikten sample kullanılmış; house dinliyoruz, ama gitar sound'u ön planda. Beste yaparken izledikleri yöntem de bu yönde. Önce gitar ve bas bölümü yazılıyor, elektronik bölümü sonra geliyor. Tekno ve gitar ritmi öylesine güçlü ki, salonda dansetmeyen yok. Aynı sırada, sahne arkasındaki dev video ekranda dikkat çekici görüntüler var: Warhol tasarımı Marilyn Monroe resimlerinden esinlenilen fotoğraflar, karışık şehir görüntüleri, hızla akan yollar, birbirinden çok farklı insan yüzleri...

Salonda hava iyice ısınıyor. Müziğin ritmine kimse dayanamıyor. Konser, 2002 tarihli yeni albüm "Music Kills Me"den parçalarla devam ediyor. Enstrümanların kullanımında, Rinôçérôse'un yaratıcılığı sınırsız. Darbuka, def, saksofon, flüt, elektronik piyano, gitar, armonika bir arada. Sonuçta ortaya çıkan müzik gerçekten sıradışı ve kendine özgü.

Nedir Rinôçérôse'u bu sıradışı karışımı yapmaya iten? Sorunun yanıtı, arkasındaki esin kaynaklarında: Yaşam, büyük kentler, 1970'lerin büyük Amerikan arabaları, Jamaika'nın dub müziği, rock, indie pop ve house müzik...

Yaklaşık 1.5 saat sahnede kalıyorlar. Izleyicinin yoğun ısrarı üzerine iki kere bis yapıyorlar. Gecenin sonunda düşünüyoruz: New York, İspanyolu, Afrikalısı, İtalyanı, Çinlisi, Japonuyla kültürlerin kaynaştığı şehir. Rinôçérôse, adeta New York'un soundtrack'ini yapıyor.

Zülal Kalkandelen

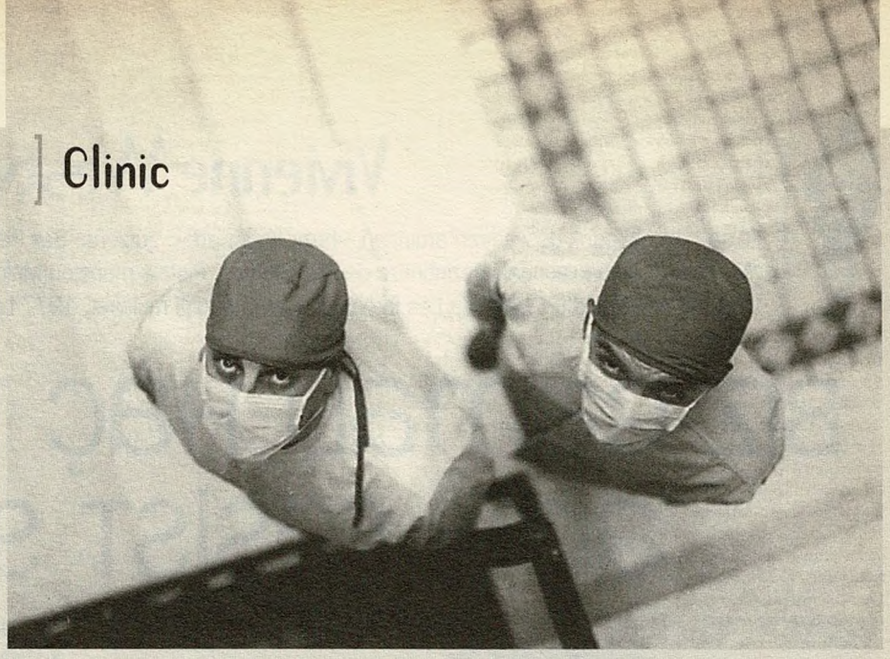

Clinic

Günlük gerçeklikten kopabilmek

Hayran kitlenizin kaymak tabakasını oluşturanlar arasında Radiohead de var. Radiohead ile yaptığınız turneden sonra prestijiniz arttı sanki.

Aiden: "Kid A" ve "Amnesiac"tan sonra her daim turne halindeydiler zaten, biz de Avrupa ve Japonya'da onlara katıldık. Hiç fena değildi. Ne Radiohead, ne de dinleyicileri bize arkadan destek veren gölge grup muamelesi yapmadılar, hatta büyük tezahürat gördük. Şarkıların bu kadarını bilebileceklerini önceden düşünmemiştim ben şahsen.

Carl: Şu anki kariyerleri düşünüldüğünde, bizim bir sürü gruptan daha uygun olduğumuzu düşünüyorum Radiohead'e. Dinleyicileri daha az harcıalem olandan yana çünkü.

Radiohead'le muhabbetiniz nasıldı?

Aiden: Geçmiş tecrübeler yüzünden biz normalde turnelerde hep kendi kendimizleyizdir, ama onlarla bir-iki gün içinde gerçekten samimi oluverdik. Dalga boylarımız aynıydı galiba, durmadan müzik hakkında konuşuyorduk, hepsi de çok yumuşak, sakin ruhlu insanlardı.

Basında sizin için "grupların grubu" diye yazılıyor. Ne diyorsunuz buna?

Aiden: Bu yakıştırmanın iki yanı var. Birincisi, böyle iyi grupların bizim müziğimizle ilgileniyor oluşları çok iyi, ama diğer yandan bu zaman içinde sizi sınırlayan bir şeye de dönüşebilir. Şimdiye kadar Super Furry Animals'tan destek almak, yaptığımız işin içinde Death In Vegas'ın, Pulp'ın parmağı olduğunu bilmek tabii ki çok şahane. Negatif bir şey olarak algılamıyoruz bu yakıştırmayı.

İlk single'larınızdan son albümünüze kadar yaptığınız her işi, The Velvet Underground'a benzetmek artık adetten oldu. Ne diyorsunuz?

Carl: Eskiden çok dinlerdik onları, çok iyiler, ama bizim etkilendiğimiz müzik de sadece bununla sınırlı değil şimdi. Son birkaç yıldır Japan, Gil Scott Heron ve Tim Buckley gibi şeylere daldık. Ornette Coleman, Thelonious Monk gibi cazın da tuhafını seviyoruz. Bir de gruptan ziyade tek tek şarkılar ve fikirlerden daha çok etkileniyoruz galiba.

Zaten sound'unuz da bayağı eklektik...

Aiden: Her albümde yeni şeyler denemeyi seviyoruz. Teknik olarak bayağı feci haldeyiz, ama işte bazen en basit melodiler, en iyi neticeyi veriyor. Önemli olan günlük gerçeklikten kopabilmek; ben mesela bu yüzden seviyorum müziği.

Takım çalışması şarkı yazarken işe yarıyor mu?

Aiden: Bizim şarkılarımızın temelini bas ve davul kalıpları oluşturur, sözler daha sonradan müziğe eklenir. Bu iskelet de bize çalışırken izleyeceğimiz yolu gösteriyor zaten; gitarda akor yazmaya benzemiyor yani bizimki. Bir şarkı yazar, sonra uzun bir müddet boyunca ince ince bileriz onu. Bir şarkıya sadece üç-dört hafta çalışmak bize göre değil. Bu anlamda yerleşik kuralların hep dışında davrandık, davrandık ki attığımız her adım gerçekten bir öncekinden ileriye gitsin.

Şarkılarınızın çoğu üç dakikadan kısa sürüyor. Bunu kasten mi yapıyorsunuz?

Aiden: Çünkü şarkılarda egosantrik sololar yok, enstrümental bölüm yok; sadece birbirini tekrarlayan bölümler... Ayrıca uzun şarkıların bir zeka göstergesi olduğuna da inanmıyoruz. Meramınızı üç dakikadan daha kısa bir sürede anlatmak çok zor, ama mesaj da bir o kadar çabuk gidiyor.

"Walking With Thee"yi geçmiş işlerinizden ayıran ne sizce?

Aiden: "Internal Wrangler" ve single'ları derlediğimiz albümle, her şeyin kaotik ve o eciş bücüş yanını keşfetmiştik sanki. O huzursuzluğu koruyarak daha ferah bir albüm yapmak istedik, şarkılar birazcık nefes alsın...

Levi's reklamını kabul etmek sizin için zor bir karar oldu mu?

Carl: Hiçbir zaman ortalıkta "Hımm, Clinic: Levi's'ın grubu" gibi bir yakıştırma olmadı ki. Sıradan bir reklam müziği olduğundan, biz bir şey kaybetmedik.

Çok para kazandınız mı bari?

Carl: Tek kuruş almadık, hepsi plak şirketine gitti.

Sinir bozucu değil mi bu?

Aiden: Müzik dünyasında sponsorları, bir takım ortak çalışmaları es geçemiyorsunuz. Bizim için de kafamızı suyun üzerine çıkarıp bir nefes almak, sonra yine dibe dalmak gibiydi bu iş. Bazen böyle kararlar almak durumunda kalıyorsunuz. Ayrıca insanların müziğimize aşina olması anlamında gayet de başarılı bir iş oldu. Yoksa en başta çok ticarî bir ilk albüm yapıp, Top 40'a girmeyi biz de bilirdik, ama bir de oradan düşüş var.

Sahneye cerrah maskeleri, doktor önlükleriyle çıktığınız oluyor. Yoksa müzisyen olmasaydınız, doktor mu olmak isterdiniz?

Aiden: Yok canım, zavallılar çok çalışıp az kazanıyorlar. Bizimkisi sürreel bir hekimlik...

Çeviren: ***Pınar Öğünç***

Vivienne Westwood

İki sayı önceki punk dosyamızın ardından, –hazır önümüzdeki günlerde Sex Pistols'ın "God Save The Queen"i yeniden yayınlanacak– "No Future" zamanlarındaki gezintimize devam edelim... Pistols menejeri Malcolm McLaren'ın iş ve kader ortağı ünlü modacı Vivienne Westwood'un 1996'da Les Inrockuptibles'e verdiği mülakat, 1977 Londra'sının sokaklarına projektör tutuyor.

BİZ GAMALI HAÇ TAŞIYORUZ AMA FAŞİST SİZSİNİZ

Modaya ilgi duymaya ne zaman, nasıl başladınız?

Vivienne Westwood: Gerçekten terzi olmayı düşündüğümü hiç hatırlamıyorum. 17 yaşındayken ailem Londra'ya taşındı; bir dönem için Harrow'da bir akademiye yazıldım. Muhtemelen o alanda çalışmaya karar verdiğim için modaya ilgim artmıştır. Ama okulu çabuk bıraktım; hiçbir şey yapmamıza izin vermiyorlardı, oturup çizmemiz gerekiyordu sadece, bense bir şeyler yaratmak istiyordum. O zamanlar kolay iş bulunuyordu, sekreterlik kursumun parasını denkleştirmek için fabrikada çalışmaya başladım. Fakat sonra ilkokul öğretmeni olmak için dersler almaya başladım. Ressam olmak istiyordum, ama nasıl geçineceğimi bilemiyordum. Modayla ilgili her şey, Malcolm'la (McLaren) King's Road'daki butiği açmamızla başladı. 26 yaşındaydım. Yani 1970'de moda işine girmiş oldum. Malcolm akademide öğrenciydi, ben de öğretmendim.

Malcolm'la birlikte neler oldu hayatınızın o döneminde?

Üniversiteye gitmek için öğretmenliği bırakmıştım. Bu çok önemli bir karardı. Ellerimle bir şeyler yapabileceğimi biliyordum. 10 yaşından beri modeller çizip kendi elbiselerimi dikiyordum. Ama sonra bu alanda ilerlemekten vazgeçtim, çünkü kendimi edebiyata ve daha manevi şeylere adamaya karar vermiştim. Malcolm'un kafasında büyük bir nostalji akımı yaratma fikri vardı. Geçmiş kültürümüzden anlamlar çıkarmaya çalışıyorduk, aslında isyan motifleri arıyorduk. Malcolm'un üzerimdeki rolü çok önemli olmuştur, çünkü ben Manchester ile Sheffield arasındaki bölgeden, Kuzey İngiltere'nin en büyük sanayi merkezinden, kültürün hiç olmadığı bir yerden geliyordum. Gündelik hayattan, ya da İngiltere'nin bir bölgesini bir diğerinden ayıran basit farklardan bahsetmiyorum: Sanat galerisi diye bir şeyin olabileceği aklımın ucundan bile geçmemişti. Malcolm'la birlikte siyasi alanda dönen iğrenç oyunları anlamaya başladım; Malcolm'un bir sürü şeyi anlamasını sağlayan bir anahtarı varmış gibiydi. Birlikte sanat galerilerinde, marksist çevrelerde geziniyor, daha iyi bir dünyanın hayalini kuruyorduk. Malcolm, 50'lerin plaklarını alıp bunları akademideki arkadaşları gibi modayı takip eden gençlere satmayı düşünüyordu. Şimdi garip gözükse de, o zamanlar radyoda asla rock'n'roll çalınmazdı. İnsanlar bu müziği dinleyemiyorlardı. Plak almak için bit pazarına gittiğimizde bizim yolumuzdan giden gençlere, Teddy Boy'lara rastlardık. 50'lerin modasını taklit eden orta sınıftan tiplerdi. Malcolm'la King's Road'da açtığımız butik, o zamanki gençlerin moda anlayışları açısından çok ilginçti. Bizden önce Amerikan karikatürlerinden esinlenen bir tarz yaratan Tommy Roberts ve Mr. Freedom kullanıyordu orayı. 60'ların sonlarında insanı bilimkurgu filminden fırlamış bir prenses gibi gösteren elbiseler almıştım onlardan. Hippi kıyafetleriden daha özgün ve ilginçlerdi. Teddy Boy'ları da etkileyen apartman topuklu ayakkabıları da ilk defa onlar satmaya başlamışlardı. Mr. Freedom ortağından ayrılıp yeni bir butik açınca, King's Road'daki dükkan Paradise Garage adını aldı ve Amerika'da çölün ortasında rastlayacağınız benzinciler gibi bir hale geldi. Renkli Hawai gömlekleri, eski püskü kot pantolonlar satıyorlardı, bunu da ilk onlar yapmışlardı zaten. Ama iflas ettiler ve dükkanı biz devraldık.

Ve punk'ı başlatacak elbiseleri hazırlamaya koyuldunuz...

Hemen değil. Başlarda 50'ler tarzında kıyafetleri alıp satmakla yetiniyorduk. Sonra yaptırmaya başladık. Bir telefonumuz olsun diye dikiş makinemi satmıştım, hiç paramız yoktu çünkü. Daha sonra yeni bir makine alabildim ve elbiseleri kesip biçip değiştirmeye başladım. Ve kendi prototiplerimi hazırlamaya giriştim. Tam anlamıyla terzilik yapmıyordum. Çünkü benim yaptığım elden düşme aldığımız elbiselerin parçalarını kesip başka parçalarla birleştirmekten ibaretti. Ben mesleği 50'lerin kıyafetlerini parçalayıp onları taklit etmeye, en uygun kumaşları bulmaya çalışarak öğrendim. Yarasa kanatları gibi şeyleri o zaman yapmaya başladım.

İyi iş yapıyor muydunuz?

Çok iyi gidiyordu, Malcolm o gençlere bir sürü plak satmayı başarmıştı. Birden farkettik ki Teddy Boy'lar gibi bir sürü genç vardı, bir kısmı İngiltere'nin kuzeyinden otobüslerle bizim butiğe takılmaya geliyorlardı, metrodan inip butiğe kadar üç kilometre yol yürüyorlardı. O zamanlar insanlar sokakta sürtmekten büyük zevk alıyorlardı. Teddy Boy'lar, o kılıklarıyla saten ceketler, ince topuklu pabuçlar giyen adamların arasında sokakta geziniyorlardı. Amerika henüz Vietnam'dan çekilmemişti; hippi hareketinin tam ortasındaydık. 70'lerin modasının tam olarak ne olduğunu bilmiyorum, ya Courrèges, Mary Quant gibi giyiniyordunuz, ya da hippi gibi. Ama benim ilgimi çeken bunlar değildi, uzaya açılmanın başlattığı akımla ilgileniyordum, 50'lerin modasıyla. İnsanların nostaljik olmalarının sebebi, hippi hareketi sayesinde siyase-

Geçmiş kültürden anlamlar çıkarmaya çalışıyorduk. Aslında İsyan motifleri arıyorduk. Yeni fikirler geçmişten başka nereden gelebilir ki?

Punk'ın doğumevi, McLaren-Westwood ikilisinin meşhur dükkanı SEX

te karşı hassaslaşmalarıydı. Ama bunun aslında böyle olmadığını farkettik. "Flower Power" asla beni sarsan bir şey olmamıştı. Ben o dönemin politik boyutundan etkilenmiştim, Güney Afrika'da yaşananlar, üçüncü dünya ülkeleri, Amerika'daki ayrımcılıkla ilgili bir sürü yasadışı bildiriler... Sonuç olarak, isyan motifleri arıyorduk. Bu yüzden insanlar 50'lerle, rock'n'roll ruhuyla ilgilenmeye başladılar. Rock'un fikriyatı, gençliğin eski kuşağın kurallarını kabul etmemesinde yatıyordu, itirazlar "dumura uğramışsınız", "yanlış noktadasınız" demekten ibaret olsa bile. Mesele, aslında çok daha derindi: Rock, gerçek bir protestonun sembolüydü. Bence punk rock müzik dünyasında gelmiş geçmiş en cesur hareketti, piyasayı gerçekten yıpratmanın bir yoluydu.

Birçok kişi, punk'ın esin kaynağını aynı dönemde New York'ta olup bitenlerden aldığınızı söylüyor.

Richard Hell ve ilk punk'lar olduklarını iddia edenlerden bahsediyorsanız, bu tamamen yanlış. Punk hareketine nasıl giriştiğimizi şöyle özetleyebilirim: 50'lere duyulan ilgiden yola çıktık. Butiğimizin duvarları, üzerlerine kumaş ve elbise parçaları astığımız pin-up fotoğraflarla doluydu. Bunları yapmak için vaktimiz vardı, Malcolm'un hiçbir teknik bilgiye sahip değildi, ama güzel fikirleri vardı. Sonra giysi dikmeye koyulduk, kreasyonlarımızın üzerine sigara delikleri açıyorduk. 1971'de Wembley'de çok önemli bir rock festivali düzenlendi. Pekâlâ o tarihi baz alıp Richard Hell'in o dönemde neler yaptığına bakabilirsiniz. Bir sürü tişört almıştık –Chuck Berry tişörtleri gibi şeyler–, onlardan külot yapıp üstlerine delik açıyorduk. Malcolm'un fikriydi bu; daha önce bir yerde görüp görmediği hakkında hiçbir fikrim yok. Tişörtleri alıp rulo yapıyorduk, kasları öne çıkaracak şekilde kollarını kesiyorduk, kol bölgelerine, sırtlara delikler açıyorduk, plastik cepler ve pornografik fotoğraflar dikiyorduk; Malcolm da üstlerine sloganlar yazıyordu. Müşterilerimiz piyasadan aldıkları kıyafetlerini yırtıp atıp bizim kreasyonlarımızı benimsemesi biraz vakit aldı. New York Dolls o sıralarda butiğimize geldi, Malcolm'un Amerika'da Richard Hell'le karşılaşmasından kısa süre sonra. Ama biz bu kıyafetleri onun Amerika'ya gitmesinden çok önceden beri yapıyorduk. Richard Hell, saç kesimimi de ondan aparttığımı iddia ediyor. Halbuki saçlarımı fırça gibi dik kestirmeye karar vermeden önce –ki her şey böyle başlamıştı– öyle bir şey duymamıştım. Kuaför bana "saçlarınızı fırça gibi yapamazsınız, asla öyle dikili kalmaz" dedi ve sonra da kısacık kesiverdi. Eve dönerken dik dursunlar diye saçlarıma çamaşır suyu döktüm, uzatınca yine bu yöntemi denemeye karar verdim. O tip bir kesimden daha önce söz edildiğini duymadım.

Bu yaptıklarınızda politik bir mesaj var mıydı?

Geriye bakarsam, olmadığını söylerim, ama yapmak istediğimiz tam da buydu. Bu yüzden hedef olarak kraliçeyi almıştık, monarşi Britanya üçkağıtçılığının sembolü... Ama biz ona çok sevimli bir şekilde, yumuşakça saldırıyorduk. O da pekâlâ dudaklarının üzerine bir çengelli iğne kondurabilirdi! Punk'ların gamalı haçlara ilgi duymaya meyilli olmalarının sebebi, sadece eski kuşağın değerlerini reddetmeleri değil, aynı zamanda tabularını da yıkmalarıydı. Bu, onlara "biz kafayı sıyırdık ve gamalı haçlarla dolaşıyoruz, ama asıl sizin taşımanız gerekirdi, çünkü asıl faşistler sizlersiniz" demenin bir yoluydu. Punk'ın mentalitesi işte böyleydi, biraz çocukça. Aynı zamanda "yıkmak" ve "anarşi" punk'ın iki temel kelimesiydi. Amaç, makinaya tutukluk yaptırmaktı. Bu, punk'ın bir alternatif olduğu anlamına gelmiyordu, çünkü insanların bu konuda hiçbir fikri yoktu. Sadece gezegeni yok oluşa sürüklediğini düşündüğümüz bu korkunç makineyi durdurmak gerekiyordu. Bu şekilde devam edersek kurban haline geleceğimizi farkettim ve moda alanında ne yapabilirim diye düşünmeye başladım. Punk'ın moda üzerindeki etkisi hissedilir olmuştu; benim yarattıklarımın benzerlerine Paris defilelerinde rastlanıyordu. Punk saç kesimi de moda dergilerinde ciddi ciddi gözükmeye başlamıştı. Yaptığımın büyük bir etkisi oluyordu; ben de devam etmeye karar verdim.

14. Louis'nin bir Yunan heykeline benzemek istediğini öğrenince taşlar yerine oturuyor, neyin nereden geldiğini, nasıl başka şekillerde kullanılabileceğini anlıyorsunuz.

Londra'da da New York'taki gibi bir sanatçılar birliği var mıydı? Yazarlarla, ressamlarla görüşüyor muydunuz?

Bunu Malcolm'a sormanız gerek, ben o ilişkilere fazla bulaşmadım. Malcolm bana biraz annesiymişim gibi davranıyordu. Evde oturup çocuklara bakıyordum ve yapmak istediği şeylere yardım ediyordum. Dikiş dikiyordum, okuyarak kendimi politize etmeye çalışıyordum. Şimdinin aksine, sadece modern sanatlar ilgimi çekiyordu. Protestan bir çevreden geldiğim için National Gallery'den ve bana kiliseleri hatırlatan eski resimlerden nefret etmiştim. Şimdiyse tam tersi, modern sanat bana hiç hitap etmiyor.

Sex Pistols deneyiminin hayatınızdaki önemi ne?

Sex Pistols, sayesinde yayılıp gelişmeyi umduğumuz bir deneyimdi sadece. O çocuklardan biri, Glenn Matlock, cumartesileri butikte çalışıyordu. Steve Jones, en iyi müşterilerimizden biri gibiydi; çok fazla şey satın aldığından değil, ama bir şey aldığında "tamam" diyorduk, "işte bu". O andan itibaren o giysiden mebzul miktarda satacağımızı biliyorduk. Steve bir grupta şarkı söylüyordu; Malcolm New York Dolls'un menajerliğini yaptıktan sonra Amerika'dan dönünce, bir grup kurmasına yardım etmesi için çok ısrar etti. Malcolm da kabul etti ve dükkanın müdavimlerinden Johnny Rotten'la konuştular. Sid Vicious Rotten'ın arkadaşıydı, ama feci halde eroine müptela olduğundan onu fazla görmüyorduk. Sırf Johnny'nin arkadaşı olduğu için, daha doğrusu hayranı olduğu için gruba katılıverdi sonunda.

İlk koleksiyonunuz "Pirate" 1981'de çıktı; punk sonrası dönemde nasıldı hayatınız?

Punk rock'tan sonra mesele, ne yapacağımızı bilmekti. Başlarda yaptığımız her şeyi Malcolm hazırlıyordu. Ama Sex Pistols'ın trajik sonu ve Sid'in ölümünden sonra Malcolm ayrılmamızı istedi.

2.el lp cd alınır satılır
köstebek
music shop
İstiklal Cad. Aznavur Pasajı Alt Kat/No:11 Beyoğlu İstanbul
Tel: (0 212) 292 94 16

Kendisini tamamen müziğe adaması gerektiğini düşünüyordu. İlk kez elbiselerde benim adımın gözükmesini istedi, bunu ondan uzaklaşmamın ve yollarımızı ayırmanın bir yolu olarak görmüştü. Ama "Pirate" üzerinde birlikte çalışmıştık, ikimizin ürünüydü.

Bu korsan fikri aklınıza nereden esti?

Tarihte bana ilham kaynağı olmaya müsait bir şeyler bulmak, bu dar mentaliteden kurtulup dünyaya açılmak, daha kültürel ya da tarihî bir şeyler yapmak istiyordum. Fransız İhtilâli'yle ilgilenmeye başladım, o dönemin kıyafetleri gerçekten çekiciydi. Bu yönde bir-iki şey yaptım ama hippilere çok yakındı, Rod Stewart'a çok benziyordu. Biz de Üç Silahşörler dönemine yöneldik. Kişisel olarak, o dönemin kıyafetlerini, çok farklı kesimlerini keşfederek önemli bir hamle yaptım. 19. yüzyılın ortalarında yaşamış olan Worth çok önemli bir terziydi; o da geçmişten etkilenmişti, ama orijinal kesimlerin içine inmektense, sadece ufak tefek eklemeler ve değişiklikler yapmakla yetiniyordu. Bunu da ilk defa dünyada yapan ben olmuş oldum. Etnik kesimleri ilk inceleyen ve onlara göre çeşitli formlar hazırlayarak çalışan da bendim. Yaptığım bütün korse ve benzeri şeyler geçmişten alınma, ama bana modern gelen bir tarza sokulmuş halde. En büyük keşiflerimden biri de, insanların 19. yüzyıla kadar 500 yıl boyunca giydikleri gömlekler oldu. Kumaşın genişliğince dikilen ve kollarının uzunlukları da bu genişliğin yarısına eşit olan bir gömlek türü... Casanova'nın ve tabii ki korsanların gömlekleri bunlardandı.

İşin teknik yönünü bir tarafa bırakırsak, sizin için geçmişin anlamı nedir?

Edebiyat, geçmişi araştırmanın her zaman yeni bir şeyler getirdiği inancını aşıladı bana. Yeni fikirler geçmişten başka nereden gelebilir ki? Okudukça, insanların bazı şeyleri o zamana kadar hiç söylenmemiş şekillerde söylediklerini farkediyorsunuz; beyni hareketa geçiriyor bu. Aynı şey moda için de geçerli. Bir sürü modeli iyice özümseyip birbirleriyle ilişki kuruyorsunuz. Onları istediğiniz gibi değiştirebileceğinizi, nelerden kaçınıp nelere dikkat edeceğinizi, nasıl devam etmeniz gerektiğini biliyorsunuz. 14. Louis'nin bir Yunan heykeline benzemek istediğini öğrendiğinizde bütün taşlar yerine oturuyor ve neyin nereden geldiğini, nasıl başka şekillerde kullanılabileceğini anlıyorsunuz.

Westwood ve McLaren, 70'lerin ortaları

Punk'ın tahripkâr sahnesinden şık ve kibar Paris defilelerine geçişiniz nasıl oldu?

Her zaman büyük piyasaya ve tutuculuğa karşı savaşmak istemişimdir. İnsanlar gittikçe birbirine benzemeye, tektipleşmeye standartlaşmaya başlıyor. En ufak hayal gücünden yoksunlar, medyanın oyuncağı durumundalar. Mesela 1995'te hayranlık uyandıran bir kıyafet vardı: Dikdörtgen kesimli bir kumaş, kollarda ve boyunda birer delik. Bütün dergilerde, Naomi (Campbell) ve Prenses Diana da dahil olmak üzere herkesin üzerinde gördüm o ufak elbiseyi. Kadınlar, yalnızca küçük seksi şeylerin erkeklerin hoşuna gideceğini düşündüklerinde çok dokunaklı oluyorlar. Ben genç kadınların eski tarz, zarif ve biraz da karışık bir şekilde giyindiklerinde çok daha güzel olduklarını düşünüyorum. Kabullenmeci zihniyetle, kabullenmeci zevkler ve fikirlerle –insanların genel olarak fikir diye nitelendirmediği ama bu zihniyetin ürünü olan fikirlerle– mücadele etmeye devam ediyorum. Başka bir deyişle bu mücadele için seçenekler sunuyorum. Yaptığımı yapmıyor olsaydım, daha az seçenek olurdu. Daha basit bir şekilde söyleyelim: Dünyayı değiştirmek isterdim. İmkansız olduğunu biliyorum, ama denemek yine de daha sağlıklı.

Her şeye rağmen, bu sistemin içine girerek, elit tabakaya hitap etmek için kendi kitlenizden kopmuş olmadınız mı?

Hiç de değil. Yapmak istediğim, gençlerin daha görkemli bir görünümlerinin olması ve bu sayede kendilerini de öyle hissetmelerini sağlamaktı. O kıyafetler inanılmaz derecede ucuzdu, punk'lar için yaptıklarım kadar ucuzdu. Artık gençler ilgimi çekmiyor, hiçbir şeyi değiştiremeyeceklerini, çok güçsüz olduklarını biliyorum. Aslında gitgide daha beter bir duruma gelecekler, bir şeyleri değiştirme şansı en az olan onlar. Ve bütün bunlar çok basit bir sebepten: Bütün hayatlarını bir propaganda bombardımanı altında, düşünecek ve kendilerini geliştirecek en ufak bir yalnızlık ortamını ve zamanını bulamadan geçiriyorlar. Ama her şeye rağmen gençler yine en iyi müşterilerim, tercihim yaşlı hanımlar olsa da... En sevdiğim şey, yaşlı kadınların kendilerini benim giysilerimin içinde güzel hissetmeleri.

Eğer bir kadın kendisini kıyafetleri aracılığıyla ifade ediyorsa, modanın kurbanı durumuna düşmez, tam tersine, o, elbisesinden çıkıyordur.

Elbiselerinizi satın alanlarda bir mizah duygusu olmalı mı?

Eğer 14. Louis'ye ve o dönemin Yunan modasına bakacak olursak, tabii ki çok ironik olmalı. Belki de Louis çok ciddiydi, hiçbir fikrim yok. Ama kafasında bir perukla şişine şişine dolaşan ve Yunan soylusuna benzemek isterken şişko gözüken o tipte korkunç eğlendirici bir şeyler var. Aslında bu bir parodi, moda zaten her zaman bir parodi. İnsanlar kıyafetlerimin içinde kendilerini çok önemli hissediyorlar; o duygu da çok eğlenceli. Eğer insanlığın kırılganlığının ve dolayısıyla kendi kırılganlığınızın da bilincindeyseniz, bu önem hissi insanın kendisine yönelik büyük bir ironi yaratıyor. Kıyafetlerimi taşıyabilmek için üç şey gerekli: Güzel bir yüz, iletişim arzusu olan bir kişilik ve para. Bu üç şart bir araya gelmişse ve elbise ne kadar güçlüyse, onu giyen kadının kendini ifade etmesi de o kadar kuvvetli olur. Eğer bir kadın kendisini kıyafetleri aracılığıyla ifade ediyorsa, modanın kurbanı durumuna düşmez, tam tersine, o, elbisesinden çıkıyordur.

Üst sınıflara her şeye rağmen yıkıcı kıyafetler sunmak ters bir durum değil mi?

Demokrasi baskısı, bugün insanların özgün olamamalarının ve pek de iyi giyinmemelerinin sebeplerinden biri: İnsanlar elit kesimden olduklarını, paraları olduğunu, diğerlerinden farklı olduklarını göstermekten kaçınıyorlar. Çok şükür ki, geçmişte muhteşem elbiseler giyen snoblar ve burjuvalar vardı. Terzileri onlara ne giymeleri gerektiğini söyleyebilsin diye en büyük prensiplerinden ödün vermeye hazırdılar, tabii haute couture'ün altın çağından bahsediyorum. Bu tür davranışların dünyanın daha ilginç bir yer haline gelmesinde çok yararlı olduğuna inanıyorum. İnsanların çok güzel bir duruşları vardı, gelişen modayı takip ediyor ve evlerini döşemek için harika şeyler satın alıyorlardı. Snobizm olmasaydı, sanat da olmazdı.

Çeviren: **Alican Tayla**

Yatağın hangi yanındasın?

Radikal'in moda yazarı Alex Akimoğlu'nun deyimiyle "neo-romantizmin kaptanı" Vivien Isabel Swire, 1941'de dünyaya geldi. 1961'de Hoover fabrikasında çalışan rock'n'roll hayranı bir gencin, Derek John Westwood'un soyadını aldı. Oğlunun doğumuna rağmen, Vivien kendini kapana kısılmış hissediyordu. Kurtarıcısı, Malcolm Edwards (sonradan McLaren) oldu. Ayrı eve çıktılar. 1967'de ikinci oğlu dünyaya geldi. 1971'de saçlarını dikine taramaya başladı. Malcolm'la, Let It Rock Paradise Garage isimli dükkanlarında 50'lerin plaklarını, fetiş eşyasını satıyorlardı. Dükkanın müdavimi Teddy Boy'ların ırkçılık ve cinsiyetçiliklerinden bezince, Too Fast To Live Too Young To Die isimli yeni bir dükkan açtılar. 1974'te açtıkları SEX, bir skandal olmuştu. Yırtık pırtık tişörtlerin üzerine yazdıkları manifestik metinler alamet-i farikalarıydı. Tişörtlerin birinde "bir sabah uyanacaksınız ve yatağın hangi yanında yattığınızı anlayacaksınız" yazıyordu, iki tarafında "nefret edilenler" ve "sevilenler" listesi vardı. (*Nefret edilenler:* Televizyon, Mick Jagger, Liberal Parti, Michael Caine, Vogue gibi okuyucularına salak muamelesi yapan dergiler, Bryan Ferry, Salvador Dali, sıska pop yıldızları, Yes, ELP, Rod Stewart, Elton John, emniyet müdürü, sentetik yiyecekler, Andy Warhol, Bianca Jagger, Fellini, Milliyetçi Cephe, fakir gibi giyinen zenginler... *Sevilenler:* Eddie Cochran, el altından viski veren kahveler, Buenaventura Durutti, Muhammed Ali, Bob Marley, Jimi Hendrix, Sam Cooke, Gene Vincent'ın 1955'te radyoda "bu ülkeyi faşistler yönetiyor" demesi, Lenny Bruce, Iggy Pop, John Coltrane, James Brown, Walt Whitman, Simone de Beauvoir, Dashiell Hammett, Nick Kent, Marianne Faithfull, Jim Morrison...) Punk, bu dükkandan doğdu. 1979'da Yeni Romantikler ortaya çıktı. Artık peruklar, dantelalar, kadınsı erkek makyajı gözdeydi. Spandau Ballet, Adam and The Ants, Culture Club gibi grupların karşısında, Malcolm McLaren, Bow Wow Wow'u tutuyordu. İkilinin döneme katkısı "Pirates" defilesi, son ortak işleri oldu. 1992'de Kraliçe Elisabeth'den şeref madalyası alan Westwood, bugün uluslararası moda dünyasının önde gelen isimlerinden biri. Fotoğrafta, eşi ve iş ortağı Andreas Kronthaler ile birlikte, Yunan heykeli pozunda.

Richard Hell

Almanların dediği gibi, TV, "uzağı gösteren cihaz". Television da öyleydi: 25 sene sonrasını gösteriyordu. Grubu kuranlar iki çocukluk arkadaşıydı: Biri Verlaine, öteki Hell. İlki belli, ikincisi? Rimbaud tabii. Richard "Rimbaud": Television'dan birkaç sene sonra, 1977'de "Blank Generation"la punk'ı ateşleyen şair-şarkıcı-yazar. Yeni kitabı "Hot and Cold"la ve yeni albümü "Time"la ufak bir gürültü daha koparan Richard Hell'i Time Out, Wire ve Classic Rock'tan yaptığımız kolajla huzurlarınıza getirmeden önce bir tespit yapalım: Bize kalırsa, İngilizcenin en güzel kelimesi Rimbaud. Bu durumda, Türkçeninki de Hell tabii.

İNGİLİZCEDEKİ EN GÜZEL KELİME BAUDELAİRE

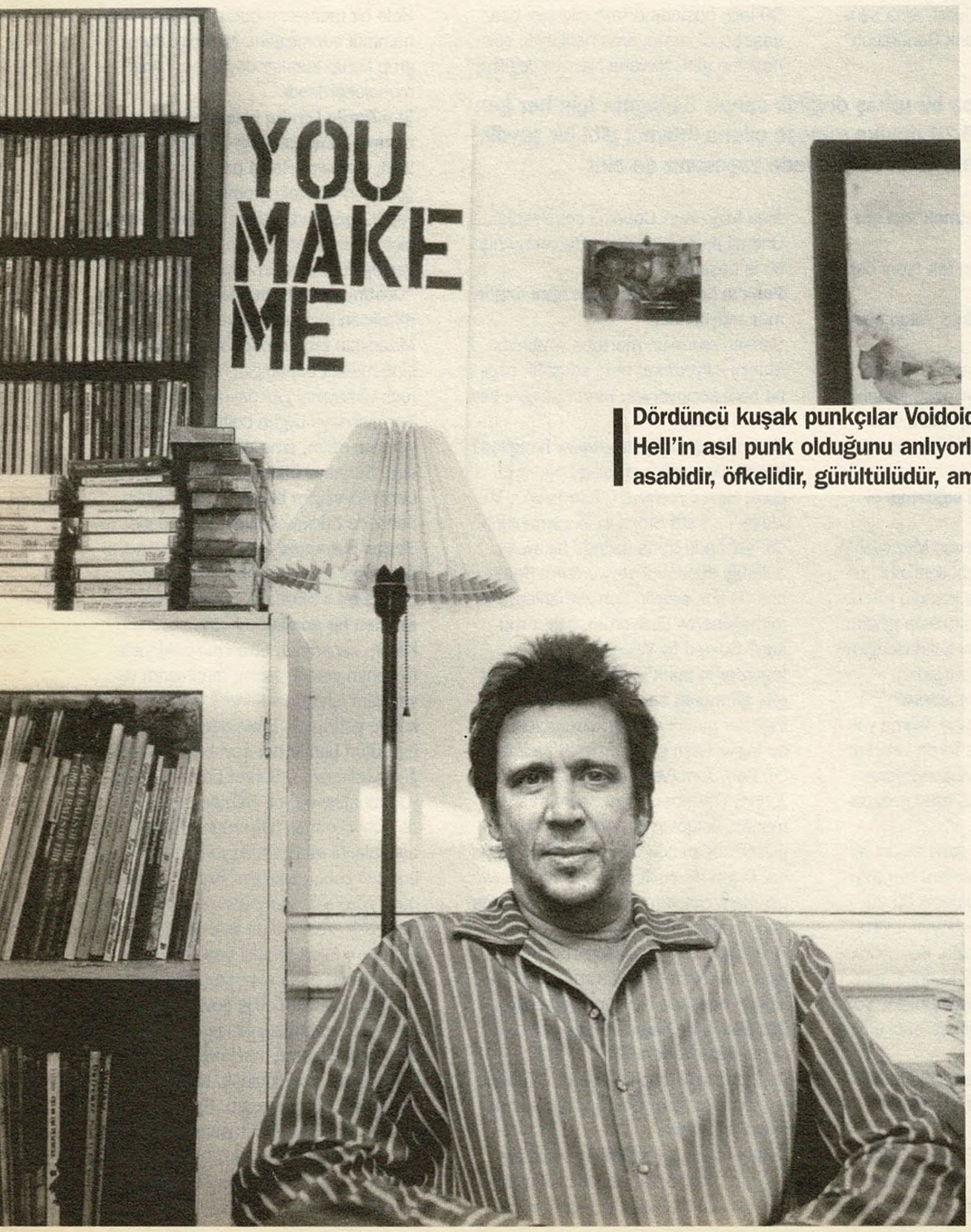

Dördüncü kuşak punkçılar Voidoids'u dinleyince Richard Hell'in asıl punk olduğunu anlıyorlar. Voidoids'in müziği asabidir, öfkelidir, gürültülüdür, ama kafa ütülemez.

Kütüphanenizde "Çıplak Şölen" dikkatimizi çekti. William Burroughs'la tanışıyor muydunuz?

Richard Hell: 70'lerde birkaç kere yemek yemiştik. "Hot and Cold"da *(2001'de çıkan denemelerinden, fotoğraflarından, şiirlerinden oluşan bir seçkisi)* iyice yaşlandığı günlerde evine yaptığım ziyareti anlatıyorum. Önceden tanıştığımızı hatırlayıp hatırlamadığından emin değilim.

İnsan Burroughs'la yemek yerken ne konuşur?

El altında birkaç konumuz vardı –eroin mesela. Beş yıl önce Kansas üniversitesinde Burroughs hakkında bir sempozyum vardı; benimle birlikte yazar Kathy Acker'ı, oyuncu George Condo'yu ve Allen Ginsberg'i çağırmışlardı. Sıkı kadro, değil mi? Konuşmalardan önce bir yemek vermişlerdi; Burroughs da yanımda oturup aklına geleni kulağıma fısıldayıp durmuştu –kafayı fena bulmuştu. O sempozyum, bir topluluk karşısında geçirdiğim en korkunç yirmi dakikaydı. Koca salonda ağır entellektüellerle karşı karşıya kaldım.

Burnu büyük entellektüellere konuşma yapmak sizi gururlandırdı mı?

Kalifiye olmadığımı mı söylemek istiyorsun?

Hayır, demek istemiştim ki...

Burroughs hakkındaki düşüncelerim, kimseninkinden aşağı kalmaz.

Neyse, şiirden müziğe nasıl geçmiştiniz?

Şiirin muğlaklığından ve çizilmiş sınırlarından sıkıldım. Bir dakika, o kaşarlanmış üniversite hocalarına konuşma yaptığım için kendimden gurur duyabileceğimi düşünmen kafamı bozdu. Onların bir boktan haberi yok! Yazarlar bilir, moruk profesörler bilmezler!

Ben de asılında bunu kastetmiştim.

Peki, tamam, kusura bakma. Neyse, şiirden müziğe geçtim, ortalığı biraz karıştırayım dedim. Ve Tom'la (Verlaine) birlikte çalmaya başladım. Şiirin etkisi çok sınırlıydı –kimse okumuyor ki. Ayrıca rock gibi omuriliğe nüfuz eden şiir yazmak çok zor; ben öyle bir etki peşindeydim.

Rock'un şiirinizi aktarmak için iyi bir araç olduğunu mu düşündünüz?

Müziği, şiiri gitar tellerine aktarmak olarak gör-

→27

müyorum. Müzik bambaşka bir uğraş. Şiirlerime bakıp da "bu şahane rock şarkısı olur" diyemezsiniz, çünkü olmazlar. Şiirle rock ayrı şeyler, işleyişleri tamamen farklı. Patti Smith şiirlerine rock-'n'roll ruhunu verebiliyor, ama benim becerebileceğim iş değil. İkisini tamamen ayrı vasıtalar olarak görüyorum ve onları birleştirme fikrine de iyi gözle bakmıyorum. Müzik yapmaya başladığım yıllarda kimse şiir yazdığımı ve bunların yayınlandığını bilmiyordu, çünkü öyle tanınmak istemiyordum. Eğer millet konserine şiir için geliyorsa, müziğinde iş yok demektir.

1974'te Tom Verlaine'le Television'ı kurdunuz, Heatbreakers'da Johnny Thunders'la çaldınız, 1977'de "Blank Generation"la yeni bir akım başlattınız. O günleri nasıl değerlendiriyorsunuz?

Ruh halime göre değişiyor, ama iyi oldu herhalde. "Blank Generation"ın önemini koruması üzücü; o kadar az albüm yaptım ki, bütün ağırlık "Blank Generation"ın üzerine bindi. Her yıl ya da iki yılda bir albüm çıkartmayı tercih ederdim. O zaman, "Blank Generation" bu kadar önemli olmaz, sadece kendisinden mesul olurdu.

Dönemin punk albümlerine kıyasla "Blank Generation" fazla mükemmeliyetçi, tekniği yüksek ve şiirsel...

Bazı şeylerin hakkını vermeye özen gösterdim. Albümün yarısını başarısız bulsam da, beğeniliyor. Julian Schnabel'in eskizleri başarısız olduğu için farklı bir üslûpla resim yapması gibi bir durum. Başarısızlıklarınızdan pay çıkarmayı bilmek önemli; benim en iyi yaptığım şey de bu. "Blank Generation"ın punk denilen bir albüm için yüksek bir müzikaliteye sahip olduğu doğru. Solistin üslûbundan şikayetçi olanlara diyecek bir şeyim yok *(gülüyor)*, ama sanırım albümün başarısında onun da payı vardı. "Blank Generation" hedefe ulaşmak üzere hazırlanmıştı, ulaştı da.

Yirmi küsur yıl sonra da dinleneceği aklınıza gelmiş miydi?

O zamanlar yirmi yıl daha yaşayacağımı bile sanmıyordum, o yüzden bu soruyu hiç sormadım.

"Blank Generation"da, "yenilikleri yeniden keşfetmek"ten söz ediyorsunuz. Kastettiğiniz ne?

Ne kastettiğimi ben de bilmiyorum. Benim bildiğim tek "yeni dalga" Jean-Luc Godard'dır.

"Blank Generation"ın nihilist kahramanına kendinizi yakın hissediyor musunuz?

Fazla değişmedim, ama geçmişim o günlerdeki kadar dramatik gelmiyor bana. Belki de tek fark bu. Sekiz-dokuz yıl önce sabahları keyfim yerinde kalkmaya başladım. Eskiden "hay allah, yine uyandık" derdim. Bugünlerde –nadiren tersi de olabiliyor– mutlu uyanıyorum.

Çok iyi görünüyorsunuz... Hayatınıza bu kadar işi sığdırmış olmak size mutluluk veriyor mu?

Elbette. Bunda müziği bırakmamın da önemli payı var. Müzisyenlerin uyuşturucu müptelası olması tesadüf değil. Kabullenilmiş gerçekler hakkında büyük şüphelerim var, özellikle de insanın ruh halini etkileyen maddeler hakkında. Ama bir karar noktasına geldim: Kendimi geliştirecek miyim yoksa öbür tercihimi mi kullanacağım? 80'lerin ortasından itibaren kendimi geliştirmeye başladım.

Eski günleri, punk'ın doğduğu ortamı özlemiyor musunuz?

Gençliğini yaşamak için güzel bir ortammış. *(gülüyor)* Aklıma yalnız bu geliyor. Şu anki durumumu yeniyetmeliğime tercih ederim.

1982'deki "Destiny Street"te gençlik halinizle karşılaştığınızı hayal ediyorsunuz. Hikayeyi şimdi tekrar kursanız, nasıl yazarsınız?

Duygularım epeyce karmaşık olurdu herhalde. Bu genç insanı bir bakıma kıskanırdım, çünkü o birkaç yıl iyi işler çıkardım. Her şeyi bildiğimi sanıyordum. Rahatlatıcı bir duyguydu. *(gülüyor)* Bu düşüncenin çekici bir tarafı var. Aynı zamanda da tek boyutlu. Orta yaş ilginç bir dönem. İyi yönleri kötü yönlerinden fazla. Kötü yönleri pek göze batmıyor. En kötüsü ne, biliyor musun? Kendini anlamak için hep gecikiyorsun. Kendini hiç yakalayamıyor gibisin. Şu andaki kendini çözmeye çalışıyorsun, ama çözdüğünde başka bir noktada oluyorsun.

Yırtık tişörtünüz, kirpi saçınız ve "punk'ın isim babası" kimliğinizden ötürü sıradan dinleyicilere ulaşamamaktan pişmanlık duydunuz mu?

Hiç sikimde değil. Ben işime bakarım. O insanlar benim plaklarımı zaten sevmeyeceklerdi, çünkü müziğim punk diye tanımladıkları müziğe benzemiyor. Benimki bangır bangır bir müzik değildir. Asabidir, öfkelidir, gürültülüdür, ama kafa ütülemez.

Heli, 1977

Punk'ın nihayet Amerikan müzik piyasasını etkilemesi hoşunuza gidiyor mu?

90'ların başında ortaya çıkması biraz şaşırtıcı olmuştu, ama harikaydı, çok hoşuma gitti. Nirvana hastası değilim, ama iyiler. Kurt Cobain'i çok sevdim. Önemli prensipleri savundu ve müthiş bir iş başardı.

Boş bir uğraş değildir sanat. Sağlığınız için her gün 15-20 dakika güneşe çıkma ihtiyacı gibi bir şeydir. Öbür türlü bir hücrede yaşasanız da olur.

Punk'ın böyle yaygınlaşacağını öngörmüş müydünüz?

Şahsen mümkün mertebe yaygınlaşmasını istiyordum, ama etkisinin çapına hâlâ şaşırıyorum. Beat kuşağını bile solladı galiba.

En çok beğendiğiniz gruplar hangileri?

İçinde yer aldığım grupları beğeniyordum: Heartbreakers'ı, Television'ı, Voidoids'i... Patti Smith'in ilk zamanlarında, sahnede trans halinde hikayeler anlattığı dönemini seviyordum. Ramones de çok sıkıydı. Son zamanlarda kimi beğenerek dinliyorum, biliyor musun? Guided by Voices'ı.

İngilizler'in punk'ı hâlâ kendi keşifleri gibi görmeleri saçma gelmiyor mu?

İngilizler punk'ı arıttılar, düzelttiler. Ama bir İngiliz keşfi gibi görmeleri saçma tabii. Ben, Tom (Verlaine), Patti (Smith), Johnny (Thunders), gruplarımız ve Ramones, üslûplarımızı araklayan Londra piyasasından çok daha ilginçtik. Pistols da, Clash de punk'ı kendilerinin başlattığı izlenimini vermeye çabaladılar, ama bunun doğru olmadığını da biliyorlardı. Hangi tavrı takınacaklarını, ne giyeceklerini menejerleri söylüyordu. Ve bu fikirlerin hepsi de New York kökenliydi.

Sizce rock'un başkenti neresi? Londra mı, New York mu?

Bugünlerde Memphis diyorum. Tennessee en sevdiğim yer. Son zamanlarda oraya çok gittim.

Kariyerinizde, İngiltere'yle tuhaf bir ilişkiniz oldu. Önce Malcolm McLaren üslûbunuzu Pistols'a uyarladı, sonra Clash ve Elvis Costello'yla olaylı bir turneye çıktınız...

(gülüyor) İngiltere'nin bir bakıma bana ABD'den daha büyük önem verdiğini söyleyebilirim, ama bir yandan da aramızda bir aşk-nefret ilişkisi oldu hep. İngiltere, Amerikan müziğini örnek aldı ama bunu açığa vurmadı –en azından yirmi yıl boyunca– çünkü kendilerini geride kalmış görmek istemiyorlardı. Benimle İngiliz topluluklarını kıyaslamanız benim avantajıma değil, çünkü felaketler!

McLaren'ın 1975'te Sex Pistols'a liderlik yapmanızı önerdiği doğru mu?

Malcolm bir grup kurmak için beni Londra'ya çağırmıştı, kafasında nasıl bir grup olduğunu bilmiyordum. Bütün bildiğim, Londra'ya gelmemi ısrarla istemesi, benim de hiç oralı olmamam.

Sonra pişman oldunuz mu?

Hayır. Malcolm'la çalışamazdım. Bunu daha o zaman farketmiştim. O sıralarda fikirlerini başkalarına empoze eden insanlarla çalışmaktan gına gelmişti. Hele bir menejerin bunu yapmasına tahammül edemezdim. Malcolm da bir grup kurup kurallar dayatan o bildik menajerlerdendi.

Şimdilerde Londra belediye başkanı olmaya çalıştığını biliyor muydunuz?

Evet, duydum. Hangi partiden acaba? *(gülüyor)* Malcolm komiktir, işini de iyi yapar, basınla boğuşur, ayrıca zevk sahibidir. Fakat onu, onun kendisini beğendiği kadar beğenmiyorum.

"Destiny Street" turnesinden sonra müzikten niçin uzaklaştınız?

Mizacımın profesyonel bir grubun üyeliğine müsait olmadığını farkettim. Bir rock yıldızıymış gibi davranmak çok zor. Ben sahneye uygun değilim. Belki iki yıl idare ettim, ama devam ettiremezdim. Sahneye etkilemek için çıkarsınız, benim özelliğim bu değil. Patti Smith sahnede etkileyici, Judy Garland gibi.

Sizden Ramones veya Clash'in tavrını bekleyen seyircilere bir tepki miydi müziği mi bırakmanız? Punk sizin için ateşten bir gömlek mi olmuştu?

Kafam karışmıştı. Etrafımın beklentileri, benim yeteneklerim, tercihlerim ve yaptığım işler beni kararsız bir insan haline getirmişti. Eroin derdim de vardı. Bütün bunlar her şeyi bırakma isteği uyandırıyordu. Şöhret bana iyi gelmiyor, rahatsız ediyor. Müziğe başladığımda şöhret olmak istiyordum, fikirlerim başkalarını etkilesin istiyordum, ama bundan çabuk sıkıldım. Bazen kendimi nasıl gördüğümle insanların benden ne beklediği arasında bir fark olduğunu biliyordum, fakat bu aklı başında bütün sanatçıların derdi olmuştur. Sürekli seyircilerinin beklemediği şeylerin peşinde olmak zorundadırlar. Bu çok kötü bir şey değil, ama ben sıkıldım. Plak şirketleriyle, kulüpçülerle, reklamcılarla uğraşmak istemiyordum. Bir müzik grubunun tüm siyasetini taşımak kolay değildir. Ben sırf plak çıkartmayı seviyordum, ama ya gerisi? Bunu midem kaldırmıyordu. Demek istediğimi Johnny

Thunders gayet güzel söylemişti: Müzik boks, müzik grupları da boksörler gibi. Tıfılsın, zengin ve ünlü olmak istiyorsun, menejerler ve organizatörler tarafından sömürülüyorsun. Onlar zengin oluyor, senin de beynin çürüyor.

Rock'n'Roll Hall of Fame sizden hatıra eşyası istemiş, ama siz vermemişiniz.

Elim varmadı. O insanları –büyük basın kuruluşlarını, rock'n'roll organizasyonlarını, sanatçılarına köpek gibi davranan plak şirketlerini– düşman bellemişimdir. Neyse, zaten bir şey vereceğim yoktu! Sikime kadar!

Birçok yerde şarkılarınızın üslûp ve moda karşıtı olduğunu söylediniz. Bu sizin kimliğinizi yansıtıyor mu?

Bütün şarkılarımın tepkisel olduğunu söylemedim ki! Yalnızca başlarda öyleydi. Üç dakikalık sıkı parça nasıl olur, göstermeye çalışıyorduk. Şarkılarda kendimizi izaha çalışıyorduk, kahramanlık pozları takınmıyorduk.

Tom Verlaine'le çocukluk arkadaşısınız. Küçüklüğünüzde bir tarlayı ateşe vermişsiniz, Verlaine polise ateşi ısınmak için yaktığınızı söylemiş, sizse seyretmek için yaktığınızı. Bu öykü kişiliklerinizin ve meslek hayatlarınızın arasındaki farkı gösteriyor mu?

Bunu anlatan o izlenimi vermeye çalışmış. Hikaye kelimesi kelimesine doğru, ama bunu kim anlatmış acaba? O ateşi biz yaktık, ama o hikayeyi ben anlatmadım, neden anlatayım ki?

Television ve Heartbreakers'dan ayrıldıktan sonra onlar hakkında ne düşündünüz?

Television konusunda o kadar sinirliydim ki, sözü dahi edilsin istemiyordum. Lafı geçtiği anda tadım kaçıyordu. Sinirim bozuluyordu. Heartbreakers'ın müziği benim tarzım değildi. Yaptıkları işlere saygım vardı, ama Ramones gibi, sevsem de plaklarını satın almazdım. Belki de onlarla takılmasam birkaç plaklarını satın alırdım, bilmiyorum.

The Rough Guide To Rock, "punk'ı yarattığını iddia edenler arasında en haklı olanı Richard Hell'dir" diyor...

(gülüyor) Üç grupta yer aldım, üçünün de önemli bir parçasıydım. Üç yıl art arda Verlaine, Thunders ve Quine'le çalışmak, onların şarkılarıma gitarlarıyla eşlik etmesi, dünyanın her yerinde gerçekleşecek bir iş değildi.

Television ve Heartbreakers'da göz önünde olmadığınız için mi rock tarihi bu gruplara katkınızı hafife alıyor?

O grupları bıraktığımda plakları çıkmamıştı daha. Dolayısıyla Voidoids'deki rolümle o gruplara katkım aynı oranda değil. Fakat sonradan yaptığım müzik haksız bir şekilde gözardı ediliyor. Bence "Destiny Street" ve "RIP" *(toplama albüm, 1984)* en az "Blank Generation" kadar ilginç. Hatta "Dim Stars" albümü bile *(Sonic Youth'dan Thurston Moore ve Steve Shelley ile birlikte 1993'te yaptığı albüm)*, ben hiç sevmesem de, övgüyü hak ediyordu.

1984'te müziğe veda etmiştiniz, ama sonra "Dim Stars"ı çıkardınız. Müziğe döndüğünüzü görebilecek miyiz?

Kim bilir? Albüm çıkartmak çok yorucu bir iş.

Hayat yaratıcılıktan kaçınca kolaylaşıyor mu?

Mesele o değil. Müzik insanın zamanını fazla işgal ediyor, uğraşman gereken bir sürü şey var. Ben öncelikle bir yazarım; bir sayfa yazı yazmak da benim işimi görüyor. Ayrıca koşturmacası az. Kulüp sahipleriyle, grupla uğraşmıyorum, provaya gitmiyorum.

Peki sizin için yazıyı mesala resimden daha cazip kılan ne?

Kendini anlamak için hep gecikiyorsun. Kendini hiç yakalayamıyorsun. Şu anki kendini çözmeye çalışıyorsun, ama çözdüğün zaman başka noktada oluyorsun.

Resmin beni cezbetmediğini nereden çıkardın? Evin her tarafı resim dolu. Son zamanlarda yapmaya da başladım. Ressamların konuşmalarına bayılıyorum. İnsanlar onları cahil buluyor, ama New Yorklu yazarların ressamlardan ilham almaları bir gelenektir. Ressamlar ve şairler birbirlerinden bir şeyler öğrenebilirler, sık sık öğrenmişlerdir de. Jasper Johns'a Ted Berrigan ilham

vermiştir, Berrigan da birçok ressamdan ilham almıştır. Ne dediğimin farkında değilim. *(gülüyor)* Anlatıyorum işte.

Kitaplarınızda da, söyleşilerinizde de uyuşturucu bahsi epey sık geçiyor. Uyuşturucular hayatınızda nasıl bir rol oynadı?

Söylemesi zor. Uyuşturucusuz bir hayatı hayal bile edemiyorum. Hem uzun süre uyuşturucu kullandım, hem bunlar uzun vadede algılarımı değiştirdi. Savaşa gitmek gibi, uyuşturucu da dünyaya bakışınızı etkiler. Orada bulunmayanın anlayamayacağı bir durumdur. Emekli askerler savaş anılarını sadece kendileri gibi savaşa gitmiş olanlara anlatırlar, o anıları başka kimseyle konuşmazlar. Duygular karışıktır. Bir açıdan kimseye tavsiye etmezsiniz, ama aynı zamanda pişman da olamazsınız, öylesine bir parçanız haline gelmiştir. Sanki kişiliğin, kullandığın uyuşturucunun etkisi altında gömülüdür. Ama hâlâ kendinsindir. Sana "tut ki on yıl önce bir film yıldızıyla evlenmişsin" desem, bugünkünden biraz farklı bir insan olacağını düşünmez misin?

Belki biraz farklı olurdum...

Ben de uyuşturucu kullanmasam belki biraz farklı olurdum. Kim bilir? Ama yine de kendim olurdum.

1996 tarihli "Go Now" romanında kibirli, bencil, yalan dolan ve

özel gitar ve davul dersleri

20 yıllık deneyimli hocadan
PENA STİLİ ÖZEL GİTAR DERSLERİ

Rock, Blues, Country, Jazz, Heavy Metal, Pop... severler için geniş kapsamlı eğitim
Ders müfredatı:
- Nota eğitimi ve solfej
- Senkron ve kondisyon çalışmaları
- Ustalardan örnek parçalar ve sololar
- Harmony eğitimi
- Harmonik ve melodik analiz
- Akor-gam ilişkileri
- İmprovisation tekniği
- Aranjman tekniği

Konularıyla ilgili yüzlerce metod
Ayrıca sıfırdan başlayanlara özel eğitim ve pratik çalışmalar
NOT: Özel anlaşmayla evlere gidilebilir.

Nautilus'un davulcusundan
ÖZEL DAVUL DERSLERİ

Rock, Jazz, Blues, Heavy Metal, vs. tarzlarında çok sağlam temellerle eğitim arayışındaysanız...

İZİ Eli 'Nautilus' Tel: (0212) 241 62 61 - 231 45 21
Geniş bilgi için: www. geocities.com/izieli

bahaneler içinde yüzen bir cankinin portresini çiziyorsunuz. Billy Mud'ın ruhunda sizin karanlık yüzünüzün ne kadar payı var?
O kişiliği yakından tanıyorum, ama dondurulmuş ve damıtılmış bir portre. Davranışları hoş değil, ama ona karşı şefkat de duyuyorsunuz. Kişiliği yalnız o boktan egoist cankilikten ibaret değil. Anılarımı yazsam, hayatımın hiçbir bölümü Billy'ye benzemez. Çünkü bunu dürüst olarak yapmayı beceremem, kendimi her açıdan ele alamam. Ama Billy karakterinin duygularına yakınlığım ve hayal gücüm beni özgürleştirdi. Özgürdüm, çünkü kimse benim yalan söylediğimi ve bencillik yaptığımı iddia edemezdi. Tanıdığım bir kişiliği anlatan bir roman yazdım. Ona içerden bakabiliyordum: Billy'yi harekete geçiren ümitsizlikten kaynaklanan dürtüleri, özlemi ve elbette uyuşturucu alışkanlığını anlıyordum. Bu durumun bir kitapta anlatılmasına hiç rastlamamıştım.
Yani kısmen kendi hayat hikayenizi mi anlatıyordunuz?
Ben kolay yolu seçerek kahramanın hayatını kendi hayatımı değiştirerek yazdım. Psikolojik bir durum yaratmaya çalışıyordum. Önce kendi bildiklerimden yararlandım, sonra da bu psikolojik duruma olanları uyarladım. O zaman kahramanın eylemleri kendi kişiliğinden çıkıyordu. Tamam, itiraf ediyorum. Kahraman ve ben aynı insanlarız. Lütfen artık vurma! *(gülüyor)*

Mağara resimleri kuşaklar boyu siliniyor, çiziliyor, değiştiriliyor, ekleniyor. Bir kişinin değil, bir toplumun eserleri. Benim şarkılarım da öyle.

Peki, başka şeylerden konuşalım...
Benim söyleşilerim iyi olmaz, çünkü hafızam çok zayıftır. *(gülüyor)* Kitap yazmak bana çok yoğun duygular yaşattı, çok ilginç bir deneyimdi. Böylesine verimli, fakat bir o kadar da mütevazı bir iş yapmak benim için yepyeni bir duyguydu. Bir roman yazarken sonsuz emek verebilirsiniz ve kitap da bu emeğinizi reddetmez. "Go Now"ı yazdığıma çok memnunum, kitap üzerinde çalışacağım saatleri iple çekiyordum ve bu yaklaşık iki yıl boyunca her gün böyle oldu. Fakat şimdi nasıl bir duygu olduğunu hatırlamıyorum! Başka şeylerle uğraşıyorum ve o duygu şimdi çok uzakta! Belki de beynim durdu. Orson Welles hakkında bir kitap okuyorum. Bütün hayatı boyunca yaşadıklarını anlatıyor. Çok söyleşi yaparsan böyle oluyor, hikayeler insanın aklında birikiyor. Söyleşiden söyleşiye tekrarlıyorsun, bu yüzden de canlı kalıyorlar, çünkü onlara tekrar tekrar başvuruyorsun. Üçüncü kere anlattığında artık birer yalana dönüşüyorlar. Çünkü anlattığın olayı hatırlamıyorsun, hatırladığın önceden anlattığın hikaye. Fakat kolay iş değil tabii. O da bir nevi oyunculuk ve bir "gerçekliği" de var. Tuhaftır, bir anımı ilk anlatışımda bile belleğime güvenmiyorum. Bana hep "Go Now"ın ne kadarının otobiyografik olduğu soruluyor. Bir otobiyografi yazabileceğimi sanmıyorum, çünkü kendime güvenmiyorum. Bütün otobiyografilerin yalan olduğunu biliyorum. Niyet öyle değil, ama insan gerçeği anlatmaya çalışırken pek çok etki devreye giriyor. Belki de Burroughs'un yaptığı gibi, uyurken olanları anlatmalı.
Roman yazmanın sizin için bu denli zevkli bir uğraş olmasının sebebi ne?
Benim vardığım sonuç, her şeyin bir oyun olduğu. İnsana kendi yeteneklerini ortaya çıkartacak malzeme gerekli. Masaj yapmak gibi bir şey. Bir kitap, film ya da albüm üretirsiniz, bu zevk almak içindir, faaliyetin verdiği zevktir, egzersiz gibi, seyircinin ve kendinizin yeteneklerini güçlendirirsiniz. İnsan ne yapabiliyor? Düşünebiliyor, tat alabiliyor, görebiliyor, hissedebiliyor, duyabiliyor, koku alabiliyor –bunu sanatta fazla görmeyiz. Duyuları harekete geçirip faal kılmayı sağlayan bir oyun bu. Küçük oyunlar tasarlamak, bir uyarıcı manzumesi yaratmak... Böyle bir uyarıcıya her konuda ihtiyacınız vardır. Öbür türlü bir hücrede yaşasanız da olur. Boş bir uğraş değildir sanat. Sağlığınız için her gün 15-20 dakika güneşe çıkma ihtiyacı gibidir.
Özellikle gururlandığınız işiniz hangisi?
Ruh halime göre değişiyor. Son zamanlarda bana ne gurur veriyor, biliyor musun? *(duraklıyor)* "Dim Stars"daki "Monkey"yi –sonundaki velveleyi saymazsak– seviyorum.
İlham kaynaklarınız neler?
Şairler hakkında bir roman üzerine çalıştığım için son zamanlarda çok şiir okuyorum. Bahsettiğim insanları kimse bilmez, çünkü kimse şiir okumuyor. Bill Knott, Ron Padgett, James Schuyler ve Ted Berrigan... Bana ilham veriyorlar. Ve tabii Baudelaire. Bu kelimenin İngilizcedeki en güzel kelime olduğunu anladım. İngilizce bile değil: Baudelaire.
Bu şairlerde özellikle beğendiğiniz ne?
(gülüyor) Bilseydim, onları kendim yazardım. Bu adamların numaralarının ne olduğunu anlayamıyorum. Bazen yazdıklarını taklit etmeye çalışıyorum. Hatta yazdığım kitapta bazı karakterlere şiir yazdırıyorum. Hassas bir iş. Hep şiir yazmışımdır. Şiir hep benim manyetik kutbum gibi olmuştur. Nerede olduğumu, yönümü gösterir. Bir bakıma bu yüzden bu kitabı yazmaktan zevk alıyorum, başkasının şiirini yazmaya çalışıyorum. Bu şairlerden ne anladığımı sormak, Jasper John'un veya Jackson

RICHARD HELL'İN KALEMİNDEN 11 EYLÜL VE SONRASI

İnsana musallat olan gerçek

Şu anda burada durum sakin. Her şey yerli yerine oturdu, yatıştı. Artık çok ender olarak olay yerinden gelen dumanın kokusu hissediliyor. Aşağı yukarı üç kilometre mesafede oturuyorum, ilk iki hafta boyunca koku neredeyse sürekli olarak havada asılıydı. Sanki yanmış plastik gibi, eriyen elektrik kablosunun kokusu gibiydi. Ama geçen gün elektrikli aletle yolu delen bir adamın yanından geçerken o kokuyu tanıdım. Tabii ya: Yanan taşın kokusu. Sevgilim, bunun kavrulan et kokusu olduğunda ısrarlı. Bu onu öylesine dehşete düşürüyordu ki, birkaç hafta boyunca olay yerinin yakınından geçen metroya binmeye dahi yanaşmadı. Saldırılardan bir ay kadar sonra, sadece rüzgar o taraftan estiğinde koku hissedilir olmuştu. Tuhaf, ilk başlarda bu koku neredeyse hoşuma gidiyordu. Niçinini söyleyebilmem zor. Somut gerçeği, hakkında söylenebilecek ya da televizyonda görülebilecek her şeyden daha iyi teyid ettiği için olabilir mi acaba? Aynı zamanda, savaş alanının trajik gerilimini de çağrıştırıyordu. İlk günlerde, benim de hissettiğim bir ağırlık. Biraz Samuel Johnson'un "ölüm anı yaklaştığında insan zihni çok keskin bir bilince ulaşır" cümlesini hatırlatıyor. Ve öldürücü bir saldırının potansiyel hedefi tayin edildiğinizde, etrafınızdaki her şey yıkılıp anlamını kaybediyor. Bu aynı zamanda hem alçaltıcı hem de özgürleştirici bir şey: Alçaklıkların, bayağılıkların geçerliliği kalmıyor. Geçenlerde, televizyonda, eski bir savaş muhabiri en güzel şenliklerin, bayramların, terörizmin tehdidi altında yaşayan bölgelerde kutlandığını anlatıyordu. Haftalar geçtikçe, bu kokudan usandım. Kekreleşmişti, vücutların parçalarını küle çeviren uzaktaki çöp yakma makinesi, varlığını inatla hatırlatır hale gelmişti. İlk gün bir anda neyi anladığımı hatırlıyorum. Televizyondan haberleri kaydetmek üzere video aletimi ayarladıktan sonra, bankaya uğramak, alışveriş yapmak ve durumun ne merkezde olduğunu görmek için dışarı çıkmıştım. 14. Cadde'de, tıpkı bir hayalet gibi, ama gayet belirgin bir şekilde, olay yerinden gelen kalın gri bir kül tabakasıyla kaplı bir araba çıktı karşıma. İçindeki insanlar da griydi. Aslında, sanki Union Square'e gitmişim de, güneyde bu devasa kara duman kıvrımlarının yükselişini görmüşüm gibi oldu. O ana kadar, orada, gündelik rutin güzergâhımın üzerinde, iki kulenin dikildiğini tam olarak kavrayamamıştım. Bu düşünce aniden kanımı dondurdu, hortlaklı bir yerin ne demek olduğunu anlayıverdim. Halbuki, daha bir saat önce, televizyon seyrederken, "her şey ne kadar sterilize edilmiş!" diye düşünüyordum. Kulelerin üst katlarında neler olup bittiğinin üstünde hiç durulmamıştı. Sadece pencerelerden atlayan insanlara şöyle bir değinilmişti, ama ondan bile kaçınıyorlardı. Daha sonra, boşluğa doğru düşen küçük noktalar gözüme ilişti, meğerse atlayan insanlarmış ve daha fazla şey görmek istemediğime karar verdim. Kurbanlarla özdeşleşerek kendine kasten işkence yapmaktansa, zihnini ve ruhunu kapamak daha iyidir. Olaylar zaten yeterince korkunç, kendi acılarını üstüne eklemene gerek yok. Ama zihninin içindeki bu kapalı alanlar kurbanların çığlıklarını barındırıyor, olayları hatırlatan en ufak bir şeyde yeniden ortaya çıkıyorlar. Ortadan kaybolan her mekânın beynin kapalı bir bölmesine tekabül ettiği olay yerine yaklaşırken... Ve gerçek, insana musallat oluyor.

Bununla birlikte, önce de söylediğim gibi, her şey daha sakin. Medyalara bakılırsa, Amerikalıların asgari düzeyde kayıp verdiği Afganistan'daki savaş, Taliban rejimini yerinden etmekte başarılı olmuş ve haberlerde bir süredir şarbon hastalığı

Pollock'un resimlerinden ne anladığımı sormaya benziyor. Duyular kanalıyla sanattan ihtiyacın olanı alırsın. Bu seni düşündürür, duygulandırır. Bazen yeni kokular bile alabilirsin!

Bu esin kaynakları müzik yapmaya heveslendirmiyor mu sizi?

Diyorum ya, her sene bir albüm yapmak istiyorum. Fakat geçici hayallerimi gerçekleştirmeye kalkışmadım. O iş adamın canına okur. Birkaç ay önce bir albüm daha yapmak istememe ne sebep oldu, biliyor musun? Harry Smith antolojisi. O kadar yalın ve gerçek ki. Mağara resimleri gibi. Mağara resimleri o kadar zarif, gerekli ve mükemmeller ki, kuşaklar boyu tekrarlanıyorlar. Mağaraya Mikelanj girmiş gibi değil. Resimler kuşaklar boyu siliniyor, çiziliyor, değiştiriliyor, ekleniyor. Bir kişinin değil, bir toplumun eserleri. Benim şarkılarım da öyle. Smith antolojisi gibi basit. Hiç cila yok. Dışavurma ihtiyacı veya kendi kişiliğinden uzaklaşıp yaptığın işin gerçekliğine kapılmak gibi bir şey. Amaç eserin duyulması; dinleyicinin sevip sevmemesi ikinci planda. Dinleyici albümü yaşayacak, tersi geçerli değil. İmtihana giren dinleyici, albüm değil. Dinlenen albüm değil, dinleyici. *(gülüyor)*

Quine ve Verlaine free caz meraklısı. Sizin de böyle bir merakınız var mıydı?

Müzik konusunda değil "hoca", "öğrenci" bile değilim. Dinlediğim şeyi seversem aklımda kalır, ama gidip araştırmam. Evde bir sürü Miles, Coltrane albümü ve Robert'ın (Quine) kaydettiği bir sürü kaset var, ama öyle sıkı takipçi değilim. Bu dinlediğim her tür müzik için geçerli.

Sizce müziğiniz başka müzisyenlere esin kaynağı oldu mu?

Voivoids son derece ilginçti. Bir üslûbu yoktu. Bir şarkıyı dinlerken "bu Voivoids'e benziyor" dediğin oldu mu hiç?

Dinleyicinin sevip sevmemesi ikinci planda. Dinleyici albümü yaşayacak, tersi geçerli değil. İmtihana giren dinleyici, albüm değil. Dinlenen albüm değil, dinleyici.

Bunda haklısınız...

Temelde her şarkının diğer bütün şarkılardan farklı olmasını istiyordum. Quine de böyle gitar çalıyor. Başkalarının gitarını dinlerken "yahu bunlar beni dinlemiş olmalı" diyor. Çok mütevazı sayılmaz! Ama doğru da; özgün stili çok insanı etkilemiştir. Bizimki daha ziyade dolaylı bir etki oldu. Müziğimiz aklımıza gelen her melodiyi değerlendirmekten çok, bir tavrın ve müzikal değerlerlerin peşindeydi. Bu açılardan bile etkimiz dolaylıdır. Voidoids'den bir müzik okulu doğduğunu sanmıyorum. Voidoids bir albümlük iş yaptı. Ama çok mesafe katettik. Dördüncü kuşak punk'çıların Voidoids albümlerini dinleyince nasıl şaşırdıklarını görüyorum. Richard Hell denen adamın asıl punk olduğunu anlıyorlar. Voidoids'in müziği Pistols, Clash veya Ramones'unkine benzemiyor. Yaptığı kafa şişirmekten ibaret değil. "Blank Generation" ebedî bir eser. *(gülüyor)* Ama "R.I.P" daha iyi. Yelpazesi çok geniş ve her şarkı ilgi çekici. İşin komiği, "Blank Generation", Rolling Stone gibi dergilerde boktan müzik diye tanımlanmıştı. Şimdi bir menzil taşı gibi görüyorlar. Rock'n'Roll Hall of Fame de kalkmış benden hatıra eşyası istiyor, siktirsinler! Müzik endüstrisinin ve palavracı tezgahtarlarının "kıçımın yıldızları geçidi" benden uzak dursun.

Günün gençliğini nasıl buluyorsunuz? "Blank Generation" (boş kuşak) uygun tanım olabilir mi?

Her kuşağın başka kuşaklara göre aynı oranda ilginç ya da boktan ürünleri ve insanları oluyor. Herkesin bir misyonu olduğunu düşündüğü zamanlardan sonra bir boşluk dönemi oluyor. Biz de bu boşluk dönemini yaşıyor gibiyiz, ama yakında bir şeyler olacak.

Kızınız şarkılarınızı, kitaplarınızı nasıl buluyor?

Bu konu epey başımı ağrıttı. Kızım plaklarımdan olumsuz etkilenmedi, ama kitaplarla ilgilenmeye başladığı zaman asıl tehlike belirdi. "Go Now" çıktığında 12 yaşındaydı. Onun her şeyi okumasına izin verecektim, çünkü bunun doğru olduğunu düşünüyordum, ayrıca ona nasıl engel olabilirdim ki? Fakat benden kitabımı isteyince "Ruby, bu büyüklere uygun bir kitap, içindeki bazı şeyleri anlaman için biraz daha büyümen lazım" dedim. Şimdi de yeni kitapta aynı sorun var. Ama artık 16 yaşında. Yine de "Hot and Cold"u vermeye elim gitmedi. Sonra, tabii, gidip kitabı aldığını söyledi.

"Hot and Cold"da bir dolu çıplak fotoğrafınız var...

Biliyorum, biliyorum.

Belki de o fotoğrafları Rock'n'Roll Hall of Fame'e vermelisiniz.

Bu harika bir fikir!

Derleyen: ***Ali Yıldızalp - Yücel Göktürk***

---

bahsi geçmedi... Demek ki durum yatışmış. İnsanlar barış ve huzur özlemi içinde. Kimsenin gelip de canlarını sıkmasını istemiyorlar. Anlaşılır bir şey! Teröristler sadece imha etme misyonlarını başarmakla kalmadılar, şu mesajı da ilettiler: "Kendinizi güvenlikte mi sanıyorsunuz, yanılıyorsunuz" ve dikkat çekmeyi başardılar. Ve herkes, en başta da hükümet, bu dikkatin yönünü değiştirip, onu intikamcı bir coşkuya dönüştürmek istiyor. Terörist saldırıların, zamanından önce yaşlanan bir Amerikan kuşağının en önemli özelliği olan alaycılığının hakkından geldiği söyleniyor. Bir yandan da, hava korsanlarının siyasetçilerde ve seçmenlerinde, tam da murad ettikleri gibi, dar kafalı bir "vatanperverlik" ve ateşli bir askerî şiddet uyandırmış olmasının da alaycı bir yanı var. Ben bile, şiddetle karşılık verme arzusu hissettim, pek ayrıntıya girmeden. Kendimi savunmuyorum. Saldırılardan birkaç gün sonra, şarbon vakaları ortaya çıktığında ve Florida'da bir kişinin ölümü açıklandığında oldu bu. Evimden çıkmadan önce –ayrıntıları almak üzere CNN'i seyredecek zamanım olmamıştı– telesekreterimdeki mesajları dinledim, biri şöyle diyordu: "New York'ta şarbona rastlandığından kesin haberin vardır." Kan beynime sıçradı, bir anda adrenalinim yükseldi, "OK, hepsini indireceğiz aşağı!" diye geçirdim içimden, Afganistan'ı dümdüz etmek istiyordum, durdurmak gerekiyordu onları...

Ben bile şiddetle karşılık verme arzusu duydum. Kendimi savunmuyorum. Bununla birlikte, Bush'un göstereceği tepkiden korktum. Ve bu korkum doğrulandı.

Bununla birlikte, George Bush'un ve hükümetinin göstereceği tepkiden ötürü korku oldu. Ve bu korkum doğrulandı. Yine de bütün Kongre'nin (bir kadın hariç) ve Amerikalıların yüzde 90'ının Bush'a canının istediği gibi savaş açması için açık çek vermesini beklemiyordum doğrusu. Ve belli başlı medyalardaki haberlere bakarak küçük de olsa bir muhalefet olup olmadığını anlamanın imkânı yok. (Eylülden beri savaşa karşı tepkimi dile getiriyorum, gösterilere katılıyorum.) 60'lı yıllarda Vietnam'da savaş muhabiri olan CBS kanalının yıldız gazetecilerinden akşam haberlerinin sunucusu Dan Rather'ın aynı kanaldaki meşhur David Letterman şovda saldırıdan bir hafta sonra yaptığı şu açıklamayı duyduğumda şoke oldum (piç kurusu; bunu daha önce farketmemiş olmam benim saflığım): "George Bush başkanımızdır. Ne yapmamı isterse yaparım, nereye gitmemi isterse giderim, sadece işaret etmesi yeter."

Oturup düşündüm. Nasıl olur da sadece dostlarım, bütün nüfusun onda birini teşkil eden güçsüz azınlık, biz sağduyu sahibi olabilirdik? Doğru, yukarda da söyledim, şiddetle karşılık verme arzusunu derinden anlıyorum, her ne kadar yapılacak en iyi şeyin bu dürtüye direnmek olduğuna inansam da... Ama her şey öylesine karmaşık ki, başıma ağrılar giriyor! Düşündüm, nasıl böyle davranılabileceğini anlamaya çalıştım ve çeşitli şeyler geldi aklıma. İnsanlar siyasetçilerin iğrenç olduklarını biliyorlar, ayrıca siyasetle de ilgilenmiyorlar zaten. İç politikada –ve dış politikada– alınan kararlar kafalarını kurcalamıyor. Sadece bu meseleler karmaşık olduğu için değil, ama doğru haberlerin yarısına bile ulaşmaları mümkün değil, bu haberler halkın gözünden saklanıyor. Bu nedenle de bu hikayelerle uğraşmaları ve bizim adımıza hareket etmeleri için bir takım kişileri seçiyoruz! Böylece, bir kriz ortaya çıktığında, onların arkasında saf tutuyoruz, çünkü bunun için oradalar, işte demokrasi! İşte Amerika'nın hali hazırdaki tavrını böyle yorumluyorum.

Öte yandan, bu siyasetçiler "önder" değiller. Bunlar, daha sonra yatırımcılarına onların yararına çıkaracakları yasalar ve kararnamelerle ödedikleri paralar sayesinde halkın yanında promosyonlarını yapan müteşebbisler. Hakiki bir "lider", 11 Eylül'den sonra, ülkesine sadece savaşın bundan böyle farklı olacağını açıklamazdı sanıyorum –George Bush bunu yaptı. Aynı eskimiş ve geçersiz reçeteleri uygulayacağına, farklı bir şekilde terörizmle hakikaten mücadele ederdi. Eski ve geçersiz reçeteler: Hükümetini düşürünceye kadar bir üçüncü dünya ülkesini bombalamak, sonra da, defalarca gördüğümüz gibi, aynı türden –genellikle Amerika'nın ticarî çıkarlarına daha açık– başka bir hükümeti onun yerine geçirmek. Peki ama ne biliyorum bu konuda? Bütün bunlar başımı ağrıtıyor. Okuduklarıma ve bunları yazanların zekasına, sağduyusuna, bilgeliğine ve haya duygusuna güveniyorum. Noam Chomsky ya da Susan Sontag'ın dediklerine George Bush ya da John Ashcroft'unkilerden (ya da Dan Rather'ınkilerden) daha fazla inandığımı söylerken pek de büyük bir şeyi göze almış olmuyorum. Bir yandan olup bitenleri yeteneklerim elverdiğince anlamaya çalışarak ve bunun yönünü ne derece değiştirebileceğimi düşünerek George Bush'un politikalarına gün be gün karşı çıkmaya devam edeceğim. Bu arada, başkalarının nasıl davranması gerektiğini bildiğini sananlara güven duymam. Neyin doğru olduğunu başkalarına dikte etme fikriyle yanıp tutuşanlar, çok nadiren tavsiye edilebilir. Ayrıca, dünyanın en iyi niyetlilerinin, öngörülemez bir biçimde, çoğu zaman felakete sürüklediklerine de inanıyorum. Hiçbir şeyin doğru bir hat halinde olmadığına, dairesel bir hareket yaptığına ve her şeyin kendisiyle birlikte bir de karşıtının olduğuna inanıyorum. Görebildiğim kadarıyla, burada durum şu anda işte böyle.

Richard Hell, Kasım 2001 *(Libération'un "New York Mektupları" özel sayısından)*

Çeviren: ***S.I.***

Murat Özyüksel

Geçen sene TRT'de "Demiryolları" belgeselini seyrederken aklımıza düşmüştü Murat Hoca'yla konuşmak. Kısmet bugüneymiş. Sabrettiğimize değdi, bir taşla iki kuş vurduk, Hoca'nın grubu Işığın Yansıması'nın yeni albümü "Nerde Ellerin?"i de taze taze sayfalarımıza taşımış olduk... Epeydir ihmal ettiğimiz "blind test" sayfalarında bu ay, epeydir ihmal edilen "demiryolları" var. Ve bunun şerefine, içinden tren geçen şarkılar... Makinistimiz, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi profesörlerinden Murat Özyüksel. Acele edin, ekspresimiz perondan hareket etmek üzeredir.

Bilemedük Ekspres

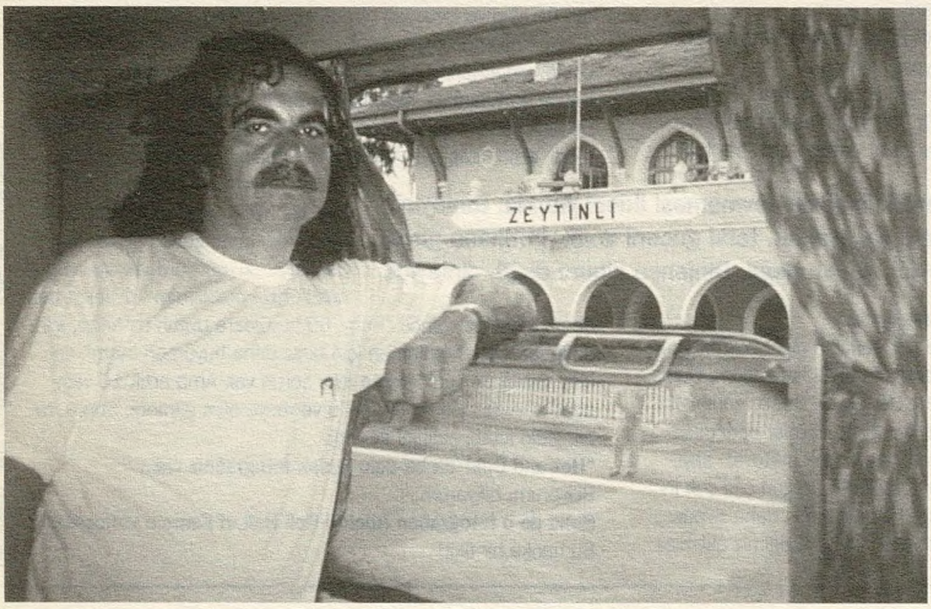

Fikret Kızılok - Leylim Leylim *(Dünden Bugüne 1965-2001)*

Murat Özyüksel: Fikret Kızılok. Onun bestesi bu. Çok sevdiğim bir şarkı. Kara trenden esinlenmiş ve şarkının açılışını öyle yapmış.

Kendi bestesi, ama bayağı halk türküsü gibi duruyor, değil mi: "Kara tren katar katar / Derdime dertleri katar..." Ama halk türkülerinde de pekâlâ trenli örnekler var.

"Demiryolları" belgeselinde kullanmak için doğrudan bir şey fazla bulamadık. "Kara Tren" türküsü çok ünlü: "Kara tren gelmez m'ola / Düdüğünü çalmaz m'ola..." Demiryolunun çağrıştırdıklarıyla çok örtüşen bir yanı var türkünün. Hepimizde anısı var, içimizde saklı kalmış bir şeyler...

Nedir o içimizde saklı kalan?

Kuşağımla ilgili belki. Ayrılmalar, kavuşmalar hep garlarda, istasyonlarda olmuş. Bir de "Tren gelir hoş gelir" var belgeselde kullandığımız.

"Tren gelir hoş gelir / Odaları boş gelir". Vagona oda deniyor, trene ev muamelesi yapılıyor... Blues'cu Son House da, trene "eve götüren ev" dermiş. Resmen yaşanan bir yermiş gibi...

Ama öyleydi zaten. Çocukluğumdan hatırlıyorum, Diyarbakır'a trenle gitmiştik ailece. İki gün sürüyordu yolculuk. Çok güzel bir maceraydı. Devrimci iki abiyle aynı vagondaydık. Üniversiteli, yakışıklı, güzel konuşan insanlardı. Kızkardeşimle büyük bir sıcaklık hissettik onlara karşı. Tabii tutup bize propaganda yapmadılar, ama her konuda sohbet edildi. Sonra bir dönem geçti, gazetede resimlerini gördük, uçak kaçırmışlar, devrimci bilmemne ordusu elemanlarıymışlar. *(gülüyor)* Bir kızla tanıştım aynı yolculukta, onunla da bir çocukluk duygusallığı oldu, fırsat buldukça pencere kenarında sohbet etmeler falan. *(gülüyor)* İki gün az değil, bayağı bir yaşam geçiyor içinde. Çok asık suratlı bir aileyle tanışmıştım arka vagonda, ilk başta çok soğuktuk, fakat bir süre sonra oğulları gibi oldum... Düşünebiliyor musun, bir topluluk, bir mahalle oluşuvermişti trenin içinde...

Ne sebeple Diyarbakır'a gidiyordunuz?

Ablam ve eşi mühendis olarak orada iş bulmuşlardı. O zaman anlayış farklıymış. İki İstanbullu insan burada iyi bir iş bulamayınca Anadolu'da bir geziye çıktılar ve Diyarbakır'da iş bulup oraya yerleştiler. Yeğenim Diloy da doğmuştu. Onları görmeye gittik.

Şimdi trenler hayatımızdan çıkmış gibi artık.

Batıdakiler için belki. Artık Ankara'ya giderken uçağa atlıyoruz veya arabamızla gidiyoruz. Ama Anadolu'da trenin ağırlığı devam ediyor... Belgeselin çekimleri için Adana'da uzun kaldık. Mesela orada tarım işçilerinin durumu: Yükleriyle, yataklarıyla, erzaklarıyla –bulgurlar, makarnalar– gelmişler, tıklım tıklım trenler. Adam başı günde üç milyon lira için düşmüşler yola. Antep'in, Diyarbakır'ın köyünden gidiyorlar pamuk toplamaya. Üç milyon için insan neden yerini yurdunu terkeder? 10 kişilik aile, günde 30 milyon eder. Hiç para harcamıyorlar. Her şeyi evden getirdikleriyle yapıyorlar... Bu insanlar için bir yerden bir yere gitmek ancak trenle mümkün. Başka bir şey kurtarmıyor çünkü. Hâlâ çok ucuz trenler. Pamuk mevsiminde çok kalabalık, herkes ayakta gidiyor, tren durunca kendilerini dışarı atıp çeşmelere koşuşturuyorlar...

Klişe gibi geliyor ama "Anadolu gerçeği"ne vakıf olmak için trene binmek şart gibi...

Kesinlikle. Biz iki araba yola çıkıp kısmen karayolunu kullanarak yapmak zorunda kaldık çekimleri. Ama arabayla yabancılaşıyorsun, tamamen dıştan bakıyorsun. Oysa "öteki Türkiye" denilen şey trenlerde.

Neler yaşadınız bu belgesel sürecinde? Belki çalışanlarla sohbetler ettiniz, dert dinlediniz...

Gar müdürlerinden en alttaki işçisine kadar çok misafirperver davrandılar. Hepsinde, demiryoluna bir gönül bağı var. Hiçbir yerde insan işine bu kadar önem vermez. Mesela ben üniversitedeyim. Öğrencilerime karşı duyduğum sevgi dışında, bu merkeziyetçi YÖK koşullarında maalesef üniversiteye karşı sevgi dolu bir yaklaşımım olamıyor. Ama demiryolu çalışanlarında bir terkedilmişlik duygusunun yanısıra, demiryoluna karşı tanımlanamayacak bir sevgi var... Karşılaştığımız gar müdürleri genellikle MHP'liydi, bizimse nasıl tipler olduğumuz belli. 70'lerde müzisyen olarak oralara gittiğimde, bayiden Cumhuriyet istediğim için dayak yemekten güç kurtulduğum yerler oraları. Politik seçimlerinde kim bilir neler rol oynamış, bilemiyorum, ama bu sefer politik farklılıklarımıza rağmen çok sıcak karşılandık. Demiryoluna çok bağlıydılar ve bir devlet politikası olarak demiryollarının ihmal edildiğini hissediyorlardı. Karayolu lobisine çatıyorlardı. Başka sektörlerden insanlarla konuşsak, fabrikaları dolaşsak "nedir bu patronların sömürüsü, nedir bu ücretler" diyecekler. Ama demiryolcuların perspektifi çok farklı, sıkıntıları doğrudan işleriyle ilgili...

Anadolu'da trenin ağırlığı devam ediyor. Tarım işçileri, yükler, yataklar, erzaklar... Tıklım tıklım trenler. "Öteki Türkiye" denilen şey trenlerde.

Hep sıkıntıları, sefaleti mi gözlemlediniz çekimler müddetince?

Bence bu koşullarda bile çok zevkli tren yolculukları. Trenin güzelliği, dağların arasından kıvrılışı, doğayla iç içe olması. Bu insan ilişkilerine de yansıyor. Hep bir dayanışma var. Birisi ayakta, üç kişi oturuyorsa, hemen sıkışıp ayaktakine yer açıyorlar... Ve korkunç bir doğa. Torosların içinde Bilemedük diye bir istasyon var unutamadığım. Yemyeşil dağların ortasında. Çıt yok. Tertemiz bir hava. Günde birkaç kere süzülerek gelen tren. Ortada köy bile yok.

Trenlerin hayatımızın bir parçası olduğu 70'lerde, Barış Manço grubunun adını Kurtalan

32→

Ekspres koymuştu. Bu isim o dönemin havasını çok güzel simgeliyor galiba...
Anadolu kültürünü seven ve kentli kültürle birleştirmeye çalışan bir insanın aklına gelebilecek en güzel isim. Bence Barış Manço'lar, Fikret Kızılok'lar, Cem Karaca'lar bu işi gerçekten seviyorlardı. "Acaba ne yaparsak tutar" mantığıyla düşündüklerini hiç zannetmiyorum.

Alpay - Tren *(45'lik)*

Alpay bu. Hayal meyal hatırladığım bir şarkı. "Fabrika Kızı"nı da hatırlattı bana.
Bestecileri aynı zaten: Bora Ayanoğlu.
Çok etkileyici şarkı. Ismarlama beste olmadığı çok meydanda. Demiryollarının ihmal edilmişliği de yansıyor bu şarkıda. Mesela "yorgun homurtusunu duyarım" gibi bir lafı bir Alman söyleyemez. Çünkü orda trenler tarifede yazdığı gibi 10:13'de kalkıyor, bir sonraki de 10:42'de... Yorgun falan değil trenler.
Treni insanlaştırma var şarkıda.
Evet, öksürüyor mesela. Canlı bir organizmayla ilişki gibi algılıyor. Köy-kent ilişkileri, toplumsal karmaşa çok güzel işlenmiş. Şehre göç eden bir genç var ve dönemiyor. Belki dedesi arkasından "gitme" demek istiyor, ama tam da diyemiyor. "Toprak gibi dost değildir şehir" diyor ama ihtiyar.
Trene atlayıp gitmek, şarkıdaki çocuk için nasıl bir yeni hayat, yeni bir iş umuduysa, Barış Manço'lar için de Anadolu'yla tanışma arzusu demekti... Tren karşılıklı kültürel alışverişin de simgesi...
Evet. Ve bu süreç büyük bir kesintiye uğradı. Türkiye'nin geçirdiği evrimi düşünürsek; 1946'dan sonra sadece 611 kilometre demiryolu yapıldı. Bu sıfır demektir.
Bora Ayanoğlu'nun "Rose Marie" adında çok güzel trenli bir şarkısı daha var. Bu sefer Almanya'ya işçi göçü konu ediliyor: "Oturmuşum bahnhof'ta / Gelir geçen trenler / Şu tren senim vay / Bu tren benim vay / Say say say / Sanki gelirmiş Kars'tan / Sanki gelirmiş Van'dan / Sanki gelirmiş İstanbul'dan..."
Oysa Tunç Okan'ın filmi "Otobüs"tür... Doğru tabii, insanın gözünün önüne geliveriyor, 60'larda giden işçilerin burada uğurlanışı, orada karşılanmaları hep garlarda...
Trenlerde, garlarda geçen çok güzel sinema sahneleri de vardır...
"Anna Karenina" mesela. Sevgilisi subay Vronski'yi 1877-78 Osmanlı-Rus savaşına nereden yolluyor? Nerede hayatına son veriyor? Ve kitabın yazarı Tolstoy'un hayatı nerede son buluyor: İnsanlıktan umudu kesmiş, hasta, yaşlı bir adam, gidiyor bir tren istasyonunda nefesini veriyor... Lumière Kardeşler'in ilk sinema filmi neyle başlıyor? Bir trenin gara girişiyle. İnsanlar tren üstlerine geliyor zannederek korkudan salondan kaçışıyorlar... Filiz Akın'lar, Ediz Hun'lar nerede birbirlerine koşuyor, sarılıyorlar, nerede ayrılıyorlar, mendillerle ağlıyorlar? *(gülüyor)*
Orhan Veli'nin mısraları: "Bir tren sesi duymaya göreyim / İki gözüm iki çeşme."
Hmm. Ne güzel. Klakson sesinden nefret edersin, uyumaya kalksan uyuyamazsın, ama tren düdüğüyle tam tersine sıcak bir uykuya dalabilirsin... Toplumsal ilişkilerdeki yerinin yanısıra, doğanın estetiğine katılan bir tarafı var trenin. İnsanoğlunu ileriye taşıyacak bir buluş gerçekleşiyor ve ilk defa doğayla bu kadar uyum içinde.
O fabrikaları, uzun işgününü, çocuk işçilerin, kadınların durumunu, sefaleti düşünsenize. Sanayi devriminin simgeleri hep olumsuz şeylerdir. Ama tren bunlardan biri değil.
Evet, sanki aradan kaçmış gibi. Böyle sihirli bir yanı var gerçekten. Şunu unutmamak lazım; tren eşitliği getirdi. O dönem Bavyera Kralı trenden nefret ediyor ve şöyle diyor: "Bir ayakkabıcı ya da terzi parçasının benimle aynı hızla gitmesinden nefret ediyorum." *(gülüyor)* Çünkü beyefendi lüks atlı arabasıyla gidiyordu. Başkaları da gidemiyordu... En başına bakarsak, demiryolu maden ocağının çocuğudur. Nerde maden ocağı var, orda doğmuştur. Önce raylı sistem kurmuşlardı, kömürü at arabalarıyla çekiyorlardı. Sonra trenlere geçildi... Toplumların yaşamında en köklü değişiklik getiren şeyler nelerdir derseniz, üç-dört tane sayabiliriz. Ateşin bulunuşu, yazının bulunuşunun yanına, ben demiryolunu da koyarım. Sanayi devriminin gerçekleşmesi, küreselleşmenin başlaması, kapitalizmin bir dünya sistemi haline gelmesi... Bugünkü dünyanın şekillenmesinde rayların birebir önemi var.

Anna Karenina nerede hayatına son veriyor? Lumière'lerin İlk sinema filmi neyle başlıyor? Filiz Akın'lar, Ediz Hun'lar nerede birbirlerine koşuyor, sarılıyor, ağlıyor?

Johnny Cash - Folsom Prison Blues *(Man In Black - The Very Best Of)*

Çıkartamadım.
Johnny Cash. 60'lardaki bir hapisane konserinden bir şarkı... Hapishanedeki bir mahkûmu anlatıyor. Adam uzaktan geçen tren sesini duyuyor, içindeki yolcuları düşlüyor, "zengin herifin teki yemekli vagonda bir puro yakmıştır şimdi" gibi laflar ediyor, şimdi o trenin içinde olsa neler yapacağını düşünüyor...
Şarkı uydurma bir dille bile söylense, Amerika'nın o uçsuz bucaksız doğasında trenle gitme duygusuyla yazılmış olduğunu herkes algılayabilir. Çok güzel bir şarkı gerçekten.
Tren bu şarkıda bir özgürlük simgesi olarak karşımıza çıkıyor. Lafı Özal'ın söylediklerine getirmek isitiyoruz...
"Tren komünist işidir." *(gülüyor)* Özal o kadar aptal bir adam değil. Nasıl böyle bir gaf yaptı, anlamıyorum. Bir kere, Demirel ekolünden geliyor, rakamları çok iyi bilmesi lazım. Şu anda İtalya'da 16, İngiltere'de 17, Almanya'da 28, Fransa'da 35 bin kilometre demiryolu var. Çok iyi bilir ki, bütün kapitalist ülkeler, rasyonel ulaşım aracı olduğu için demiryolunu geliştirmişler. Ee tabii, demirperde denilen ülkeler de bunu geliştirmişler. Çünkü aklın yolu bir. 1946'da devletçi Kadro hareketinin yaptığı planda bütün ulaştırma bütçesi demiryollarına ayrılmıştı. 2. Dünya Savaşı'ndan sonra Marshall/Truman süreci başladı, "Amerika'yla yeni bir dünya kuruluyor ve biz de yerimizi alıyoruz" anlayışı geldi. Bu ruh haliyle yeni liberal bir plan yapıldı. Eski plan rafa kaldırıldı, başka bir ekibin yeni planı devreye girdi. Ve bu planda da, sıra ulaştırmaya geldiğinde yine bütün bütçeyi demiryolu almıştı. Tipik bir "aklın yolu birdir" durumu. Ama Amerikalı uzmanlar gidip geldikçe bizimkileri ikna ettiler ve o günden bugüne bir tek kilometre demiryolu yok. Politika tamamen değişti. Demiryolu lehine "onda dokuz-onda bir" oranı tamamen tersine çevrildi, karayolu hamlesi başladı... Özal'a dönersek; doğrudan aklıma şu fıkra geliyor: Temel "ben devlet başkanı olmak istiyorum" demiş, İdris "deli misun?" demiş. Temel şaşırmış: "Şart midur?" *(gülüyor)*
O laf toplumsal hafızada yer etti mi sizce? Sanki demiryolunun hayatımızdan çıkışı, o laftan sonra daha kolay kabullenildi.
Tam öyle görmüyorum. Özal bana çok uzak bir ideolojiye sahip biridir, ama onun bazı tavırlarını dürüst bulurdum. "Semra'nım at bir kaset, neşemizi bulalım" diyordu ya, son model arabasında. Bu bireysel kurtuluş, köşeyi dönme imajı halka daha yakın geldi galiba. Özlemler "bir metro olsa, hep beraber binsek gitsek" biçiminde olamadı. O laf, belki kitle ulaşım araçları bilincinin oluşumunu geciktirdi.
Amerika'da durum nasıl? Amerika Birleşik Devletleri'ndeki "birleşik" sözcüğüne vurgu yaparak konuşursak, demiryolunun çok önemi var galiba ülkenin tarihinde...
Tabii... Eyaletlerin birleşmesinde, merkezî bir Amerikan devletinin oluşmasında en önemli ro-

Yıl 1927, İngiliz aristokrasisi minyatür trenle oynuyor

lü demiryolları oynadı. Çok uzundur raylar Amerika'da. Bu konuda Red Kit bile çok öğreticidir. Demiryolu döşeme savaşını anlatan bir macerası da vardır. Hatta şöyle bir espri geliyor aklıma: Bir taraftan tren gidiyor, bir taraftan insanlar trenin önüne rayları döşüyor, traversleri atıyor... *(gülüyor)*

Özal da Red Kit'i çok severdi halbuki.

(gülüyor) Yaa, evet. Herhalde belli çıkar gruplarını destekliyordu –"ben zenginleri severim" sözü de buna bir örnektir. Ve işi iyice abartarak böyle bir boşboğazlık etti.

Page & Plant - Blue Train *(Walking Into Clarksdale)*

Led Zeppelin herhalde ama, şarkıyı çıkaramadım.

Page & Plant'ten "Blue Train".

Buradaki konserde çalmadılar galiba bu şarkıyı? Ben bütün konser "Stairway To Heaven"ı bekledim, onu da çalmadılar... Onlar dağıldıktan sonra hiç bir daha Led Zeppelin ismini kullanmadılar, değil mi? Ne kadar güzel. Bizim burda olsa, Led Zeppelin isminden para götürmek isteyen çok insan çıkar...

Tren bu şarkıda bir tür metafor... İnsan hayatının evrelerini simgeleyen bir metafor olarak trene, istasyonlara sık sık başvuruluyor şarkılarda...

Hayat bir yolculuktur, istasyonda inenler, binenler olur falan gibi değil mi? İnsanlar gemileri de çok sever, "ah o gemide ben de olsaydım" diye şarkılar yaparlar ama, hiçbir zaman böyle bir metafor olarak kullanmak akıllarından geçmez... Hele otobüs. *(gülüyor)*

Trenler ve demiryolları sizin hayatınızda önemli bir istasyon oldu. Nasıl başladı bu ilgi?

Cevabım hayal kırıklığı yaratabilir: Bu işe tamamen mantıklı olarak, "akademik kariyerimde ne yapabilirim" sorusuna bulduğum cevapla girdim. Alman ekolünden olduğum için Alman emperyalizmi konusu bana yakın geldi. 1980'den sonra tarih araştırmalarında bir sıçrama olmuştu. Günlük yoğun politik süreçten kopunca, insanlar daha geniş bir perspektifle bugünü anlamak için geçmişe daha yoğun yaklaşmak gerektiğini farkettiler... Üstelik ben alaylı tarihçiyim, aslında iktisat mezunuyum. Sonuçta, demiryolunun siyasi ve askerî tarih bağlamında oynadığı rol, beni içine çekti. Türkiye-Almanya ilişkilerinin lokomotifi Bağdat Demiryoludur. Bağdat Demiryolunun imtiyaz mücadelesi film olabilecek entrikaları içeren bir şey.

İki önemli kitap yazdınız: "Anadolu ve Bağdat Demiryolları" ve "Hicaz Demiryolu". Ayrıca TRT için on bölümlük "Demiryolları" belgeselini hazırladınız... Trenler artık sizin hayatınızın önemli bir parçası.

Trene çok bilinçli binmedim, binmiş bulundum ve sevdim. Tren hâlâ gidiyor. Ama zannediyorum, artık başka bir istasyona geçmeliyim. Ama bu sefer de istasyon beni bırakmıyor. "Şimdi hangi demiryolunu yapacaksınız" diye soruyor herkes bana.

Şimdi hangi demiryolunu yapacaksınız?

(gülüyor) Sanki artık yapacağımı yaptım gibi geliyor. Kendimi tekrar etmeye başladım. Bu konu, bana yeni soru işaretleri açmıyor. Tabii bir bilim adamı, bunu hiç söylememeli. Hiçbir konu bitmez, her zaman şüphe duymalısın. Ama artık başka meraklarım var. Mesela akademik olarak, 1848 devrimleri beni şimdi daha çok çekiyor... Bu arada, bir misyonu istemeden yüklenmiş oldum. Bir tarih belgeseli yapıyorum, ama insanlar bana bir tarihçi değil, bir demiryolu savunucusu gibi bakmaya başlıyorlar. Demiryolu lobisini yaratan adam! *(gülüyor)* Bir vatandaş olarak elbette ki demiryolunu, denizyolunu savunuyorum. Soyut trafik canavarının afişlerle falan ortadan kalkmayacağını bilirim. Bu işi bireysel olarak çözmüş görünen iki insanın karşılıklı iki yolda 120 kilometreyle giderken birbiriyle tokuşacağını bilirim. Ama bir lokomotifin arkasına vagonları takıp gittiğinde riski olmadığını, ülke servetinin dışarı akmayacağını, petrollerin harcanmayacağını bilirim. Ama bir tarihçiyken, beni habire güncel bağlamda televizyonlardan çağırıyorlar. Sanki Demiryolu Sivil Toplum Örgütü'nün lideriymişim gibi. *(gülüyor)*

1928 İngiltere'sinde üçüncü mevki yataklı

Çünkü siz trende pencere kenarında oturan herhangi bir yolcu değilsiniz. Alain Tanner'in "2000 Yılında 25 Yaşına Basacak Olan Yunus" filminde bir makinist şöyle söylüyor: "Trenle yolculuk etmekle makinistlik yapmak birbirinden tamamen farklı şeylerdir. Raylardan dolayı. Trene bindiğinizde neler görüyorsunuz? Kırlar, ağaçlar filmlerdeki gibi geçip gidiyor. Lokomotifteyken etraftaki kırlar, ağaçlar geçmez. İçerdesinizdir. Hep içerde. Bir tür müzik gibi. Kendinizin önünde, doğru ufka gidersiniz, hep gidersiniz, rayların birleşeceği yere doğru yol alırsınız, ama raylar hiçbir zaman birleşmez."

Harikaymış. Sahiden de öyle. Artık bu trenden inmeliyim kararını bile kendiniz veremiyorsunuz. Henüz kurtulmuş değilim, şimdi "Anadolu-Bağdat Demiryolları"nın ikinci baskısı için sıkıştırıyorlar beni. Bu sefer resimli olarak basılacak, onun yanına belgeselin kaydını ve müzik albümünü koyacağız. Yıllar önce yazdığım bir şeyi yeniden aynen basmak çok doğru gelmiyor. Kitabın ikinci baskısını gözden geçirmek, beni bir süre daha bu yolculukta tutacak.

Moe Joe - Two Trains Runnin' Two Bears Ridin' *(Chicago İstanbul Mainline)*

Kim olduğunu bilmiyorum. Ama ne kadar enteresan. İnsan demek ki tren düşünerek bir parça yapmaya başladığı zaman, hemen ritmi aklına geliyor. Ankara'ya giderken hep tren kullanıyorum. Yataklıya biniyorum. Yattığımda, gerçekten ne kadar zengin bir perküsyon grubu geliyor alttan. *(gülüyor)* Makaslardan geçerkenki ritm değişiklikleri, sürekli yeni katılımlar, müthiş bir ritm grubu.

Yerli bir blues grubu çalan: Moe Joe.

Adlarını duydum, hiç dinlememiştim.

Bu parçada iki tren yarışıyor... Bunu metafor olarak kullanıp emperyalizm yarışına bir bakalım istiyoruz. Emperyalist yarışın en büyük sahnesi de tabii ki trenler, demiryolları.

Bu yarış dünyayı 1. Dünya Savaşı'na götürdü zaten. 19. yüzyılın başlıca siyasi tarih kavramı, Şark meselesidir. Marx'ın bile kalın bir kitabı var "Doğu Sorunu" diye. Osmanlı'nın topraklarının nasıl paylaşılacağı meselesi Doğu sorununu oluşturuyor... 1890'lara varıldığında artık herkes biliyordu bir dünya paylaşım savaşı çıkacağını... Az gelişmiş ülkelerde nüfuz bölgesi elde etmenin en etkili ve garantili yolu demiryolu yapmaktı. Tıpkı bayrak gibi: Resmen o ülkede bayrağınızı dikmiyorsunuz tabii. Mesela Osmanlı o anlamda hiç paylaşılmadı, ama sonuçta İzmir-Aydın demiryolunu yaptığı zaman o bölge İngiltere'nin nüfuz alanı oldu. Beyrut'ta demiryolu yaptığı zaman o bölge Fransızların oldu.

Emperyalizmin mantığını biraz açalım. Niye bu nüfuz bölgelerine ihtiyacı var?

Tabii asıl rekabet demiryolu rekabeti değil. Demiryolunun sağladığı pazar rekabeti. Malını sokacak, satacak, tekel ayrıcalığı elde edecek... İkincisi de hammadde: Yaptığı demiryollarıyla kırsal bölgeyi kendi pazarına bağlıyor ve orada üretimi destekliyor. İyi pamuk için köylüye kurslar açıyor, bedava makineler veriyor...

Ama bunları babasının hayrına yapmıyor, değil mi? Yoksa, bu durumda sömürgeci ülkeyle sömürge arasında karşılıklı eşit çıkar ilişkisi mi devreye giriyor?

Örneğin İngiltere'deki gibi bir sanayileşme süreci gerçekleşmiyor oralarda tabii ki. Kırsal yapıyı koruyarak, dünya ekonomisine eklemliyor o ülkeyi. Çünkü ancak o zaman kendisi için kârlı oluyor. Mesela İngiltere, Hindistan'da öyle tren tarifeleri uyguluyor ki. Küçük istasyonlar arasında bilet fiyatları çok yüksek. Ana limanla olan bağlantı hattında ise düşük tarifeler var. Böylece Hint köylüsünün, yakın bir yerden pamuklu alacağına, Londra'dan gelen pamukluyu kullanması makûl oluyor. Hint demiryollarında bir köyden bir köye gitmek pahalı ama, İngiltere mallarının aktığı merkeze gitmek ucuz.

Demiryolu iki şeyi simgeliyor: Bir tanesi emperyalizmin simgesi. Ama tıpkı bumerang gibi. Tersine bir hamle yapıp kamulaştırıldığında bağımsızlığın simgesi.

Edward Mead Earle'ün "Bağdat Demiryolu Savaşı" kitabında şöyle bir alıntı var: "Demiryolları, modern emperyalist devletlerin kollarıdır. Bu kollar önce okşayarak uzanır, sonra, demir zayıf ülkenin ruhuna işleyince, bu kolların kucaklaması ezici bir güç olur."

Evet, önemli ölçüde tanımlıyor bu laf. Demiryolu iki şeyi simgeliyor: Bir tanesi emperyalizmin simgesi. Ama tıpkı bumerang gibi. Tersine bir hamle yapıp kamulaştırıldığında bağımsızlığın simgesi. Birdenbire kapitalist bir piyasa ekonomisinin, bir ulus-devletin oluşmasının en temel dayanağı oluyor. Ulus-devlet projesini başka türlü hayata geçiremezsiniz... Mesela Osmanlı de-

"Trenin La Ciotat Garına Varışı", Lumière Kardeşler, 1895

miryolları birbiriyle bağlı olmayan, ağaç tipi hatlardır. İzmir bölgesi İngilizlerindir, bir yere kadar gelir, durur. Suriye bölgesi Fransızlarındır, yine ağaç tipidir. Almanlarınki de bunlarla birbirine bağlanmaz. Yakındır ama kasten bağlanmaz. Bağımsızlık yanlısı bir yönetim gelip bunları birbirine bağladığında bir pazar bütünlüğü ortaya çıkar.

Demiryollarının kapitalist pazar hedefinin de uzantısı olarak kültürel bir boyutu da yok mu? Kilisenin, üniversitelerin de gözü bir şekilde Doğu topraklarında değil mi?

Tabii, Bağdat Demiryolu savaşımı içinde çok hızlı bir şekilde oryantalistler arttı. Misyoner örgütleri arttı. Bir de askerî yönü var. Olası bir dünya savaşında stratejik hatların elde tutulması gerekiyordu. Ama sadece askerî düşünceyle yapılan bir demiryolu hattı olmaz. Deutche Bank tutup da Alman devleti için stratejik bir hat yapmaz. Çünkü mutlaka kârını düşünecek.

Al Stewart - Night Train To Munich *(Between The Wars)*

Gitarlar çok güzel düzenlenmiş. Ama kim, tanıyamadım.

Al Stewart.

Aaa, o muydu? Sevdiğim biridir, sesini değil ama, tarzını severim.

Şarkının adı "Münih'e gece treni". İki dünya savaşı arası yılları anlatan albümünün açılış şarkısı. Trende geçen bir casusluk hikayesi. Münih'e gece treniyle gittiniz mi hiç?

Yakınlarından geçtim, ama Münih garına hiç girmedim. İlk defasında, Hamburg'dan Bonn'a gidecektim, gişeye gidip her Türkün yapabileceği gibi "hangi gün tren var" diye sordum. Gişedeki kadın ters ters baktı, "ne saçma soru" der gibi bir tavırla "her gün var tabii" dedi. "Peki hangi saatlerde?" dedim. Yine aynı tepkiyi aldım. Çünkü her saat varmış. Almanya'da şehirlerarası karayolu seyahati pek düşünülmüyor. Özel arabasıyla kimse gitmiyor, otobüs hiç yok. "Demirağlarla ördük" lafı orada tam geçerli...

Kısaca Almanya'nın bir ulus-devlet haline gelişi ve emperyalist bir devlet olarak tarih sahnesine çıkışına bakabilir miyiz?

İnsanlar Bavyeralı, Prusyalı falandı, kimse "ben Almanım" demiyordu. Evet, bir Germen ideolojisi vardı, ama sadece felsefede, edebiyatta falan. İnsanlar kendilerini bağlı bulundukları kontluklara, küçük devletlere ait hissederlerdi. "Deutchland Deutchland über alles" faşist slogan zannedilir, halbuki devrimci bir slogandır. Yani artık Bavyera değil, Prusya değil, tek Almanya! Sonuçta bir Almanca ve Almanya doğdu. Pazar burada birinci faktör. 1830 devrimleri süreci bunu beraberinde getirdi: Gümrük birliği, demiryolları ve dil birliği...

Uluslardan, ulus-devletlerden söz ederken kana veya ırka değil, pazara ve dile vurgu yapmamız gerekiyor o halde...

Dil ve pazar ulus-devlet modelinde birincil faktörlerdir. Ulusları dil yarattı. Gümrük birliği ve demiryolu, ortak dil kullanan insanlar birliğini oluşturdu. Irkçı teoriler çuvallamaya mahkûm. Diyelim Fransa'dan bahsediyoruz, hangi insanlar Fransız kanı taşıyor, belli değil. Bröton bölgesinde yaşayanlar mı, Picardie'de mi? Tesadüfen o dönem o bölgede ikamet edenler Fransızca konuşmaya başladılar. Çok karmaşık bir dil yapısı vardı Avrupa'da. Gittikçe bunlar ayrıştı, Fransızca, Almanca oluştu. Ulus, tasarlanmış bir şey. Aşağıdan bir temeli var ama, bir noktadan sonra insanlar uyduruyor. Ortak bir tarih, ortak efsaneler yaratıyorlar. Aidiyet duygusu yukarıdan aşağı empoze ediliyor.

Ateşin, yazının bulunuşunun yanına, ben demiryolunu da koyarım. Sanayi devrimi, küreselleşmenin başlaması, kapitalizmin dünya sistemi haline gelişi... Bugünkü dünyanın şekillenmesinde rayların birebir önemi var.

Almanya sömürgecilikte gecikmiş bir ülkeydi, değil mi?

Hem de hiç sömürgesi yoktu. Almanya hiç ortada yokken, bir anda çelikte ikinci, demirde üçüncü, kimyada ikinci duruma yükseldi. Oysa son derece geç bir tarihte, 1871'de ulus-devletini kurdu. 1871'den sonraki bu hızlı ivme nasıl açıklanabilir? 1830'lardan sonra gümrük birliğiyle başlayan süreçle, tam bir devlet olmasa da bir devletmiş gibi o mekanizma çalıştı... Ve o noktadaki yeni pazar arayışında paylaşılacak hiçbir yer kalmamıştı dünya üzerinde. Dolayısıyla başka bir şey yapması gerekiyordu. Yeni-sömürgecilik dediğimiz şey bu.

Nedir yeni sömürgecilik? Ne yaptı Almanya?

Çok ince politikalarla, Osmanlı yöneticilerini rencide etmeden bir sömürgecilik anlayışı uyguladı: Barışçı yayılma. Abdülhamit'e bir dost gibi yanaştı. Osmanlı da tutunacak dal arıyordu. Çünkü İngilizler, Osmanlı toprak bütünlüğünü koruma politikasını bir yüzyıl savunduktan sonra vazgeçmişlerdi, artık Osmanlı'ya çözülmesi gereken bir Doğu monarşisi gözüyle bakıyorlardı. Ve Almanya o boşluğu doldurdu. Konjonktür iki ülkeyi bir araya getirdi. Bunda öncelikle Bağdat Demiryolunun ve Alman subaylarının payı oldu.

Bağdat Demiryolunun yapılmasında Osmanlı'nın çıkarları nelerdi?

İç isyanlar ve ülke savunması açısından ve tabii malî kaygılarla demiryolunu ille de yapmak istiyorlardı. İmparatorluğun içte ve dışta askerî sorunlarla boğuştuğu bir dönemde hızlı asker sevkiyatı anlamına geliyor demiryolu. Ve malî bir bakış açısı vardı. İktisadî değil, malî. Yani sadece devlet ekonomisi perspektifi... Kırsal kesimlerin pazara bağlanması gerekiyor ki, üretim artsın, böylece aşar vergisi yükselebilsin... Almanlardan önce kapıları Abdülhamit açıyordu, neredeyse yalvarırcasına teşvik ediyordu.

Almanya içinde herkes bu barışçı yayılma anlayışını paylaşıyor muydu?

O sıralarda Almanya'da faşist ideolojinin temellerini atan kuruluşlar var. Bunlardan biri Pan-Germen birliği... "Girelim, alalım, demiryolu hattı etrafına koloni yerleştirelim, polis teşkilatını kuralım, vergi vermeyelim" diyorlar ve açık açık yazılar yazıyorlar. Profesörler, gazeteciler, müthiş bir oryantalist kuşağı... Bunlar Abdülhamit'i çok rahatsız ediyor. Ama Alman yönetimi kesinlikle Abdülhamit'ten yana. Bir keresinde bu derneklerden biri kongresine Deutsche Bank başkanı George von Siemens'i de çağırmış. Siemens çıkıp bir konuşma yapıyor: "Bu yaptıklarınız Alman menfaatlerine zararlı. Deutsche Bank orada ticarî çıkarlar peşindedir. Hazır raylarımız Anadolu'dan Bağdat'a emin adımlarla ilerlerken, Alman komutanlar Osmanlı ordusunda yerlerini almaya başlamışken, bu yayınlarınız sonucunda her şey tehlikeye girmektedir..."

Demiryoluna muhalif kesimler de var mı?

Tabii, Rosa Luxemburg falan var. Alman yöneti-

arşiv: AÇIKŞEHİR

AÇIKŞEHİR
www.aciksehir.com

SİNEMA • MÜZİK • RESİM
FOTOĞRAF ve GRAFİK SANATLAR'dan
görsel bir dünya

İstiklal Cad. Elhamra Pasajı No: 258/14 Beyoğlu/İstanbul
Tel: (0212) 244 18 11
e-mail: arslan@aciksehir.com

ROLL ve POSTEXPRESS'in eski sayıları AÇIKŞEHİR'de...

minin emperyalist emellerini eleştiren makaleler yazıyor. Mekanizmaya enternasyonalist gözle bakıyor, Osmanlı köylüsünün nasıl sömürüldüğünü anlatıyor. Asıl meselenin sınıf mücadelesi olduğunu söylüyor.

Osmanlı'da da muhalif kesimlerden söz edebilir miyiz?

Osmanlı bambaşka bir tarih yaşadı. Merkezî, bürokratik, pre-kapitalist bir yapıydı. İçinden bir burjuva sınıfı falan da çıkmadı. Sınıf farklılığı, sınıflararası artık değer aktarımları farklı bir boyutta olsa da, gerçek bir sınıf mücadelesi yok. Osmanlı münevverlerinin en muhalif olanlarının bile tek derdi var: Devleti nasıl kurtarırız? Bugüne kadar uzanan modernleşmeci akım budur. 28 Şubat da onun bir uzantısıdır... O münevverler asla Türk milliyetçisi olmadı, çünkü milliyetçi olursan imparatorluktan vazgeçmelisin. İmparatorluktan asla vazgeçemediler. Namık Kemal gibi bir devrimci İngiltere'deyken yan sokakta Marx oturuyormuş. Belki her gün karşılaşıyorlardı, ama herhangi bir teması olup olmadığına dair hiçbir satır yok yazdıklarında. Böyle bir konu yok onun dünyasında.

Bu yeni sömürgeciliğin, barışçı yayılmanın tipik örneği, 2. Wilhelm'in yaptığı konuşma gali-

ba. Neydi dünya müslümanlarına mesajı?

1898'de Şam'da, Selahattin Eyyubi'nin mezarının başında şöyle diyor: "Osmanlı halkı bilmeli ki, ben dünyadaki 300 milyon müslümanın hamisiyim." Bu resmen diğer emperyalist rakiplerine savaş ilanı demek. Çünkü Osmanlı'daki müslüman sayısı 20 milyon. Çoğunluğu Hindistan'da, Mısır'da, Afganistan'da yaşıyor müslümanların. Gerçek panislâmist Abdülhamit değil. Tarihin en enteresan noktası budur. Ünlü oryantalist Max von Oppenheim'dir asıl pan-İslâmist. Wilhelm'e şöyle yazıyor: "İslâm'ı güçlendirmeliyiz." Kendisi koyu hıristiyan, İslâm'a sempati filan duyduğu da yok. "Eğer Abdülhamit böyle korkak bir padişah olmasaydı, şimdi biz İngiltere'nin hayat damarlarını kesmiştik" diyor. Onun derdi, gerçek bir anti-sömürgeci pan-İslâmist ayaklanma. Çünkü Almanya'nın müslüman sömürgesi yok. Ama düşünsene, Hindistan'da insanlar İngiltere'ye karşı ayaklansa neler olur...

Osmanlı yönetimi pan-İslâmist değil mi peki?

Abdülhamit bir reel politikacı. Hayal peşinde değil. Varolanı elinde tutmak peşinde. Onun pan-İslâmizmi, kendi sınırları içindeki bir pan-İslâmizm. Ulusçuluk yayılıyor ve Osmanlı'nın içinden çeşitli ulus-devletler doğacak. Bu kaçınılmaz

Suat Yalaz'ın çizgileriyle bir Soni Ringo karesi

bir şey. Hiç olmazsa Kürtler, Türkler, Araplar, Arnavutlar ayrılmasın, bunlar İslâm aidiyet duygusu altında toplanabilsinler. Onun derdi bu.

Bob Dylan - Slow Train *(Slow Train Coming)*

Bob Dylan. Bu şarkıyı tren parçası olarak düşünmemiştim.

Çok keskin bir siyasi şarkı aslında. Şarkıdaki tren, toplumu kurtaracak bir muhalif hareketin metaforu. Çürümüş, dağılmaya yüz tutmuş bir yapı var, ama tren ağır ağır yaklaşıyor... O dönemin devrimci ideolojisi madem ki ulus-devlet, Osmanlı'nın sonlarından ulus-devlet süreci-

IŞIĞIN YANSIMASI'NDAN **"NERDE ELLERİN?"**

Amma şeker hoca !

Önce Murat Özyüksel imzalı "Bir Çiçek Yılı Sonra" geldi, sonra Işığın Yansıması adıyla "Birdenbire". Şimdi de üçüncü albüm "Nerde Ellerin?" elimizde. Grup elemanları sorularımızı yanıtladı.

Bursalı bir hoca-öğrenci grubu olarak işe başladığınızı biliyoruz...

Murat Özyüksel: Uludağ Üniversitesi İktisat Fakültesi'nde asistanken, müzik kulübü danışmanıydım, çok enteresan bir rock kültürüne şahit oldum Bursa'da.

Barlas Çevikus: "Rock city" olarak anılırdı Bursa. 40 civarında grup vardı.

Öne çıkan gruplar kimlerdi? Işığın Yansıması da bunlardan biri miydi?

Ayhan Orhuntaş: Sedat Yıldırım Sarıcı'nın Bursa'da rock'a çok emeği geçti. Küçücük çocukları çalmaya teşvik ederek, stüdyolar kurarak, gruplar kurdurarak... Bir de Bandaj diye müthiş bir grup vardı. Kusursuz çalarlardı. TRT denetiminin en sıkı döneminde dokuz parça göndermişlerdi, dokuzu da geçmişti.

Özyüksel: Ben arada bir takılırken bir-iki beste yapınca, bir-iki konserimiz beğenilince, devamı geldi. Bursa Açıkhava'da yaptığımız bir konser dönüm noktası oldu. Konserin ücretsiz olmasının etkisiyle içeri beş bin kişi doldu. O konser bizi harekete geçirdi. Bizim dönüm noktamızla Bandaj'ınki birer hafta arayla aynı yerde, Açıkhava Tiyatrosu'nda oldu. Şebnem Ferah destekli çok güzel bir konser verdiler ve maalesef bomboştu salon. Onlarınki paralı bir konserdi tabii. Neticede o 40 grubun elemanlarının hepsi geldi, ama o kadar.

Orhuntaş: Varlarını yoklarını o konsere harcadılar; moral bozukluğu, maddi manevi sorunlar grubu dağılmaya götürdü. O haftalarda bir gün Ankara'da televizyon çekimleri vardı. Bu arada Taylan Pavyon'da da işleri vardı. Grubun bir kısmı "işimiz var, Ankara'ya gidemeyiz" diyor, diğerleri çekimlere gitmek istiyor. Hep o moral bozukluğunun yansımaları. Gitmediler ve grup dağıldı.

Pavyonda ne müziği yapıyorlardı?

Orhuntaş: Eşlik çalıyorlardı. Ama insanlar sırf onları seyretmek için Taylan Pavyon'a giderdi. Vedat Sakman'ın bile uğramışlığı vardır. Kapıda Bandaj diye isimleri yazmıyordu ama, açılışta yarım saat müzik yaparlardı, biz arka kapıdan girip babaları seyrederdik. Toto, Satriani gibi icra çalarlardı pavyonda.

Özyüksel: Türk rock tarihine adları yazılmadı. Çok acı. Belge yok. Sözlü tarih bu. Hiç değilse underground bir albümleri olsaydı, gene bir şeydi.

Hocalarıyla grup kurmak öğrenciler için ilginç bir tecrübe olmalı. Nasıldı ilişkileriniz?

Orhuntaş: Hoca'nın resitaline yardımcı olmak isterken, kendimizi grupta buluverdik. "Amma şeker hoca" diyordum, okula mobiletle geliyor, rock din-

liyor, muhabbet edebiliyoruz bir hocayla.

"Biraz yakın olursak dersinden geçeriz" gibi bir düşünceniz var mıydı?

Orhuntaş: Daha ilk tanışmamızda nasıl biri olduğunu anladık. O sıralar Devrim Tarihi gibi önemsiz dersler konmuştu. Bir sınavda hocayı gözetmen koydular. Kopya çektirmedi. Normalde hiçbir hocanın böyle önemsiz bir derste müdahalesi olmaz. Hoca "ben gözetmensem, böyle bir şey yapamazsınız" dedi. Çok şaşırdık.

Özyüksel: Tam gıcık hoca tipi. *(gülüyor)* Bir sol gruptan öğrenciler vardı, benim de solcu olduğum bilinen bir şeydi, hiç saklamamıştım. Biraz da gözükara gidiyordum, çünkü YÖK filan gelmişti, 12 Eylül dönemiydi, bu işi yapmak istiyordum ama, "atsınlar da gideyim" havasındaydım. O solcu gruptaki çocuklar bir derste kopya çekmeye kalktı, çektirmedim. Aleyhimde sağda solda konuşmaya başladılar... Sonra bir gün İktisat Tarihi dersinde Osmanlı'nın sınıflı bir toplum olduğunu anlatıyordum. Birileri çıktı, Osmanlı'da sınıf yoktur, toplum düzeni adildir, şudur budur demeye başladılar. Bunun olamayacağına dair örnekler verdim. "Eğer sınıf yoksa Bedrettin olayı nedir, onu açıklayın" deyip Nâzım'ın "Şeyh Bedrettin Destanı"ndan can alıcı bölümler okudum. Birçok öğrenci alkışladı, ajitatif bir ortam oluştu. Bu sefer de, aleyhimde atıp tutan o çocuklar "Murat hoca polis" demeye başlamışlar, "böyle bir zamanda başka türlü nasıl Nazım'dan şiir okunur?" *(gülüyor)*

Orhuntaş: İlk defa Işığın Yansıması konserleri okulda başka bir hava yaratmıştı. "İşte şimdi üniversite üniversiteye benziyor" demeye başlamıştık.

Özyüksel: Okul konserlerinde şarkıların bir listesini ve sözlerini önceden veriyorduk yönetime. Nâzım Hikmet'in bir parçasını listeden çıkarmışlardı. Çaktırmadan peki dedik, ama riske girip çaldık o parçayı.

Hangi şiiriydi?

Özyüksel: Çok masum bir şiirdi: Oğlu Memet'e yazdığı, "Tohuma toprağa denize inen..." Politik konser yapmak değil, konser yapmak başlı başına politik bir şeydi o dönem.

Konserlerde hep kendi bestelerinizi mi çalardınız?

Özyüksel: Evet. Hiç cover çalmadık.

İlk besteniz neydi?

Özyüksel: Nâzım ilk şiirlerinden biridir, "Selviliklerde". Lisedeydim.

Neden hep şiir bestelemeyi tercih ediyorsunuz?

Özyüksel: Grubun ismi bile Afşar Timuçin'in bir şiirinden geliyor. "Bu güzel şiirleri besteleyerek geniş kitlelere ulaştırıyoruz" gibi bir laf söylemeyiz tabii. Öyle cahillikten gelme bir cesaretimiz yok. O şiirler başlı başına bir değer. Artık onlara bir şey katamayız. Sadece bir yorum getirerek paylaşabiliriz. Biz de onu yapıyoruz.

Afşar Timuçin özellikle önemli galiba. Bütün albümlerinizde onun şiirleri var.

Özyüksel: İlk okuduğumdan, 78-79 yıllarından beri müthiş müzik buluyorum onun şiirlerinde. Rock sözler bence. Bir ritmi var. Nerde haykırması gerektiği, nerde umutsuzluğa kapılması gerektiği, nerde umudu yükselttiği, nerde hüzünlendiği anlaşılıyor.

Tanıştınız mı?

Hicaz Demiryolu, 1908, 1 numaralı büyük lokomotif

ne geçişe bakalım...

Şimdi artık ulus-devlet dar gelmeye başladı, ulus-ötesi dönüşümler gerçekleşiyor. Bundan yüz sene sonra iki kişi böyle bizim gibi oturup konuşsa, bizim ulus-devletlerin doğuşunu konuşmamız gibi, başka bir şeyin doğuşunu konuşacaklardır.

Demin Osmanlı aydınlarının imparatorluktan vazgeçmeye yanaşmadığını söylediniz.

Başka bir ufku yok Osmanlı münevverinin. Jean Jacques Rousseau'nun ortaya çıkış koşullarını düşün. İsviçreli bir saatçinin oğlu, Cenevre'den çekmiş gitmiş, müzisyenlik yapmış, sıradan işlerde çalışmış, 40 yaşına geldiğinde "uygarlıklar iyi midir kötü müdür" diye bir yarışmaya bir yazı göndermiş, ondan sonra Rousseau olmuş. Böyle bir sivil yaşamda, düşünen, yazan, çizen bir muhalif tipi var. Ama Osmanlı'da ya Enderun mektebinden yetişeceksiniz, –orası da devlet ideolojisi üreten bir yer– ya da medreseden. Böyle bir sivil yapı olmadığı için yazan çizen insanlarda da bir altın çağ özlemi başlıyor: "Biz iyiydik, neden böyle olduk?" Piyasa mekanizması hâlâ düşünülemiyor. Sadece kapitalizmin üstyapı kurumları, mesela parlamento özleniyor: Eğer bu Osmanlı'ya aktarılırsa, Osmanlı zaten yüce bir ulustur, mutlaka sorunlarını çözer. O parlamentonun nasıl bir tarihsel süreç içinde yeşerdiğini anlamaları mümkün değil o dönemde.

Osmanlı aydınlarının tutunma ideolojisinde İslâm'a da yer var mı?

Kesinlikle var. Bütün bu imparatorluklar çökecek, Rus Çarlığı da çökecek, Avusturya İmparatorluğu da, Osmanlı da. Bu ortak kader. Ama Batılılaşmacı kadrolar da bunun farkında değil. İlk İslâmcı kim? Bence Namık Kemal. Çelişki gibi görülebilir, ama öyle. Son derece ilerici bir aydın, ama yazıları bir İslâmcı gibidir. Derinlemesine okumazsanız, "vay be, Namık Kemal de İslâmcı çıktı" dersiniz. Batı tipi bir demokrasiye özlem duyuyor, ama o demokrasilerin temelinde bir ulus olduğunu görüyor. Halbuki Osmanlı'da böyle bir ulus yok. Arıyor, tarıyor, en sonunda "İslâm" diyor. İnsanları ikna etmek için, "bakın İslâm da demokratiktir" diyor, "meşveret (danışma) meclisleri vardır, bunun modern biçimi de parlamentolardır". Ama böylece ileride ortaya çıkacak milliyetçiliğe su taşıyor. 1. Dünya Savaşı kaybedilene kadar insanların kafasında "Anadolu'ya dönelim" fikri yoktur, ulus-devlet projesi yoktur. Çünkü bu projeyi akla getirecek bir Türk ulusu yok ortada. Bir "Osmanlı ulusu" yaratmak da mümkün değil. Bu denemelerin bir parçası demiryolları ama, bu denemeler başarısızlığa mahkûm. Sıra şöyle zaten: Osmanlıcılık, İslâmcılık ve Türkçülük. Osmanlıcılık olmadı, herkes kendi ulus-devletini kurdu... İslâmcılık olmadı, Arnavutlar ayrıldı, Araplar isyan etti... Tek bir şey kalıyor: Ulus-devlet. Çağın gerektirdiği de budur. Ve bu da yaşanarak öğrenilmiştir.

Cat Stevens - Peace Train *(Teaser & The Firecat)*

Cat Stevens. Pardon, Yusuf İslâm. *(gülüyor)*

Sever misiniz?

Evet. Ve hiç tepki duymuyorum ona karşı. İnsanlar değişebilir. Benim düşüncemdeyken karşı kampa katılabilir. Mücadele etmem gerekirse, ederim. Ama şu benim için çok önemli: Samimi mi? Rahmetli Uğur Mumcu'nun literatüre

Işığın Yansıması: Murat Özyüksel (akustik gitar), Barlas Çevikus (bas), Alî Erenus (vokal), Ertuğrul Memed Koç (davul), Ayhan Orhuntaş (elektrikli gitar)

Özyüksel: Tabii. Artık grubun bir elemanı gibi. Konserlerimize sık sık geliyor. Siyasal Düşünce derslerime de konuk olur dönem dönem. Öğrencilerimle felsefe konusundaki birikimlerinden yararlanırız.

Orhuntaş: Işığın Yansıması olarak hislerimizi bu şiirlerde yaşıyoruz. Grubun bu konsept içinde oluşmuş doğal bir sound'u var. Her birimiz farklı türlerden hoşlanmamıza karşın, Işığın Yansıması için yaptıklarımız ortak.

Laf açılmışken, kimleri dinlersiniz?

Çevikus: İdolüm Billy Joel'dir. Ama dinlediğim tür heavy metal'dir. Bu da enteresan bir çelişkidir. *(gülüyor)* Ama Işığın Yansıması'nda metale yönelik bir sound aklıma bile gelmez.

Ertuğrul Memed Koç: Alice Cooper'ın 70'lerdeki işlerini severim. Barlas'la ikimiz grupta en sert müzik dinleyeniz. Ritm seksiyon olarak biz böyle mutluyuz. *(gülüyor)*

Orhuntaş: Gitarcı olduğum için daha progressive şeyler severim. Pink Floyd'dan tut Steve Vai'a kadar... Pop caza yakın temalar da hoşuma gidiyor. Barlas çatır çatır gitar sound'unu sever, Hoca daha klasiktir.

Özyüksel: Ben melodi severim. Pink Floyd, Marillion, Jethro Tull, Genesis... 70'lerin bir daha gelmeyeceğini düşünüyorum.

Yeni gruplarla aranız nasıl? Mesela 70'leri sevenler Radiohead'i kolay benimsiyor.

Özyüksel: Ben de sevdim Radiohead'i. Yenilerden de çok güzel şarkılar oluyor, ama bütünüyle beğeneceğim bir albüme rastlayamıyorum.

Çevikus: Creed'i, Live'ı takdir ediyorum yenilerden.

Koç: Alâkasız gelecek ama, Manu Chao'yu çok seviyorum şimdi.

Yeni albümünüz "Nerde Ellerin"de siyasi doz bir hayli yüksek. F Tipi cezaevlerinden Rosenberglere, 17. yüzyılın Kazıcılar hareketinden "Bir ayrılık bir yoksulluk bir ölüm"deki "yoksulluk" vurgusuna kadar...

Özyüksel: Sanıyorum "Kazıcılar" şiiri ilk defa besteleniyor. Ders verirken, İngiliz burjuva devrimini anlatırken karşıma çıktı Diggers hareketi. "Toprak kimsenin değil, hepimizin olsun" diyen köylülerin şiiri... "Hücre"yi ise ölüm oruçlarının patlak vermesinden önce, Ece Temelkuran'ın bir yazısından yola çıkarak yazdım. İnsanların dayatılan bir yaşam tarzına direnmek için başka alternatiflerinin kalmaması ve birbiri ardına yaşamlarını yitirmelerine toplumun bu kadar duyarsız kalması çok acı... Yine de, siyasi bir albüm yapalım kararıyla yola çıkılmış değil. Sonuçta, 20 şarkıdan oybirliğiyle 11 tanesi seçildi. Siyasi dozun yüksekliği biraz da yaşadığımız günlerin getirisi.

Gruba adını veren "Işığın Yansıması" şiirini hiçbir albüme almadınız...

Özyüksel: Form tanımayan bir şarkı o. Canlı çalmayı çok seviyoruz, ama bir türlü stüdyoda tutturamıyoruz.

Orhuntaş: Bir "dream" o şarkı. Çalarken tüylerim diken diken oluyor. Prova ettiğimiz ilk günü hatırlıyorum. Hiç seyretmediğim bir film gözümün önüne geliyordu sanki. Müthiş bir şiir.

Amerika'da Professor Longhair lâkaplı ünlü bir rhythm & blues'cu vardı. Sizse gerçekten "uzunsaçlı profesör"sünüz. Buralarda pek rastlanır bir durum değil. Öğrencilerinizin tepkisi nasıl?

Özyüksel: Öğrencilerin bir kısmı belki ilk derste, ilk on dakika içinde "allah allah, ne biçim adam" diye düşünüyordur ama, sonra hızla derse konsantre olduklarına eminim. Mesleğimde titiz davranan biriyimdir, dersleri çok ciddiye alırım, hiç kaynatmam. Şimdi Siyasi Tarih, Siyasi Düşünce Tarihi dersleri veriyorum, hiç yoklama yapmıyorum, buna rağmen devam çok iyi. Öğrenciler müzisyen gibi bakmıyor bana. Bazen hiçbirinin bu yönümü bilmediğini düşünüyorum, ama çok ilgisiz bir sohbet sırasında, hiç beklemediğim bir öğrenci "hocam ya, albümdeki en iyi şarkınız şu, niye onu epeydir çalmıyorsunuz" diyebiliyor, çok şaşırıyorum.

Okul yönetimiyle aranız nasıl?

Özyüksel: Korkutucu şeyler var tabii, rektörden kıyafet yönetmeliğiyle ilgili yazılar geliyor mesela. Başörtüsü meselesinden kaynaklanan şeyler... YÖK'ün merkeziyetçi yapısının akademik yaşam için yararlı olmadığını düşünüyorum. Politik yapım da çok nettir. Öğretim Üyeleri Sendikası üyesiyim. 1 Mayıslara katılırım. Kendimi pek otosansüre sokmam. Ancak akademik tarafsızlığı ve akademik kuşkuculuğu aynı ölçüde önemserim. Derslerim herkese açıktır, başka bölümlerden öğrenciler de izler.

Türbanlı öğrenci sokuyor musunuz derslere?

Özyüksel: Bana kalsa sokuyorum, provokatif amaçlı olmadıkça tabii. Ama ana kapıdan giremiyorlar, öğretim üyelerinin inisiyatifi yok bu konuda. Bir Aczmendi öğrencim oldu, odama gelip tarikat üyesi olduğunu söyledi, "derslerinize girmek istiyorum, söz veriyorum konuşmayacağım" dedi. "Niye konuşmayacakmışsın?" dedim. Ben daha ilk derste söylerim, "her türlü uç görüş, kötü niyet olmaksızın, bağırıp çağırmaksızın burada savunulabilir". Çok sevdiğim başörtülü öğrencilerim de oldu. Hatta, bir tanesi sonradan kapandı. Bana rahatsızlıklarını, kapanmayı düşündüğünü anlattı, birkaç gün konuştuk, sonra bir baktım çarşafa girmiş. İlk gördüğümde tanımadım. Başkalarına demiş ki "Murat Hoca çok kızdı herhalde, selam bile vermedi." Öğrenci kendisine kimin değer verdiğini biliyor bence. Bol notlu hoca sevilir zannedilir, bence hiç ilgisi yok, notumun çok kıt olduğu söylenir, bence tam hakkını veririm. *(gülüyor)* Bir süre bölüm başkanlığı da yaptım, görevine son verilen bir hocanın arkasında durdum ve istifa ettim. Öğrencilerle ilişkide olmayı ve akademik yaşamı seviyorum, ilkelerimle doğrudan bir çatışma olmadıkça sürdürmeye kararlıyım. Bakalım nereye kadar.

kazandırdığı liboş kavramını hiç sevmem. Adam pekâlâ marksistken liberal olabilir. Ama acaba bundan bir menfaat sağladı mı? O zaman bende müthiş bir şüphe doğar o insana karşı. Cat Stevens çok iyi müzik yapıyordu, bütün genç kızlar onun hayranıydı, ama müzik endüstrisince kullanıldığını farketti ve bir arayışa girdi. Her şeyi bıraktı, bütün kazanımlarından vazgeçti. Onu Yusuf İslâm olarak saygıyla selamlıyorum. *(gülüyor)* Benim için kötü oldu, çok sevdiğim bir müzisyendi, onu kaybettik. Gerçi şimdi ilahiler yapıyor, ama onlar beni kesmiyor. *(gülüyor)*

Şarkıda "bir barış treni yaratalım kendimize, bütün kardeşlerimizle birlikte bu barış treniyle ilerleyelim" diyor. Tren gene metafor.

Şöyle desek daha iyi: Metafor gene tren.

Bugün bütün Ortadoğu savaşa, Filistin kuşatmasına odaklanmış durumda. Aynı topraklarda 1. Dünya Savaşı'nın önemli bir parçası yaşandı. Hicaz Demiryolundaki savaşa geçmeden önce, böyle bir demiryolu hattının nereden icap ettiğini soralım.

İlk tasarlandığı haliyle 1200 kilometre süren, Şam'dan Mekke'ye ulaşacak bir demiryoluydu. Osmanlı'nın böyle bir demiryolunu 1900 tarihinde yapmasının söz konusu olamayacağı düşünülüyordu. Ama herkes yanıldı. O finansmanı sağlayacak duruma geldi Osmanlı. Abdülhamit'in amacı kutsal kentleri elinde bulundurmaktı. Mekke'yi, Medine'yi elinde tutamayan bir halifeyi artık kimse dinlemez çünkü. İngiltere, "halifelik Kureyşlilerin hakkıdır, Araplar Osmanlılardan kopmalıdır" düşüncesiyle Arap kartını açıkça masaya sürüyordu artık. Arap kentlerinde duvarlarda "Osmanlı zulmüne son" yazıları vardı... O halde öyle bir şey yapmalısınız ki, askerî olarak o bölgeyi elinizde tutmalısınız, ayrıca dünya müslümanları gözünde meşruiyetinizi, prestijinizi artıracak bir şey bulmalısınız. Bunun en muhteşem yolu Hicaz Demiryolu olabilir: Bütün dünya müslümanlarını kolayca hacca götürecek bir tren yolu. Çünkü o güne kadar insanların yüzde sekseni yollarda ölüyordu. Sıcaktan, soğuktan, Bedevi saldırılarından...

Hicaz Demiryolunda iktisadî yarar hiç gözükmüyor.

Tamamen prestij kaygısı ve askeri kaygılar var.

Boris Vian'ın absürd romanı "Pekin'de Sonbahar"da Egzopotamya çölüne demiryolu yapmaya gelen mühendislerin ilişkileri anlatılır. Belli ki Hicaz hikayesinden etkilenmiş Vian... Tarihsel bağlamından kopartarak bakınca, hiç kimsenin yaşamadığı bir çöle boydan boya demiryolu yapmak çok saçma geliyor.

Tabii. Şu anda zaten hiç kullanılmıyor. Rayları bile belirsiz...

1. Dünya Savaşı'nın önemli bir figürü Arabistanlı Lawrence. Beatles'ın "Sgt Pepper" albümünün kapağındaki ünlülerden biri de odur. Kimdir bu Arap kıyafetleri giyen İngiliz? Asker, casus, maceraperest, oryantalist?

Hepsinden biraz. Freud'çu açıklamaları sevenler, annesiyle babası arasındaki sağlıksız ilişkiye, eşcinselliğine dokundururlar. Ben oralardan yola çıkma yanlısı değilim. Sanıldığı kadar önemli biri değil İngiliz diplomasisi açısından. Kendi çabasıyla bir noktaya kadar geldi ve İngiliz çıkarlarıyla bu çabaları çakıştı. Bedevi Arap isyanının önderi olarak tarih sahnesine çıktı. Mekke Emiri Şerif Hüseyin o dönem ikili oynuyordu. Osmanlılardan da, İngilizlerden de yana tavır alabilirdi. En sonunda İngilizlerden yana, Lawrence'in desteğinde Osmanlı'ya isyan etti.

Red Kit, "Jesse James" macerasından

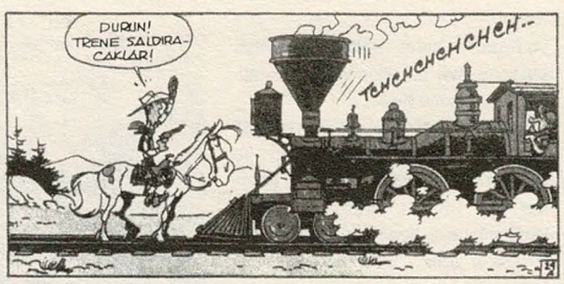

Tam bir Arap ulusçuluğu söz konusu muydu Bedeviler arasında?

Yabancı belgelerde şunlar söyleniyor: "Çölde yaşayan bu insanlar bir padişahın, bir halifenin tebası olarak yaşadığını bile bilmiyor." Doğrudur bu. Osmanlı'yla olan bağ çok gevşek bir bağdır. Göçebe yaşam koşulları farklıdır. Bu koşullarda ulusçuluğun yeşermesi düşünülemez. Bedevi Araplar, zaten İngilizlerin umudunu boşa çıkardı. Çok cılız birkaç başarıları oldu. Sadece Lawrence orada, bugünkü gerilla savaşı taktikleriyle başarı sağladı. Kendi anılarında da yazıyor: "Araplarla düzenli savaş yapamazsınız. Korkarlar, kaçarlar, vazgeçerler. Ama çölde kendi evlerindedirler, iyi kullanmasını bildiğinizde müthiştirler." Sonuçta yaptığı şey, Hicaz Demiryolu hattını sürekli tahrip etmek oldu. Hatları tahrip ettikçe Osmanlı ordusu orada güçlendirildi. Tamirci trenler, lokomotifler ve askerler sürekli bölgeye gönderildi. Çünkü Medine'yi elinde tutmak için Hicaz hattı hep işler durumda olmalıydı. Bu uğurda fazla güç sarfettiler. Böylece İngilizler diğer önemli cephelerde rahatladılar. Lawrence "oyalama taktiği"yle bunu başardı.

Lawrence'da Arap ulusçuluğu ümidi gerçekten var mıydı?

Lawrence da her şeyin farkında. "Bilgeliğin Yedi Sütunu" kitabında yazmış; Araplara karşı bir yakınlık hissediyor ve onları kandırmaktan dolayı utanç duyuyor. İngiliz politikasının kaypaklığını biliyor, ama dışına çıkamıyor. "Keşke söylediklerim yalan olmasa" duygusuna sahip.

1. Dünya Savaşı döneminde Osmanlı'ya karşı Arapların isyan etmesi, toplumsal bilincimize kazınmış Arap düşmanlığının sebebidir. Meşhur "sırtımızdan vurdular" hikayesi.

Canım, sonuçta bir imparatorluk dağılıyor. Niye arkadan vurmuş oluyorlar? Müslüman oldukları için mi? O zaman Arnavutlar da aynı şeyi yaptı. Osmanlı'dan doğan bütün uluslar için bunu söyleyebilirsin. Ama iki şey kabullenilemiyor. Biri Ermeniler, diğeri de Araplar.

Şu an Türkiye'de özellikle kemalist sol aydın yapısında Osmanlıcılık görünürde reddedilen bir şey. Herkes kendini Türk milliyetçisi olarak görüyor, Misak-ı Milli sınırlarını savunuyor, bir tutunma ideolojisi olarak İslâm'ı reddediyor. Madem ki Osmanlı'yı özlemediklerini iddia ediyorlar, o halde neden Arap isyanını bu kadar dert ediniyorlar? Bu çelişki nasıl açıklanabilir? "Araplar bizi sırtımızdan vurdu" cümlesi, o kişiyi otomatikman Osmanlıcılığa götürmez mi?

En radikal milliyetçiler bile, "ecdadımız" diye lafa başladığında Osmanlı'ya referans verir. Mesela MHP'liler Osmanlı'ya sahip çıkıyor. Ama Osmanlı'yı kim yönetiyordu? Türkler yönetmiyordu. Osmanlı'yı Enderun'dan yetişme "devşirme aristokrasisi" yönetiyordu. Sadrazamların, beylerbeylerinin, sancak beylerinin çoğu devşirilmiş kişilerdi. "Irk üstünlüğü" fikrinden hareket ediyorsan, hiçbiri Türk değil. Kapıkulunun egemen olduğu bir imparatorluğa Türk imparatorluğu demek mümkün mü? Sadece Osman Bey sülalesinden birinin padişah olması, onu bir Türk imparatorluğu yapar mı?

"Araplar sırtımızdan vurdu" lafına kemalist söylem içinde de yer var.

Üstelik onlar korkunç şekilde Osmanlı düşmanıdır. Oysa Osmanlı'yla Türkiye arasında bir duvar yok. Türkiye Osmanlı'dan doğan son ulus-devlettir. Onların çok sahip çıktıkları bütün devrimler Osmanlı kaynaklıdır. Mustafa Kemal bir anda çıkıp "kıyafet devrimi yapalım, alfabeyi latin yapalım, kadınları modern hayata kavuşturalım" demedi ki. Hepsinin Osmanlı'da kökleri var. Tarihe hatalı baktığında, tabii böyle çelişkilerin de oluyor. Madem Misak-ı Milli'den yanasın, o halde niye "Arap arkadan vurdu" diyorsun?

Filistin'in işgali sürecinde "Araplara oh olsun" mantığı türedi: Araplar bizi 1. Dünya Savaşında sırtımızdan vurdu, terörle savaşımıza destek vermedi, Bosnalıları yalnız bıraktı, oysa İsrail'le her zaman iyi ilişkiler kurduk... Kamran İnan'ın Meclis'te yaptığı konuşma tartışmayı alevlendirdi ve sonunda Mehmet Ali Kışlalı Radikal'de şu korkunç cümleleri yazabildi: "Türk askerini sırtından vuran eski nesillerin Arap hançerinin günahının bedelini şimdi tüm Filistin halkı ödemektedir. Galiba sonsuza kadar da ödemeye devam edecekler..."

1946'dan sonra "onda dokuz-onda bir" oranı tersine çevrildi, karayolu hamlesi başladı. 46'dan sonra sadece 611 kilometre demiryolu yapıldı. Bu sıfır demektir.

Bu artık bütün bu konuştuklarımızın dışında bir şey. Ve tamamen insanlık dışı. Maalesef artık her şey ekonomik çıkarla ölçülüyor. 11 Eylül sonrası, "biz ne yaparsak yeni dönemde bir şeyler kazanırız" mantığı egemen oldu. Kendi askerini kiralık lejyonerler gibi kullanma mantığı türedi. İsrail'le bir arada olmanın getireceği çıkarlar, Filistin'le dostluktan daha kârlı görünüyor... Devlet bile tank ihalesini iptal etmedi işte. Bir yan-

dan soykırım diyorsun, bir yandan soykırım yapanla ticarî anlaşmanı sürdürüyorsun. Demek ki soykırım seni pek ilgilendirmiyor.

Kraftwerk - Trans Europa Express *(The Mix)*

Bu tekno meselesinden hiç hazzetmiyorum. Sound olarak katlanamadığım bir şey.

Elektronik müziğin öncülerinden Alman Kraftwerk grubuydu. Bütün Avrupa'yı bir trenle katediyorlar, Viyana'da kahvaltı ediyorlar, Düsseldorf'da Bowie'yle buluşuyorlar...

Teslim edelim, içerikle sound çok örtüşmüş. Ama deminki şarkıların sıcaklığı pek yok.

Kara treni bırakıp hızlı trenlere geldik çünkü. Biliyoruz ki demiryolları eskimiş bir teknoloji değil... Şimdi Türkiye'de bir nostalji unsuru haline gelmiş olması, onyıllardır hiç önem verilmemesinden kaynaklanıyor. Oysa hızlı trenler Avrupa ve Japonya'da almış başını gidiyor.

1930'ların arabalarını çok seviyor olabiliriz, sempati duyduğumuz için bir tane edinebiliriz, ama tutup da Ankara'ya giderken BMW tercih ederiz. Tren de böyle bir şey. Çağın hızına uyum sağlaması gerekir. Ve sağladı da.

Ama bizim Ankara-İstanbul hızlı tren projesi kolayca rafa kalkıyor.

2. Dünya Savaşı sonrası oluşan kırılma noktası ve lobi meselesi: Uluslararası şirketler, petrolcüler, otobüs firmaları... Türkiye'de bir hükümet dört yıl için işbaşına geliyor, ortalama iki yıl kalıp gidiyor. Hep sonuçları çabuk alacak yatırımlara yöneliyorlar. Böyle bir durumda on yıl sonra açılacak bir demiryolunun yatırımını yapmak kolay değil. Her zaman da kötü niyet aramamak lazım. Gerçi bu da başlıbaşına bir kötü niyet. Yönetimdekilerin illa bu lobilerin adamı olması gerekmiyor. Bu büyük bir yatırım. Başlasan bile sonucunu göremeyeceksin, kaymağını başkaları yiyecek. Nurettin Sözen metroyu başlattı, ama şimdi hiç adından söz edilmiyor ve çok başarısız bir başkan olarak tarihe geçti. Dalan çok başarılı olarak tarihe geçti, çünkü çok görünür şeyler yaptı. Sözen'i savunmak için söylemiyorum ama, çok basit bir ray sistemi de yaptı: Aksaray'dan Bağcılar tarafına giden metro da müthiş bence. Her gün binlerce kişi taşınıyor. Periferide yaşayan insanlar oldukları için, onlara verilen hizmet önemsenmiyor...

Zeki Müren - Dargın Ayrılmayalım *(Pırlanta 2)*

Severim bu şarkıyı... Birisi çaldığı zaman severek dinlersin, ama kendin edinip almazsın. Türk müziğinin yaşantımda öyle bir yeri var. Belki bir eksiklik bu.

Dinlesek de, dinlemesek de çok tutarlı bir sözel ve müzikal yapısı var Türk sanat müziğinin... "Vagon" kelimesi şarkıya hiç sırıtmadan girebilmiş. Johnny Cash'in country'si, Kraftwerk'in robotik teknosu, Zeki Müren'in sesinden "gözlerim vagonları dolaştı üzgün üzgün". Hepsi de trenin hakkını veriyor.

Ya da halkın yaktığı "Kara Tren". Tren insanların yaşamıyla iç içe girmiş bir motif. Ama bak, günümüzden bir şarkı çalamadın. Çünkü müziğin endüstrisinin üretildiği yerlerde tren artık hayattan çıkmış. Şimdi "Onun arabası var, güzel mi güzel" şarkıları yapılıyor.

"Train", İngilizcede yağmurla, "rain" sözcüğüyle kafiye yapıyor. Demin Page & Plant de kullanmıştı. Bir de "beyin"le: Train, brain... Türkçeye dönelim, eski bir tekerleme vardı: Tren / Öpsün seni Zeki Müren...

Trenin kullanım alanı ne kadar geniş, bu da bir metafor işte... *(gülüyor)*

Siz Işığın Yansıması olarak "Nerde Ellerin?"in ardından şimdi bir de demiryolu albümü yayınlayacaksınız, değil mi? "Demiryolları" belgeselinin müziği mi bu?

Albümün adı "Rayların İzinde" olacak. "Anadolu'da Bir Tren Yolculuğu" diye de altbaşlığı var.

Bavyera Kralı trenden nefret ediyor ve şöyle diyor: "Bir ayakkabıcı ya da terzi parçasının benimle aynı hızla gitmesinden nefret ediyorum."

Belgesel için 20 dakika kadar bir müzik yazmıştık. Proje albüme dönüşünce, türkülerden yola çıkarak yeni eklemeler yaptık. Anadolu'da tren ilerliyor, çeşitli bölgelerde çeşitli istasyonlara uğruyor. "Tren gelir hoş gelir" daha batı, Trakyalı. "Kara Tren" daha İç Anadolu. Erzurum istasyonunda "Sarı Gelin"... Şarkıların tutkalı tren ritmi duygusu... Belgeselde dinlediğimiz halinde halk müziği enstrümanları yoktu, sadece bizim enstrümanlarımız vardı. Sonra, madem ki halk müziğine bulaşıyoruz ve dünya müziği perspektifiyle yapıyoruz, sevdiğimiz tınıların peşine düşmek istedik. Duduk sesi, mey, kaval sesi bu projeye çok uygun düştü, bir ölçüde bağlama da kullandık. Altyapıyı, ritmi güçlendirdik, yeni perküsyon yazılımlarına geçtik.

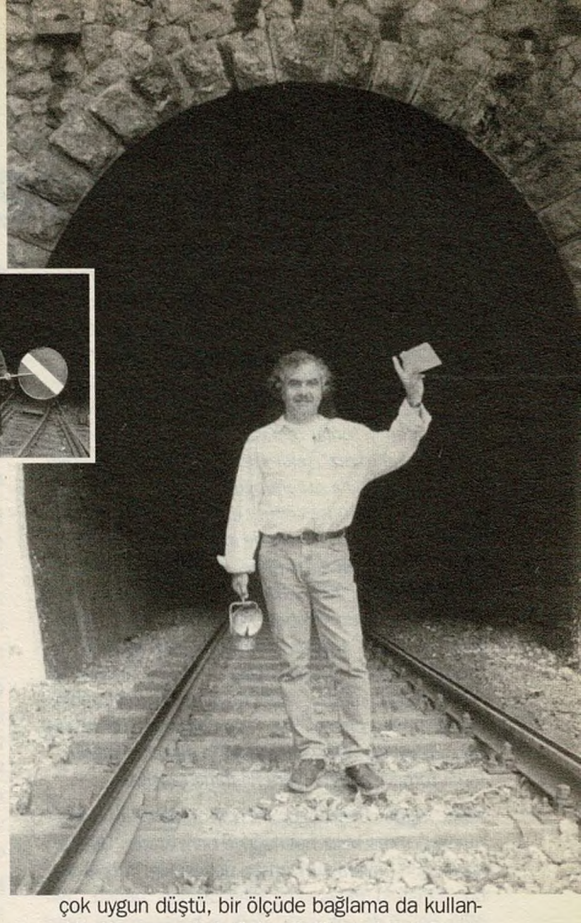

Anadolu rock diyebilir miyiz?

Hayır, değil. Ayrıca "biz bir dünya müziği yarattık" gibi haddimizi aşan laflar da edemem. İçinde new age ögeler de var, rock ögeler de var. Şunla bunun sentezini yapmadık. Hissettiklerimizi döktük.

Demin bahsettiğimiz şeyin bir pratiğini siz de yaşamışsınız. İstanbullu rock müzisyenleri olarak, Anadolu'yla temasa geçmek için demiryollarını kullanmışsınız. Bu da Barış Manço'nun yaptığıyla bir ölçüde benzerlik taşıyor.

Aslında liseden beri türkü üzerine çalışmayı severim. Ama bugün "türkü söyleyen kazanıyor" mantığı var. Bu beni sinirlendiriyor. Böyle bir demiryolu belgeseli projesi olmasaydı, yine türkülere bulaşmazdım. Ama doğal süreç bizi türkülere götürdü. Ayrıca "Arabayla Anadolu'yu Dolaşalım" diye bir albüm yapmam. Bir karayolu belgeseli yapacak olsam bile, onun için bir albüm yapmak aklıma gelmez.

Söyleşi: ***Derya Bengi***

SATIRARASI

Einstein, Picasso, Lennon

Rock dünyasının mitlerinden biri de, groupie adı verilen "rockçu müptelası" kadınlardır. Groupie'lerin duayenlerinden Bebe Buell, "Rebel Heart: An American Rock and Roll Journey" adlı kitabında anlı şanlı rock müzisyenleriyle ilgili ifşaatlarda bulunuyor ve groupie'lik "kurumunu", "onlar olmasaydı birçok şarkıdan mahrum kalırdınız" şeklinde yüceltiyor... Bebe Buell, 1974'te Playboy'a soyunduğunda –aşağıdaki fotoğraf o sayıdan– bu işe cesaret eden az sayıda top modelden biriydi; ama neticede ajansıyla arası açıldı. Modelliğe devam eden Bebe, asıl şöhreti sevgilileri sayesinde yaptı. 70'li yıllarda kocası Todd Rundgren'le özgür aşkın sembol çifti oldular. Bebe, 80'lerde B-Sides ve Gargoyles adında iki grup kurarak rock star'lığa da soyundu. Uzun süre kızı Liv Tyler'ın menejerliğini yürüttü. 1992'de genç bir müzisyenle, Coyote Shivers'le evlendi, 99'da boşandı. Şimdi yine bir müzisyenle, Jim Wallerstein'la nişanlı, Gargoyles'la turneye çıkıyor, yeni kitabına çalışıyor...

Mick Jagger. Doğumgünümdü ve Todd yine hatırlamamıştı. Ama Mick hatırladı ve beni aradı. "Dünyada en çok tanışmak istediğin üç kişi kim?" diye sordu. "Einstein, Picasso ve John Lennon" dedim. "Biri öldü, öbürü de çok yaşlı" dedi ve beni yemeğe davet etti. Yemekten sonra "bir arkadaşıma uğrayalım" dedi. Gittiğimiz binanın merdivenlerinde Polaroid makinesi olan bir adam vardı. Hemen bizim resmimizi çekti ve "doğumgünü kızı bu demek!" dedi. John Lennon'dı. Bana akustik gitarla "Happy Birthday" şarkısını söyledi ve ben soğukkanlı davranmak için ecel terleri döktüm... Mick o kadar kibardı ki o gece sevişmedik bile, sadece flört ettik... Mick'in yaklaşık beş kişilik sürekli bir haremi vardı. Karısı Bianca da bu gruba dahildi. Bense gözdelerindendim... Bana yüzüme nasıl buhar banyosu yapacağımı, hangi bitkileri kullanmam gerektiğini anlatırdı. Hiçbir kadın kozmetik konusunda Mick'ten daha bilgili değildir... Jimmy Page'le ilişkim başladığında Mick çok sinirlendi. Aralarında gizli bir rekabet vardı. Muhtemelen ikisi de aynı kadınları paylaştıkları için.

David Bowie. Ayak tırnaklarıma oje süren ilk ve tek adamdı.

Rod Stewart. Bir kadınsanız, Rod çok tehlikelidir. Nedense dikkat çekmek için kadınları kullanırdı.

Iggy Pop. Iggy benim için sıradan bir ilişkiden daha fazlaydı. Eğer uyuşturuculara bu kadar gömülmüş olmasaydı ve benim de bir sevgilim olmasaydı, aramızda daha büyük şeyler yaşanabilirdi. Ona delicesine aşıktım. İnanılmaz akıllı bir adamdır, ama uyuşturucu alanında marazları vardı.

Gene Simmons. O tam bir neandertel'dir. Ama onunla çok eğlenceli vakit geçirirsiniz. Bir akşam Liz Derringer ve Gene'le bir gece geçirdik. Tam ayrılırken, "hey kızlar, penisimin dansedişini seyretmek ister misiniz?" dedi. "Tabii" dedik. Pantolonunu indirdi ve kendini kasıp bırakarak penisine dansettirdi. Çok eğlenceliydi.

Elvis Costello. Seksi severim. Kocamın dışında anlamlı seks yaptığım tek adam Elvis'tir. Belki de ikimiz de Katolik olarak büyütüldüğümüz için, bilemiyorum. 78 yılında Los Angeles'ta tanıştık ve bir yıl sonra çok acı bir şekilde ayrıldık. Bu adama tapıyordum. O benim için Clark Gable, Humphrey Bogart'tı. İrlandalı fevriliği ve içkiye düşkünlüğü olan bir Bogart. Şöhret, kokain, içki ve rock-'n'roll, onu tanıyamadığım bir adam haline dönüştürdü. Sanırım o sıralarda kendi gölgesinden bile korkuyordu. Sonunda ayrıldığı karısına dönmeye karar verdi. Ondan hamile kalmıştım ve gidip kürtaj yaptırdım. Bunu duyduğunda "sana söyleyecek hiçbir şeyim yok, sen bir katilsin!" dedi bana.

Stiv Bators. Elvis'ten sonra Stiv'le tanıştım. O sırada bir sevgilisi vardı. Sevgilisine gidip dedim ki "Stiv'i senin elinden alacağım, hazırlıklı ol!" Ve kısa sürede punk'ın Sony ile Cher'i haline geldik. Ona Elvis'ten ve kalbimin nasıl kırık olduğundan bahsediyordum, ama Stiv'le olan ilişkim Elvis yüzünden değil, Jack Nicholson'la takılmaya başladığım için bitti. İflah olmaz bir punk olarak Stiv, Jack'le çıkarak alemi sattığımı söyledi.

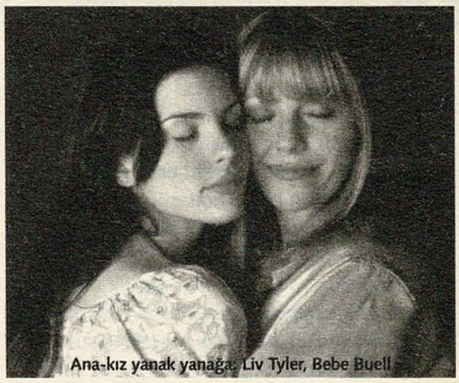

Ana-kız yanak yanağa: Liv Tyler, Bebe Buell

Steven Tyler. 1976 yılında hayatıma Steven girdi. Bir yıl geçmeden Liv dünyaya geldi. Her şey çok hızlı olup bitti. Steven'a deli gibi aşıktım. Ondan çocuk yapmış olmam çok doğal. Muhtemelen bana ilk baktığı an hamile kalmıştım. İki adama aynı anda aşıktım. Birine baba olarak, diğerine sevgili olarak. Steven'la çok güzel zamanlarımız oldu ama içki ve uyuşturucu alışkanlığının zirvede olduğu döneme rast gelmiştik. Beni taciz etmeye başladı. Hamileydim ve kendimi koruma güdüsüyle Todd'u aradım. Todd geldi ve beni eve götürdü. Steven'ı kötülemek istemem, çünkü o günlere nazaran çok değişti artık.

Todd Rundgren. Liv, 11 yaşına kadar babasını Todd olarak bildi. Gerçeği öğrendikten sonra Todd'la ikimizin arasına kara kedi girdi ve bir daha asla düzelmedi. Bir gün tekrar bir aile olabiliriz diye umuyorum. Todd benim Frank Zappa'm. Her zaman onun yanında dururum.

Kendi mahallenin sakinleri önünde kaybediyorsun • Yer yarılsa da içine girsem diyorsun • Şu zaman bir geçse • Zaman hiç geçmeyecek mi bizim için • Yorgun karın çıkıp gidiyor • Yeğenin seni dünyanın ta kendisi zannediyor • Bense kapamalıyım gözlerimi • Kendi mahallenin sakinleri önünde kaybediyorsun • Kalabalık adını bağırıyor • Seni sen olduğun için seviyorlar • Ses, koku, sprey • Hepsini yanında götüreceksin • Onlar kalacak mezara dek (*Morrissey'in "Boxers" şarkısından*)

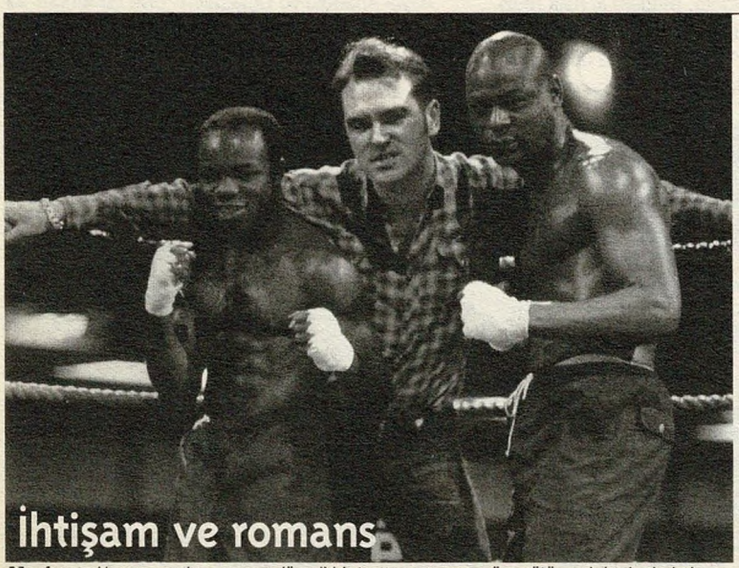

İhtişam ve romans

Morrissey: Uzman sayılmam ama düzeyli bir tartışmayı uzun süre götürecek kadar boksla haşır neşir oldum. Boksta beni çeken şey ihtişam ve romans. Ama asıl ringdeki agresyon! Oturduğum yerden kalkıp hemen ringe fırlama isteği veriyor bana. Boks bir tür tatmin hissi de yaratıyor bende, çünkü kendi hayatımda neredyse hiç saldırganlık mevcut değil. Fiziksel ifade olarak tek yaptığım sahneye çıkıp şarkı söylemek. Bunun dışında benim vücudum tamamen kontrol altında. Vücudum bir gemi, ama çok ağır bir çapayla demirlenmiş durumda...

Okkalı elleri vardı, bakışlarını sevmemiştim...

Bir gün Eric Burdon ve Muhammed Ali asansörde karşılaşır:

Asansörle odama çıkıyordum. Kafamı bir gazeteye gömmüştüm. Göz ucuyla asansöre dev gibi bir adamın bindiğini gördüm ama kafamı kaldırmadım. Adamın sürekli bana baktığını hissediyordum. Dev cüsseli siyah bir adamdı. Okkalı elleri vardı. Yüzündeki bakışı hiç sevmemiştim.

Birden "Hey, sen, Animals'taki adam değil misin?" dedi bana, "dün gece benim kadınlarımdan ikisiyle dışarı çıkmışsınız duyduğum kadarıyla..." "Özür dilerim, bu katta inmem lazım" dedim hemen.

"Bana bak" dedi koca elini havaya kaldırarak. "Dünya ağır siklet boks şampiyonu konuşuyor burada. Muhammed Ali! Bu kızlar benim kuzenim ve sorumlulukları bana ait. Ona göre ayağınızı denk alın" diye gürledi.

"O ben değildim. Başka biriydi. 1503 numarada kalan Chas Chandler'dı" deyip asansörden kendimi zor attım. Hemen odama koştum, kapıya Rahatsız Etmeyin yazısını astım, resepsiyona bana telefon bağlamamalarını tembihledim ve bütün gece korku içinde Muhammed Ali'nin kapıma dayanmasını bekledim. Sonradan öğrendim ki benimle dalga geçmiş ve çok eğlenmiş.

mayıs 2002 kargart

karga

ÖZGÜR KORKMAZGİL
resim sergisi

08 - 31 Mayıs 2002

01 Çarş.	orb		bahadır
02 Perş.	industrial e.b.m.		murt 111
03 Cuma	90's		bahadır
04 Cmts.	real time fx v30.0 turn-basedcommunications		bahadır
05 Pazar	haletiruhiye		berk
06 Pzt.	karga		bahadır
07 Salı	mouse on mars		bahadır
08 Çarş.	elevator session	zero	dirsel g.
09 Perş.	jazz&bass	radyo 92 nokta 3	cemçınlar
10 Cuma	sonderstab music		bahadır
11 Cmts.	hardwood 90's	radyo 92 nokta 3	dj 'a'
12 Pazar	drums&dreams		okan duman
13 Pzt.	karga		bahadır
14 Salı	bill leswell		bahadır
15 Çarş.	the birtdhay party		bahadır
16 Perş.	jazz&trumpet	radyo 92 nokta 3	cemçınlar
17 Cuma	turn-basedcommunications		bahadır
18 Cmts.	.....		dj fabio
19 Pazar	haletiruhiye		berk
20 Pzt.	karga		bahadır
21 Salı	~~tbm~~ music noir		bahadır
22 Çarş.	modern jazz		bahadır
23 Perş.	shaman gecesi		dj ömer
24 Cuma	beslenme saati		dj uğur
25 Cmts.	artificial effect		bahadır
26 Pazar	haletiruhiye		berk
27 Pzt.	karga		bahadır
28 Salı	michael portal		bahadır
29 Çarş.	jeff buckley		taifu
30 Perş.	cake for weekdays		burak/h.şuşut
31 Cuma	kargaşa		HikmetnHikmet

Kadife Sokak No : 16 Kadıköy İstanbul

T : +90 216 449 17 25-26 F : +90 216 346 55 46

W : www.kargabar.com E : karga kargabar.com

96.2 radyo eksen

radyo 92 nokta 3 www.92nokta3.com

EFES DARK

Carlos Saura

Ünlü İspanyol yönetmen Carlos Saura geçtiğimiz günlerde 21. İstanbul Film Festivali'nin davetlisi olarak İstanbul'daydı. Hayatı boyunca sinema sanatına yaptığı katkılardan dolayı onur ödülüne layık görülen İspanyol sinemasının yetmişlik delikanlısı Saura ile sinema, müzik ve dans hakkında konuştuk.

KUYRUKLU YILDIZLARLA DOST

Türkiye'de yaygın olarak tanınmanız 80'lerin başında çektiğiniz müzik-dans üçlemesiyle (Kanlı Düğün, Carmen, Büyülü Aşk) oldu. Müzik merakınız nereden geliyor?

Carlos Saura: Annem piyanistti. Evde sürekli piyano çalardı. Daha çok klasik parçalardı yanlış hatırlamıyorsam. Gençliğinin en güzel yıllarını saatlerce piyano önünde geçirdiğinden midir nedir, çocuklarının ciddi şekilde müzikle ilgilenmesini hep engellemeye çalışmıştı. Galiba müziğe olan tutkum da buradan geliyor, sıradan bir anaoğul inatlaşmasından... *(gülüyor)*

Filmlerinizde flamenko ayrıcalıklı bir yere sahip; flamenko aşkınız nasıl başladı?

20'li yaşlarımın başında fotoğraf çekiyordum, ama en büyük isteğim sıkı bir flamenko dansçısı olmaktı. O zamanlar fiziğim de buna müsaitti, ince uzun, aslan gibi bir delikanlıydım. *(gülüyor)* Bir gün dayanamayıp o zamanların ünlü flamenko dansçısı Kika'nın karşısında soluğu aldım. Beni denemeye karar verdi. Bazı klasik flamenko plakları çalıp dansetmemi istedi. Elimden geldiğince hünerlerimi sergilemeye çalıştım. 15 dakika sonra bana "kendine başka bir meslek bulsan daha iyi olacak evladım" dedi. Dans kariyerim böylece başlamadan bitmiş oldu. *(gülüyor)*

Yine de flamenko aşkınızın küllendiği söylenemez...

Dansçı olamayacak kadar kabiliyetsiz olduğum açıktı, ama flamenko sevgim azalmak yerine arttı. Dansçı olamayacağım iyice kafama yattıktan sonra, profesyonel olarak fotoğraf çekmeye devam ettim. O yıllarda (50'li yılların ortaları) elimde fotoğraf makinem, hemen hemen bütün İspanya'yı dolaştım. İspanya'nın kuzeyinde, güneyinde yığınla flamenko sanatçısıyla tanıştım, onlarla konuştum, saatlerce provalarını izledim.

Flamenko tutkunuzun en belirgin olduğu filmlerinizin Antonio Gades'le işbirliğinizin ürünü olan üçlemenin filmleri olduğu söylenebilir. Sizi bu filmleri yapmaya yönelten nedir?

Flamenko merakım filmlerime en başından beri yansıyordu. Örneğin 1965 yılında çektiğim ilk uzun metrajlı filmim "La Caza"da (Av) baştan sona flamenko kullandım. Benim için sinemada müzik, görüntüleri desteklemek için kullanılan bir öğe olmaktan çok, filmin kahramanlarından, hem de önemli kahramanlarından biridir. Herhangi bir müziği filmlerimde kullanmam için bu kahramanlığa uygun bir yapısı olması lazım. Bu açıdan flamenkoyu biraz caza benzetiyorum. Her ikisi de kendi içine kapanmayan, sürekli alan değiştiren, öbür müzik türleriyle ilişki içinde, yeniliğe ve doğaçlamaya yatkın müzikler. Bu yönleriyle görsel sanatlarla buluşmaları çok verimli sonuçlar verebiliyor. Üçleme filmleri, müziğin filmin başrol oyuncularından biri haline dönüştüğü projeler. "Kanlı Düğün"ü (Bodas de Sangre, 1981) yapımcım Emiliano Piedra'nın kışkırtmasıyla çektim. Emiliano bir gün Antonio Gades'in "Kanlı Düğün" yorumunu gördüğünü, artık sahnelenmeyecek olan bu performansın mutlaka belgelenmesi gerektiğini, böyle bir işe sıcak bakıp bakmayacağımı sordu. İlk anda bu fikri pek de parlak bulmadığımı itiraf etmeliyim. Oldum olası "klasik" İspanyol kültürünün temsilcisi diyebileceğimiz hikayelerden uzak durmaya çalıştım. Böyle bir çabaya girdiğinizde, bir anda, bir beyaz adam bakışıyla ortalığı ceylan gibi Çingene esmerleriyle doldurup gayet klişe bir iş çıkarabilirsiniz pekâlâ. "Carmen" mesela, bana hep bu endişeyi yaşatmıştır. Sonuçta Antonio ve ekibi, bizim için özel bir gösteri sergilediler. Antonio Gades'in "Kanlı Düğünü"ne hayran kalmıştım. O zamana kadar seyrettiğim dans gösterilerine benzemiyordu...

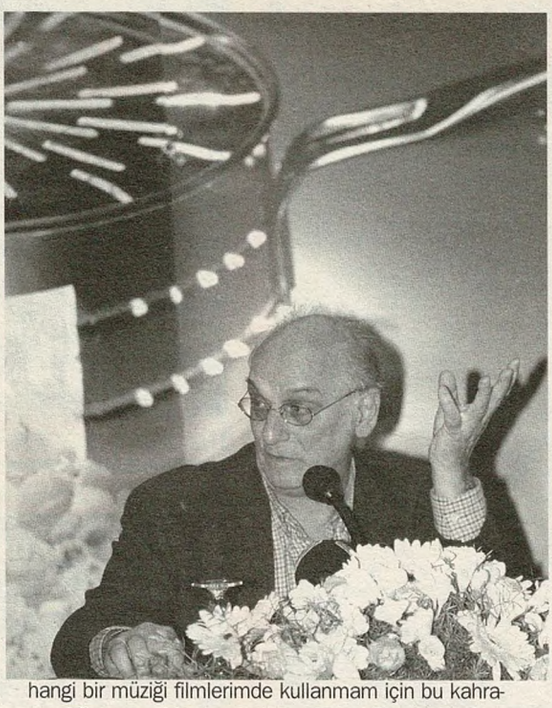

Ne gibi bir özelliği vardı bu gösterinin?

Flamenkoda kabaca iki ana akımın varlığından bahsedebiliriz. Biri alaylı diyebileceğimiz, sokaklardan, hayatın içinden süzülüp gelen flamenko; öbürüyse okullarda öğretilen, çağdaş dans akımlarıyla da flört eden akademik flamenko. Antonio, ustası Pilar Lopez'le başlayan, bu iki anlayışı birleştiren, anlatımcı bir ekolden geliyordu. Normalde flamenko dansları, ritm üzerine kuruludur. Bir flamenko dansçısı için önemli olan müziğe eşlik etmektir. Antonio ise "Kanlı Düğün"le flamenkoyu bir anlatım aracı olarak kullanan ilk flamenko dansçısıydı. Bu fikir bana oldukça çekici geldi. Emiliano ile Antonio'ya "Kanlı Düğün'ü" izlediğimiz haliyle filme çekmeyi önerdim, bir nevi prova olarak. Zaten oldum olası provaları, gösterilerin kendisine tercih etmişimdir. Çünkü esas sanat o çalışma anlarında ortaya çıkar. "Kanlı Düğün" zor, ama çok ufuk açıcı bir çalışma oldu.

Bu filmlerde profesyonel oyuncu olmayan bir sürü kişiyle çalıştınız, istediğiniz sonucu alabildiniz mi?

Başlarda ortaya nasıl bir şey çıkacağına dair ciddi kuşkularım vardı. Ama çekimler ilerledikçe gördüm ki, bütün o flamenko sanatçıları, kendilerini gösterebilmek, arkadaşlarının arasından sıyrılıp ön plana çıkabilmek için kendilerini paralıyorlar. Tabii bu durumun da kendine özgü zorlukları olmadı değil, ama oyunculuk açısından beklediğimin çok üzerinde bir sonuç aldık.

O dönemde flamenkonun kült isimlerinden Paco de Lucia ile de çalışma imkânı buldunuz...

Paco tartışmasız flamenkonun devlerinden. Onunla çalışmak benim için büyük zevkti. Önce "Kanlı Düğün"ün müzikleri için beraber çalıştık. Daha sonra "Carmen"de oyuncu olarak da yer aldı. Film üzerine sürekli kafa yoruyor, işi ciddiye alıyordu, ama oyuncu olarak biraz önce söylediklerim Paco için geçerli değil maalesef, çok boktan bir oyuncuydu. Tabii bunu ona hiçbir zaman söylemedim. *(gülüyor)*

1985'te "Sevillanas" filminde flamenkonun bir başka efsane ismi Camaron de la İsla ile çalıştınız...

Camaron hakikaten bir efsaneydi, nev-i şahsına münhasır bir adamdı. "Sevillanas"ı çekene kadar nasıl biri olduğuna dair bir fikrim yoktu. Müzik serüveninin başlarında yolunun Paco de Lucia'yla kesiştiğini ve bu sayede çok sıkı işler çıkardığını biliyordum, ama kendisiyle karşılaşmak bambaşkaydı. Kelimenin tam anlamıyla sokaktan gelmiş biriydi. O kadar ki, doğru dürüst konuştuğunu bile hatırlamıyorum. Kafası sürekli iyiydi, uyuşturucunun her türlüsüne müptelaydı, zaten genç yaşında –40'larında– aramızdan ayrıldı. Flamenko söyleyişi kimselere benzemiyordu. Şarkı söylediğinde o vahşi, anlaşılmaz adam kayboluyor, bulunduğu ortama hükmeden bir tanrı ortaya çıkıyordu. Camaron o kadar büyük bir şöhrete sahipti ki, Çingenelerden gelen yoğun talep üzerine, "Sevillanas"ın ilk gösterimini, büyük bir spor salonunda yapmak zorunda kaldık.

Bir beyaz adam bakışıyla ortalığı ceylan gibi Çingene esmerleriyle doldurup gayet klişe bir iş çıkarabilirdik. "Carmen", bana hep bu endişeyi yaşatmıştır.

Manu Chao'dan bahsetmemek olmaz: Hayatta en sevdiği film sizin "Deprisa Deprisa"nızmış, koluna da filmin afişinin dövmesini yaptırmış. Onun müziğini nasıl buluyorsunuz?

Manu çok şeker bir çocuk. Dövme hikayesini de biliyorum, bizzat gözlerimle gördüm. *(gülüyor)* Manu'yla beraber çalışma şansımız oldu. "Taxi"yi çektiğimde, kendisinden müzikleri yapmasını rica ettim. Kayıtlar için Londra'da bir araya geldik. O dönem o kadar çok üflüyordu ki, bir an müzikleri hiç bitiremeyeceğimiz endişesine kapıldım. Şaka bir yana, sonuçta müzikler harika oldu. Manu'yla da arkadaş olduğumuzu söyleyebilirim, tabii onunla arkadaş olunabilirse. Onun gibi yerinde duramayan kuyruklu yıldızlarla dost olmak da maharet ister ne de olsa.

Söyleşi: ***Alişan Çapan***

BAŞKA DÜNYALARIN ŞARKILARI...

DİSKDÜNYA SERİSİ ALTINCI KİTAP:

UCUBE KOCAKARILAR

Terry Pratchett

Büyülü Diskdünya'da krallıklar sallanıyor, tahtlar devriliyor... Yasalara saygılı üç cadı krallık politikasına karışıyor. Ama Nine Havamumu ve cadı meclisinden arkadaşları bunun, oyun yazarlarının düşündüğünden çok daha zor olduğunu anlıyorlar... Beklediğiniz her şey burada: kambur krallar, kayıp taçlar ve kılık değiştirmiş vârisler... Hepsi, daha önce hiç duymadığınız şeylerle bir araya geliyorlar; sahne korkusuyla tir tir titreyen bir gökgürültülü fırtına ustası ya da uçuş sırasında yakıt ikmali yapılabilen cadı süpürgesi gibi.

Fantastik kurguyu ironi ile buluşturan Diskdünya serisinin altıncı kitabı.

KATIŞIKSIZ BİR KAHKAHA FIRTINASI

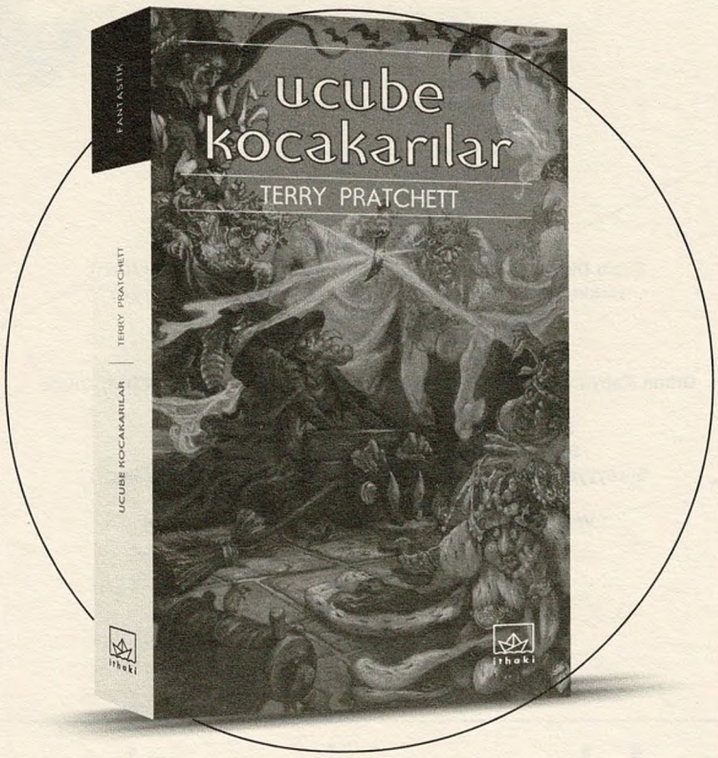

ATEŞ DENİZİ

Margaret Weis ve Tracy Hickman

Abarrach. Taş Âlemi.
Burada, eriyik lavdan bir çekirdeğin etrafında inşa edilmiş yeraltı mağaralarından oluşan çıplak bir dünyada, insanlar, elfler ve cüceler ölüp gitmiş gibi görünmektedir. Burada, bir zamanların güçlü Sartanları hayatta kalmak için mücadele etmeyi sürdürmektedir. Miras aldıkları nefret yüzünden düşman, zorunluluklar sebebiyle ise yol arkadaşı olan Haplo ve Alfred için Abarrach, Sartanların tarihleri ve soylarının geleceği hakkında, ikisinin de keşfetmeye cesaret edebileceğinden daha fazlasını açığa çıkartabilir...

DÜNYACA ÜNLÜ **ÖLÜM KAPISI SERİSİ**'NİN ÜÇÜNCÜ CİLDİ **ATEŞ DENİZİ** KİTAPÇILARDA...

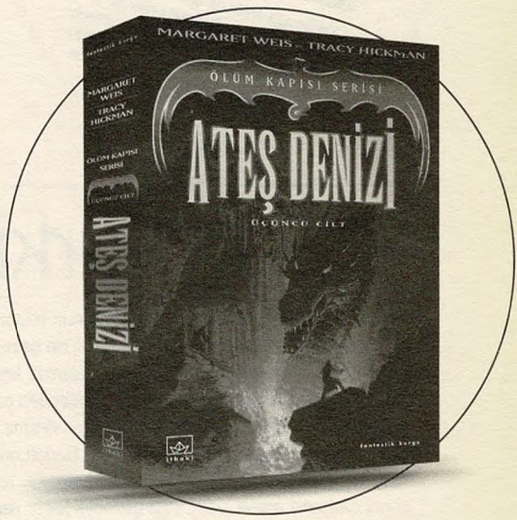

İMPARATOR DÜNYA

Arthur C. Clarke

2276... Amerika'nın Beşyüzüncü Yılı'na hoş geldiniz!
Sıkıntılı zamanlar sona ermiştir. Savaş ve yoksulluk ortadan kalkmıştır. Uzak bir dünya olan Titan'ın yöneticisi Duncan Makenzie atalarının gezegenine bir sırrı çözmek ve bir erkek evlat yaratmak için dönmüştür.
Bir klon... Kendisinin kusursuz bir kopyası...

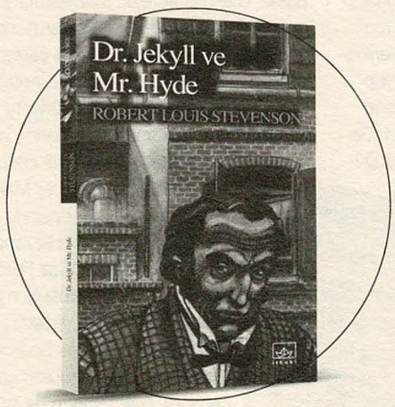

DR. JEKYLL ve MR. HYDE

Robert Louis Stevenson

Bilinmeyeni kurcalayan ve vücut kimyasının insan psikolojisi üzerindeki etkisi üzerine içerdiği hayal gücüyle yüz yıl öncesinden geleceğe bakabilen bir başyapıt...

ithaki

SHANNARA'nın DİLEKŞARKISI Terry Brooks, **HALKA DÜNYA TAHTI** Larry Niven,
ELF YILDIZI Margaret Weis - Tracy Hickman, **ŞİFACI** Terry Pratchett,
ŞEHRİN KÖTÜ ÇOCUKLARI Hazırlayan: Altay Öktem
ALTIN VOLKANI - WILHELM STORITZ'İN SIRRI Jules Verne

bensizbiz
Topluluk Zihniyetinin Psikanalizi
Didier Anzieu, Wilfred Ruprecht Bion, **José Bleger**
Florence Guignard, **René Kaës**, Otto Kernberg
Nicos Nicolaidis, **Denys Ribas**, Rodolfo Rodriguez
René Roussillon, Silvia Amati-Sas
Yayına Hazırlayan: Bella Habip

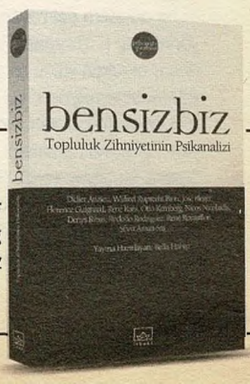

ROLL KİTAPLIĞI

Albert Hourani Arap Halkları Tarihi (İletişim)
Alessandro Baricco Kent (Can)
Alice Walker Devrimci Petunyalar (Günışığı)
David Rowe Popüler Kültürler (Ayrıntı)
Edward Said Entellektüel (Ayrıntı)
Elif Şafak Bit Palas (Metis)
Ferit Edgü Do Sesi (YKY)
Furûğ-i Ferruhzâd Bir Başka Doğuş (Om)
Güzin Dino Gel Zaman Git Zaman - *Abidin Dino'lu Yıllar* (Can)
Hakim Bey T.A.Z. - Geçici Otonom Bölgeler (Stüdyo İmge)
Hakan Dilek İşte Böyle Bir Şey (İletişim)
Kurt Vonnegut Kodes Kuşu (Dost)
Nâzım Hikmet Yatar Bursa Kalesinde (YKY)
Orhan Kahyaoğlu Bülent Ortaçgil - *Ayrı Düşmüşüz Yanyana* (Chiviyazilari)
p.m. bolo bolo' (Kaos)
Pınar Selek Maskeler Süvariler Gacılar (Aykırı)
Sigmund Freud Uygarlığın Huzursuzluğu (Metis)
Süreyyya Evren - Rahmi G. Öğdül Bağbozumları (Stüdyo İmge)
Timothy Findley Ölümsüzlük ve Pilgrim (Can)
Vefa Zat Âdâbıyla Rakı ve Çilingir Sofrası (İletişim)

Yakılmağa Mahsus İspirto'nun rakı kitabında ne işi var? Hayata rakıdan girip rakı bulamaz hale düşenlerin zorunlu durağı bu ispirto, son durak. Müptelaları ispirto demiyorlar ama, "Menekşe" diyorlar. VEFA ZAT

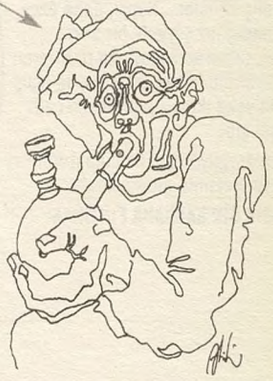

Türkiye'de caz öncesi caz

Fikret Adil, İstanbul'da ilk caz topluluğunun mütareke yıllarında Taksim Meydanı'ndaki Maksim'de çaldığını şöyle anlatır: "Gerçek anlamıyla 'Caz' takımını İstanbul, ilk olarak Maksim'de dinledi. Bu dinlenilen caz, 7 Palm Beach adını taşıyan ve her biri birer virtüoz olan yedi zenciden oluşan orkestraydı. Palm Beach orkestrası, bir yolculuk için oluşturulmuş orkestraydı. Yedi zenci cazband artisti, yolculuğa çıkmaya karar vermişler, masraflarını karşılamak için de bir orkestra yapmışlardı. Gecede, bizim paramızla 150 lira aldıkları halde, amaçları para kazanmak değildi. (...) Palm Beach cazbandı, İstanbul'a yalnız cazbandın ne olduğunu dinletmekle kalmadı. Memlekette ne kadar çalgı çalan varsa, bugünün en iyi cazbandcıları da içlerinde, cazbandın ve caz temposunun ne olduğunu onlardan öğrendiler. Hâlâ da bugüne kadar İstanbul'a bunlar ayarında bir caz orkestrası gelmemiştir diyebilirim. Esasen, Palm Beach topluluğu İstanbul'u yolculuklarının son durağı olarak belirlemişti. Burada sözleşmeleri bitip de ayrıldıktan sonra birbirlerinden de ayrıldılar ve her biri dünyanın büyük orkestralarındaki yerlerini aldılar."

Palm Beach orkestrası gelmeden önce, Maksim'de Beyaz Rus ve Türklerden kurulu bir orkestra çalmaktaydı. (Maksim'in yöneticisi) F. Thomas, Palm Beach'e oldukça yüklü bir para ödemesine rağmen, bu orkestrayı da dağıtmamıştı. Gerisini yine Fikret Adil anlatsın: "Onlara önemli bir görev verdi. Görev şu: Her gece Palm Beach orkestrası çalmaya başladığı vakit, ders dinler gibi dinleyecekler. Kuşçu kahvelerinde, acemi kuşlar ustalardan nasıl ders geçerlerse, tıpkı öyle. Fakat dinlemek yetmiyordu. Dinlenilen parçaları zaptetmek, yani notaya almak gerekiyordu. Nota getirilemez mi diyeceksiniz. Getirilemez diyeceğim. Çünkü notayı getirtince, 'telif hakkı' ödemek gerekir. Memleketimizde bu hak tanınmadığı için, buraya nota göndermezlerdi. Gelenler de kaçamak gelebilirdi. Bunun da çaresi bulundu. Zenci orkestrasının şefi, işleri bitince, notalarını alıp en güvenilir yer olarak götürür, müdüriyete teslim ederdi. Müdüriyet de, onlar gittikten sonra, bu emanete musiki adına ihanet ederek yerli orkestrayı çağırır, notaları kopya ettirirdi. Böylece, Maksim müdüriyeti sayesinde, memlekete, başında 'Yanko' olan mükemmel bir yerli cazband kazandırılmış oldu."

Refik Halid Karay da, "Caz Faslı" yazısında yaka silkip şikayet ettiği gürültülü müziği, büyük bir olasılıkla Maksim'de dinlemişti: "Yirmi ayak merdivenle bir aydınlık bodruma girdik. Meşhur zenci musikisi burada çalınıyordu. O ne çan çan, o ne zırıltı, o ne zımbırtı idi... Herifin biri var kuvvetiyle sahan kapaklarını vuruyor, diğer birisi kalın telli bir aletin üzerinden bütün hiddetile, kudurmuş gibi tırnak geçiriyor ve keman, piyano, davul bunlara karışarak bana babalı Arap bacıların ayinini hatırlatıyordu.

Eyvah! Hani bir zamanlar, bizim zamanımızda müzik zigan (herhalde çigan müziği kastediliyor) vardı, ne letafet ve ne aşk ile ne âşıkane havalar çalar, âsabımıza sükûnetle nasıl san'atkârane hulul ederdi! Bir aralık lambalar kısıldı, sıska bir kadınla bazulu bir erkekten ibaret yarı çıplak iki oyuncu, bu mecnunlar musikisine adım uydurarak birbirlerini ortada hırpaladılar durdular. Biz de el çırptık, alkışladık!

Saat üçü bulmuştu. Artık ben beş hissimden hiçbirine malik değildim; ne kafam kalmıştı, ne gözüm... Duymuyor, işitmiyor, yürümüyor, hülâsa yaşamıyordum!"

(...) Maksim'de beş yıl boyunca bu caz gecelerini gerçekleştiren Thomas'ın sonunu ise Willy Sperco anlatıyor: "Maksim'i yaratan altın kalpli, neşeli, güleç Thomas, şen şakrak, muazzam bir lüks içinde güzel kadınların, çiçeklerin, kristallerin süslediği mükellef sofralarda, ellerinde deste deste banknotlar, etrafında köpük köpük şampanyalar akıp giderken, büyük bir sefalete düştü ve öldü. Son günleri içki âlemlerinin ertesi günleri gibi hazin oldu. Altmış kadar dostu eskiden Stella'yı açtığı tozlu banliyöye kadar cenazesine refakat ettiler. Arkasında büyük bir yoksulluk içinde iki küçük zenci bırakmıştı. Maksim kapandı."

Maksim el değiştirdi ve yeniden açıldı elbette. Gazetelerde 1930 ve 1931 yıllarında yer alan ilanlarda Maksim'de "Mardi Gras" gecesi düzenlendiğini okuyunca, bu tür bir caz geleneğinin daha sonraki yıllarda da sürdüğünü düşünebiliriz.

Ama İstanbul'da artık giderek tango ve dans müziği moda olmaktadır. Caz, İkinci Dünya Savaşı'nın sonlarına kadar, İstanbul sahnelerinde pek karşımıza çıkmayacaktır.

Gökhan Akçura, Gramofon Çağı, Ivır Zıvır Tarihi - II (Om)

44→

abonet
tıkır tıkır işleyen bir abonelik

*Bütün Dünya *Adam Sanat *Adam Öykü *İstanbul *İstanbul *NPT *New Perspectives on Turkey *Hayalet Gemi *Cogito *Roll *Postexpress *Kitaplık *Popüler Psikiyatri *CD Market *Piyasa *NPQ Türkiye *Tiyatro...Tiyatro *Edebiyat ve Eleştiri *Simge *Parşömen *Toplumsal Tarih *Foreign Policy *Akademik Araştırmalar Dergisi *Beauty Forum *Anadolu Yaşam Gazetesi *Sanat Dünyamız *Dağıtım Kanalı *Hair Lif e *Skala *Öyküden Bir Bilet: Gidiş-Dönüş *art-ist *Roza *Düşünen Siyaset *Edebiyat Gündemi *Uç *Felsefelogos *Final ÖSS *Coiffeur Magazin *Sosyal Demokrat Değişim *İnşaat Ekonomi *Final LGS *Ütopiya *Güldiken *Cd Market *Popüler Psikiyatri *Görüş *Cogito *Rüzgar *Yazın *Sualtı Dünyası *Çveneburi *Karizma *Doğu Batı *Üçüncü Öyküler *Turkish Aviation *Kunduz Düşleri *Cosmetic Coiffeur *Liberal Düşünce *Sanat Çevresi *Tüketici *Turist *Müzik Vizyon * Parşömen * İstanbul Kültür Sanat Haritası *Defter *Süper CD *Teori ve Politika

Dilediğiniz dergiye, bir telefonla, bankaya gitmeden, form doldurmadan abonelik !
İster kredi kartıyla, ister teslim anında ödeme imkanı.
Gecikmeden, aksamadan, Aktif Dağıtım güvencesiyle, adresinize ücretsiz imzalı teslim.
Yalnız yıllık değil dilediğiniz süre için abonelik.

0212 210 0 110

Perpa Elektrokent A Blok Kat:13 No:1969 Okmeydanı/İstanbul
www.abonet.net abonet@abonet.net Faksa: 0212 222 27 10

Babylon'da mayıs

1 Mayıs 21:30 **Habbecik**
2-3 Mayıs 21:30 **Oojami:** Necmi Cavlı'nın ev stüdyosunda yaptığı ilk albümü "Salut de Constantinople", Wire ve Folk Roots'un güzellemelerine mazhar olmuş. Müziğini canlı da çalabilmek için Oojami'yi kuran Cavlı, "Bellydancing Breakbeats" albümünü yayınlamış. Uda, darbukaya teknonun bulaştığı Oojami müziği, Gana'dan, Fas'tan, Afrika topraklarından da geçiriyor. Kuzey Londra adresli bir İstanbul müziği...
4 Mayıs 22:00 **Oxi-Gen Room Service 006**
7 Mayıs 21:30 **Laço Tayfa**
9 Mayıs 21:30 **Abfunk:** Funk deyip geçmemek lazım. Münih'li grup Abfunk'ın ardında dört Münihli grup var; bu dört grubun elemanlarının birleşimiyle oluşmuş Abfunk. Fakat bu dört funk grubu da türün filizlenmiş halleri: Mobilfunk, rarestreetfunk yapıyor; HomoSuperSapiens ve Amokingz grupları sert takılıyor, crossover-funk yapıyor; aCME ise nu-funk'ta karar kılmış. Yani dördünün terkibi Abfunk, adeta ansiklopedi gibi. Funky, dolayısıyla hayli renkli bir gecede, bu müziği kelebek stili katetmemiz mümkün...
10-11 Mayıs 23:00 **DJ Arkın Allen**
17-18 Mayıs 23:00 **Sun Ra Arkestra:** Pozitif'in eski bürosunda –şimdi Doublemoon ofisinde– sokak kapısının önünde iki tane zil vardı: Üstte Bob Marley, altta Sun Ra. Pozitif'in yaşgününde, Babylon'a alt kat konuk oluyor. 1993'te vücudu aramızdan ayrılan, hali, fikri, zikri, eseri her daim yaşayacak olan Sun Ra'nın evlatları, doğumgünü müziği yapmaya geliyor. Filozof, besteci, orkestra şefi, guru Sun Ra'nın ruhunu Babylon'un duvarlarında gezdirecek olan 14 kişilik Archestra'nın bugünkü şefi Marshall Allen. Swing'den be-bop'a, avangarddan tiyatro müziklerine, bin yıllık ayin ritüellerine uzanacağımız gece, Arkestra'nın, cazın, müziğin tarihi olduğu kadar, Pozitif'in ve Babylon'un da tarihi olacak.
23 Mayıs 19:00 **Babylon Juke Box**
24-25 Mayıs 23:00 **Miller Clubeer Time!**
29 Mayıs 21:30 **ZipİstanbuL Partisi**

Pozitif 13 yaşında

Noir Désir'in geleceğini duyduğumuz anda, Pozitif'çilere müteşekkir kalmıştık. Bu ilk teşekkürümüz de değildi elbette: Sun Ra'da, John Lurie'de, Lynton Kwesi Johnson'da, Bugge Wesseltoft'ta, Courtney Pine'da, James Carter'da, Gotan Project'te, Fundamental'de, daha birçok konserde, onlardan hayır duamızı esirgemedik. Temelleri, bir tür "aydınlanma"yla, sağlam tercihlerle ve neredeyse varoluşçu bir kaygıyla atılan Pozitif, bir zamanın kısır İstanbul'unu 13 senedir adeta bir karnaval şehrine dönüştürüyor. Bu süre zarfında, Akbank Caz Festivali'yle, Efes Pilsen Blues Festivali'yle, Fuji World Music Days'le cazın, blues'un, rengarenk bir perspektifle dantel gibi işlenen etnik müziklerin tohumlarını Türkiye'ye serptiler. 90'larda müzik dünyada kıpırdanıp canlanırken, onlar da burralarda bir cereyan yarattılar: Cazın avantgarde'la açılıp saçılmasına, yerel müziklerin elektronikle dansına, sınırsız, enerjik bir füzyona onlar sayesinde bizzat şahit olduk. İstanbul Müzik Şenliği'yle, Babylon'da son zamanlarda ağırlık verir oldukları Türkiyeli sanatçılarla, dünyanın bütün müziklerinin akrabalığını, sınırların anlamsızlığını iyiden iyiye vurguladı Pozitifçiler. Eski zaman bohemyasının mekânında, Asmalımescit'te, adeta Fikret Adil'den el alıp açtıkları Babylon, kulüp konseptinin yerleşmesine katkısı kadar, sahnesinin ağırlığıyla da hayatımıza kazındı. Dünyanın başka yerleriyle düzenli saat ayarı yapan, duyduğumuz pek çok sesi görmemizi sağlayan bu sahne oldu. Amerika'nın muteber caz dergisi Downbeat, geçen sayısında, Babylon'a hakkını teslim etti. Dünyanın her yerinde, mekânlar, klasik konser salonları, underground kulüpler, yemekli caz ve swing lokalleri ve geç saatlerde jam session'ların gerçekleştirildiği kulüpler arasında düzenlediği listeye, "dünyanın en iyi caz dinlenebilecek 100 mekânı"ndan biri olarak Babylon'u da aldı... Karamsar olmamanın, bu ülkede bir şeyler yapmanın mümkün olduğunun dersini verdi, hepimize cesaret aşıladı Pozitif. Bu ay 13 yaşına basıyor. Her şey, 13 sene önce, Sun Ra'yı Türkiye'ye getirmek

azmiyle başlamıştı. İş ufak ufak büyüdü, bugünlere gelindi. Arada, hayaller gerçek oldu, Sun Ra da İstanbul'u ziyaret etti. Doğumgünü müziği, yine Sun Ra'ya yakışır. Ruhuyla Sun Ra, müziğiyle Sun Ra Arkestra, 17-18 Mayıs'ta Babylon'da. Hepimize her zaman "Pozitif Vibrations"!

İş Sanat'ta mayıs

1 Mayıs **"Birlikte Söyleyelim, Birlikte Dinleyelim":** Gürsel Koçak'ın yönetmenliğinde, Recep Birgit, Ayşe Sağyaşar, Hamdi Demirci gibi üstadlar musikimizin klasik yapıtlarını seslendirecek.
2 Mayıs **Bratsch:** Geçen sene bize harika bir gece yaşatmışlardı. En güzel Çingene şarkılarıyla tekrar İş Sanat'talar...
10 Mayıs **Kibele Yaylı Çalgılar Topluluğu**
11 Mayıs **All Star II:** Sarah Chang (keman), Leif Ove Andsnes (piyano), Alexander Kerr (keman), Wolfram Christ (viyola), Georg Faust (viyolonsel) –Brahms, Mozart, Porokofiev...
16 Mayıs **June Anderson** (soprano), **Jeff Cohen** (piyano) –Scarlatti, Çaykovski, Rahmaninov, Rodrigo, Kurt Weill...
17 Mayıs **Şair ve Müzik: Orhan Veli** Geceye Müşfik Kenter de katılarak Orhan Veli şiirleri okuyacak...

Bratsch

18 Mayıs **Misia:** Amelia Rodriguez'in mirasçısından fado şöleni...
21 Mayıs **Aziza Mustafa Zadeh:** Caza nefes getiren Zadeh, konserin ağırlığını son albümü "Shamans"a verecek...
25 Mayıs **Sirtaki - Flamenko:** Andres Pena, Daniel Navarro, Jairo Barrull, David Lagos ve Eugenio Iglesias'tan oluşan Flamenko topluluğu, Yunanistan'dan konuk olacak Sirtaki grubuyla birlikte, Akdeniz coğrafyasında seyahate çıkacak.
Bütün konserler 19:30'da başlıyor. İş Kuleler, 4. Levent, Tel: 0.212.316 15 76

Tuborg Modern Rock Günleri

Kod Müzik'in organizasyonuyla, yeni bir konserler dizisine kavuştuk. İki İngiliz gruptan Gallon Drunk, Kurban ve Rashit'e ayrılan konser günü nisana denk geldi, ama mayıs başında Penthouse var. Penthouse, blues'u rock'a evrilten, Jon Spencer Blues Explosion, Jesus Lizard gibileriyle anılan bir topluluk. Kerrang'dan Ben Myers şöyle demiş: "Eğer 'The Texas Chain Saw Massacre' filmindeki Leatherface ve arkadaşları ellerine Fender gitarlar alıp bir grup kursalardı, muhtemelen Penthouse'un yaptığına benzer bir müzik yaparlardı." 3 Nisan'da 21:30'da başlayacak programda, Penthouse'la beraber Replikas ve 100 Derece de sahne alacak. Üç grup 4 Mayıs gecesi Ankara'da, Manhattan'da olacak.

Dulcinea'da bahar şenliği

Dulcinea, bahara merhaba çakıyor. Dulcinea Bahar Şenliği'nin en çekici etkinliği, Uluslararası Kukla Festivali. 8-16 Mayıs arasında düzenlenecek olan festivalde, Cengiz Özek, Feyza Zeybek, Mustafa Mutlu gibi isimlerin hazırladığı gösteriler, sadece küçükleri değil, büyükleri de eğlendirecektir. İki Karagöz oyununa, "Aşıklar" ve "Büyülü Ağaç"a dikkat...
Dulcinea'nın mayıs etkinliklerinden bazıları şöyle: 10 Mayıs 22:00'de Uçan Halı "Ayağına Diken Batan Karga" isimli müzikli performansını sunacak; 11 Mayıs gecesi reggae partisi var; 17 Mayıs'ta Cube konseri izlenebilir. 18 Mayıs'ta Suzan Tokcan'ın "Fırçam Farem" sergisi açılacak. Aynı gece 22:00'de, Carlo Baldi ve Mustafa Sakarya, spoken word performansı gerçekleştirecekler; saat 23:00'ten itibarense İmer Demirer, Sarp Maden ve DJ Barış, deneysel caza açılacaklar. 24 Mayıs'ın konuğu, 22:30'dan itibaren Kompania Ketencoğlu. 25 Mayıs gecesiyse Afro-Küban gecesi olarak belirlenmiş... Dulcinea, İstiklal Caddesi'ne girince sol kolda, Meşelik Sokak'ta, 20 numarada. Ayrıntılar www.dulcinea.org'da.

Betty Ween

Betty Ween, günümüzün kadını. Türlü kültür, hal, durum arasında muamma. Betty Ween, "between" Belçika-Türkiye-Amerika. Müziği de kendi gibi: Sözüyle, bestesiyle, icrasıyla kültürler arasında yolculukta. Kendi şarkıları da var, caz şarkılarından Pearl Jam'e uzanan cover repertuarı da... Betty Ween, bir proje grubu. İşe önayak olan Gülüş Gülcügil. Yazılarını Roll'dan hatırlarsınız. Şimdi mikrofon başında. Kendisine tabla ve vokalde Gajanan Thorat, gitarda Onur Türkmen, davulda Ergin Özler, kontrbasta Gün Tanaç, basta Burak Güngörmüş eşlik ediyor. Betty Ween, 8 Mayıs gecesi, Arnavutköy'de, Eylül Bar'da-lar...

[canlı]

19. Uluslararası Ankara Müzik Festivali

19. Uluslararası Ankara Müzik Festivali, 7-30 Mayıs tarihleri arasında düzenleniyor. Program hayli dolu. Budapeşte Çigan Orkestrası, Melissa Thodos ve dansçı arkadaşları, Wiener Saloniker, Ulusal Sofya Balesi, Trio Bético, Kamil Erdem'in bas resitali, Prag Oda Orkestrası, Carlos Barbosa-Lima gitar resitali öne çıkan etkinlikler. Son konser, Kudüs Senfoni Orkestrası'nın... Ayrıntılar www.ankarafestival.com'da...

Grrlz On Top: DJ Nightingale

Switch, hayırlı bir iş yapıyor, pozitif ayrımcılık uyguluyor ve kadın kotasına başvuruyor. Artık her ay en az bir kadın DJ Switch'de çalacak. Riot Grrrls'ün ruhunu elektronikaya havale eden Sonia&Jill ikilisinin Jill Thompson'u 12 Nisan'da buradaydı. Sıra, 17 Mayıs'ta DJ Nightingale'de. 60'lı yaşlarının baharını süren DJ Nightingale, İngiltere'nin ilk kadın DJ'i. Geçen sene otobiyografisi "Wicked Speed"i yayınladı. Radyo programının dünya rating'i üst sıralarda. Geceye katılacak kadınlara özel indirim uygulanacak.

Red Elvises

Ankara, enteresan bir grubu ağırlayacak: Red Elvises, 18 Mayıs'ta Saklıkent'te çalacak. Üç Sibiryalı komünist, üç rock'n'roll tutkunu. Amerika'ya gitmişler ve epey bir hayran kitlesi de edinmişler. Rus ezgilerine oryantal havaları karıştırıyorlar, sımsıkı rock'n'roll çalıyorlar. "I Wanna See You Bellydance" şarkıları Türkiye'de de hit olmayan aday. Grup hakkında ayrıntılı bilgi, www.redelvises.com sitesinde...

Sven Vath

Elektronikanın mimarlarından Sven Vath, 25 Mayıs'ta İstanbul'da... Vath, "Fire" albümünün dünya turnesi için 7th House'da çalacak.

[radyo]

94.9 Açık Radyo

Pazartesi gecesi 22:00'de, Cüneyt Cebenoyan ve Cem Sorguç'un programı **"Ahtapotun Bahçesi"**nde, 6 Mayıs'ta Richard Hell (bkz. sayfa 27), 13 Mayıs'ta "horozlu şarkılar", 20-27 Mayıs'ta Wilco var. Tolga Yağlı ise **"Ay Palas"** programında 6 ve 13 Mayıs geceleri, 00:00'da Spacemen 3 (bkz. sayfa 18) çalacak.

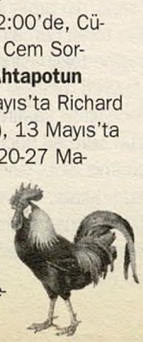

[bar]

Eski 45'likler

Ankara'nın asıl 45'liklerine bakın: Pikap, üzerinde eski karaplaklarla en güzel orada dönüyor. Bu işlerde iki muteber isim, Alper Fidaner ve Murat Meriç, her salı Kızılay'da, SSK işhanındaki Fikrim Bar'da damardan çalışıyorlar. Saklıkent'te de Göksel ve Cem Karaca-Kurtalan Ekspres konserlerinde çaldılar, mayısta Erkin Koray'lı sürpriz yapabilirler. İnternet siteleri www.eski45likler.eglencesi.com.

Baraka'da nisan

Baraka perşembe gecelerini özel programlara ayırmaya devam ediyor. Bu ayın programı şöyle:
2 Mayıs **Dinozorlar Gecesi** (60'lar ve 70'lerin rock, blues ve rock'n'roll'u)
9 Mayıs **Köstebek Müzik Gecesi** (Bob Dylan'dan Radiohead'e, son çeyrek yüzyılın mühür şarkıları)
16 Mayıs **Funk Gecesi** (Osabisa, Temptations, James Brown, Mothers Fines...)
23 Mayıs **Latin Gecesi**
30 Mayıs **Dünya Kupası Özel Gecesi** (Sambadan rumbaya, Türkiye'den Kore'ye, Dünya Kupasına katılan ülkelerin müzikleri)
Baraka, Galatarasaray'a ilerlerken sağ kolda, Mudurnu'nun üst katında...

[sergi]

Pankart: 1970'lerin Görsel Mirası

2002'deyiz, ama fiilî olarak 1980'deyiz: 24 Ocak'ta, 12 Eylül'de. Bugünü yaşamanın, yarını kurmanın yolu dünden geçiyor, ama aradaki duvarı aşamıyoruz, kendimize ulaşamıyoruz. Karşı Sanat, 1 Mayıs'tan itibaren bu çabanın yükü altına giriyor. "Pankart", iki darbe arasını, 12 Mart 1971-12 Eylül 1980 devresini mercek altına alıyor. Sergi, gazetelerde, afişlerde, tuallerde, duvarlarda, kitaplarda, plaklarda, kıyafetlerde ifadesini bulan bir görsel dünya üzerine tartışma yaratma hedefini güdüyor. Tartışacağımız şey, sadece resimler değil, bütün bir hayata bakma biçimi. "1970'lerin görsel mirası", aynı zamanda umudun, dayanışmanın, eşitliğin mirası. Kopuk geleneğin muhasebesi, yaşananlara eksiğiyle, yanlışıyla dürüstçe bakabilme gücü, yarınımızın da abecesini yazdıracak bizlere. Karşı Sanat, bizi kendimize karşıdan bakmaya çağırıyor: "Pankart", 1 Mayıs'ın ve mayıs ayının en güzel etkinliklerinden biri... Karşı Sanat, Tünel'e giderken sağda, Elhamra pasajında.

Ken Light İstanbul'da

Günümüzün önemli fotoğraf gazetecilerinden biri olan Ken Light, 19 Mayıs'ta Türkiye'ye geliyor. Light, 20-23 Mayıs tarihlerinde Fotoğraf Vakfı'nda belgesel fotoğraf atölyesi gerçekleştirecek. 22 Mayıs'taysa dia gösterisi eşliğinde bir konferans verecek. Bu konferanslar, 25 Mayıs'ta Diyarbakır'da, 27 Mayıs'ta Ankara'da, 28 Mayıs'ta Eskişehir'de, 29 Mayıs'ta İzmir'de tekrarlanacak. Fotoğraf Vakfı'ndaki sergi daha sonra Diyarbakır'a da taşınacak. Atölyeye katılım için 0.212.292 29 39 numaralı telefonu arayabilir, Light için ayrıntılı bilgiyi www.kenlight.com'dan edinebilirsiniz.

[kitap]

Şenlik Sanat ve Sabotaj

Halil Turhanlı, Chiviyazilari, 202 sayfa

Halil Turhanlı'nın yeni kitabı "Şenlik Sanat ve Sabotaj" dört bölümde toplanmış: Makineye karşı öfke; komünler ve ütopyalar; lirik ve kültürel sol; toplumdışılar... Meşalesi Seattle'da yakılan küreselleşme karşıtı harekete mercek tutan ilk yazılarda, Turhanlı, bir anarşizm fişeği atıyor. Ortodoks politikalara sırt çeviren, Ortaçağ panayırlarından, 60'ların devrimci tiyatrosundan feyz alan, sabotajı bir sanat, eylemi bir şenlik olarak kuran eylemciler, Turhanlı'ya göre, ütopik bir toplumun habercileri. Hakim Bey, "geçici otonom bölgeler", Alamut Kalesi, yeşil anarşistler, Exodus komünü, Fourier'nin ütopyacılığı, Fransız Komünü'nün mirası, Pissarro'nun resmi, Greenwich Village radikallerinin lirik solu, demiryollarında Amerika'yı turlayan hobolar, gemi içinde komünal bir topluluk yaratan, köleleri özgürleştiren korsanlar, Kropotkin ve Deliler Köyü, Çingeneler, Yılmaz Güney ("Kürt kökenli bir sinemacı vardı ve lumpenlerden yanaydı"), internet ve yerel inisiyatif, idam cezası ve etik bir tavır olarak vejetaryenlik, Halil Turhanlı'nın ışık tuttuğu başlıca konular. Hiyerarşiden arınmış, toplumun kıyısında, ateşten, karnavaldan, kaostan dem vuran bir "parti patlatmayı", Dionysos'un şarabıyla sarhoş olmayı öneriyor Turhanlı, Exodus komününün rave'lerinde olduğu gibi: "Rave, ekstatik ve komünal bir deneyim. Rave'lerin bir tür direniş olduğunu ileri süren Greg Tagg, katılanların çiftler halinde değil de, birbirleriyle yüz yüze gelmeden, topluca ve saatlerce dansetmelerini rave'lerin komünal niteliğine kanıt sayıyor. Exodus komüncüleri, salt konut sorunlarını çözmek ve barınak bulmak için bir araya gelmiş değiller. Onlar, Dionysos ayinlerinin, Satürn şenliklerinin, Ortaçağ kasabalarındaki panayır eğlencelerinin, karnavalların sınırsız coşkusunu modern zamanlara taşıyorlar. Dans ve müzik onlar için politik fenomen, radikal etkinlik..."

[tiyatro]

Amatör Tiyatro Günleri

Birinci yaşgününü kutlayan Amatör Tiyatro Günleri, yeni katılımlarla 4-12 Mayıs arasında düzenlenecek. Ortak sorunlar üzerinde tartışmayı, tiyatroda yeni açılımlar sağlamayı da hedefleyen Alternatif Tiyatrolar Platformu'nun organizasyonu, Boğaziçi Üniversitesi Demir Demirgil Salonu, İstanbul Üniversitesi Öğrenci Kültür Merkezi Salonu, Çapa Tıp Fakültesi Sahnesi, İstanbul Ün. İktisat Fakültesi Dionysos Salonu, Yıldız Teknik Ün. Oğuz Atay sahnelerinde gerçekleştirilecek. Amatör Tiyatro Günleri'ne Tiyatro Boğaziçi, BGST Dans Birimi, Ege Üniversitesi Tiyatro Topluluğu, Marmara Üniversitesi Tiyatro Kulübü, Sarıyer Halk Eğitim Merkezi, Köşebaşı Tiyatrosu, İstanbul Eğitim-Sen Oyuncuları, Zeytinburnu Halk Sahnesi, Mimar Sinan Üniversitesi Oyuncuları gibi topluluklar katılıyor...

Ağaçlar sol yanımdaydı, tralalla / Denizler yüz mil ötede, tralalla / Şehirler çarpa çarpa büyüyordu / Eskiden hiçbir şey bilmezdim, tralalla / Bir kadın iki kadın elli iki kadın / Bir beyaz iki beyaz elli iki beyaz / Bir iyi bir güzeldi gökyüzünde / Gökyüzünde tralalla / Duramaz oldum durduğum yerde / Bir kaşıntı bir kaşıntı tralalla / Karanlığımı yitirdim **TURGUT UYAR**

Yoğun bir tartışmadan sonra suskunluk kaplasa da ortalığı, o suskunlukta yine de sessiz bir konuşma sürer gider. Kimi kez tek yanlı bir konuşmadır bu, birinin bilinciyle öbürünün bilinçaltının konuşması.
SABAHATTİN KUDRET AKSAL, Soyut Oda

Gitmek
Gözlerinde gitmek sürgüne.
Yatmak
Gözlerinde yatmak zindanı.
Gözlerin hani?
AHMED ARİF

Jon Spencer Blues Explosion

Plastic Fang

(Mute / EMI)

Jon Spencer Blues Explosion (JSBE), janrları birbirine karıştıran şaheser niteliğindeki son albümleri "ACME"yi çıkardıktan sonra köprünün altından çok sular aktı. Birçok genç grup, blues ve rock'n'roll arasında deneyler yaptı ve en son White Stripes'da olduğu gibi, geniş yankılar uyandırmayı da bildiler. JSBE'nin emanet bıraktığı tahtını geri istemesinin tam zamanı şimdi... Jon Spencer liderliğinde 1991'de kurulan, davulcu Russell Simins ve gitarist Judah Bauer'ı çekirdek kadrosunda barındıran JSBE, bugüne kadar rock, punk, r&b, garage, hardcore ve hiphop gibi birçok türden alıntılar yapan, tüm bu türlerin limitlerini aşıp yeniden tanımlayan altı albüm yaptı. 1994 tarihli "Orange" şehvetli yaylıları ve hiphop dokusuyla ne kadar orijinalse ve "Now I Got Worry" gürüldeyen gitarlarıyla ne kadar sertse, "Plastic Fang" de garage-blues tarzına o kadar sadık, katıksız bir rock'n'roll albümü. Neyse ki JSBE rock'n'roll işini ciddiye alıyor, böylece kendilerinin parodisi durumuna düşmekten kurtulup inandırıcı olabiliyorlar. Albümün güzelliklerinden biri, prodüktör Steve Jordan'ın şarkılara eklediği bas gitar, org, tambur gibi dokunuşlar; albüm bu sayede boyut değiştirmiş. "Plastic Fang", hepsi insanın beynine kazınmasa da, 12 dürüst şarkıdan oluşuyor. "Sweet'n'Sour" üç dakikalık fırtına gibi bir açılış; arkasından gelen ilk single "She Said"se ilişkilerde kurt adam olmaya ilişkin ironik bir hikaye anlatan sıkı bir blues şarkısı. "Money Rock'n'Roll" ve "Shakin' Rock'n'Roll Tonight", isimlerinden anlaşılabileceği gibi, JSBE'nin klasikleşmiş rock hücumlarına birer örnek. Albümün en sakin şarkısı olan "Mother Nature", konuk müzisyenleriyle dikkat çeken "Hold On" ve "Down On The Beast" parlayan diğer parçalar... "Plastic Fang" kötü bir albüm değil ama, JSBE'den beklenen zafer dolu dönüş için biraz hafif kalıyor. Herhangi bir grup bu albümle çıksa, dikkatleri çekmeyi başarırdı (Black Rebel Motorcycle Club gibi), ama konu JSBE olunca, beklentiler çok yüksek oluyor. JSBE belki tahtına tekrar rahatça kurulamayacak ama, kült grup statüsünü her zaman koruyacak. *Yiğit Atılgan*

Spiritualized

Let It Come Down

(BMG / DMC)

1997'de çıkan, büyük ve haklı beğeni toplayan, ismiyle bile müziği hakkında aydınlatıcı olabilen "Ladies and Gentlemen We Are Floating In Space"den dört yıl sonra Jason Pierce, grup elemanlarını değiştirerek, kompozisyonları ve prodüksiyonu tek başına üstlenerek, oldukça kişisel bir albüm kaydetti. Radikal bir değişiklik olmasa da, Spiritualized'ın müziğinde doğal bir gelişim olmuş gibi bu süreç içerisinde... Bir rock şarkısı açıyor "Let It Come Down"ı: "On fire". Ardından pop'a dönük bir parçayla, "Do It All Over Again"le kavrıyor albüm dinleyiciyi. Burada Low'dan Mimi Parker eşlik ediyor Pierce'a. Üçüncü parçada orkestra iyice devreye giriyor ve albüm boyunca bu 96 kişilik müzisyen ordusu peşinizi bırakmıyor. Hatta bazen o kadar abartılı orkestrasyonlar var ki, insana biraz gülünç, daha doğrusu "kitsch" geliyor. Tabii bu durum Spiritualized'ın sound'unda, her zamanki gibi, bir yücelik hissi de uyandırıyor doğal olarak. Yavaş yavaş uçuran "Out Of Sight" da bu tür bir parça. Sinematik orkestra uçuşları, korolar ve gitarlar dinleyiciyi fena dağıtacak cinsten. Spiritualized kolayca sevilebilecek bir müzik yapmıyor. Topluluk hakkında referansı olmayanlar, oldukça gürültülü anlar içeren space-rock'larını sevmeyebilirler ilk dinleyişte. Ama tanrı-aşk-eroin üçgenine bir kez bağlanırsanız eğer, müptelası oluyor ve kopamayabiliyorsunuz. "The Straight and The Narrow" daha sessiz sakin, ama oldukça duygusal, melodisi biraz Genesis'i, progressive rock'ın orta dönemlerini andıran bir şarkı. Aynı doğrudan duygusallık ve açıklık "I Didn't Mean To Hurt You"da da devam ediyor. "Star Wars"un duygulu sahnelerini hatırlatan orkestrasyonlar başlayınca biraz yabancılaşır gibi olsanız da, Pierce'ın olağanüstü vokali ortaklığı sürdürüyor. "Stop Your Crying" de oldukça içli ve yavaş bir şarkı. Yine orkestra giriyor kolunuza ve istediği yönde gezdiriyor sizi. Bu parça bir marş gibi. Ve bir marş nasıl biterse öyle bitiyor. "Won't Get To Heaven"daki gospel vokallerinden sonra bir Spaceman 3 parçası var: "Lord Can You Hear Me", Spiritualized tarafından bir kez daha kutsanıyor ve çember tamamlanıyor. İngiliz müzisyen, şarkıcı/gitarist Jason Pierce, 1989'da Spiritualized'a ruh vermeden önce efsanevî Spaceman 3 ile müzik yapıyordu. Minimalizm, trance, psychedelia ve rock'un özgün karışımı Spaceman 3 dağılınca, Pierce Spiritualized'ı kurdu ve ilk albüm 1992'de "Lazer Guided Melodies" adıyla yayınlandı. Onuncu yıllarındaki "Let It Come Down", topluluğun epik sound'unda ileriye doğru atılmış bir başka adım. *Hilmi Tezgör*

Silver Mt. Zion Memorial Orchestra & Tra-la-la Band

Born Into Trouble As The Sparks Fly Upward

(Constellation Records)

Efrim Menuck. Bütün okların işaret ettiği esrarengiz adam. İki üç sene önce mahşer kaçkınları gibi önümüze çıkan Godspeed You Black Emperor! taifesinin ve hatta Constellation patentli ne varsa hepsinin arkasındaki kayıp beşer. Bu kısa sürede yaptıkları bile yeterince ifşa edici: Önce GYBE ile kendine açılan kulakları teslim almış, sonra da A Silver Mount Zion isimli yeni bir ekiple son kalanları da peşine takıp götürmüştü. Arkasından tekrar GYBE'i ateşledi, "öfkeli yumruklar"ı bir araya getirip yine kapital aleminin gidişatını, "onların" cam gökdelenlerini lanetledi. Punk kültürün artık sahalarda yapamadığını yeraltına taşıdı, sazlı sözlü bir örgüt inşa etti... "Born Into Trouble As The Sparks Fly Upward", Efrim'in tekrar Silver Mt. kanadını harekete geçirdiği ikinci albüm. Önceki "He Has Left Us Alone..."da GYBE'den üç adamıyla başka bir ses harmanında bir araya gelmişti. Şimdi çok daha kalabalık bir kadroyla ve yine daha önce yaptıklarına hem çok yakın, hem de hiç benzemeyen bir telden çalmaya devam ediyor. Yanlarında her zaman yaylılar vardı, kemanın, çellonun arasından hayatın dışına taşmış piyano vuruşları hep duyulurdu, elbette hepsi burda da mevcut, ama şimdi iki albüm birbirine dokunmuyor bile. Bir yan proje olmaktan çıkıp belki biraz yüzlerini GYBE istikametine döndürdükleri söylenebilir, hepsi bu... "Born Into Trouble...", yine şarkı demeye dilim varmıyor, toplam sekiz müzik eserinden meydana gelmiş bir "strüktür". Bütün klasik akustik enstrümanların arasında hoparlörleri yırtıp dışarı fırlayacak yaylılar, adamı nefessiz bırakan gitarlar, mum gibi eriyen trompet veya org sesleri, uğultular; arada da Efrim veya yandaşlarının, her dizesi manifesto sözleri... "Güzel sözler; güçlü sözler; dağları oynatacak sözler; asla söylenmemesi gereken sözler..." Efrim'in dilinden nakledersek, ters yüz edilmiş, "fucked up" bir oda müziği yapıyor The Silver Mt. Zion ekibi. Daha doğrusu, "The Silver Mt. Zion Memorial Orchestra And Tra-la-la Band"... Haklarındaki binbir kehanetin ve evrenin son gününe adanmış onca "şarkı"nın arasında, tra-la-la bandosunun en can alıcı tarafı herhalde bu. Hem loş bir oda müziğinin peşine takılmışlar, hem de fazlasıyla "ajite" bir punk kuvveti, enerjisi taşıyorlar. Nerelerde "tra-la-la" diyeceğimizi kestiremesek de, bütün duyduklarımız uzun süre gri hücrelerimize yerleşip kalıyor. Tek rehberimiz elbet yine bu sekiz bölümlük, "kıvılcımlı" kum kitabı. Rock Sound'dan Neil Gardner'ın afallatıcı sorusu tekrar aklımıza takılıyor: "Yoksa bu adamlar bizim bilmediğimiz bir şeyler mi biliyor?.." *Gökhan Pamuk*

48→

BRONX

istiklal caddesi, terkos çıkmazı no: 8 Beyoğlu / İST.
tel: (0212) 293 53 98 • 293 53 99

Gerek rezil ve sefil olduğum, gerekse asil ve iyiliksever olduğum zamanları tüm içtenliğimle gözler önüne serdim. İç yüzümü, tıpkı senin bildiğin gibi dışa vurdum. Ey ebedi Varlık! Kullarını etrafıma topla da itiraflarımı dinlesinler. Topla ki kederlerim karşısında inleyip çirkefliklerim karşısında utansınlar. Ve hepsi birer birer tahtının dibine gelip, kalplerindeki aynı içtenlik ve dürüstlükle itiraf etsinler. Sonra da içlerinden biri çıkıp cesaret edebilirse, "ben, bu adamdan daha iyiydim" desin. **JEAN JACQUES ROUSSEAU**, İtiraflar

Dingin ol ruhum, belki uzaklarda
Bir yerde nicedir ilk dizeleri
Yaratılıyor acıklı destanımızın
Çağlar sonra hayranlıkla okunmak için
Belki benzer umarsızlığımız kahramanlığa
MELİH CEVDET ANDAY

CORNERSHOP
Handcream For A Generation
(Wiija Records)

Müziğe ilgi duyup da Cornershop'un 1998'de ortalığı yerle bir eden hiti "Brimful of Asha"yı hatırlamamak olanaksız herhalde. Son albümleri "When I Was Born For The 7th Time" ile elektronik tabanlı alternatif müzikte son yıllarda altın çağını yaşayan Hint rüzgarlarının öncüsü olan Cornershop, uzun süreli sessizliğini bozdu sonunda. Bu geçen sürede "Clinton" isimli bir yan projeyle haşır neşir olan Tjinder Singh ve Ben Ayres, müzik dünyasında yarattıkları depremi özlemiş olacaklar ki, bıraktıkları yerden devam ediyorlar şimdi. "Handcream For A Generation", yepyeni ses ve fikirler arasında saklambaç oynayan bir albüm. Açılıştaki, "Heavy Soup", deneyimli soul şarkıcısı Otis Clay'in arz-ı endam ettiği hoş bir başlangıç. Albümün kapısından girip biraz ilerledikten sonra, "Lessons Learned From Rocky I to Rocky III" ile karşılaşıyoruz. Tjinder Singh'in nahoş nu-metal kasırgası ve müzik endüstrisi hakkında ağzına geleni söylediği 70'lere göz kırpan bu şarkı, aynı zamanda ilk single. "Motion the 11" reggae tınılı bir dans parçası, ama katıksız Fransız house müziği eşliğinde dans etmek istiyorsanız, "Music Plus 1" ya da "London Radar" size göre. "Sounds Super Recordings", Asya etkisinin en yoğun hissedildiği zirvelerden biri albümde. Noel Gallagher'ın gitarıyla konuk olup güzel bir sürpriz yaptığı "Spectral Mornings", tabla ve sitarın da gösteriye katıldığı 15 dakikaya yakın bir jam, biraz sabır istiyor.

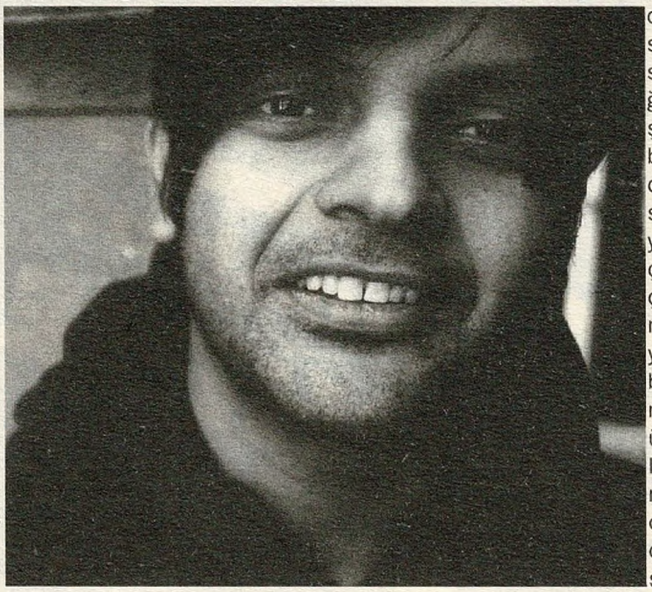

Son olarak kapanıştaki "Bonus Track" (adı öyle gerçekten): Tjinder Singh, bu parçanın Fransa'da geçirdiği altı ayın bir yansıması olduğunu söylemiş. Bir Godard filminde Paris'in kafelerinde oturmuş karakterler geliyor gözünüzün önüne parçayı dinlerken...

Albüm bir müzik mağazasında rastlayabileceğiniz alt kategorilerden daha fazla janra saygı duruşunda bulunuyor. 1960'ların psychedelic havası, 1970'lerin hippi rüzgarı, 1980'leri anımsatan synth sesleri, 1990'ların house müziği, reggae, funk ve aklınıza ne gelirse birleşip 2000'lerin "fusion" mantalitesine ayrı bir boyut getirmiş. Bu iyi midir, kötü müdür derseniz, ne diyeceğimi bilemiyorum açıkçası. İyi, çünkü başka hiçbir albümde duyamayacağınız türler arasında geçişleri ve kültür çatışmalarını barındırıyor içinde albüm. Kötü, çünkü bu kadar çok türün mirasçısı olan bir müzik, tutarlılık ve bütünlüğü elinden kaçırıyor. Örneğin, en az Cornershop kadar ayrıksı bir müzik yapan Beck, albümlerine her zaman merkezî bir motif yerleştirip bu iskelet üzerine inşa ediyor müziğini. Bu albümü dinlerkense ordan oraya savruluyorsunuz, başınız dönüyor. O kadar kusur kadı kızında da olur. "Handcream For A Generation" o kadar cesur ve gözüpek bir albüm ki, saygıyı fazlasıyla hak ediyor. *Yiğit Atılgan*

YO-YO MA & THE SILK ROAD PROJECT
When Strangers Meet / Silk Road Journeys
(Sony Türkiye)

Ünlü çellist Yo-Yo Ma önderliğinde, Çin ve Orta Asya'dan etnomüzikolog, besteci ve müzisyenleri bir araya getirmeyi amaçlayan İpek Yolu projesi, 1999 yılında ortaya çıktı. Dünyanın pek çok yerinde workshop'lar, konserler düzenlendi. İpek Yolu'nun geçtiği hemen her ülkeden pek çok müzisyen bir araya getirildi. Kimilerine göre, Ford, Siemens gibi devlerin sponsor olduğu bu proje, globalizm kandırmacasının bir ürünü, kimilerine göreyse farklı kültürlerin bir araya geldiği bir kardeşlik projesiydi. Tartışmalar sürdü, sürüyor. Konserlerse hâlâ devam ediyor. Yo-Yo Ma'nın The Silk Road Ensemble adını verdiği grupla hazırladığı "When Strangers Meet / Silk Road Journeys" albümü, bu projede yer alan, birbirinden renkli enstrümanlar çalan onlarca müzisyeni bir araya getiriyor. Albümde yer alan şarkılar, genellikle bu proje için yazılmış ezgiler. Oldukça sade düzenlemelerde, farklı ülkelerden çalgıların bir araya gelmesine öncelik verilen, kardeşlik havasında bir albüm. Ganbaatar Khongorzul'un etkileyici vokali, Kayhan Kalhor'un setar, kemança ve proje için yazdığı şahane bestesi, Xu Ken'in erhusu, Wu Ma'nın pipası, Yo-Yo Ma'nın çellosuyla bir araya gelince şüphesiz ortaya rengarenk bir müzik çıkıyor. Kimi zaman eklektik görüntüsüyle rahatsızlık verse de, bu tür durumlarda Yo-Yo Ma albümdeki ağırlığını gösteriyor ve müzik sıkıcı hale dönüştüğünde hemen çellosunu öttürüyor. Eğer Yo-Yo Ma olmasaydı, bunca müzisyen, bu kadar yoğun bir müzikle nasıl başa çıkarlardı sorusunu soracaklara cevabımız, sanırınız başa çıkamayacaklardı olacak. Çünkü albümde Yo-Yo Ma'nın çellosunun sihri ortaya çıkıyor: Farklı ülkelerden müzisyenler, entrümanlar ve ezgiler arasında köprü kuran Yo-Yo Ma, çellosuyla köprünün sacayağını tutuyor. *Ulaş Özdemir*

MARC RIBOT
Saints
(WEA)

Son yıllarını Los Cubanos Postizos grubuyla yaptığı iki güzel albümün turnesinde geçiren, iki yıl önce ülkemizde de şahane bir konser veren, Tom Waits'den John Zorn'a pek çok ustanın baba gitaristi Marc Ribot, Los Cubanos öncesi günlerini hatırlatan yeni albümü "Saints"le karşımızda. Ribot, Los Cubanos öncesi günlerinde, (Elvis Costello, Marianne Faithfull, Tom Waits gibi seslere eşlik etmenin yanında) yayınladığı albümlerinde özellikle gitarın kapasitesini arttırmaya yönelik deneysel çalışmalar yapmıştı. Özellikle John Zorn'un gitar etüdlerinden oluşan "The Book of Heads" albümü, gitarın her türlü sesi çıkarabileceğinin kanıtıydı. "Saints", sadece Ribot'nun solo gitarlarıyla kaydedilmiş bir albüm. Özellikle, free caz bestecisi Albert Ayler'in besteleri üstüne kurulu albümde, John Zorn, John Lurie, Leonard Bernstein ve Stephen Sondheim gibi deneysel yanı ağır basan bestecilerden yorumlar var. Birkaç geleneksel şarkının yanında, Lennon ve McCartney'in birlikte yazdığı "Happiness Is A Warm Gun" şarkısının yorumu da oldukça ilginç. Ribot, eski günlerinde olduğu gibi bu albümde de, gitarın tellerinin yanında ses çıkması mümkün olan (ya da olmayan) her yanını çalıyor, anfinin gürültüsünü bol bol duyuruyor, kimi zaman ağzıyla bir şeyler mırıldanıyor. Kirliliğe özellikle önem veriyor Ribot. Gitarıyla, Malmsteen tarzı bir şov ya da muhteşem caz doğaçlamaları yapmıyor. Sadece gitarı ve kendisinin olduğu bir ortamda, evde çalışır gibi gitar çalıyor. Çaldığı ezgiler kulaklara biraz yabancı gelse de, Ribot bu durumu şöyle açıklıyor: Eğer değişik bir şey yapmaya kalkarsanız, yeni bir tarih düşünmeye başlarsınız. Bu albümü hazılarken benim düşündüğüm tarih, Derek Bailey, Thelonious Monk, Albert Ayler, John Lee Hooker ve Daniel Johnson'ı içeriyordu. Bu tür müziğin hangi adla anıldığını bilmiyorum, ama bende çok güçlü hisler uyandırıyor..." Gerçekten "Saints", en az Tom Waits albümlerindeki yırtıcı gitarlar kadar güçlü hisler içeriyor. *Ulaş Özdemir*

Salonun bir köşesinde veya merdiven basamaklarında otururak ilgi çekici bir konu hakkında konuştukları anlaşılan bir çiftin yanına, onları tanıyan bir kimse yaklaşıp bayanı dansa davet ederse, bayanın tebessümle bu daveti reddetmesi normaldir. Daha nazik davranmak arzusunda olan bayan, kendisini dansa davet edene, "çok ilgi çekici bir konu üzerinde konuşuyoruz, siz de oturun, hep birlikte münakaşamıza devam edelim" diyebilir. **ZÜBEYİR AKER**, Protokol Kuralları

Korumak arzusu ile hükmetmek arzusu arasındaki sınırın nasıl çizilebileceğini bilmiyordum. Sonuçta, birisini varolmayan bir dünyaya inandırmak, hiç gelmeyecek bir mutluluğa hazırlamak, zavallı bir sokak köpeğini, ömür boyu tekmeler, taşlar görecekken şefkate alıştırmak suçtur. **ASLI ERDOĞAN**, Mucizevi Mandarin

Tuhaftır, modern astronotlara göre uzayın sonu vardır. Bu hakikaten rahatlatıcı bir düşünce –özellikle de öte berisini nereye koyduğunu sürekli unutan insanlar için. **WOODY ALLEN**

FATBOY SLIM
Live On Brighton Beach
(Sony Türkiye)

Indie-severlerin Housemartins'in bas gitaristi olarak tanıdığı Norman Cook, raver camiasında bilinen adıyla Fatboy Slim, "Live on Brighton Beach" ile karşımızda. Albüm, Fatboy Slim'in memleketi Brighton'da yaklaşık 35 bin kişiye çaldığı iki saatlik setten mikslenmiş 17 parçadan oluşuyor. "Better Living Through Chemistry" albümünden sonra yayınladığı "Half Way Between The Gutter And The Stars"la koparttığı Grammy fırtınasını hemşehrileriyle paylaşan Fatboy Slim, geceyi bir DJ miksle belgelemeyi uygun görmüş anlaşılan. Albüm, Underworld'ün "Born Slippy"sinden üç dakikalık bir geçişle açılıyor. Bu parçanın İngiltere'nin 90'lardaki gençlik kültürünü anlatmada en

az "Trainspotting" kadar başarılı olduğunu düşünürsek, açılış tercihinin de yerinde olduğunu söyleyebiliriz. Setin ön plana çıkan diğer parçaları, 2001'in iyi iş yapmış çalışmaları, Basement Jaxx'ten "Where Is Your Head At" ve Raven Maze'den "The Real Life". Fatboy Slim, elektronikanın klasiklerinden Leftfield'in "Phat Planet"ını da setine almış. Tutuk prodüksiyonu, Fatboy Slim'in alışılagelmiş DJ'lik yeteneğini sergilemekten uzak parça seçimiyle şimdilik son seti, son zamanların DJ setleriyle kıyaslandığında, fazlasıyla İngiliz ve şaşırtıcı bir şekilde tutucu. Santos'un "Pray"ini çalarak yerinde bir kararla house'a döndüğünü cümle aleme ilan eden Fatboy Slim'den, çok daha iyisi beklenirdi. *Alişan Çapan*

PATRICIA KAAS
Piano Bar
(Sony Türkiye)

Patricia Kaas, 1993 yılında yayınlanan bir röportajında "Je te dis vous" albümünün kayıtları sırasında çalışmasını olumsuz etkileyebileceği kaygısıyla kendisine yapılan bir film teklifini geri çevirdiğini söylemişti. Geçtiğimiz günlerdeyse, Kaas'ın, Claude Lelouch'un son filmi "And Now... Ladies and Gentlemen" için bir bar şarkıcısını canlandırmak üzere kamera karşısına geçtiğini öğrendik. Hem de yanında rol arkadaşı olarak eski bir İngiliz gangsterini canlandıran Jeremy Irons'la beraber. Film, neredeyse tamamı kumsal ve denizde geçen bir "love story". Fakat Lelouch, filmi çekerken komedi-müzikalden maceraya, polisiyeye kadar birçok türe yer vermiş. Filmin vizyona giriş tarihi Mayıs 2002. Ancak filmin soundtrack'i filmden epey önce piyasaya çıktı. Albümdeki tek yeni şarkı, filmle aynı adı taşıyan Michel Legrand bestesi. Diğer şarkılarsa, Mistinguett'in "Mon Homme"undan Charles Trenet'nin "La Mer"ine ve "Que reste-t-il de nos amours"una, Jacques Brel'in "Ne me quitte pas"ından Gilbert Bécaud'nun "Et maintenant"ına, Charles Aznavour'un "Hier encore"una kadar Fransız şansonunun ünü Fransa'yı, Avrupa'yı aşıp okyanusun karşı yakasına dek yayılmış en bilinen şarkıları. Bunların yanında, Marcel Carné'nin "Les portes de la nuit" filminin, gene Lelouch'un "Un homme et une femme" filminin ve "Love Story"nin müziklerini de bu albümde bulmak mümkün. Buraya kadar her şey ilk bakışta hayli çarpıcı. Hele film müzikleriyle defalarca Oscar ve Grammy kazanan, Miles Davis'den Stan Getz'e, Oscar Peterson'dan Sarah Vaughan'a, Maurice Chevalier'den Yves Montand'a kadar sürekli cazın ve şansonun en büyük isimleriyle çalışan Michel Legrand'ın isminin tek bir şarkıda bile olsa besteci, prodüktör ve aranjör olarak geçmesi, beklentileri iyice yükseltiyor. Fakat Kaas, "La mer" ve "Syracuse" hariç tüm şarkıları İngilizce olarak kaydetmiş ve böylece en büyük hayallerinden biri olan İngilizce albümüne de kavuşmuş olmuş. (Daha önce de "Je te dis vous" ve "Dans ma chair" albümlerinde İngilizce şarkılara yer vermiş, hatta bir ara "Black Coffee" adında İngilizce bir albüm hazırlayıp son anda piyasaya vermekten vazgeçmişti.) Edith Piaf'ın İngilizce kayıtlarının dahi, orijinallerinin yanında bir hayli eksik kaldığı düşünülürse, Fransızca şarkıların İngilizcede pek başarılı sonuç vermediği daha kolay anlaşılabilir. (Gilbert Bécaud imzalı "What Now My Love", Jacques Brel'den tornistan "If You Go Away", Billie Holiday'in şahane yorumuyla "My Man", Elvis Costello'nun söylediği Aznavour'un "She"si kaideyi bozmayan istisnalar. Bir de tabii Mick Harvey'nin elinden çıkma Gainsbourg'lar ve Scott Walker'ın Brel'leri.)

"Mon Homme"un sadece nakaratının kullanılmış olması da, daha albümün girişinde, dinleyicinin üzerinde amatör bir çalışmayla karşı karşıya kalacağı izlenimini uyandırıyor. İç kapaktaki kalabalık müzisyen listesine rağmen, aranjör ve prodüktör Robin Millar'ın düzenlemeleri neredeyse sadece keyboard ağırlıklı. Bu durumda da Kaas diskografisinin en başarısız albümü çıkmış ortaya. Düzenlemelerde bilinçli olarak minimalist bir yaklaşım içinde olunduğu akla gelse de, albüm dinleyenin sabrını bir hayli zorluyor. Bir albümde birçok tanıdık melodiyi duymak, Fransız şansonunu pek iyi tanımayan dinleyicilerin hoşuna gidecektir. Ama amaç meşhur Fransızca şarkılara bir albümde sahip olmaksa, herhangi bir toplama albüm bile bu işi görür. Şayet Patricia Kaas dinlemek istiyorsanız (ki bu çok iyi bir fikir), ilk üç albümünü veya herhangi bir konser kaydını edinmenizi tavsiye ederiz. *Donat Bayer*

www.calinti.com www.clubintro.com www.kontrolkulesi.com

850 grup (Her Gün Artıyor) 112.000 Şarkı

Geniş Yazı Arşivi

7500 Albüm Albüm Kritikleri Diskografi ve Biyografiler

Müzik Haberleri

Ve Günde İki Kez Yenilenen İçeriğiyle Tıka Basa Müzik

studyoimge .com (Tıklayın!)

Bezm o bezm, ahbâb o ahbâb, işret ol işret değil / Mey o mey, sakî o sakî, hâlet o hâlet değil! **PERTEV**

Kendi vücut yapısı ve tipini, bilinen görgü kurallarını unutarak körü körüne modayı takip etmek insanları bazen gülünç durumlara sokabilir. Modanın mor olması üzerine, aynı evde oturan büyükanne, anne ve gelin ile evin üniversiteli genç kızının birlikte mor elbiselere bürünmelerini bir dakika için düşünmek bile tüyler ürperticidir. Mini etek giyen tombul teyzelerin, yollarda yürüyen birer canlı şarap fıçısından farkları ne olabilir. **ZÜBEYİR AKER**, Protokol Kuralları

Acı çekmenin değerine inanan, acıyı bir erdem ya da gerçeklik olarak öne süren kimse, acaba gizlice acıdan hoşlanmanın bir yolunu mu bulduğunu merak etmemize yol açar. Biz onların sanatçı mı yoksa aziz mi olduklarını merak etmeden duramayız. **ADAM PHILLIPS**, Tekeşlilik

SADE

Lovers Live

(Sony Türkiye)

Sesinin gölgesinden tanınacak kadar nev-i şahsına münhasır bir şarkıcı Sade. İlk albümünün üzerinden 18 yıl geçmesine rağmen, ne sesinde ne de gölgesinde en ufak bir kayma olmaması sevenlerini pek şaşırtmıyor. Sekiz yıllık bir aradan sonra 2000 mahsûlü "Lovers Rock" ile stüdyolara dönen Sade Adu ve saz arkadaşları, albüm sonrası sahne tozlarına yeniden kavuşmuşlar. "Lovers Live" da, geçen yılın temmuz ve eylül ayları arasında Seattle'dan Los Angeles'a uzanan bir hatta verdikleri konserlerin kayıtlarından oluşuyor zaten. 18 yıllık Sade diskografisinde ilk "konser albümü" bu. Zaten bu süreçte topu topu beş stüdyo, bir de "best of" albümü yayınlandı Sade'nin... Sade, tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de çıktığı günden beri takibe alınmasına yol açan şarkısı "Smooth Operator" başta olmak üzere, 80'li yıllardaki diğer birkaç başyapıtını bu ilk konser albümüne almış. O "Smooth Operator" ki, Türk halkının zihnine "Şade mi okunacak, Seyd mi okunacak" gibi nifak tohumları serpmeyi ve hatta Sade'nin Nijeryalı bir şarkıcı olduğunu nakşetmeyi başarmış bir "acayip hit"tir. Ama itiraf edeyim ki, benim her zaman Sade favorim "Jezebel" olagelmiştir. Bu konser albümüne bu denli bağlanmam da herhalde "Jezebel"in yanısıra, "No Ordinary Love" ve "Is It A Crime" gibi diğer gözde Sade'lerimi de canlı canlı dinleyebilmekten kaynaklanıyor. Son albümünden "King of Sorrow" yerine "By Your Side"ı tercih etmiş olmasını bile 'sade'ce bu yüzden görmezlikten geliyorum. Bağlayalım; "Lovers Live", 70 dakikalık bir mesafede bize tütsülü, esrik ve tanıdık birşeyler aktardı. Geçmişinizde bazı dumanlı görüntüler varsa, size de ışık tutacaktır. *Atilla Aydoğdu*

BEBEL GILBERTO

Tanto Tempo Remixes

(Crammed World / Equinox)

Bebel Gilberto, yaklaşık bir yıllık aradan sonra, ilk albümünde yer alan şarkılarının çeşitli müzisyenler tarafından yapılan remikseriyle tekrar karşımızda. Bebel'in Brezilya müziğinin harika kızı olarak tanımlanmasının temel nedeni, ünlü müzisyen Joao Gilberto'nun kızı olması. Bu harika çocukta, bossanova kralı babanın yanısıra, dönemin ünlü şarkıcısı Miucha'nın da anne olarak Bebel'e verdiği vokal derslerinin payı olmalı. Bebel, dokuz yaşında annesinin yanında adım attığı profesyonel şarkıcılık kariyerinde, kolay kolay kimselere nasip olmayacak bir müzisyen kitlesiyle çalışmış. Caetano Veloso'yla başlayıp David Byrne'e, Kenny G'den (geçtiğimiz haziran İstanbul'dan geçen) Thievery Corporation'a uzanan bir dizi müzisyenin projelerinde yer alan Bebel Gilberto'nun ilk solo albümünü yayınlaması için 30'unu devirmesi gerekmiş. Bu konudaki sorulara "albümün adı aynı zamanda 'epey zaman geçti' anlamına geliyor" diye gülüp geçen Bebel'in ilk albümü, kısa zamanda 600 binlik satışla plak şirketinin ve son yıllarda hızla yükselen elektro-Brazil dalgasının en çok satan albümü oluverince, ikinci albüm için o kadar beklememize gerek kalmamış. "Tanto Tempo Remixes", "Tanto Tempo"da ulaşılmaya çalışılan bossanova'nın zamandan ve mekândan bağımsız derinliğine bizi bir adım daha yaklaştırma iddiasında. Albümün ağır topu, hiç şüphesiz, Peter Kruder'in bir Bebel Gilberto-Suba ürünü olan "Tanto Tempo"ya yaptığı remiks. Elektronik müziğin önde gelen ikililerinden Viyanalı Kruder Dorfmeister'den Peter Kruder'in remiksi, Balkanların Brezilya müziğine armağanı Suba'nın harika altyapısıyla Bebel'in bossanova yorumunu, elektronik müziğin aydınlık dehlizlerine doğru yönlendirmekte son derece başarılı. Kruder'in başarısı, belki de, Brezilya müziği öğelerine elektronik müzikte bir karşılık yaratmanın ötesinde, kendi müzikal anlayışını ve geçmişini ortaya koyabilmesinde yatıyor. Manchester'lı hiphop-soul ikilisi Rae ile Christian'ın "Bananeira"sı, Paris'in breakbeat camiasından Chateau Flight'ın "Sem Contençao"su, breakbeat'in doktorları olarak kabul edilen 4hero'nun "Samba da Bençao"su, funk'çı King Britt'in Bebel'in vokallerinin hakkını veren "August Day Song"u ve Londra'nın veteran jazzy-house temsilcisi Faze Action'ın hareketli "Close Your Eyes" remiksi, diğerlerinin arasından sıyrılıyorlar... "Tanto Tempo Remixes", Bebel Gilberto'nun kendi adına yaptığı ilk albüme hatırı sayılır bir katkıda bulunmakla birlikte, yine de kendini Suba'nın "Sao Paolo Confessions" albümü seviyesine ulaşamamış elektro-Brazil albümlerinin yanında bulmaktan kurtaramıyor. *Alişan Çapan*

SI*SE

Si*Sé

(Luaka Bop / EMI)

New York drum'n'bass aleminin iyi tanıdığı, Latin aromalı, pırıl pırıl sesli bir şarkıcı ve elektronik donanımı zengin bir DJ'den oluşmuş Si*Sé ikilisi. Doğum yerleri New York; onları dünya dolaşımına açan da David Byrne'ün plak şirketi Luaka Bop. Peter Gabriel'in Real World'üne kıyasla bugünün titreşimlerine bir adım daha yakın duran Luaka Bop'un en canlı, en "zamane" grubu Si*Sé. Ekibin "canlılığı", hem multi-enstrümancı DJ U.F.Low'un kurduğu elektronik altyapıdan, hem de kökleri Dominik Cumhuriyeti'ne uzanan Latin güzeli Carol C'nin dipdiri vokalinden geliyor. Carol C, Sade'nin sukûnetli ama çığ gibi vokalinden Fiona Apple'ın veya Leslie Rankine'in (Ruby) berraklığına, epey tanıdık sesin yakınlarından geçiyor, ama onlara teslim olmadan kendininkini buluyor. Ispanyolca söyledikleri de dahil, hepsinde hem bugüne ayak uydurmuş bir Latin kumpanyasının, hem de şehirli bir dans grubunun ritmini yakalıyor. 56. sayıda Cüneyt Cebenoyan'ın NYC notları arasında naklettiği gibi, kendiliğinden "hem göze hem kulağa" ulaşıyor. DJ U.F.Low'a gelince, o da sürati hafif düşürülmüş ama kıvamında davul-bas ayarıyla şarkıların ağırlığını belirliyor. "Si*Sé", ekibin ilk albümü. Açılıştaki "Slip Away" veya hemen arkasındaki buruk Orange Juice Jones cover'ı "The Rain"in de az çok rotasını belli ettiği gibi, onlar da hızlı kulüplere değil, daha çok masaları mumlarla aydınlatılmış gece kulüplerine yakışıyor. Hatta sonrasında "Biscocho", "Cuando" gibi Dominik bağlantısı kuvvetli şarkılarda veya Gloria Estefan'ı hatırlatan biriki ara nağmenin dışında, "yaralı kalp" şarkılarıyla o ortamlara daha da yakınlaşıyorlar. Carol C'ye bağlanırsak, hip hop beat'lerinin, Latin ritmlerinin ve orta karar bir elektronikanın içinde, "gelecek için prelüdler" yazıyorlar. *Gökhan Pamuk*

"Ne güzel kokular, ne güzel güneş Bahar geldi ve eşimi aramaya gideceğim" Kuş böyle söyledi. Balkonun kenarından Uçtu, bir haber misali uçtu ve gitti **FURUĞ**	Bir bayanın küfür etmesi, kendisini umumi bir yerde öptürmek veya okşatmaktan çekinmemesi, hususi hayatının en ince hatlarını yeni tanıdıklarına yüzünü kızartmadan anlatabilmesi, adiliğin tipik misalleridir. Bu gibi davranışlarla, umumi kadınların davranışları arasındaki farkı tayin ise çok güçtür. **ZÜBEYİR AKER**, Protokol Kuralları	Dâr-ı dünyâ deli gönlüm gibi virân olsa, Ne cihân olsa, ne cân olsa, ne hicrân olsa! **TAŞLICALI YAHYA BEY** Son tren kalkıyor içimin garlarından Rimbaud her yerine sinmiş **ATTİLA İLHAN**	Biliyorsunuz ya bir ağrısı vardır gitmenin / Nereye, ama nereye olursa gitmenin / Hüzünle karışık bir ağrısı. **EDİP CANSEVER**

MARIANNE FAITHFULL

Kissin' Time

(EMI)

Uzun sessizliğini iki sene önce "Vagabond Ways"le bozan Marianne Faithfull, bu albümle senenin en iyilerinden birine imza atmıştı. Prodüksiyonunu Mark Howard ve Daniel Lanois'nın üstlendiği albüm, aşina olduğumuz Faithfull sound'unun pek uzağına düşmeyen, moderni yakalayan seslerle bezeli, en iyi Faithfull şarkıları dosyasına bir avuç şarkı daha atan güzel bir albümdü. Faithfull için iki senede bir albüm çıkarmak velut bir durum. Biz Marianne hayranları için de son derece sevindirici tabii. Yakın geçmişteki sükûnetinin acısını çıkarıyor sanki...

"Kissin' Time", albüme emek veren ünlü müzisyenlerin adlarıyla epey bir sükse yaptı, son birkaç aydır da hararetle bekleniyordu. Şubatın sonlarına doğru ilk single "Sex With Strangers" piyasadaki yerini aldı. Albümün de açılışını yapan şarkı, bir Faithfull-Beck ortak çalışması. Beck, "rave ortamlarına girecek kadar iyi olmayan, böyle bir iddiası da olmayan boktan bir kulüp şarkısı yapmak istedik" demiş şarkı için. Şarkı, new wave synthsizer'lar ve Cohen'in "I'm Your Man/The Future" zamanlarını hatırlatan bir disko ritmi üzerine kurulu. Beck, son zamanlarda salgın halini almış neo-krautrock atmosferini bu şarkıda ve Marianne'ın cover'ladığı Beck klasiği (aslında bu ne kadar cover'dır tartışılır; şarkıyı, şarkıyı yazan kişi işlemiş yine) "Nobody's Fault"ta konuşturmuş, şarkıyı harika bir elektro-balad'a dönüştürmüş. Üçüncü Beck'li çalışma "Like Being Born"sa daha akustik, Marianne'ın gotik sesini öne çıkaran daha kişisel bir şarkı... İkinci şarkıdaki konuk Etienne Daho ve Les Valentins. Birinci şarkıdan daha kopuk olmayan güzel bir drum'n'bass. Davullarda Fiona Apple'la gerçekleştirdiği çalışmalarından tanıdığımız Jon Brion var burada. Dördüncü şarkıyla birlikte mutfağa Billy Corgan giriyor ve albümün en iyi şarkılarından birini armağan ediyor ayağının tozuyla: "I'm On Fire". Şarkının liriklerinde "and everything will be alright" dizesinin altı çizilmiş, albümün genelindeki iyimserliğin de altını çizer gibi. Marianne yine kırık aşk öykülerinden söz açıyor, ama totalde pozitif bir hava şarkılara hakim. İkinci Corgan'lı şarkı "Wherever I Go" da Corgan-Faithfull işbirliğinin güzel sonuçlarından. İki uslanmaz, arlanmaz, bedlik düşkünü ruhun güç gösterisi sanki. Dave Stewart'la kotarılmış "Song For Nico" mütevazı olamayacak kadar güzel, iddiasız müziğine karşın havasıyla, muhteviyatıyla öne çıkan bir şarkı. Marianne, rock'n'roll ikonası Nico'dan bahsediyor bu şarkıda. Birkaç dizede hayatını hülasa ediyor sanki "babasız kızlar balosu"ndan bu kadim dostunun. Brian Jones, Lou Reed, Andy Warhol, Alain Delon gibi 60'lardan ve Nico'nun hayatından geçen isimler şarkıda zikrediliyor. "Yarın yok," diyor Marianne, "Dün gitti. Sadece bugün var. Daha fazla yok..." Marianne ve Nico aşağı yukarı aynı kadınlar. Hayat manifestoları, kader çizgileri benziyor. Geçmişten iki kanamış, kanatmış ruh. Şimdi biri gidenin ardından gözyaşlarını içine akıtan, orta tempoda, katatonik bir yas şarkısı söylüyor, mutluluk sosuyla tatlandırdığı... Takiben gelen "Sliding Through Life On Charm", Jarvis Cocker'ın iştirakiyle, oluvermiş bir Pulp şarkısı. Billy Corgan'ın bulunduğu şarkılar, sound açısından Smashing Pumpkins müziğiyle birinci dereceden akraba değil. Corgan geçtiğimiz aylarda New Order albümündeki varlığıyla da yaşadığını hatırlattı, hatta "Get Ready"ye hatırı sayılır bir Pumpkins etkisi kattı, ama bu sefer kendini olduğu gibi Faithfull'un ilham perilerine teslim etmiş sanki. "Midnite Vultures"dan bu yana sesi soluğu çıkmayan, bizi Victoria Williams, Air ve son olarak da Faithfull dostluğuyla teselli eden Beck de öyle. Ama Jarvis, kalkmış standart bir Pulp şarkısını Marianne'e söyletmiş sanki. (Şarkının sadece adını fısıldamış Marianne Jarvis'e.) Bu albümde kendini gençlerin eline bırakmış ya Marianne, tek bir şarkıda, "Love & Money"de eski kadrodan Barry Reynolds'la çalışmış. Diğerlerinin yanında vasat bile denebilir bu şarkı için; 60'lardan euro-pop bir parça... Albüme ismini veren "Kissin' Time", Faithfull-Blur mutabakatı. Graham Coxon'ın tanıdık gitarı ve Damon'un tiz sesiyle açılıyor, sonra mikrofonu Marianne kapıyor ve öpüşme zamanının geldiğinden dem vuruyor. Blur'ün "Blur" ve "13" albümlerinden izler taşıyan şarkıda, Graham gitarını konuşturuyor yine. Ritm büyük ölçüde el çırpmalarıyla sağlanmış. Geri vokallerle, aynı melodiyi yineleyip duran gitarla transandantal bir hava yakalanmış... Albümün kapak dizaynı ve buklet fotoğrafları Suede ve Björk'le yaptığı çalışmalardan tanıdığımız, gözde fotoğrafçı Nick Knight'ın. Gayet ölçülü biçili, Jarvis'in "Marianne'ın sesinde gençleri yakalayan bir şeyler var" sözünü doğrularcasına günün standartlarını yakalayan, gençlerin kulvarında koşan bir albüm "Kissin' Time". Bu yüzden eski Marianne dinleyicilerini düş kırıklığına uğratabilir. Şunu da unutmamak lazım, Marianne 70'lerin sonunda "Broken English"i çıkararak medyanın üzerine yapıştırmaya çalıştığı narkotik çiçek kız imajını ters yüz etmiş, punk rock'un her daim kilometre taşı albümlerinden birine imza atmıştı. Yani Marianne bir kabuğa örtünüp onun içinde kendini konforlu ve huzurlu hisseden biri değil. Acılı geçmişine dönüp nostaljiyle yaşayacak kadar güçsüz de değil. Günün oyuncularına bildiğini okutacak, kök söktürecek kadar çetinceviz... "Kissin' Time" belki beklenen değil, ama Marianne'dan net, spesifik bir şey bekleyebilir misiniz zaten? O bizi hep şaşırtmaz mı, şaşırtmadı mı? Bugün burada bu ambient şarkıları söyleyen de o, dün Kurt Weill yorumlarıyla ağzımızı bir karış açık bıraktıran da oydu. Yaş kaç baş kaç olursa olsun toparlanmanın, dudaklarımıza bir gülümseme teyelleyip yola devam etmenin albümü bu. Yeniden doğmuş gibi. *Görkem Daşkan*

RAM-SES
MÜZİK ATÖLYESİ

Merkez:
İstiklal Cad. Aznavur Pasajı 212/6
Yapı Kredi Kültür Merkezi Karşısı Galatasaray
Tel: 0. 212. 245 02 21

Dersane:
İstiklal Cad. Toma Apt. Şanzelize Girişi Kat. 5
Tel: 0. 212. 245 32 94

www.ramisekinci.com / www.muzikatolyesi.com
bilgi@ramisekinci.com / bilgi@muzikatolyesi.com

Türk Halk Müziği ve Batı Müziği Konservatuarlarına, Müzik Eğitim Fakültelerine hazırlık kursları

• Ses eğitimi (şan) • Keman (Türk-Batı) • Viyolonsel - Viyola • Piyano - Klavye (org) • Klasik Gitar • Flamenko - Latin Gitar • Akustik Gitar • Elektro Gitar • Bas Gitar • Jazz Gitar • Davul - Perküsyon • Bağlama • Tambur • Ud • Kanun • Kemençe - Kemane • Flüt - Ney • Saksofon - Trompet • Kaval -Mey

OLAY KAMPANYALAR

Enstrüman alanlara
Enstrüman ve aksesuarlarını alana 3 aydan 4 aya kadar ücretsiz ders imkanı

Enstrümanını getirene
1 ay ücretsiz ders imkanı

Enstrümanını değiştirene
Değişen ve değiştirilen enstrümana göre 1 aydan 4 aya kadar ücretsiz ders imkanı

Stüdyo çalışmaları
Stüdyoda çalışma süresine bağlı olarak; % 10'dan % 40'a varan indirimler

Burslu sistem
4-6 ve 8 aylık dönemlerde; % 40'dan % 60'a varan burs imkanı

6-8 ve 12 aylık dönem indirimi
% 10'dan % 30' varan indirim

Ramis Ekinci'nin "Kopuşkılar" albümü Ada Müzik'ten çıktı. 2000 yılının en ilginç albümü (Kanal 6, Number 1)

Görgülü bayanlar fazla mücevher takmayanlardır. Hanımlar gezen kuyumcu dükkanı değildirler. Kibar insanlar günün belirli saatlerinde yüzük değiştirmek diye bir şey bilmeyenlerdir. Kıymetli bir yüzük sabahleyin parmağa takılır ve gece yatarken çıkarılır. **ZÜBEYİR AKER**, Protokol Kuralları

Kaçsam o da bir türlü karanlık şimdi / Ne kadar aynı bir dünyadayız seninle / Aşka, döğüşe, maviye yetmek için / Biriyim, cesurum, var mısın ellerime / Bir başka sabaha kadar içelim **EDİP CANSEVER**

düştü çayımın demine endülüs esmerliğin / bağbozumun / delişmenliğin / özlemin flamenko gitarda patlayan bomba / ulan üstüme gül koklarsın ha **AKGÜN AKOVA**

INDIGO GIRLS

Become You

(Sony Türkiye)

"Even The Cowgirls Get The Blues"ı izlediniz mi, Gus van Sandt'ın filmini? Penis kalınlığında başparmağıyla otostop çeken, Amerika'ya efsanesi böylece yayılan Uma Thurman direnişçi ve keyif ehli kovboy kızların arasına düşüyor, kızların lideri Bonanza Oynakbebek'le büyük aşk yaşıyordu. Indigo Girls, o kovboy kızların müziğini yapıyor, ikisi de birer Bonanza Oynakbebek... Joni Mitchell'lerden bugüne uzanan kadın şarkıyazarları zincirinin önemli bir halkası Indigo Girls. 1985'te bir araya gelen Amy Ray ve Emily Saliers, grubun ismini taşıyan 1989 tarihli ilk plaklarıyla Amerika'da adeta patlamışlardı –malûm, "itirafçı" kadın şarkıyazarlarının pıtırak gibi türediği bir devirdi. Indigo Girls, emsalleri arasında en dikkate şayan gruplardan biriydi: Amerika'da en çok dinlenen müzikten, country'den yükselen yumuşak rock'ları, fevkalade kendinden emin bir politik duruşla hemhal olunca, hele bütün bunlar muhafazakâr Güney'de gerçekleşince, kimse tepkisiz kalamamıştı. Her şeyin ötesinde, Indigo Girls şarkılarını güzel kılan, kulağa hemen alıştıran bir kimya var ortada: Amy Ray de, Emily Saliers de, teraziye konulsa biri diğerinin kefesini havaya kaldırmayacak, benzer yeteneklere sahip; ikisi de telli çalgılara, seslerinin kıvrımlarına hakim, ikisi de şarkıyazarlığının sırrına nüfuz etmelerini sağlayacak birikime sahip. Indigo Girl şarkılarını ilk dinlediğimizde, müzikte bir ihtilâl yaratmışlar gibi gelmiyor, hatta pek çok country –ya da halk– şarkısında olduğu gibi, hep aynı şarkıyı dinliyor gibi olabiliyoruz, ama her şarkıya ayrı bir kimlik verecek, diğerlerinden ayıracak o kadar hoş, küçük ayrıntılar buluveriyorlar, söyleyişlerinde o kadar belirleyici nüanslar oluyor ki, işlerinin hakkını daha ilk dinleyişte teslim etmek gerekiyor. Ama, doğal olarak, iki kadın birbirinin aynı değil: Amy mesela daha doğrudan, daha sert –sesi de, söylemi de–, bu yüzden daha politikmiş gibi durabiliyor; Emily'yse daha naif sanki, hüzünlü, gece ateşi başında söylenecek baladlara meyyal. Ama ne biri öbüründen daha agresif ya da bilinçli, ne diğeri arkadaşından daha duygusal ya da düşünceli. Ama nakaratlarda çift ses yaptıklarında bariz bir farklılık da hissediliyor. Bu farklılık, beraber söylediklerinde, şarkıyı enikonu güzelleştiriyor. Üslûpları, şarkılarda meseleleri ele alış tarzları da hayli değişik. Belki bu yüzden hiç beraber şarkı yazmıyorlar, ama birbirlerinin şarkılarını beraber seslendiriyorlar. Demokrasi endişeleri her zaman iyi netice vermeyebiliyor: Son albümde ikisinin de altışar şarkısı var, sırayla çalıyorlar. Ama bu durum, albümün bir bütünlüğe varmasının önünde engel: Amy'nin şarkılarıyla havalanmaya başlıyoruz, Emily bizi sakinleştiriyor, Amy tekrar hararetleniyor, Emily mırıldanmaya dönüyor. Eşit paylaşım iyi ama, şarkı aleminin kendine özgü demokrasisini gözetselermiş, daha iyiymiş.

Indigo Girls, aktivist bir grup. Radikal feminist demek doğru olabilir onlar için. Kartonetin arkasında kadın derneklerinin, şiddet karşıtı oluşumların, gay-lezbiyen örgütlenmelerinin, Yeşil hareketlerin bağlantı adresleri ve küçük açıklamaları var; bunlardan biri de Afgan kadınların örgütü RAWA. Nevada'daki Yucca tepesine, yani yerlilerin topraklarına nükleer atıkların gömülmesi yönünde karar almaya çalışan Kongre'ye karşı var güçleriyle savaşıyorlar. Internet sitelerinde Küba ve Meksika gezilerinden sonra yazdıkları izlenimleri okumak mümkün: Küba'ya davet edilmelerinin sebebi, bir şarkıyazarlığı atölyesi. Beraber şarkı yazmama adetlerini, kura sonucu aynı gruba düşünce bozmuşlar. Küba'da ilk dikkatlerini çeken şey, devrim öncesi mimariye, arabalara hiç dokunulmaması tabii ki. Fakat Küba'yı hiç sevmemişler, fahişeliğin yaygınlığı, erkeklerin sataşmaları onları hep irkiltmiş, sürekli maşizmden şikayet ediyorlar. Anlaşılan, Amerikan turisti muamelesinden de hiç kurtulamamışlar. Kumandan Tacho'yla da karşılaştıkları Maya köylüleri arasında ve Zapatista kampındaysa, adeta "değişmişler", memlekete döndüklerinde aynı insan değillermiş; kadın-erkek dengesinden de memnun kalmışlar. "Become You", bir anlamda Indigo Girls'ün başa dönüş albümü. 1999 albümleri "Come On Now Social"ın konukları arasında Natacha Atlas, Sherly Crow, Joan Osborne gibi isimler vardı; müzik de haliyle hem konuklardan, hem Indigo Girls'ün müzikal arayışlarından etkileniyordu. Bu sefer bildikleri sulara, klasik seslerine dönmüşler. Birbirlerinden bir süreliğine ayrılmalarının, Amy'nin solo albümü için turneye çıkıp kurtlarını dökmesinin, Emily'ninse evde kalıp sükûna varmasının bunda payı olabilir. Şarkıları yazarken sırf gitarın eşliğini düşünmüşler, ama davuldu, klavyeydi, eklemekten de imtina etmemişler. Albümün kayıtlarını da memleketlerinde, Atlanta - Georgia'da yapmışlar. Amy'nin Güney'in ırkçılığıyla hesaplaştığı "Become You", ritmin iyice baskın olduğu, geleneksel şarkı gibi duran "Bitterroot", yumuşak Latin havasıyla "You've Got To Show", Emily'nin edebî kuvvetini konuşturduğu, ilişkilerin hassas girintilerine sokulan yumuşak şarkıları, Amy'nin Zapatist kadınlara adadığı "Nuevas senoritas" güzel şarkılar. "Become You" albümünü salt dayanışma için almakta hiçbir sakınca yok, ama yıllarca dinlenecek, hep yeni bir şeyler keşfedilecek mütevazı bir albüm olduğunu, içinde "şöyle bir şeyler tıngırdasa" dediğinizde imdadınıza yetişecek "radio-friendly" şarkılar barındırdığını da unutmamak gerek. *Merve Erol*

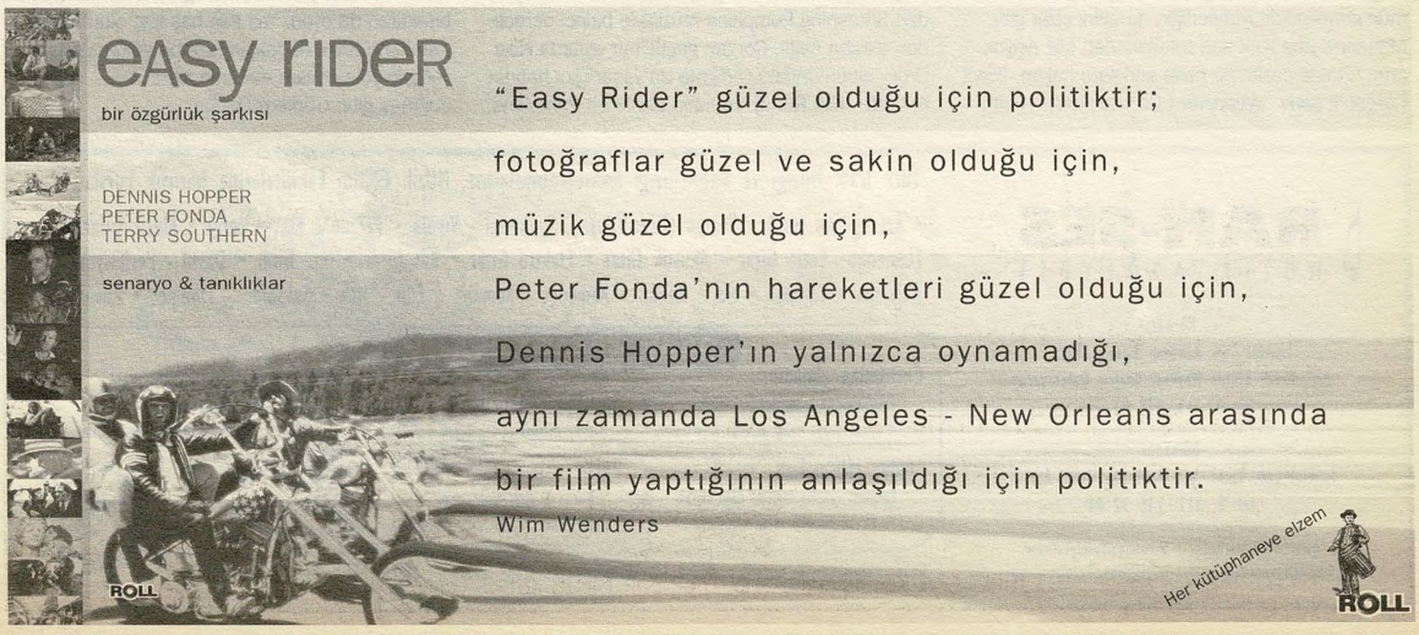

ÖZÜR KÖŞESİ Geçen ay Mesut Ali söyleşisinde resimaltı unutulmuş. Fotoğrafta, Mesut Ali'nin yanında klarnetini öttüren şahıs, Ivo Papazov.

Mağazamız genelde 8-9 civarında açılır, 7'de de açıldığımız oluyor, ama bazen 12'yi, 1'i de buluyor. 4-5 civarında kapanıyoruz, ama bazen 11-12 gibi de kapanıyoruz. Bazı günler hiç açılmıyoruz. Başka bir yerde olmadığım sürece hep burda oluyorum. *(Roma'da bir mağazanın kapısından)*

Portatif radyolar sokakta açılarak dinlenilmez. Belirli programları izleyen meraklılar, kulaklık kullanmak suretiyle, radyolarını sokakta dinlemekte ve kendilerini de gülünç duruma sokmakta şüphesiz serbesttirler. **ZÜBEYİR AKER**, Protokol Kuralları

Ağlama! Sulandırma akan kanı! **REŞİT İMRAHOR**

Bir kişi bile değilim yalnızlıktan **EDİP CANSEVER**

Sarhoş olunduğu akşamlar
Islıkla çalınan şarkı
Neşelidir
Halbuki aynı şarkı
Bir trenin penceresinde
Neşeli değil
ORHAN VELİ

BRIGITTE FONTAINE

Kekeland

(EMI)

Akla kara. Ağır ağır atıştıran kar ve bacaların yapışkan isi. Bu ikisi. Kendi kaleminden Brigitte Fontaine: Boş gezenin boş kalfası, yarısı kar, yarısı is, bir (bir değil, yarım) sokak serserisi. Ve bir keke. Kekeler diyarının kraliçesi. Ve bir zazu. Zazular ırkının ruh kardeşi.

Bazıları öyle her an her yerde karşınıza çıkmaz. Brigitte Fontaine de onlardan. Bir var, bir yok. Fransız şanson ve rock dünyasının en "yüksek sessiz" şarkıcısı. Ama bu durum önemini azaltmıyor, artırıyor. Yalnız kendi anahtarıyla açılan bir kilit karakter. 35 yıldır böyle. Duruma uyananlar arasında New York'un cool gürültücüleri Sonic Youth'çular da var. Bu yeni Brigitte Fontaine albümü "Kekeland"de, "Demie Clocharde" ve "Kekeland" şarkılarında birlikte takılıyorlar ve kıtalararası bir "kekecool" –ki ikisi de aynı kapıya çıkar– füzyonuna imza atıyorlar. Hatta, ortak çalışma esnasında Shakespeare'i de saflarına katmışlar, bir Lady Macbeth tiradı patlatmış Brigitte Fontaine, Sonic Youth eşliğinde. İnşallah gün gelir, o da yayınlanır.

Shakespeare, Çehov, Tennessee Williams: Bu üçünde kendini bulduğunu söylüyor Brigitte Fontaine. Ve tabii bütün seyyahlarda, tam veya yarım kloşarlarda, "sarhoş gemi"lerde: Rimbaud'da, Verlaine'de, Baudelaire'de... 41. sayımızdaki söyleşisinde de "Sefiller"den girip "Onca Yoksulluk Varken"den çıkıyor, Sufilere kadar uzanıyordu hatırlarsanız... "Demie Clocharde" şarkısında, kırmızı ışıklar saçan bir oto radyosundan Björk ve Fauré dinlerken yakalıyoruz onu, gerçek hayatta ise Mozart'a aşık... Bütün bu isimler ve daha niceleri korkunç zengin bir dünyaya işaret ediyor. "Kekeland" albümünü "bir çiçek dürbünü" olarak tarif etmiş Fontaine. Aslına bakarsanız, bütün müzik hayatı bu tarife uyar. Ama bu çiçek dürbününün üstünde, renk ayarını kolayca yapabileceğimiz siyah-beyaz (is karası-kar beyazı) bir netlik düğmesi var sanki: Benzersiz bir şiir damarı. Sürrealistlerle, beat jenerasyon ozanlarıyla aynı mahallede oturan çocukların ağzından, içine kolay girilir, zor çıkılır tekerlemeler...

60'ların sonuna doğru, Jacques Higelin'li ve Rufus'lü bir "çete"nin içindeydi Brigitte Fontaine. Sahne tozu yuttu, kabarelerde şarkıcılık, oyunculuk yaptı. Higelin'le birlikte iki düet albümü kaydetti. Higelin, rock'n'chanson kariyerinde emin adımlarla ilerlemeye başlarken, Fontaine iyice deneysel bir yol tutturdu. Bir tür "chanteuse sans frontières" (sınır tanımaz şantöz) kimliğiyle tanındı. 1970'deki ilk albümü "Brigitte Fontaine est folle"ün ertesinde ikinci albüm "Comme à la radio"yla zirveye oturdu. Psychedelic rock'un, free cazın, dünyalı ritmlerin at koşturduğu, Art Ensemble Of Chicago'nun da eşlik ettiği bu albüm bugün tam bir kült. Underground bir başyapıt. Fransız modern müziğinde, akranı "L'Histoire de Melody Nelson"la (Gainsbourg) birlikte hâlâ en iyi albüm kabul ediliyor. Ve en güzeli, o albümle başlayan iş ve gönül ortaklığı bugün hâlâ sürüyor: Berberi müzisyen Areski Belkacem, Brigitte Fontaine'in kocası, şiirlerinin bestekârı ve aranjörü. Bu ortaklık sayesinde daha o yıllardan Arap müziğini ve Kara Afrika ritmlerini şanson formuna sokan ilk şarkıcı da Brigitte Fontaine'den başkası değil.

"Kekeland"de her şeyden biraz var, ama birazdan kasıt "tadımlık" değil, pekâlâ tam, dolu dolu, "bol kepçe". Alın mesela Noir Désir'li "Bis Baby Boum Boum"u: 1979'dan kalma bu eski şarkı bir bazuka-rock'a dönüşmüş. Fontaine Noir Désir'in albümündeki "L'Europe"da nasıl döktürdüyse, Cantat da burada döktürmüş... Arap havaları ister misiniz? "Guadalquivir" müthiş bir "Endülüs'te raks"... Reggae uyar mı? Nikotin güzellemesi "Je fume"de, sanki yolda Bob Marley'le karşılaşmış da ateş istemiş gibi: Onun koca sarmasından kendi ince filtrelisini yakıyor ve bir Jamaika şansonu tutturuyor... Harika bir tango-rock olan "Pipeau"da "Aşk bir pipodur / Enayiler tüttürür durur" dediğine bakmayın, son zamanların en güzel iki şansonunda tükürdüğünü yalıyor: "Seni hâlâ seviyorum / Haksızım biliyorum / Öyle uzağız ki / Bir şey anlamıyorum / Sen benim perdemde / Tarzan ya da Dartanyan / Ben senin sahnende / Bir denizkızı ve uzaktaki kraliçen." ("Je t'aime encore") "Derin cehenneme kadar derin / Karışıyoruz nehir ve deniz misali / Eriyoruz altın ve gümüş gibi / İçimde dışımda taparcasına seviyorum seni." ("Profond")

"Je t'aime encore", Paris'te Brigitte-Areski çiftinin yan komşusu Georges Moustaki'nin bestesi. Albümde, Areski Belkacem imzası taşımayan nadir şarkılardan biri. Bobby Jocky'nin müziklediği "God's Nightmare", Areski'nin oğlu Ali Belkacem'in free cazcı Archie Shepp'le beraber kotardığı "NRV" de diğer ikisi. Tabii albümdeki tek cover'ı da anmamız lazım: Nazi işgalindeki direnişçileri, rezistans hareketini (çaktırmadan) mizahi bir dille anlatan "Les zazous". Brigitte Fontaine'in genç kuşaktan M'le birlikte yorumladığı "Les zazous", 40'lı yılların hit şansonlarından biri.

Fransız müziğinde Brigitte Fontaine de bir zazu, bir direnişçi. Albümün ismindeki uydurmasyon "keke" kelimesi de o hesap: Hafif üşütük, hafif terelelli mânasına geliyor, her halukârda kendi gibi "kıyak" insanları tarif ediyor... Brigitte Fontaine cebinde "kaçıklık diploması"nı gururla taşıyanlardan. Küçük küçük anların küçük küçük fotoğraflarını çekiyor, çabuk tarafından hayallerin ve hakikatlerin kafiyesini düzüyor (bir şarkı sözünü en fazla birbuçuk saatte yazarmış) ve mısralarını Areski'nin güvenilir ellerine teslim ediyor. Kimselere benzemeyen kart-çocuk sesiyle, sarhoş edasıyla okuyor şarkıları.

Biraz kafa dağıtmak için birkaç günlüğüne uzaklara bir yere gidersiniz, yarı yolda öyle bir yer keşfedersiniz ki, artık ne dönmek gelir içinizden, ne de ilerlemek. Brigitte Fontaine öyle bir "yer". *Derya Bengi*

Saklıkent
Slow Food
Anne yemeği lezzetinde
Ev yemeği ederinde

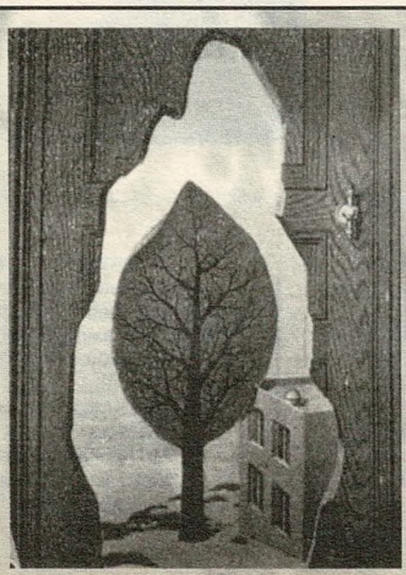

Aheste çek kürekleri
Mehtap uyanmasın

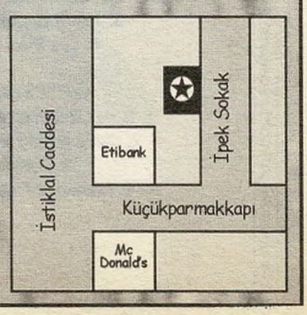

İstiklal Cad. Küçükparmakkapı İpek Sok. No:18 Kat: 2 Tel: 292 38 89

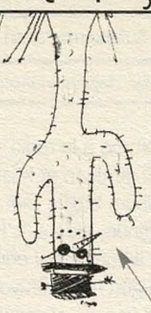

ROLL DİSKO OTUZ

YİRMİALBÜM

Ahmet Kaya Acılara Tutunmak
...And You Will Know Us By The Trail Of Dead Source Tags & Codes
Bill Frisell This Land
Bill Laswell & Sacred System Nagual Site
Brigitte Fontaine Kekeland
Bulutsuzluk Özlemi Uçtu Uçtu
Damon Albarn, Afel Bocoum & Friends Mali Music
David Bowie Pin-Ups
Eels Souljacker
Freakwater Springtime
Gallon Drunk Fire Music
Gotan Project La revancha del tango
Gun Club Fire Of Love
Lambchop Is A Woman
Léo Ferré Baudelaire
Müslüm Gürses Benim Meselem
Noir Désir Des visages des figures
Orchestre National de Barbès Poulina
The Psychedelic Furs Talk Talk Talk
Serge Gainsbourg L'histoire de Melody Nelson

ONŞARKI

Alain Souchon Arlette Laguiller
Black Rebel Motorcycle Club Rifles
Boris Vian Les joyeux bouchers
Cake Comfort Eagle
Cream Politician
Erkin Koray Cümbür Cemaat
Fad Gadget Back To Nature
Fikret Kızılok Plage egoiste
Muhammed Abdülvahab Grafnouhou
Terence Trent D'arby Shadows

İNGİLTERE ALBÜMLER
1. **Celine Dion** A New Day Has Come
2. **Blue** All Rise
3. **Nickelback** Silver Side Up
4. **Sherly Crow** C'mon C'mon
5. **Anastacia** Freak Of Nature
6. **Darren Hayes** Spin
7. **Jennifer Lopez** J To Tha L.O! The Remixes
8. **Barbra Streisand** The Essential
9. **Badly Drawn Boy** About A Boy
10. **Britney Spears** Britney

İNGİLTERE SİNGLE'LAR
1. **Sugababes** Freak Like Me
2. **S Club Juniors** One Step Closer
3. **Nsync** Girlfriend
4. **Oasis** The Hindu Times
5. **Nickelback** How You Remind Me
6. **Shakira** Whenever Wherever
7. **X-Press 2 feat. David Byrne** Lazy
8. **Gareth Gates** Unchained Melody
9. **Idlewild** You Held The World In Your Arms
10. **Missy Elliott** 4 My People

AMERİKA ALBÜMLER
1. **Ashanti** Ashanti
2. **Sherly Crow** C'mon C'mon
3. **Celine Dion** A New Day Has Come
4. **Various Artists** Now 9
5. **Soundtrack** - "The Scorpion King"
6. **Tweet** Southern Hummingbird
7. **Soundtrack** - "O Brother, Where Art Thou?"
8. **Josh Groban** Josh Groban
9. **Pink** M!ssundaztood
10. **Shakira** Laundry Service

TREN ŞARKILARI
Big Railroad Blues - **Grateful Dead** • Broke Down Train - **Bob Dylan** • Bullet Train - **Transglobal Underground** • Choo Choo Mama - **Ten Years After** • Coal Train Robberies - **Elvis Costello** • Death Of A Train - **Daniel Lanois** • Downbound Train - **Bruce Springsteen** • Downtown Train - **Rod Stewart** • Freight Train - **Taj Mahal** • Freedom Train - **Lenny Kravitz** • Geceler Kara Tren - **Nazan Öncel** • Gone Dead Train - **Crazy Horse** • Hayat Katarı - **Erkin Koray** • Honky Tonk Train Blues - **Emerson Lake & Palmer** • Jumping Someone Else's Train - **The Cure** • Just Like This Train - **Joni Mitchell** • Last Train To Clarksville - **George Benson** • Last Train To San Antone - **Peter Green** • Locomotive Breath - **Jethro Tull** • Lonesome Train - **JJ Cale** • Marrakesh Express - **Crosby, Stills & Nash** • Midnight Special Train - **Big Joe Turner** • Milk Train - **Jefferson Airplane** • Mystery Train - **The Band** • Railroad Lady - **Willie Nelson** • Runaway Trains - **Tom Petty and The Heartbreakers** • Silver Train - **Rolling Stones** • Son Tren - **Erol Büyükburç** • The Last Of The Stream Powered Trains - **The Kinks** • The Train Is Coming - **UB40** • The Train Kept A Rollin' - **Jimi Hendrix** • Train In Vain - **The Clash** • Train Long-suffering - **Nick Cave** • Train Round The Bend - **Velvet Underground** • Train Song - **Danny Cox** • Train Songs - **Tom Waits** • Traintime - **Cream** • Uzayıp giden o tren yolları, açılıp sarmıyor yarin kolları - **Serap Mutlu Akbulut** • Walking Down That Railroad Line - **Woody Guthrie** • Zion Train - **Bob Marley**

=16

Dört kere dört onaltı: Plakçılarda hangi albümler satıyor, kulüplerde hangi parçalar çalıyor?

KOD MÜZİK / Atlas
1. **Noir Désir** Des visages des figures
2. **Steve Bug** The Other Day
3. **Justin Berkovi** Charm Hostel
4. **Les Savy Fav** Go Forth

PLASTİNKA / Anabala
1. **Fred Lowery** Whistle A Happy Tune
2. **Pantrax** Rebel Beats
3. **James Taylor Quartet** Music To Watch Girls By
4. **James Taylor Quartet** Six Million Dollar Man

KÖSTEBEK / Aznavur
1. **Black Rebel Motorcycle** Club BRMC
2. **Craig Armstrong** As If To Nothing
3. **Gorillaz** G Sides
4. **Marianne Faithfull** Kissin' Time

KARGA / Atlas
1. **Craig Armstrong** As If To Nothing
2. **Marc Moulin** Top Secret
3. **Marianne Faithfull** Kissin' Time
4. **Anouar Brahem** Thimar

BABYLON / Tünel
1. **Orchestra Baobab** Utru Horas
2. **Souad Massi** Noir et blanc
3. **Los de Abajo** El Loco
4. **Antibalas** Talkatif

MELEK / Taksim
1. **Aziza A** Takıl Bana
2. **Leonard Cohen** Lover Lover Lover
3. **Wagner Pa** Folia
4. **Timur Selçuk** Sen Nerdesin

HAYAL KAHVESİ / Taksim
1. **Loungin** Trust Me
2. **Lewis Taylor** Bittersweet
3. **Simple E** Play My Funk
4. **Landgreen** Funk Unit - 500 Miles

TRIP / Kadıköy
1. **White Stripes** Offend In Every Way
2. **The Strokes** Trying Your Luck
3. **The Clash** Guns Of Brixton
4. **Beta Band** Squares

birikücdörtbeşaltıyedisekizdokuzonondokuzonbirinikionüçondörtonbeşonaltıonyedionsekizondokuzyirmiyirmibiryirmiikiyirmiüçyirmidörtyirmibeşyirmialtıyirmiyediyirmisekizyirmidokuzotuzbirotuzikiotuzüçotuzdörtotuzbeşotuzaltıotuzyediotuzsekizotuzdokuzkırkbirkırkikırkırküçkırkdörtkırkbeşkırkaltıkırkyedikırksekizkırkdokuzelli

Özer Şenay

Hangi plağı açsanız adına rastlarsınız. Bestekar, söz yazarı, orkestra şefi... Memleket müziğinde koyu bir damgası, "çöz beni arapsaçı"ndan "bu benim meselem derin mesele"e yüzlerce şarkıda imzası var. "Gölgede kaldı" desek doğru olmaz, kendi arzusuyla bir "gölge" olmayı seçti. Ama o sizin bildiğiniz gölgelerden değil. Rengarenk, alacalı bulacalı, menevişli bir gölge. Bayanlar, baylar, Roll gururla takdim eder: Özerrr Şenaaay.

ANA CADDELER, ARA KABLOLAR

Yıllar boyu birçok sanatçıdan bestelerinizi dinledik. İsminiz hep vardı ama, cisminiz hiç yoktu sanki. Fakat Ferdi Tayfur'un son albümünde şarkılarınıza rastladık, üstelik Tayfur'un orkestrasının elemanı olarak televizyonlarda gördük sizi. Bunca zaman saklandınız, ama sonunda yakalandınız...

Özer Şenay: Sıradan bir hayatım var, ama çok mutluyum. Kimse rahatsız etmediği için çalışmaya zaman kalıyor. Kimi arkadaşlarım çok göze battıkları için bazen üretemiyorlar, bu durumdan çok şikayetçi oluyorlar... Benim bu tür bir sıkıntım hiç bir zaman olmadı. İkinci adam olmak güzel. Hep ikinci adam olmak... Garanti ikinci adamsın çünkü. Üçüncü olmuyorsun, hep ikinci adam oluyorsun, bu güzel. *(gülüyor)*

Tayfur'la dostluğunuz eskiye mi dayanıyor?

Ferdi'yle arkadaşlığım 68 yılından bu tarafa gelir. 64'ten beri Gencebay'la, 65'ten beri de Arif Sağ'la arkadaşlık yapıyoruz. Geçen sene Ferdi'nin rahatsızlığı sırasında evine gittiğimde "Özerciğim, eski şarkıları yeniden bir toplayalım" demişti. Bu çıkardığımız "İnceden" albümünde, eski birkaç parçam var. Sonra Ferdi, "hoca, hadi nostalji yapalım" dedi, "televizyon programlarında aramızda ol, ekibi yönet". Ama o kadar saat elimde çubukla ayakta kalmak zor geldi. Ferdi'ye "ben oturup saz çalmak istiyorum" dedim. İşte siz beni bu pozisyonda bulunuz. "Aaa" dediniz, "bu adam o adammış, hadi şuna bir telefon açalım..." *(gülüyor)* Suat Sayın da devreye girdi geçenlerde. Şimdi onun da çalışmasını yapacağız. Yarın Gencebay'ın orada karşılaşabiliriz. Öbür gün bir başka yerde Sibel Can'ın işi vardır, yine fotoğraf karesine girebiliriz. Bir laf vardır, "kırk kişiyiz, birbirimizi biliriz". Bu camiadaki kişilerle hayatımın belli dönemlerinde sanatla ilgili ilişkilerim oldu, o dostluklar diri diri bugüne geldi. Babam derdi ki: "Nerede ne iş yaparsan yap, ayrılırken, veda edeceksin. Bir gün tekrar dönecek olursan, o kapılar ardına kadar açık şekilde seni beklemeli." O konuda şansım galiba yaver gitti. Hangi şirkete, hangi starın yanına gitsem, bir masam, bin sandalyem olmuştur.

Foto: Şahan Nuhoğlu

Ailenize, çocukluğunuza dönüp ağır ağır ilerleyelim...

1944 Manisa doğumluyum. Bir efe çocuğuyum. Kuvayı Milliye'ci Nuri Efe'nin oğluyum. Biz, anne-baba, 12 kardeş –beşi kız, yedisi erkek, ben sekizinci çocuğum– bir evde, Manisa'da Topkale'de otururduk. Evin 30-40 metre yukarısında Manisa Tarzanı'nın kulübesi vardı.

Müziğe karşı ilgi var mıydı ailede?

Babam celeplik yapardı, hayvan alıp satardı. Toprağını işlerdi. Gazel okur, yaylı tambur çalardı. Yunan Harbi yıllarında babamın kızanlarından birisi olan Haydar Bayçın, daha sonraki yıllarda hocam oldu. Haydar hoca, Manisa halk müziğini derleyen kişi olarak geçer literatürde. Bende mayayı atan kişi o oldu. Onun vasıtasıyla notayla mandolin çalmaya başladım. Sonra saza merak saldım. İlkokul yıllarında, mahallede, Giritli muhacirlerden yorgancı Nazif abimiz vardı. O da saz hocam oldu. Sonra İzmir'de radyonun koro şefi Yılmaz İpek vardı. Benim ilk ustam o olmuştur. Bana bağlamayı Nazif abi öğretmiştir, ama Yılmaz İpek yol gösteren kişidir... Şanslıydım, evimizde radyo vardı, mahallenin radyosu gibiydi. En çok Yurttan Sesler'i dinlerdim. Sabahleyin tarlaya giden köylüleri özendirmek için, bir de kuşluk vaktinde Tarla Dönüşü adı altında köy programları vardı. Onların gediklisiydim. Bakın şöyle bir şey var: Hem halk müziğini çok sevdim, Nazif abiden dolayı; hem de sanat müziğini çok sevdim, babamdan dolayı. Babamın bir gramofonu vardı. İğnelerini değiştirmeyi bana öğretmişti. Onu kurardım. Safiye Ayla, Hamiyet Yüceses, Mualla Mukadder, eskilere gidelim, Münir Nurettin Selçuk, Hafız Burhan, Malatyalı Fahri Kayahan, Celal Güzelses gibi sesleri dinlerdim. Batı müziğine abilerimden dolayı merak saldım. Böyle bir harmanın arasında kaldım. Sıkıştım kaldım demeyeyim, ama birkaç renkli oldum. Alacalı bulacalı bir adam durumuna geldim. Bu durum, müziğime de yansıdı, fikirlerime de...

Bizden önce Türk Beşleri vardı, çağdaş müzikte. Gencebay, ben ve Arif Sağ, biz de kendi bünyemiz içinde, Türk Üçleri olarak belki anılırız.

Efe çocuğuymuşsunuz. Çocukluğunuzun geçtiği 50'lerde efe geleneği ne ölçüde sürüyordu? Nasıl hatırlıyorsunuz o dönemi, babanızı?

Sevilen bir ailenin ferdi olarak, özgür bir çocukluğum oldu. Kütüphaneden çıkmazdım. Okulun bahçesinde de eli yüzü toz toprak içerisinde koşan hareketli bir çocuktum. Ama hiçbir zaman için "ben bir efe çocuğuyum" tavrı takınmadım, ailemden dolayı sahip olduğum değerleri ön plana çıkarmadım. Çünkü babam öyle bir insan değildi. Sıradan bir hayatımız vardı.

Yani efelikten gelen otoritesini kullanmaz mıydı babanız?

Sevecen bir adamdı. Ama bize şunları öğretti: Söz vermeden önce bir kere düşün. Sonra bir daha düşün. Sonra bir daha... Sözünün eri ol. Bir grupta başkanlık yapıyorsan, herkesten fazla çalış. Önce sen başla, en son sen ayrıl oradan. Otoriterdi, ama hiçbir zaman kulağımızı çekmiş değildi. Çok kızdığı zaman "sizi gidi keratalar sizi!" derdi. Bu, babamızın aşırı kızmış haliydi. Yanardağ pozisyonu! *(gülüyor)*

Kaç kızanı vardı babanızın?

Hatırlamıyorum. Bir tanesi Yılmaz İpek'in babası rahmetli Mustafa amcaydı. O da tambur çalardı. Ona Kalın Mustafa derlerdi. Çok gür bıyıkları vardı, kapkalın, yüzünün yarısı kadar... Babamla yazın İzmir'e giderdik. Basmane'de garın yanındaki tahta baraka dükkanlardan biri Yılmaz abi ve Mustafa amcanındı. Mustafa amcayla babam orada meşk ederlerdi.

Anneniz?

Balkan Savaşı'ndan sonra Selanik Cumabala'dan gelen bir aileden. Annemin babası Kütahyalı Emin Ağa'nın kervanları varmış, Halep-İzmir arası halı, kumaş, baha-

→57

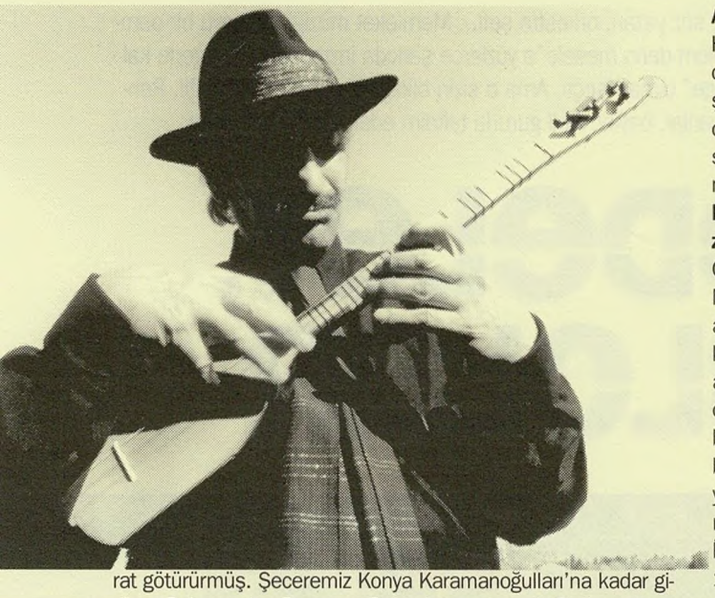

rat götürürmüş. Şeceremiz Konya Karamanoğulları'na kadar gidiyor. Babamız ise Romanya-Bulgaristan sınırında Deliorman-Şumnu doğumlu. Dedemin babası, Osman Paşa'nın zabitlerinden Kolağası Mehmet Efendi. Plevne şehidi. Saruhan Sancağı'na bağlı olduğumuz için Balkan Savaşı'ndan sonra mübadeleler başlamış. Babam gelmiş Saruhan bölgesine.

Abilerinizden Batı müziği sevgisi aldığınızı söylediniz...

Yılmaz ve Kemal abimin, Nato'nun kurulduğu 50'li yıllarda İzmir'de bir grupları oldu. Solistleri Tanju Okan'dı. Birinde akordeon vardı, diğerinde Amerikan askerlerinden aldığı bir gitar.

Batı müziğine karşı babanızın tavrı neydi?

At gözlüğü takmamıştı büyüklerimiz. Nasihat ve meselleriyle ışık yakarlardı. Hep yarını söylerlerdi, dünü göstermezlerdi. Ama "dünü öğrenin" derlerdi, "yarını kurtarın". Annemin hatıra defterini okudum. Babamla sözlendikleri günü not düşmüş. Şöyle diyor: "Bana güneşten arsa almayı vaad etti. Ben de kabul ettim". Babam anneme, "Nadire Hanım, eğer benimle nişanlanırsanız, size güneşten arsa alacağım" demiş. *(gülüyor)* Böyle bir efe, düşünün artık...

Demek anneniz hatıra defteri tutuyordu...

Tabii. Annem o günlere göre çok güzel giyinen kadınlardan bir tanesiymiş. İzmir'de Bayraklı'da oturan, Selanik Cumabala mahallesinden Atatürk'ün annesi Zübeyde Hanım'ın kapı komşusu –Zübeyde Hanım daha sonra Karşıyaka'da vefat etmiştir– büyükannem Ülfet Hanım'dı.

O yılları konuşurken, aman Manisa Tarzanı'nı atlamayalım.

Manisa Tarzanı, Kurtuluş Savaşı'yla birlikte Türkiye topraklarına dolmuş insanlardan biri, Yemen tarafından gelen bir prens. Çocukluğumuzda kulübesine giderdik. Merak ederdik, hiç mi üşümez bu adam, biz paltoyla üşüyoruz... Evimizin üstündeki Topkale'den Manisa'daki hükümet binasına iki dakikada iner, beş dakikada çıkardı. Gazete kağıtlarıyla yaptığı bir gürültü makinası vardı, saat tam 12:00'de top diye onu patlatırdı. "Hacı topu patlattı!" derlerdi. "Hacı" lafına kızardı, "Tarzan" denilmesinden hoşlanırdı. İstiklal gazisiydi. Madalyası, kılıcı vardı kulübesinde. Gazeteler, mecmualar, kitaplar okurdu, bilgili bir insandı. Şarkı söylerdi, sesi güzeldi. Yeşili, ağacı çok severdi. Mevlevi tarikatına bağlıydı. Konya'dan gelmiş, Manisa'ya aşık olmuş, gidememiş. Manisa, Yunanlıların çekilirken yaktığı kentlerimizden bir tanesi. Taş taş üstünde kalmamış Manisa'da... Her tarafı ağaçlandırdı. Bir filmini çekmişlerdi, Talat Bulut oynamıştı. O filmde ağaç diken çocuklar var. İşte tam bizim dönemimizi yansıtıyor. Orada hepimizin adına dikilen ağaçlar vardı. O fidanlık, Tarzan'ın ölümüne sebep oluyor zaten. Orayı kırıyorlar, buldozerlerle yıkıyorlar... Saygın bir insandı Tarzan.

Hiç meczup olarak görülmez miydi?

Asla. Demokrat Parti'nin ikinci defa seçimleri kazandığı yıllarda, Manisa'da Tarzan'ın varlığından dolayı partiye bakış açısının değiştiğini yazar toplumbilimciler. Celal Bayar'ın Manisa'dan milletvekili olup cumhurbaşkanlığına kadar gitmesinin nedenlerini araştırdım bir zamanlar, Tarzan karşıma çıktı.

Aileniz Demokrat Partili miydi?

Hayır, Halk Partilidir. Ancak babam Menderes'in Yassıada mahkemelerini her akşam dinlerdi. Son zamanlarda çok üzgün olduğunu hatırlarım. Çok üzülüyordu, "haksızlık ediliyor, böyle bir insana bu yapılmamalı" derdi.

Bağlamayı elinize aldığınız ilk günlerde sizi ilk etkileyen türkü hangisiydi?

Orhan Subay'ın söylediği, "Varın da söylen Mahmuduma / Çiftliğini çubuğunu satsın aman / Evladım Mahmudum desin / O kurtarsın beni zindandan" türküsü. Orhan abiyi bir kere Manisa'da görmüştüm. Kocaman kocaman elleri vardı. Sazı benim boyumdaydı. Türküde adı geçen Mahmut bir kız kaçırıyor. Jandarmalar Mahmut'u yakalayıp zindana atıyor. Annesi de Mahmut'un ağzından türkü yakıyor.

İstanbul'a gelişiniz ne zaman, nasıl oldu?

11 yaşımdaydım. İstanbul aklımı başımdan aldı. Tek başıma, evden kaçarak gelmiştim posta kamyonuyla. Merak ettiğim şuydu: İstanbul'da çok iyi saz çalanlar varmış. Bütün sanatçılar İstanbul'dan yetişiyormuş. Türkiye'de sadece İstanbul'da plak yapılabiliyormuş.

Temelli olarak ne zaman geldiniz?

14-15 yaşımdaydım. O dönemde İzmir'de ismimi ustalarının arasında "Küçük Özer" olarak duyurmuştum.

İzmir'de o yaşa kadar hangi ortamlarda bulunup bu ünü elde ettiniz?

Yazlık sinemalarda, çay bahçelerinde konserler verilirdi. Nezahat Bayram, Muzaffer Akgün, Ahmet Sezgin gibi sanatçılara eşlik ederdim. Manisa'da Halk Eğitim Merkezi'nde çalıyordum. Bir de çocuk tiyatrolarına merak saldım. Halkevlerinde tiyatro oynadım. İzmir Radyosu'nda skeçlere katıldım. Bazı kişiler böyledir, merak eder, her şeyi öğrenmek ister. Ben öyleyim. Mesela resim merakı: Yılmaz abimin arkadaşı Fuat abi (Özçelik) sonradan Mimar Sinan'da öğretim görevlisi oldu. "Senin resimlerinde şiir tadı var, resim yapmıyorsun, şiir yazıyorsun" derdi bana.

Öğrendiklerimi bir gitarcı gibi bağlamayla çalışan bir tiptim. Erkin Koray'la çok çalışmamız var. Güzel şeylere ve güzel adamlara, iyi zamanda tesadüf ettim.

Resim yapmayı sürdürdünüz mü?

Hayır. Resim için tual alacaksın, bez gereceksin, ağaç, fırça, boya, tiner... Müzikte fazla garnitüre gerek duymuyorsun. *(gülüyor)* Müzik, hayatımda hep birinci sırada oldu. Müzisyenlerle beraber olmam tesadüfidir. Tesadüfler çok önemli arkadaşlar.

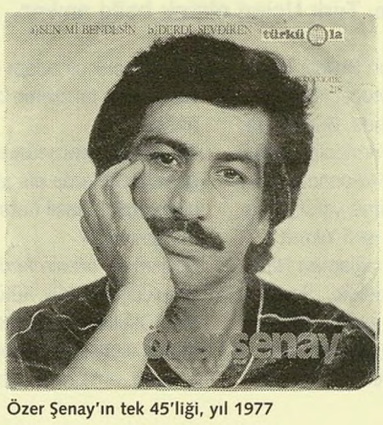

Özer Şenay'ın tek 45'liği, yıl 1977

Hiç yabana atmayın. Benimki böyle tam "cuk oturdu" cinsinden oldu.

Nasıl bir arayışınız vardı gençliğinizde? O yıllar bağlamada Yılmaz İpek, Bayram Aracı gibi ustaların yeniliklerle ortaya çıktığı yıllar. TRT'nin Yurttan Sesler korosunun dışında bir şeyler yapılmaya başlandığı dönemler...

Durun, daha erken. Bu anlattıklarım çocukluğuma denk gelir. Bizim TRT'nin dışında bir şeyler yapmaya başlamamız, 1967-68 yıllarıdır: Resmen bayrak açtığımız dönemdi. Radyo bünyesinde yapılan çalışmalar bize yetmiyordu: Orhan Gencebay, Arif Sağ, ben, Ömer Şan, Şener Önaldı, bizim tarzımız farklıydı. Bağlama çalıyorduk. Ama bağlamayı Türk sanat müziğinde de kullanıyorduk. O zamana kadar bağlamayla kanun ya da ud taksimi gibi şeyler yapmazdınız, gitar doğaçlaması gibi çalamazdınız. Biz bağlamayla duyulmamış şeyleri yapabilme gayretine girdik. Bağlamacılar o günlere kadar, meyhanelerde, masaların üstünde kadın oynatan imajı bırakmışlar. İzmir'de dikkatimi çekerdi. Bağlama taşıyanlar hep ara sokaklardan giderlerdi. Çünkü bu imajdan utanırlardı. Yumurta topuk ayakkabı, ökçelerine basmışlar, biraz külhanvari, her birinin elinde mutlaka tesbih var, kaytan bıyıklı ve sigara tüttüren tipler. Karanlık kişiler. Biz grup arkadaşlarımızla üstümüze başımıza dikkat ettik. Kravat taktık, ütülü gömlek giydik, güzel konuşmayı öğrendik. Bağlamayı ara sokaklardan ana caddeye çıkardık. Elimizdekini herkes görsün istedik. "Bu böyle çalınır" dedik. Bizim grup nota bilen adamlardı, beste yapmaya gayret eden, söz yazan adamlardı. Örnektik.

Bağlamayla her müziği çalmakta ısrar edecek yerde, mesela abilerinizin aletlerini öğrenmek cazip gelmiyor muydu? Hiç kurcalar mıydınız onların aletlerini?

Akordeonu severdim. Körüğü büyüktü, ben küçüktüm. Bir gün yere düşürdüm, abim dedi ki, "bunlarla uğraşma, pahalı aletler bunlar, bir daha alamayız". Mandolinimi yere düşürebiliyordum, bir şey olmuyordu. Küçük abim Batı müziğini sevmemdeki sebeplerden bir tanesidir. "Bağlamayı bırak, sana gitar alalım" derdi. Niye? "Onunla akor çalarsın, çoksesli. Bağlama teksesli". Bağlamayı gitar gibi çalma hevesi o yaşlarda başladı. Bağlamada hem ritm, hem melodi, hem armoni kullanıyorum. Talebelerimi de öyle yetiştirmişimdir. Mesela İsmet Topçu benim talebem. Dört telli bağlama çalar. Bazı erişemediğim şeyleri İsmet'e öğretmişimdir. Emellerime onunla gitmişimdir. Daha çok yazmaya, çizmeye meyilliyim ben. Düşünen, araştıran kişi olmak, yazan, belge bırakan olmak istiyorum.

İlk bestenizi ne zaman yaptınız?

İlk türküm ne biliyor musunuz? "Yarim yarim": "Sen kağıt ol ben de kalem / Yaz beni yarim / Çöz beni yarim..." Söz ve müzik benim. Söze bak: "Giyin demir çarık / Düş ardım sıra". Böyle bir laf olur mu? O yaşta çocuk sevgilisine böyle tavsiyede bulunuyor! *(gülüyor)* Yıl 57 olması lazım.

İstanbul'da hemen müzisyen çevrelerine girebildiniz mi?

Ensemble Orientale, 1976: Çetin Baytekin Serçe (konga), Ralph Uher (darbuka), Willy Hutzler (bas), Özer Şenay (bağlama), Ferdinandt Manig (keman), Frank Swcheck (saksofon), Anne Swcheck (mikser).

Abdullah Nail Bayşu diye bir büyüğümüz vardı. Taşradan gelmiş gençleri Beyoğlu'ndaki evinde toplar, barındırırdı. Orası sanatçıların gidip geldiği büyük bir vitrindi. Oraya Arif Sağ, Orhan Gencebay, Selami Şahin, Ahmet Sezgin, Yıldız Tezcan, Azize Gencebay, Sevim Emre, Nuri Sesigüzel, Recep Kaymak, Zeki Müren, Yılmaz Güney ve daha kimler gelip gidiyordu. O evde radyo imtihanlarını kazandık. 1968 civarında, TRT haricinde çalışmaya başladığımız grup çatısı orada kuruldu.

Abdullah Nail Bayşu nasıl biriydi? Onca insanı mıknatıs gibi çektiğine göre.

Çok sayılan biriydi. Hoşsohbet. Müthiş bir koordinatör. Söz yazmaya meyilliydi, müzikal yanı yoktu. Bazen sözü mırıldanırdı. Bayşu Baba'nın mırıldamasını biz melodi olarak kaydederdik, söz ve müzik olarak onun adını yazardık. Bakıyorum oradaki arkadaşlarımızın çoğu, kendilerini kanıtlamış kişiler olarak bugün karşımıza çıkıyor.

Siz Vedat Yıldırımbora'yla İzmir'den tanışıyor musunuz?

Vedat'la burada tanıştık, hemşeri olduğumuzu Bayşu Baba'nın evinde farkettik. O da o evin kadrosundadır Mine Koşan'la birlikte. Vedat, sahne orkestrasıyla ilgili müthiş yatırımları olmuş biri. Metronom diye bir grup kurdu o yıllarda, o grup gibisi bir daha gelmedi. Gelmez de. Bütün kazancını oradaki müzisyenler çalışabilsin, ortam olsun diye harcamıştır Vedat.

Siz Metronom'da bulundunuz mu?

Hayır. Metronom'un kurulduğu yıllarda biz Erol Büyükburç'la çalışıyorduk. Seven Ambassadors diye bir grubumuz vardı. Yedi Elçi grubu. Klavyede Altan İrtel vardı. Metronom'a da devam ediyordu Altan Abi. "Anlatamıyorum" diye çok güzel bir şarkısı vardı, Orhan Veli'nin şiirinden, Mine Koşan'ın okuduğu. Fevzi Mumkale, Ohannes Kemer de bizim gruptaydı. Şu anda Kanal 7'de "Şakacı" programını yapan Çetin Çiftçioğlu, o yıllarda grupta yaygara yapardı. Gürültü makinasıydı. Hâlâ gürültü makinalığına devam ediyor. *(gülüyor)*

Sizin kendinizi Batı müziği orkestrasında bulmanız nasıl oldu?

Beyoğlu'nda Kerem Güney'in Sürat Reklam diye bir kayıt stüdyosu ve Elif Plak adında bir şirketi vardı. Onun eserleri okunurdu, aynı zamanda reklam müzikleri yapılırdı. Süheyl Denizci, Ümit Aksu, Şerif Yüzbaşıoğlu orada çalışırdı. Bu hocalar beni severdi. Oraya Batı müziğini, caz akorlarını öğrenmeye giderdim. Öğrendiklerimi akşamları bir gitarcı gibi bağlamayla çalışan bir tiptim. Ersen, Cem Karaca, Barış Manço beni çok istedi, ama bir türlü olmadı. Ama Erkin Koray'la çok çalışmamız var. Her bir renkten bir damla değmiş gibi müzikal hayatıma. Güzel şeylere ve güzel adamlara, iyi zamanda tesadüf ettim.

Farklı tarzlarda besteleriniz var galiba...

Her tarz, her şablona girecek eserler ürettim. Türk sanat müziği, halk müziği, hafif Batı müziği, tango, Latin müziği, dinî müzik, sentezler... Mesela Almanya'da Ensemble Oriental adında Doğu-Batı sentezi yapan bir grup kurdum. O yıllarda dışarıda epey kişi vardı. Mesela Mesut Yılmaz bile o zamanlar Köln'de, siyasal master'ı yapıyor... Yaşar abi (Kemal) dışarıda. Fakir abi (Baykurt) dışarıda. Zülfü (Livaneli), buradan bir şekilde kaçmış, İsveç'e gitmiş. Yılmaz Güney daha gelmemişti, ama Tuncel Kurtiz, Ayla Algan orada.

Hangi şehirdeydiniz? Nasıl bir gruptu Ensemble Oriental?

Essen şehrindeydim. Grupta iki Türk müzisyeni vardı. Ben bağlama çalıyordum. İzmirli Çetin Serçe darbuka çalıyordu.

70'lerin başına dönersek, Orhan Gencebay'la, Arif Sağ'la birlikteliğiniz var...

Gencebay bizim jenerasyonun liderliğini üstlendi. Sazıyla kendini kabul ettirdi. Virtuözdür. Başka bir tavır getirdi bağlamaya. Fikirleri de çağdaş. Arif usta da halk müziğindeki öncülerimizden biri. O da kuralları değiştirdi. Unutulmaya yüz tutmuş zenginliklerimizi çıkardı. Halk müziği enstrümanlarını yeniden inşa etti. Biz üç arkadaş kadim dostuz. Çok şeyler yapmak istedik ama hâlâ çok bir şey yapamadık. Zaman eziyor insanı. Hayat çok çabuk bitiyor. Ömür ancak 60-70 sene. Bunun faal olarak 15 senesini kullanıyorsun. Uyku, istirahat, çocukluk dönemi, gençliğinde hiçbir şeyin kıymetini bilmediğin haylazlık dönemi var. 15 seneye ne sığdırabilirsin? Ben 700 civarında eser sığdırdım. 400 civarında da eskizim var.

Bu 700'ün içinde kaçının sözleri sizin?

500'e yakını benimdir. Gerisinde arkadaşlarımızın şiirlerinden kullanmışızdır... Eserin sözlerini ve müziğini yazdığımda, anatomisi derli toplu görünüyor. Kolu, bacağı, kafası, köprücük kemiği yerinde. Kaburgaları sağlam. Kaval kemiği çatlak değil. Dengeli. Ama mesela şiiri başka biri, müziği başka biri yazdığında nakil yapıyorsun. By-pass olduğu belli. Söz ve müziği birlikte yaparsa besteci daha mutlu oluyor.

Bestelerinizi kimler okudu bu zaman zarfında? Saymaya başlasak epey sürer herhalde: Erkin Koray, Neşe Karaböcek, Mine Koşan, Biricik, Ferdi Tayfur...

Esengül, Adnan Şenses, Vahdet Vural, Müslüm Gürses...

Müslüm Gürses'in "Benim Meselem"i de sizin, öyle değil mi?

Evet. Orada bir şair arkadaşımız var, talebelerimden biri. "Hatırım çiğnendi, kalbim kırıldı" mısraını ekleyince, şarkının sözlerine Ali Mamaraşlı yazma ihtiyacı hissettim. Gerisi benim. Ama Ali'nin adını yazmam iyi oldu. Çünkü Ali'ye bir ara gazı verdi, "ben şiir yazabilirim" dedi. En son İbrahim Tatlıses'in okuduğu "Yetiş ya Muhammed, yetiş ya Ali"nin sözlerini yazdı. Bazen arkadaşlarımıza ara gazı olsun diye böyle yapıyoruz. Ama değecek arkadaşlara yapıyoruz. Pas veriyoruz, "al da at" diyoruz. Bir atıyor, gol... Ve "vay anasına, golcü olabilirim" diyor.

70'lerde kalıp Biricik'ten bahsedelim istiyoruz. O dönemdeki plaklarını çok seviyoruz, ama şimdilerde izini bulamıyoruz...

Biricik, Burhan Tonguç'un üvey kızıydı. Burhan Baba Adanalı. Biricik'in babası Muammer abi de Burhan Baba'nın teyzesinin oğlu. Muammer abi tumba çalardı, Burhan Baba davul... Ben Burhan Baba'yı tanıdığım yıllarda, İstanbul'da kendimi kanıtlamaya çalıştığım yıllardı, Burhan Baba Beyrut'tan gelmişti.

Niye gitmiş Beyrut'a?

Ferit El Atraş'ı bilirsiniz. Lübnanlı bir prens. Meşhur besteci, ses sanatçısı, ud çalar. Burhan Baba, Ferit El Atraş'ın gazinosunda davul, timbal çalıyor. Kimi zaman Ferit El Atraş'a da eşlik ediyor... Aynı dönemde ben de, Halit Araboğlu'yla beraber gelen Müslüm Gürses'e, "Özür Diliyorum Senden / Sevda Yüklü Kervanlar" plağını yapıyorum. Müslüm 14-15 yaşlarında o zamanlar. Burhan Baba yaz tatilinde Adana'ya geliyor, Müslüm'ün 45'liğini alıyor, Beyrut'a gidiyor. Orada dinlerken Ferit El Atraş ona diyor ki, "bu çocuk aynı benim ses tınılarımı taşıyor, iyi bir şarkıcı olacak". Burhan Baba o yıllar içinde İstanbul'a geldi, tanıştık. Bize ritmi öğreten hocamız oldu... Bu arada, barak havalarının ustası, Neşet Ertaş'ın en çok sevdiği yorumculardan Arap Hüseyin, benim Yılmaz İpek ustamın ustasıdır. Halit Araboğlu'nun da babasıdır. Ben Hüseyin amcayı çocukluğumda Basmane'de bir kez gördüm. Ona bir bağlama yapmışlar, üstünde 74 perde var. Perdeden başka bir şey görünmüyor. Onu akord etti. Ama akord ederken neler çaldı, benim aklım başımdan gitti. Burhan Baba'nın Beyrut'ta olduğu zamanlarda, ben Hüseyin amcanın izini arıyordum. Hüseyin amca Şam Radyosunda çalıyormuş. Onun izini araken Suriye'den buzukici Matar diye bir adama rastlıyorum. Yanında da Setrak diye darbukacı bir arkadaşı var. Hüseyin amcanın en büyük rakibi bunlar.

Bağlama taşıyanlar hep ara sokaklardan giderlerdi. Bu imajdan utanırlardı. Biz bağlamayı ana caddeye çıkardık. Elimizdekini herkes görsün istedik.

O dönemlerde farklı tarzlardaki bütün yenilikçi insanlar Etiler civarında evlerde denemeler yapıyorlar. Siz de aralarındasınız, değil mi?

Biz o sırada Orhan Gencebay'la Etiler'de Güvercin Sokak'ta oturuyoruz. Burhan Baba da bir ileriki sokakta. Biricik aramızda yetişiyor. Vedat'la Mine de orada, Moğollar orada, Cem Karaca orada. Tam teşkilat. Atış serbest. *(gülüyor)*

İsmet Sıral da oralarda galiba...

İsmet de oralarda. Okay Temiz, Cezmi Başeğmez, Onno Tunç... Kardeşi Arto da aramızda büyüdü. Metronom grubunda Biricik yetişti. Küçücük daha, vokal yapıyor, Muammer abiyle Burhan Baba'nın arasında perküsyon çalıyor, sesi de çok güzel. Mine'nin şarkılarının İstanbul Plak'tan çıktığı zamanlar. O zamanlar Gencebay'la Kervan Plak'ı kurduk İstanbul Plak'tan ayrılarak. Benim katkım müzisyen olaraktı. Mine bize plak yapamayacağını söyleyince dedik ki, "Biricik'e plak yapalım". Ve yaptık. Hatta o yıllarda Sezen Aksu İzmir'de, büyükannem Ülfet hanıma maniküre, pediküre gidiyor. Annem bana telefon açıyor, "burada kara kuru bir kız var, bunu alın yanınıza" diyor. Ülfet hanım, İzmirli plakçı arkadaşımız Fedai'yi araya sokmuş,

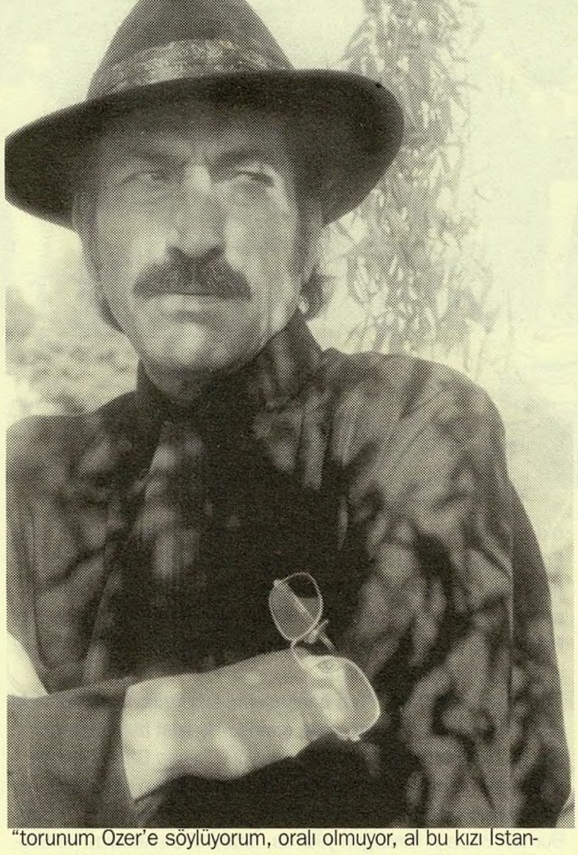

"torunum Ozer'e söylüyorum, oralı olmuyor, al bu kızı İstanbul'a götür" demiş. Sezen'i bana getirdi Fedai. O zaman Atilla Özdemiroğlu'yla Şanar Yurdatapan'ın kurduğu Şat Yapım'a gittik. Sezen'in ilk 45'liğini orada yaptık, "Haydi Şansım"... Aslında Kervan Plak'ta çıkacaktı, ama Gencebay dedi ki, "hem Biricik'e hem de Sezen'e yapmayalım." Sezen arabesk okumaya gelmişti buraya. Bak, nereden neler çıkıyor şimdi...

Biricik'ten devam edelim...

74'de Biricik'e 45'lik yaptık, "Aşk Bence Sen Demektir / Dermansın Gel". Çok sevildi. Arkasından longplay'ler geldi. Tesadüfler dedim ya, iyi şeye tesadüf ederseniz, çok güzel bir görüntü oluyor duvarda. Kötü bir şeye tesadüf ederseniz fotoğraf kötü oluyor. Sanırım Biricik uygun olmayan ortamlarda kötü şeylerle tefadüf etti. Müzik hayatı da bitti belki. Biz de haber alamıyoruz.

Erkin Koray'ın da Kervan Plaklı yılları var... "Cümbür Cemaat"in sözü müziği sizin, değil mi?

Evet. Orada bir espri vardır: "Es cümbürü cüm cümbürü bürücüm"... *(gülüyor)*

Kimi anlatıyor "Cümbür Cemaat"in sözleri? O "gidip de gelmeyen" kimdir?

Hani İzmir'de küçük abim var ya, akordeonunu düşürdüm ya, sonra bana "saz çalmayı bırak" dedi ya, o abim Kemal, "şurup" içmeyi çok severdi. Hep bir çebinde tuzlu leblebi vardı. Bazen rakı bulamadığı zaman güneşin altında şarap içerdi. Güneşin altında şarap içilir mi? O inadına içerdi. Bir an evvel sarhoş olmak için. Çok komik bir adamdı. Ben o şarkıda "dün yine seni andık" diye yazmıştım, o sırada yurtdışındaydı, "sen yoksun aramızda / şüphe var kafamızda". Nerelerdesin? Haber vermiyorsun, adresin de belli değil, nereye kayboldun gibilerinden... Aralarda bir de "es" veriyorduk... *(gülüyor)*

Siz de sever misiniz "şurup" içmeyi?

70'li yıllarda çok içerdim. Şimdi bıraktım, sigarayı bile. Yaşlılığı kabullenip tadını çıkarmak ve hayattan bir nefes daha istifade edebilmek için bazı şeylerden fedakârlık edeceksiniz.

70'lerin başları elektro bağlamanın yoğun olarak kullanılmaya başlandığı yıllar. Herkese soruyoruz, farklı cevaplar alıyoruz. İlk elektro bağlamayı kim kullanmıştı?

O güne kadar sazlar oyma olduğu için arkaları kapalı. Biz orayı deldirip mikrofon sokuyoruz. Sonra mendille kapatıyoruz, ama ötüyor. Bir gün eşik altına, pikap iğnesi gibi kristal uçlardan takmayı düşündük. Tutmadı. O sırada Erkin Koray'ın "Hey gidi goca dünya / Kızları da alın askere" plağını yapıyorduk. Gencebay bağlama çalacak. Erkin dedi ki, "elektro gitar manyetiğini bağlamanın üzerine koyalım, elektro yapalım". İlk elektro bağlama Erkin Koray'ın gitarının manyetiklerinin Orhan Gencebay'ın bağlamasına takılmasıyla elde edilmiştir. Onunla da "Hey gidi goca dünya" çalınmıştır. Bu böyle biline.

Yurtdışında yaşamaya ne zaman karar verdiniz?

Türkiye'de yapılan müzikten tatmin olamama başladı bende. Türkiye'de çoksesli müzik yoktu. En çoksesli müzik, arabesk dedikleri, bizim orkestraların yaptığı müziklerdi, ki popüler oldu, ama yetmiyordu. Dışarıdan plaklar getiriyorduk. Karajan'ı, Ravi Shankar'ı, Menuhin'i inceliyordum. 1976 yurtdışına ilk firarımdır. Gelmemek üzere gitmiştim. İşe Werner Müller'le başladım. Köln'de WDR'de çalışıyordu. Bizdeki Nevzat Atlığ gibi bir hoca. Alman klasik müziğinin patronlarından biri. Benim hocam, Werner Müller'in arkadaşı Prof. Hans Graff'dı. Zürih'te onun asistanlığını yaptım. Sonra Berlin'e gittim. Karajan'ın etrafında 13 ay çöplerini topladım, Berlin Filarmoni provaları sırasında. Estrüman bakım atölyelerini gördüm, kayıtlarını inceledim... O yıllarda Ensemble Oriental'ı kurdum. Türk halk müziğini Batılı müzisyenlere çaldırdım. Geçen gün televizyonda bir konser vardı, Ankara'da yaşayan Japonlar Türk müziği öğreniyorlar ve konser veriyorlar. Japonlar Türk müziği okuyor, Türkler de Japon müziği. Çok enteresan, çok güzel. Ben Fransız, Alman, Avusturyalı, Çekoslavak, Macar ve Türklerden oluşan bir orkestrayla Türk müziği yaptım. Doğulu olarak bir bağlama ve darbukaydı. Diğerleri Batılıydı, hem enstrümanları, hem de kendileri. Bir çello, bir saksofon, bir keman, bir bas gitar, bir bağlama ve bir darbuka. "Ben sana yandım Zühtü", "Hey gidi goca dünya", "Süt içtim dilim yandı"... Ama aralarda caz, doğaçlama kaptırıyoruz. Bremen Senfoni Orkestrası'yla konserler verdik. Üniversitelere çağırırlardı. Üç de longplay çıkardık. Avrupa'nın çeşitli yerlerinde o orkestrayla 200'e yakın konser verdik. 76 ile 84 arası... Sonra Türkiye'ye geldim. Evlenmiştim. Eşim ikinci çocuğumuza hamileydi.

İlk elektro bağlama, Erkin Koray'ın gitarının manyetiklerinin Orhan Gencebay'ın bağlamasına takılmasıyla elde edilmiştir. Onunla da "Hey gidi goca dünya" çalınmıştır. Bu böyle biline.

Türk mü eşiniz?

Evet. Psikoterapisttir. Alkol ve uyuşturucu bağımlılarını tedavi eden bir merkezde çalışıyordu. Neo-Naziler "siyah saçlılar, yabancılar dışarı" diye kampanya başlatınca, beş yaşındaki kızımız Beste etkilenmesin diye Türkiye'ye dönme kararı aldık.

Buraya geldiğinizde ortam nasıldı?

Döndüğümde, "benim geldiğim nereden belli olacak?" diye düşündüm. Tuttum, orkestranın yazı şekillerini değiştirdim, kemanlara göre bir tarz geliştirdim. Onno'nun da dikkatini çekti. Ona derdim ki, "Batı sazlarının içine Türk sazlarını solist olarak koyalım". O bunu uyguladı. "Hadi bakalım kolay gelsin"le bu işi patlattık. Onu Sezen'e okutmuştuk. Onno'nundur o çalışma... Buraya döndükten sonra yaylı orkestrayı değiştirmek, daha armonik yazmak ve çaldırmak istedim. Piyasada, senfoni harici müzisyenler yazıları okumakta zorluk çektiler, ama sonunda başardık. Şimdi hepsi çok iyi birer müzisyen. Artık onların çocukları da yetişiyorlar. Nereden buluyorlarsa, benim eski yazdığım orkestral parçaları da fotokopi yapıp dağıtıyorlarmış aralarında. Hoşuma gidiyor... Ben yaylılarla uğraştım. Bir de mümkün olduğu kadar Batı müziği ritmleri üstüne Türk müziği enstrümanları kullandım. Bugün de modadır. Bütün pop sanatçısı arkadaşlarımızın çalışmalarına bakınız, mutlaka kanun, kaval, bağlama, darbuka vardır. Eskiden yoktu bunlar. Ben dışarıda şunu farkettim arkadaşlar: Bizim müziğimiz teksesli müzik. Biz çoksesli müziği hâlâ öğrenmeye çalışıyoruz, öğrenemiyoruz. Fransız arkadaşım estetik cerrahı Philippe de Funès bir gün bana dedi ki...

Hani Erkin Koray'la grup kurmuştu...

Tabii. Ünlü aktör Louis de Funès'nin oğlu. Philippe bana bir gün takıldı. "Ya hoca, hep araştırıyorsun, bütün akorların kareköklerini çıkarıyorsun, akorun köklerini ne yapacaksın? Dünyanın en güzel müziğini sen yapıyorsun." Nedir dünyanın en güzel müziği? "Teksesli müzik" dedi. Dünya şu anda teksesli müziğin peşinde. Bizim müziğimiz de teksesli müzikte hakikaten büyük bir birikim. Benim gelecekte yapmak isteyeceğim şey, halk müziklerimizi çoksesli hale getirebilmek. Nasıl olabilir? Teksesliliğini bozmadan... Eldeki repertuara bakarsak, onu Türk Beşleri yapmışlar. Ama az materyal bulabilmişler. Bakmışlar ki materyal yetmiyor, kendi sonatlarını, konçertolarını yazmaya gayret etmişler. Ben ne yapabilirim, yapabileceksem eğer? Fırsatını bulursam, halk müziği kökenli besteler yapabilirim. Onları caza uyarlanabilecek şekilde değerlendirebilirim.

Türkiye, müziği hep biraz kamplara bölünmüş olarak yaşadı. Bir tarafta mutlak Batıcılar var ve arabeske karşılar. Arabeskçiler de benzeri bir dışlama içinde. Sizin iki tarafın da tam göbeğinde olmanız büyük şans... Mesela 70'lerde arabeske olan tepkileri nasıl göğüslüyordunuz?

Biz Arif Sağ, Özer Şenay ve Orhan Gencebay olarak çok çalıştık, çok emek verdik. Bize "tu kaka" dediler. Radyolara sokmadılar. "Yoz müzik yapıyorlar" diye horladılar bizi. Oysa biz bağlamacıydık. Türk sanat müziğinde de beste yapıyorduk, halk müziğinde de. Ama o zamana kadar Türk müziğinde yapılan kayıtların hiçbirinde ne bas gitar ne de davul vardı. Biz halk müziği çalarken de bası, davulu getirdik. Onno bizim ilk bas gitarcımızdı. İlk davulcumuz Burhan Baba'ydı. İlk klavyecimiz, gitarcılarımız, Zafer Çotal, Cengiz Coşkuner'di. Biz bunu birleştirdikten sonra bir baktık ki, yaylı sazlar az. Bizim coğrafyamıza baktığımız zaman, Kahire bizden önde... Kahire'yle bizden önce kim ilgilenmiş? Saadettin Kaynak, film müzikleri yapmış. "Aşkın Gözyaşları" diye Abdülvahab'ın eserini Türkçeye çevirmiş. Saadettin Kaynak kimmiş? Sultanahmet Camii'nin baş imamıymış. Çok güzel sesli bir adam. Besteci aynı zamanda. İlk uyarlamalar öyle yapılmış. Bize "Kahire'den müzik çalıyorsunuz, hır-

sızsınız" diyen adamların, gizli gizli müziğimizi dinlediklerine çok şahit olduk. Sonradan bize dediler ki, "Evet, biz sizin yaptığınız müzikleri dinliyorduk. Boş bir tarafınızı yakalamak istiyorduk, ama bulamadık. Kusura bakmayın." Biz de onlara dedik ki, "o müziğin ismini arabesk diye biz koymadık, bizim yaptığımız Türk müziğidir. Kaldı ki Arapların yaptığı müzik de Türk müziğidir. Bağdat da Türk müziği çalıyor, Kahire de..." Onlar 400 sene bizim kültürümüzle yaşadılar. Hep kültür alışverişi oldu. Bizim onlara, onların da bize sanat yönünden sirayetleri oldu. Kahire'de, devlet konservatuarının kurucusu Abdülhalim Noveyra hocamızın evine gitmiştik, Mine Koşan ve Vedat Yıldırımbora'yla beraber. Noveyra Baba, "biz Türk müziğini çalıyoruz bizim orkestralarla. Siz utanmadan İstanbul'dan geliyorsunuz, bizim şarkılarımızı öğrenmeye çalışıyorsunuz. Biz İstanbul'u çalıyoruz" demişti... Mısır'daki farklılık şu: Mısır'ın, Fransız ekolünü transfer etmesi bizden 70 sene öncesine dayanır. Onlar çoksesli müzikte bizden önde... Madem arabesk müzik "tu kaka", o zaman Mısırlılar da Türk müziği yapmasın. Hâlâ konservatuar imtihanlarında Türk peşrevlerini, saz eserlerimizi soruyorlar... Gencebay'ın, benim ve Arif Sağ'ın çalışmaları bir gün etüd edilecek olursa görülecektir. Bizden önce sivri olan Türk Beşleri vardı, çağdaş müzikte. Biz de kendi bünyemiz içinde, Türk Üçleri olarak belki anılırız. *(gülüyor)*

İstanbul'un ve Anadolu'nun o dönemden bu yana kozmopolit yapısını unutmamak gerekiyor, değil mi?

Türk müziğinin içerisinde de Orta Asya'daki kopuz kültünün, Dede Korkut Destanı'nın yeri var. Türklerin gelenek ve göreneklerinde, getirdiklerinin yanısıra, burada ilave ettiklerini hesaba katmalıyız. Onlar da bu hamurun içinde. Düşünün ki, yüzlerce yıl Akdeniz Türk gölü olmuş. Bilgi alışverişi yapmışız. Akdeniz kültürlü olmak, medeniyetlerin devamlılığını getirir. Bütün medeniyetler, bütün dünya tarihi Akdeniz çevresinde olmuş. Anadolu köprü. Hep buradan gelmiş geçmiş bir yığın medeniyet. Demek ki Akdenizli olmak, doyumsuzluk mânasına gelebilir... İspanyol halk müziğine bakın arkadaşlar. Flamenko diye bir hadise var orada. Kırşehir'de de bozlak var. *(sazıyla birkaç örnek çalıyor)* Flamenko kültürüyle bizim Avşar kültü birbirine çok yakın. Birisi gitarla çalınan hali, diğeri bağlamayla. Aynı mahallenin değişik sokaklarında dolaşan üç-beş tane delikanlıyı düşünün yani... Bizim de serbest çalışmalarımızı yaparken Türk sanat müziğini, Türk halk müziğini ve Batı müziğini hatmetmemiz ve onu bağlamayla yansıtmaya çalışmamızın yadırganmaması lazım. Dönüp arkama baktığımda, bıraktığımız izlerde karanlık bir şey yok. Tualimizdeki renkler, berrak, şeffaf. Pembe pembe gibi duruyor. Sarı da sarı gibi...

"Türk Üçleri" meselesini biraz açabilir miyiz? Siz bu konuda ciddisiniz çünkü.

Evet. Onun öyle değerlendirileceğine şahsen inanıyorum. Deforme olmamış bir hayatın, hümanizmi baştacı etmiş bir düşüncenin devamından yanayım ben. Arkadaşlık, yardımlaşma... Bizim Anadolu'da bir köy kültürü vardır, imece kültürü. Sanatta da böyle olmalı. Bir koreograf, bir halk oyunları şefiyle arkadaş olabilmeli. Bir yağlı güreşçi, bir golfçüyle rahatlıkla arkadaşlık yapabilmeli. Niye Jimi Hendrix'in gitar solosunu ben yapmayayım, gitar çalıyorsam? Jimi Hendrix İngilizse İngiliz, ben de Türküm. Madem dünyada yaşıyoruz, illa Jimi Hendrix mi çalmalı o gitarı? Türk de çalmalı, Nijeryalı gitarist de çalmalı. Kültürde hudut olur mu? Kültürün bayrağı, milliyeti olur mu? Sanat ne için? Bütün insanlık için yapılan bir şey değil mi? Futbol mesela, İngilizler bulmuş, bu sene Kore'de ve Japonya'da dünya şampiyonası yapılacak. İngilizler buldu diye hep İngiltere'de oynanmıyor.

"Bu müziğin ismini arabesk diye biz koymadık" diyorsunuz. Orhan Gencebay da sık sık aynı şeyi söyler ve ısrarla "serbest çalışma" tabirini kullanır. Bu lafı ilk kim telaffuz etti?

Gencebay.

"Arabesk" denmesine tepki olarak mı kullandı, yoksa başından beri adı böyle mi kondu?

Rahmetli Şerif Yüzbaşıoğlu'nun 70'li yıllarda bana sorduğu bir soru vardı: "Oğlum sen bağlama çalıyorsun. Ama bağlamayla kanun taksimi yapıyorsun.

Flamenko kültürüyle bizim Avşar kültü birbirine çok yakın. Birisi gitarla çalınan hali, diğeri bağlamayla. Aynı mahallenin değişik sokaklarında dolaşan üç-beş tane delikanlıyı düşünün yani...

Bir de minörü, majörü de götürüyorsun. Sen bağlamacı mısın? Gitarcı mısın? Kanuncu musun? Nesin sen? Sonra bestelerine bakıyorum, folklorik koku var, makamsal ifadeler var, ama akorların da var. Bir de yazıyorsun. Davulu da yazıyorsun, bası da. Ne yapıyorsun oğlum sen?" Ben de o zaman demiştim, "Şerif abi, kendimize göre serbest çalışmalar yapıyoruz." Daha sonra bu "serbest çalışma", bazen de "özgün çalışma" ifadesi, içimizdeki en sivri kişilik olan Gencebay'ın dilinde doğrulandı.

Rock'la ilginiz ne düzeyde? Hendrix'i örnek verdiğinize göre epey aşinalığınız var.

Çok severim. Uriah Heep'i severim. İşte Led Zeppelin, Jimi Hendrix, Bob Marley... 68 kuşağı dediğimiz Moğollar, Kardaşlar, Dadaşlar gibi grupların olduğu yıllarda, Seyhan Karabay, Cahit Berkay, Taner Öngür, Sedat Avcı, Asım Ekren, Okay Temiz gibi insanların yanında müzisyen olarak da bulunuyordum. Gitar-bağlama pozisyonunda, Anadolu rock pozisyonunda bağlama çalıyordum. Bu arkadaşlara hep daha sıcak oldum. Rock'la olan dostluğum o yıllarda başladı. O bitmez. Devam edecek. Kravatlı bir rocker olunabileceğini de kanıtladım. Rockçular da kravat takabilir, fular takabilir. Saçlarımı da iki hafta önce kestirdim. Keşke iki hafta önce gelseydiniz. Şöyle bir pozisyonum vardı. *(omuzlarını işaret ediyor)*

Fularınız her zaman boynunuzda mıdır? Çok yakışmış...

Ara sıra takıyorum işte. Genç olmak istediğim zamanlarda... Adamdan olayım hesabı. *(gülüyor)* Hay allah... İşte rock müzikle arkadaşlığım öyle. Bütün branşlardaki kişilerin birbirlerine saygısı olmalı. Ama gerçekten olmalı yani. 10 yaşında bir çocukla 80 yaşında bir delikanlı karşılıklı oturup arkadaşlık yapabilseler... O zaman rock müzikçisiyle mevlit okuyan kişinin birlikte nargile içmesini hayal edebiliriz... Eskiden bir bağlama, bir gitar teli bulamayan bir jenerasyondan gelen ben, bugün bir halk müzikçiyle cazcının bir kafede oturup kapuçino içtiklerini rahatlıkla görebiliyorum. Eskiden bunları pek yaşayamadık. Bir popçuyla bir operacı bile bir araya gelemedi. Halbuki Batı kökenli her ikisi de, değil mi? Bugün var o. Birçok fedakârlıklar yapıldı. Aralarda ara kablolar bulundu. En azından bakın, bir sürü konservatuarımız oldu. Belediye Konservatuarlarını saymazsak, 1974'te İTÜ'deki Türk Müziği Devlet Konservatuarı'yla başladı. Kötü mü oldu? Yüzlerce talebe yetiştirdi konservatuarlar. Ama durup dururken 70'in üzerinde üniversite kurduk. Bastırdık parayı, kurduk. Öğrencilerin hiçbirine laboratuar hazırlayamadan ellerine diplomayı verdik... Parayla kültür satın alınmış oldu. Üniversite kurmakla olmuyormuş. Esas arena, uygulama sahasıdır. Okullar değil.

Umutlu bir tablo çizdiniz ya, inşallah siz haklısınızdır. "Bir takım ara kablolar bulundu" dediniz. Tam tersine, bazen mevcut ara kablolar da kopuyor gibi geliyor bize. Demin anlattığınız Etiler atmosferi türünden deneysel bir kültürel ortam bugün pek yok.

Bence şu anda bütün dünyada müziği bozan bir bilgisayar ortamı var. Elektrikten müzisyen olmaz ki. Edison sayesinde oluyor her şey. O bilgisayardaki orkestra, yemek istemiyor, kahve istemiyor, refakat parası istemiyor. Bedava hepsi. Sen çellistsin, sen gitaristsin, sen davulcusun... Vallahi ben sizin yaptığınız işi tek başıma Edison'la yapıyorum. Halbuki etle enstrüman sevişmeli. Beyin ve yürek de onlara ortak olmalı. Şahidi olmalı. Oradan müzik çıkmalı... Bir ara beni Ozan Çolakoğlu çağırmıştı. Bir şeyler dinletti. Yaylı sazları bir dinliyorum arkadaş, ne biçim çalıyorlar, biliyor musun? Ordu gibi! "Bunlar bilgisayar mı oğlum?" dedim, "Evet baba" dedi, "şimdi bunlara loop diyorlar; senin sazından da yapayım mı?" diye sordu. Bana tıngır mıngır bir şeyler çaldırdı, loop'ladı onu. Sonra makineden bağlamayla bir taksim çaldırdı. Bir baktım, hakikaten ben çalıyorum. Aynı benim mızrabım gibi. Dedim, "oğlum bunu ben mi çalıyorum?" "Sen çalıyorsun tabii hocam." *(gülüyor)* Ben de bazen bilgisayarla müzik yapıyorum, ama yapmak istemiyorum. Bilgisayarda bir sürü ritmler var. Ne yapayım ben o kadar ritm aletini? Perküsyoncu bir arkadaş otursun, koltuğa şöyle vursun, bana daha çok zevk veriyor. İnsan hissedecek, düşünecek ve uygulayacak. Edison çok faydalı ama kalkıp da bir klarinetçi ya da bir davulcu gibi olmasın. Edison Edisonluğunu bilsin. Çellist de çellistliğini.

Konuşmanın en başında ikinci adamlığın nimetlerinden söz ettiniz, ama sizin de birinci adam olmak istediğiniz anlar olmuş herhalde. Bizde bir 45'liğiniz var: "Sen mi Bendesin / Derdi Sevdiren."

Hay allah. *(gülüyor)* Tek plak yaptım, Türküola için. O zamanlar Türküola'nın müzik direktörlüğünü yapıyordum Türkiye'de ve yurtdışında. Patronumuz, güzel abimiz Yılmaz Asöcal bir gün bana demişti ki, "herkese şarkı besteledin, o kadar plaklar yapıyorsun, kendine yapmıyorsun". Sesim güzel değil, plak okuyamam, yorumcu değilim. "Hatıra olarak bana bir 45'lik yap." Bir yaz günüydü. Sanırım 1977 yılıydı. Özer Şenay olarak sesimin olduğu o tek 45'liğin kaydı için arkadaşları plajdan toplamıştık, mayolarla çalmıştık. *(gülüyor)*

Almanya yıllarınızda Türküola adına da çalıştınız mı?

Tabii, Almanya'da da çalıştım. Amerika'yla da ilgilendim. Mesela Arif (Mardin) abi çok istemiştir Amerika'ya gitmemi ve onun asistanı olmamı. Ama olmadı. Türkiye'ye döndükten sonra "ben serbest çalışmak istiyorum" dedim, Türküola'dan ayrıldım. O gün bu gündür serbest çalışıyorum.

Serbest çalışarak, serbest çalışmalar yapıyorsunuz...

(gülüyor) Evet, serbest çalışarak, serbest çalışmalar...

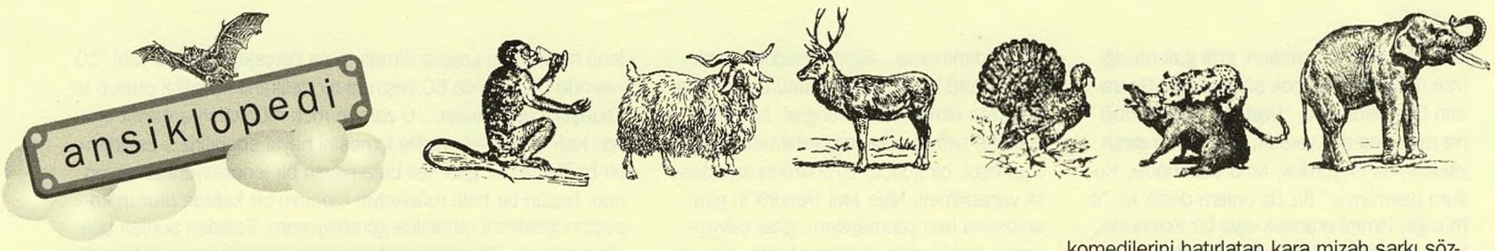

e→

EGZOPOTAMYA

"Onun tek istediği size Egzopotamya'da bir makam sunmaktı. Kampın şef doktorluğu."
"Ne kampı? Ne zaman?"
"Orada yol yapacak olan demiryolu işletmesinin kampı. Kamp bir ay içinde kurulacak. Biz de yarın yola çıkıyoruz. Anne, ben ve Rochelle."
"Rochelle de kim?"
"Bir kız arkadaş."
"Güzel mi?"

Egzopotamya'da bir sürü insan olacak, çünkü orası çöl. İnsanlar çölde toplanmayı severler, çünkü orada bir sürü boş yer vardır. Başka yerlerde yaptıkları şeyleri orada da yapmaya çalışırlar ve bunları ilk kez yaptıklarını düşünürler, çünkü çöl, üzerindeki her şeyi olduğundan daha güzel gösteren bir dekordur. Hele güneşin de özel bir takım niteliklerle donatılmış olduğu varsayılacak olursa.

"Burada mı kalacaksınız?" diye sordu Atha.
"Bir demiryolu yapılacak burada" dedi Amadis. "Bunun için bizimkilere mektup yazdım. Bu işin kararını da bu sabah verdim."
"Ama hiç yolcu yok ki" dedi Athanagore.
"Yani siz şimdi demiryollarının yolcu taşımak için mi yapıldığını düşünüyorsunuz?"
"Hayır" dedi Athanagore. "Hiç kuşkusuz hayır."
"Eh, nitekim bu demiryolu da kullanılmayacak" dedi Amadis. "Böylece işletme masrafları hesaplanırken malzemenin amortismanı diye bir dert de olmayacak. Anlayabiliyor musunuz?"
Boris Vian, Pekin'de Sonbahar

I→

IŞIĞIN YANSIMASI

Bilyalardan atlılar gibi geçen
Uzun kar ışıkları
Denizlere koşa koşa yağarken
Çocuklara görünürsünüz birden
Belki bir de ateşböceklerine
–Aklı olsa ya alev alev yanar
Ya da büyümez insan–

Sen de karlar gibisin
Uzun göklerden gelen ışıklar gibisin
Ne zamandır gönlün geçti sokaklardan
Bir gün
Gün deyip geçemediğin bir gün
Yağmur tanelerinden kar tanelerinden
Birine bilet alıp geleceksin

Kar yağarken
Uzakları düşüncenle bir tutan yüreğine
Yakınlar çok söylenmiş birer yalan geliyor
Işıklar dalgaların uç yerinden
Kelebekler gibi geçiyor hızla
Beyazlık sonsuz mu ki
Kar yağdıkça eksiliyor geceden
Afşar Timuçin

I→

LEHRER, TOM

Thomas Andrew Lehrer, 1928'de New York'ta doğdu. Sekiz yaşında piyano desleri almaya başladı. Şarkılarını yazmaya başladığında henüz 15'indeydi, aynı sene Harvard'a matematik eğitimi için girdi, lisansını 18 yaşında tamamladı. Doktorasına devam ettiği 1950'lerde Harvard partilerinin vazgeçilmezlerinden olmuştu. Birkaç yüz albüm satabileceğine aklı kesince, 10 inçlik plaklara kendi imkânlarıyla ilk albümü "The Songs of Tom Lehrer"i kaydetti. Lenny Bruce'un stand-up komedilerini hatırlatan kara mizah şarkı sözlerini, dönemin neşeli piyano melodileriyle birleştirmişti. Sıradan insanlara hastalıklı gelen bir espri anlayışı vardı. Ona göreyse "birilerini kırmadan mizah yapmak imkânsız"dı. 1955'de "kimseyi vurmayacağı, onu da kimsenin vuramayacağı" bir görev bulunca, orduya yazıldı. Döndüğünde, sahneye çıkmaktan hoşlanmasa da, konserlerine kaldığı yerden devam etti. 1959'da ona Grammy adaylığı getirecek ikinci albüm "An Evening (Wasted) with Tom Lehrer" geldi. Harvard'a geri döndü, 1965'e kadar burada matematik öğretmeye ve araştırmalarına devam etti. "That Was The Year That Was" adlı televizyon programı için şarkılar yazmaya başladı. En "güzel" bölümleri kesilince, bu şarkıları programla aynı adı verdiği üçüncü albümünü çıkarmak için kullandı. Irkçılığı ("I Wanna Go Back to Dixie"), militarizmi ("Wherner von Braun"), nükleer silahlanmayı ("We Will All Go Together When We Go") yeren –kendi de 50'lerde Los Alamos'taki nükleer laboratuarlarda çalışmıştı–, çocuk izcilerle ("Be Prepared"), Vatikan'la ("Vatican Rag"), matematikle ("New Math") veya pasaklı kız arkadaşlarla ("She's My Girl") dalga geçen şarkılar yazıyordu. Ama zaman değişmişti. Gençler artık bol elektrikli rock gruplarına takılıyor, Beatles, Rolling Stones, Bob Dylan dinliyorlardı. Lehrer, şarkılarının politik içeriklerini reddetmese de, dinleyicilere mesaj vermeyle değil, güldürmeyle ilgiliydi. Ona göre "zaten doğruluğu su götürmez mesajlar vermek" iş değildi. "Domuz Polisler" diye bir şarkı yazabilirdi, ama "komik olmaz"dı. "Folk Song Army" şarkısı, protestolarını gitarlarıyla yapan müzisyenleri tiye alıyordu: Hem de, Zappa'nın plağındaki Dylan taklidini aratmayacak şekilde, genizden bir vokalle...
Sonuçta Lehrer gençleri, gençler de Lehrer'i anlamaz oldu. Haftada 1500 dolar kazandığı şov işinden, yılda 3000 dolar aldığı matematik öğretmenliğine döndü, kendini unutturdu. 68'de Vietnam savaşına karşı çıkan politikacı Eugene McCarthy'nin kampanyalarını destekledi. Ancak ona oy vermedi, çünkü talihsizce "onunla tanışmıştı". 1973'de Henry

m→

MANİSA TARZANI

Kendine göre bir felsefesi olan Manisa Tarzanı, aynı zamanda Hayat mecmuasının meraklı okuyucularındandır.
(Hayat'ın 28 Ağustos 1959 tarihli sayısından)

METRONOM

Son aylarda Ömer Faruk Tekbilek ve Arto Tunçboyacıyan söyleşilerinde, bu ay da Özer Şenay söyleşisinde bol bol kulaklarını çınlattık Metronom'cuların. Artık fotoğraflarını basmak farz oldu. İşte o yıllardan Arto Tunçboyacıyan, Burhan Tonguç, Altan İrtel, Ömer Faruk ve Hacı Tekbilek, İskender Şencemal ve Vedat Yıldırımbora'lı efsanevi kadro...

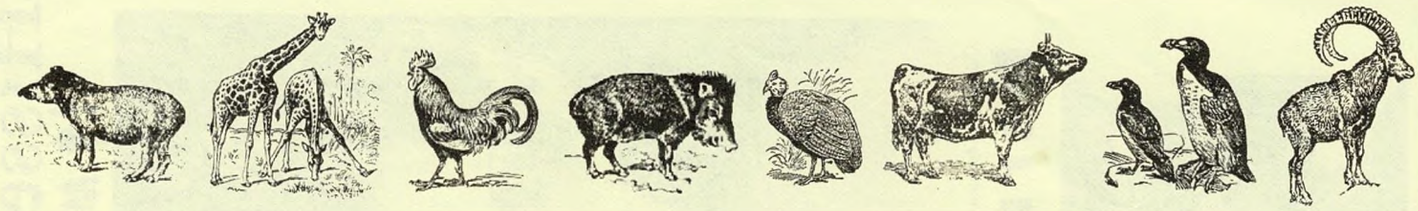

Kissinger'ın Nobel Barış Ödülü'nü almasıyla konser vermeyi de bıraktı, "artık ne politik hicvin anlamı, ne de gülünecek tarafı kalmıştı". 80'li yıllarda şarkılarından yola çıkılarak yapılan "Tomfoolery" müzikali dünya çapında başarı kazanınca, Lehrer yeniden gündeme geldi. O gün bugündür, basın tarafından ancak albümleri tekrar basıldığında hatırlanan, şan şöhreti umursamayan "kült" bir figür olarak, eğer hâlâ bırakmadıysa, Santa Cruz'da müzik tarihi öğretmeye devam ediyor.

p→

PROFESSOR LONGHAIR

Mardi Gras'nın pîri, New Orleans rhythm&blues'unun gelmiş geçmiş en büyük icracılarından biri. Asıl adı, Henry Roeland Byrd. New Orleans sahnesinde, Crescent City'nin piyanocuları arasında ondan etkilenmeyen kimse yok; Fats Domino'dan Alain Toussaint'e, Art Neville'den Huey "Piano" Smith'e, James Booker'dan Eddie Bo'ya, herkesin ona vefa borcu büyük. Karayib havasıyla, rumba

etkisiyle yoğunlaşan, bireyselliği kuvvetli piyano üslûbu, tizden pese aniden geçiveren, kimi zaman kurbağa, karga sesine dönüşen vokali, bugün hâlâ pek çok piyanocunun, şarkıcının başvuru kitabı ve hiza alınacak çıtası. Jerry Lee Lewis'ten çok önceleri, piyanoyu yumruklarıyla çalmaya kalkışan da ondan başkası değil.

Henry Roeland Byrd, 19 Aralık 1918'de Los Angeles - Bogalusa'da doğdu, ailesi kısa bir süre sonra New Orleans'a taşındı. Bourbon caddesinin dansçıları arasında büyüdü. Geçinebilmek için bahisli dövüş yaptı. 30'una gelene kadar, müzik, hayatında o kadar büyük yer tutmuyordu. Caldonia kulübünde çalarken, patronu Mike Tessitore, kabarık saçlarından dolayı ona "Professor Longhair" ismini taktı. Profesör, ilk plağını 1949'da yaptı; bu dört şarkılık plak, büyük klasiklerinden ikisini, Mardi Gras'nın gelenekselleşen şarkısı "Mardi Gras In New Orleans" ve "She Ain't Got No Hair"i barındırıyordu. Amerika çapında büyük r&b hiti olan "Bald Head" 1950'de geldi. Bu dönemde birçok değişik plak şirketiyle çalışan Professor Longhair, başta "Tipitina" olmak üzere, "Go To The Mardi Gras", "Ball The Wall", "No Buts - No Maybes", "In The Night" gibi pek çok unutulmaz şarkıya imza attı. 1964'te çıkardığı "Big Chief" de güzeldi ama, 60'ların Professor Longhair için suskunlukla geçmesine engel olamadı. Geçimini temin edebilmek için, kapıcılık, vaktiyle kendi plaklarının kolilerini hararetle açan plakçılarda temizlikçilik yaptı profesör. 1971'de düzenlenen Jazz & Heritage Festival, sahnelere dönüşü oldu. Hakkı en çok yenen, gözden en çok kaçırılan müzisyenlerden biri olma yolundayken, 70'lerin ikinci yarısına doğru ikinci baharını yaşamaya başladı. Memleketinde sürekli sahneye çıktı, yeniden plaklara ses verdi. Bu dönemden özellikle "Crawfish Siesta" anılmaya değer. Paul ve Linda McCartney'nin desteğiyle 1978'de "Live On The Queen Mary" isimli canlı kaydını yayınladı. İster inanın, ister inanmayın, o güne kadar Beatles ismini duymamıştı bile. "Piano Players Rarely Ever Play Together" isimli dokümanter filmde oynadı, ama bu filmi hiçbir zaman göremedi.

Professor Longhair, 30 Ocak 1980'de uyumaya çekildi ve son nefesini verdi. O gün bugündür, ne zaman Mardi Gras karnavalında piyanonun tuşlarına basılsa, onun adı fısıldanıyor.

q→

QUANT, MARY

Üç sayı öncesinde Ziya Osman Saba, Tünel'de durup insanlara bakarken Cahit Sıtkı'yı anıyordu: "Cahit Sıtkı'nın bir şiirinde 'gün hazinesi' dediği bacaklarını uzun konçlu şosonlarda hapsetmiş bir ömür hazinesi genç kızlar var..." Gün hazineleri kurtulduysa, bunu biraz da 1934 doğumlu İngiliz moda desinatörü Mary Quant'a borçluyuz: Mini eteğin mucidi bizzat kendisi...

Mary Quant, Londra'daki butiğinde önce giysi satıyordu, istediği yaratıcı kıyafetleri bulamayınca kendisi dizayn etmeye başladı. Dükkanı hızla tanındı, Beatle'lar ve film yıldızları dükkanın müdavimi oldu. Geç vakitlere kadar açık kalan butikte, insanlar rahatça deneyebiliyorlardı kıyafetleri...

1950'lerde gençler ana babalarının tutucu kıyafetlerinin biraz daha değişmiş hallerini giyiyorlardı. Pop şarkıcılarının üzerinde gecelik benzeri kıyafetler, oyuncularda eldivenler vardı. Bir gencin giyebileceği en iddialı şey Brando ya da Dean tarzı bir tişörttü. Mary Quant, bu durumdan hiç de memnun değildi: "Büyürken kendi giyeceğim şeyleri tasarlamaya başladım çünkü ben ve yaşıtlarım için uygun görülen kıyafetler korkunçtu, daracık süveterler, siyah taytlar, siyah deri ayakkabılar ya da beyaz kısa çoraplarla tap dans ayakkabıları. Buna katlanamazdım." 1960'larla beraber, moda stilistleri de değişmeye başlamıştı. Mary Quant bu devrimin katalizörüydü. Kıyafetlerini giyen mankenlerden genellikle çok daha yaşlı olan önceki moda desinatörlerinin aksine Mary Quant, müşterileriyle aynı yaş grubundaydı. Kısa ve koyu renk saçlarıyla kendisi de yeni moda saç kesimi ve göz makyajını taşıyabiliyordu. Ünlü fotoğrafçı David Bailey yalnızca Twiggy veya Jean Shrimpton gibi mankenlerin fotoğraflarını çekmekle kalmıyordu, onun fotoğraflarını da çekiyordu.

1960'larla ve Mary Quant'la birlikte, çılgın yeni renkler, baskılar ve kumaşlar patladı. Geometrik desenler, parlak mor tonları olan ve vinil kumaştan, selofan ya da kağıttan giysiler, yer yer kesilmiş, metal ya da aynalarla kaplı giysiler, pantolon ceket takımlar, kürk yakalar, Hint desenleri, çok kısa mini etekler, midi etekler, maksi etekler, 18. yüzyıl usulü pilili yakalar, Nehru ceketleri, kısa saç kesimleri, İspanyol paça pantolonlar, plastik çizmeler modanın aslî unsurları oldu. Bu modayı geniş halk kitlelerine yayan, altından kalkılabilir fiyatlarıyla Mary Quant olmuştu: "Çalışan kızın alım düzeyine uygun stiller yarattığımda Chanel, Dior gibilerinin havasını kırdım. Bunların tümü moda ve eğlencenin demokratizasyonuna katıldı. Benim giysilerimi isteyen yalnızca 60'ların mod'ları değildi. Büyükbaşlar ve milyonerler de bunları giymek istiyordu. Başka her şeyleri vardı, ama eğlenceli kıyafetleri yoktu işte. Neticede züppelik devredışı kaldı, düşeslerin aynı elbise için sekreterlerle çekiştiğini gördük mağazalarda..."

1966 tarihli iki fotoğraf: Mary Quant (yanda) ve "muşambalı" Twiggy.

1966 yılında herkes, hayranı olduğu kişilerin üstünde gördüğü için Mary Quant kıyafetlerini giymek istiyordu –Brigitte Bardot ve Nancy Sinatra bunlardan sadece ikisi. George Harrison da model Pattie Boyd'la evlendiğinde her ikisi de Mary Quant dizaynı kıyafetler giymişti. Beyazperdede de onun kıyafetlerini Audrey Hepburn gibi oyuncuların üzerinde görmek mümkündü... Mary Quant, kraliçeden madalyasını alırken beyaz mini etek giyiyordu. "Kadın dediğin dizleri yaşındadır" sözü ona ait. Eğer hayatınızda bir kere mini etek giydiyseniz ya da giyen birine hayran olduysanız, Mary Quant'a teşekkür borçlusunuz. Ama yine de, mini etek devriminin sonuçları külotlu çorap ve birden pek açıkta kalan bacakları ısıtmak için maksi manto oldu.

Hisseli Altıner Konser Topluluğu SİZLER İÇİN GELİYOR...

19 MAYIS GÜNÜ AKŞAMI SAAT 19 DA ROLL YARARINA ELHAMRA SİNEMASINDA

Çukurova Radyosunun ve İstanbul Sahnelerinin Hanımefendi sanatkarı

Nermin Şener

Plaklarını Zevkle Dinlediğiniz URFALI

AHMET DEMİR

Halk Türküleri Yıldızı

GÜLER YILDIRIM

KLASİK TÜRK MÜZİĞİNDE YEPYENİ BİR İSİM

FATMA ÇELİK VE SÜRPRİZLER

Avrupa Turnesinden dönen Fal alimi

DR SİHİRBAZ

Taklit ve Monolog üstadı

H. SAİM HERCAN

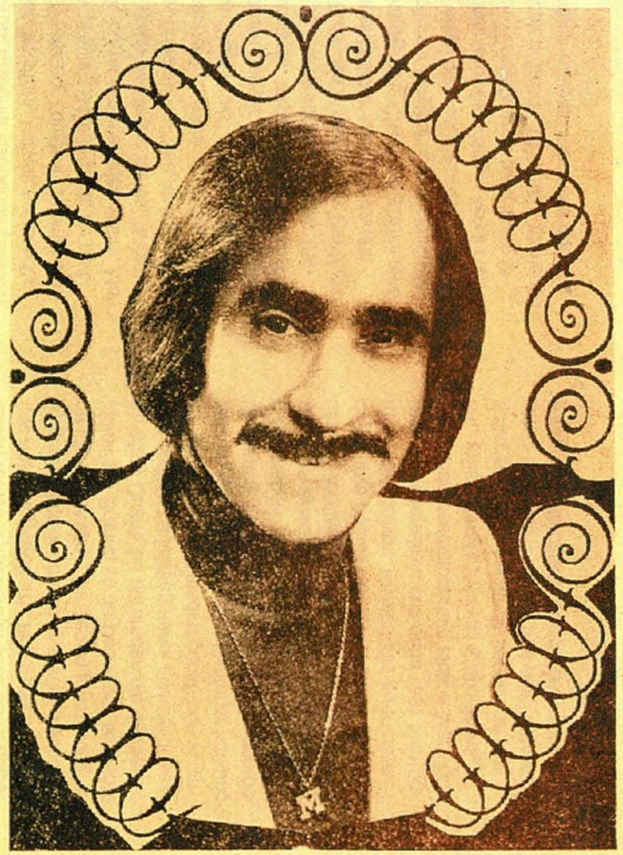

GAZELHAN

Mustafa Özdemir

Beyaz Perdemizin Unutulmaz adamı

HAMZA ABİMİZ

Son Model Ekolu ses cihazı

Film ve Dans Yıldızı

AYNUR TANJU

Oriyantal Dansöz

BELGİN GÜL

şahane proğram

Folklörümüzün Sevilen Sesi

RIZA AYDINLI

arşivinden